

7 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY
SIÓDMA KLASA SZKOŁY PODSTAWOWEJ

BOG
WSKAZUJE
NAM DROGE

Święty Wojciech
wydawnictwo

BÓG WSKAZUJE NAM DROGĘ

**PORADNIK METODYCZNY
SIÓDMA KLASA SZKOŁY PODSTAWOWEJ**

pod redakcją
Beaty Zawiślak USJK i ks. Marcina Wojtasika

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez

Justyna Bartoszyńska
Magdalena Gąsiorek
Jerzy Jabłoński
Aleksandra Bielak
Dorota Maziarz-Świerzevska
Dorota Mayer-Gawron
ks. dr Roman Sękałski
Małgorzata Szewczyk
Dorota Thom
Irena Wolska
dr Danuta Wróbel
Beata Zawiaślak USJK

Koordynator zespołu autorskiego

Beata Zawiaślak USJK

Koordynator projektu Nowe Podręczniki

ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny do nauczania religii rzymskokatolickiej według podręcznika nr AZ-23-01/18-PO-2/22, zgodnego z programem nauczania nr AZ-2-01/18.

Recenzenci

dr Kamilla Frejusz
ks. prof. dr hab. Paweł Mąkosa

NIHIL OBSTAT

Poznań, 10 marca 2022 roku
ks. dr Adam Adamski CO, Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, 15 marca 2022 roku
N. 1276/2022
bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny
ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

Drodzy Katecheci,

pakiet edukacyjny do nauczania religii w siódmej klasie szkoły podstawowej, zatytułowany *Bóg wskazuje nam drogę*, uwzględnia wymogi zawarte w podstawie programowej z 9 czerwca 2018 roku i jest zgodny z programem nauczania nr AZ-2-01/18.

W skład pakietu wchodzi: podręcznik ucznia z ćwiczeniami (składający się z dwóch części) oraz poradnik metodyczny z kompletem materiałów dodatkowych. Poradnik oraz materiały dodatkowe można pobrać ze strony www.strefakatechety.pl. Załączniki, pokazy multimedialne i zadania elektroniczne można otworzyć również w inny, wygodny sposób. Wystarczy kliknąć w zakreślone na niebiesko tytuły materiałów, by je pobrać bądź wyświetlić bezpośrednio w oknie przeglądarki (zależnie od ustawień komputera). Cały zestaw zawiera szeroką gamę form i metod pracy, o które możecie wzbogacić pracę z uczniami.

Materiał edukacyjny dla siódmej klasy został podzielony na siedem rozdziałów (każda część kończy się ponadto dodatkowym zestawem katechez zatytułowanym „Rok liturgiczny”). Jednostki lekcyjne, podobnie jak w klasach piątej i szóstej, składają się z niezmiennych części oznaczonych symbolami widocznymi w podręczniku ucznia. Odpowiadają one etapom lekcji: „Odkrywam”, „Spotykam”, „Poznaję”, „Odpowiadam”, „Utrwalam” oraz „Modlę się”. Konspekty katechez zawarte w poradniku metodycznym uzupełniają tę strukturę – nawiązują do wszystkich wspomnianych części. Ponadto zostały one ułożone w czytelny sposób, dzięki czemu będziecie mogli łatwo zaplanować kolejne lekcje.

W podręczniku ucznia znajdują się dodatkowe treści zamieszczone w kodach QR. Odsyłają one do cytatów biblijnych, które nawiązują do tematów katechez. Do ich odczytania wystarczy czytnik kodów QR, który znajduje się w większości telefonów komórkowych, lub specjalna aplikacja na telefon (można ją bezpłatnie pobrać). Warto systematycznie zachęcać uczniów, by zapoznawali się z treścią kodów QR.

Każdy rozdział kończy się testem podsumowującym informacje zdobyte na katechezach – by go rozwiązać, wystarczy odczytać specjalnie oznaczony kod QR. Znajduje się on w zakładce „Moje notatki” po każdym rozdziale oraz po każdej części „Rok liturgiczny”. Do quizów odsyłają również ozna-

czony na niebiesko linki zamieszczone w poradniku metodycznym w scenariuszach podsumowujących kolejne działy.

Jak już wspomniano, materiały dodatkowe obejmują: pokazy multimedialne, zadania elektroniczne przygotowane na platformie, a także komplet załączników do wydrukowania lub wyświetlenia na rzutniku, które przydadzą się podczas lekcji. Są to karty do pracy w grupach, cytaty, propozycje zadań indywidualnych, a także inne.

Konspekty katechez, które znajdziecie w niniejszym poradniku, szczegółowo prowadzą przez kolejne jednostki lekcyjne. Zawierają one liczne wskazówki, jak wykorzystać materiały dodatkowe, by urozmaicić pracę z uczniami. Zawarte są tu również odpowiedzi do zadań z podręcznika ucznia.

Mamy nadzieję, że praca z podręcznikiem *Bóg wskazuje nam drogę* oraz poradnikiem metodycznym będzie dla Was i dla Waszych uczniów nie tylko pożyteczna, ale również przyjemna.

Wydawca

LEGENDA

Ikonka zawczasu sygnalizuje moment, w którym odczytywane jest słowo Boże. Dzięki temu możesz przygotować do tego uczniów i zadbać o ich prawidłową postawę. Cytaty umieszczone są w podręczniku lub na kartach do wydrukowania/wyświetlenia. Czasami warto odczytywać je z Pisma Świętego, do czego serdecznie zachęcamy.

W tym miejscu możesz zaprezentować uczniom filmiki i różne materiały, korzystając z zasobów internetowych.

Ta ikona sygnalizuje, że w tym miejscu proponujemy skorzystać z materiałów dodatkowych (zamieszczonych na stronie www.strefakatechety.pl oraz dostępnych pod zakreślonymi na niebiesko linkami).

ROZWIĘCIA SKRÓTÓW

Pismo Święte = *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Biblia Tysiąclecia)*, wyd. V, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2014.

KKK = *Katechizm Kościoła katolickiego*, Pallottinum, Poznań 2002.

Youcat – *Youcat polski. Katechizm Kościoła katolickiego dla młodych*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2011.

Youcat dla dzieci – *Youcat dla dzieci. Katolicki katechizm dla dzieci i rodziców*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2019.

Dekalog z dzieckiem – Piotr Krzyżewski, *Dekalog z dzieckiem. Poradnik dla rodziców*, Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2021.

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I. JEDYNY BÓG – NASZ OJCIEC

1. Potrzeby człowieka. Wartość ludzkiego życia	11
2. Człowiek w relacji z Bogiem i drugim człowiekiem	16
3. Modlitwa. Trudności w modlitwie	21
4. Przykazanie pierwsze	26
5. Przykazanie drugie	32
6. Przykazanie trzecie	37
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział I)	42

ROZDZIAŁ II. JEDYNY BÓG – JEZUS CHRYSZTUS

7. Czterech ewangelistów, jedna Dobra Nowina	43
8. Życie, działalność i nauczanie Jezusa Chrystusa	48
9. Cuda Jezusa	54
10. Zapowiedź męki i zmartwychwstania	61
11. Oczyszczenie świątyni	66
12. Męka, śmierć, zmartwychwstanie	72
13. Rady ewangeliczne	77
14. Powołanie apostołów. Nowy Izrael	83
15. Apostołowie: kontynuacja dzieła Jezusa Chrystusa	90
16. Świętość w różnych formach życia	94
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział II)	100

ROZDZIAŁ III. JEDYNY BÓG – DUCH ŚWIĘTY

17. Duch Święty	101
18. Duch Święty obecny w Kościele	107
19. Dary Ducha Świętego	112
20. Grzechy przeciwko Duchowi Świętemu	117
21. Kościół świątynią Ducha Świętego	123
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział III)	128

ROK LITURGICZNY

22. Rok liturgiczny	129
23. Podwyższenie Krzyża Świętego	135
24. Różaniec – modlitwa cudów	140
25. Adwent	144
26. Narodzenie Pańskie	148
Korelacja z edukacją szkolną (rok liturgiczny)	153

ROZDZIAŁ IV. BOŻE PRZYKAZANIA

27. Kształtowanie sumienia	154
28. System wartości oparty na wierze	158
29. Podstawowe pojęcia etyczne	163
30. Wartości o fundamentalnym znaczeniu	168
31. Przykazanie czwarte	173
32. Przykazanie piąte	179
33. Przykazanie szóste	184
34. Przykazanie siódme	188
35. Przykazanie ósme	193
36. Przykazanie dziewiąte i dziesiąte	198
37. Uzależnienia młodzieży	203
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział IV)	209

ROZDZIAŁ V. STARE I NOWE PRZYMIERZE

38. Bóg w Starym i Nowym Przymierzu	210
39. Naród wybrany: Izrael	216
40. Judaizm. Stare i Nowe Przymierze	220
41. Ten, który wypełnia Prawo	226
42. Judaizm i chrześcijaństwo. Podobieństwa i różnice	231
43. Dzień Judaizmu	237
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział V)	242

ROZDZIAŁ VI. RELIGIE ŚWIATA

44. Powszechność zbawienia	243
45. Religie świata	248
46. Chrześcijaństwo a inne religie	254
47. Dialog międzyreligijny	261
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział VI)	267

ROZDZIAŁ VII. DUCH ŚWIĘTY W DZIEJACH KOŚCIOŁA

48. Sobór Watykański I	268
49. Rewolucja przemysłowa. Katolicka nauka społeczna	272
50. Rola Kościoła w życiu narodu polskiego	277
51. Święty Jan Bosko	283
52. Kościół w Polsce w czasach niewoli	288
53. Brat Albert Chmielowski	293
54. Święta Faustyna Kowalska	298
55. Błogosławiony Jan Beyzym	303
56. Odpowiedzialność świeckich za Kościół	308
Korelacja z edukacją szkolną (rozdział VII)	313

ROK LITURGICZNY

57. Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan	314
58. Wielki Post	319
59. Triduum Paschalne	323
60. Święta maryjne	330
Korelacja z edukacją szkolną (rok liturgiczny)	335

ROZDZIAŁ I

POTRZEBY CZŁOWIEKA. WARTOŚĆ LUDZKIEGO ŻYCIA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom podstawowych potrzeb wynikających z miłości do Boga i ludzi.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przedstawia i omawia różne potrzeby ludzkie, w tym potrzebę sensu życia;
- ▶ formułuje pytania związane z sensem istnienia;
- ▶ wymienia wartości nadające sens ludzkiemu życiu.

POSTAWY: uczeń podejmuje refleksję nad sensem swojego życia i stara się żyć według wartości chrześcijańskich.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, teksty biblijne do odsłuchu¹ (Jr 1,5 oraz Pwt 30,19–20), komputer z dostępem do internetu (wystarczy sam dźwięk).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy:

Dziękujemy Ci, Panie, za czas odpoczynku, za wakacje i za wszystko, co nam dałeś. Prosimy, byś nam towarzyszył na drogach odkrywania Twojej miłości. Wspieraj nas w kolejnym roku szkolnym.

2. Porozmawiajcie chwilę o tym, jak uczniowie spędzili letnie miesiące. Chętni uczniowie mogą opowiedzieć swoje wakacyjne przygody.

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

Dopytaj, kto jeździł rowerem, na rolkach, grał w piłkę albo chodził na basen – podkreśl, że kiedy jest ciepło, chętnie wychodzimy na dwór.

ODKRYWAM

3. Poproś uczniów o odpowiedź na pytania:
 - ▶ Jak spędzacie czas, kiedy pada deszcz albo robi się chłodno?
 - ▶ Jak często gracie w gry komputerowe?
 - ▶ Czy wiecie, jakie są rodzaje gier interaktywnych? (wspólnymi siłami je wymieńcie, np. zręcznościowe, przygodowe, fabularne, strategiczne, symulacyjne, sportowe, logiczne, edukacyjne)
 - ▶ Gdybyście mieli przypisać swoje życie do konkretnej gry komputerowej, jaka byłaby to gra?
4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Zaprojektuj grę komputerową, która będzie podobna do twojego życia. Ustal jej charakter i zakreśl kółkiem wybrany typ. Zaprojektuj swoją postać i wypisz jej umiejętności, mocne strony i przydatne talenty. Opisz pokrótce poszczególne plansze i poziomy, które będziesz musiał przejść. Określ, jaki jest cel gry (skup się na tym, co musisz osiągnąć, aby wygrać), a także wypisz przeciwności, które mogą być przeszkodą w realizacji celu.*)
5. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zaznacz, że granie na komputerze ma swoje zalety (gry poprawiają refleks, uczą logicznego myślenia, rozwijają umiejętność postrzegania i samodzielnego podejmowania decyzji oraz ponoszenia konsekwencji za te decyzje), a także wady (niektóre gry mogą wywoływać zachowania agresywne, a nawet prowadzić do nerwicy; u osób, które spędzają zbyt dużo czasu przed komputerem, można zaobserwować utratę kontroli nad rzeczywistością). Powiedz: *To hobby, od którego można się uzależnić. Właśnie dlatego tak ważna jest kontrola czasu spędzanego przed ekranem. Aby taka rozrywka przynosiła dobre owoce, trzeba rozsądnie wybrać rodzaj gry (np. zrezygnować z tych pełnych przemocy) oraz zachować umiar i ograniczyć czas przeznaczony na tę zabawę.*

SPOTYKAM

6. Powiedz: *Producenci gier komputerowych starają się jak najwierniej odtworzać w nich rzeczywistość. Postacie i tła w grach zdają się niemal identyczne jak te, które znamy; kojarzą się z rodziną, szkołą i innymi środowi-*

skami. Trzeba jednak pamiętać, że nawet najlepiej zaprogramowana gra interaktywna nie ma nic wspólnego z realnym światem i nigdy nie odda w pełni emocji, które towarzyszą nam w prawdziwym życiu.

7. Poproś, by uczniowie wymienili rzeczy, które zdecydowanie odróżniają świat rzeczywisty od wirtualnego. Tak pokieruj rozmową, by padły odpowiedzi, że życia nie da się zrestartować.
8. Podsumuj: *Największą wartością jest ludzkie życie – dostaliśmy je za nic, w ogóle o nie nie prosząc. To dar od Boga. Nie ma nic cenniejszego. Właśnie dlatego ofiara Jezusa Chrystusa, który złożył na krzyżu swoje życie, by nas odkupić, jest tak wyjątkowa. Mając tego świadomość, powinniśmy pamiętać, że życie każdego człowieka jest tak samo cenne, jak życie Syna Bożego. Jesteśmy dziećmi Bożymi, a Bóg jest naszym Ojcem.*

POZNAJĘ

9. Powiedz: *Jako chrześcijanie musimy też pamiętać, że nasze życie nie ogranicza się do tu i teraz. W planach Bożych istniejemy od zawsze – Ojciec powołał nas do życia i zaprasza nas do życia wiecznego, do współuczestniczenia z Nim w chwale nieba.*

10. Odtwórz dwa fragmenty biblijne: Jr 1,5 oraz Pwt 30,19–20.

Zanim ukształtowałem cię w łonie matki, znałem cię, nim przyszedłeś na świat, poświęciłem cię! (Jr 1,5)

Kładę przed wami życie i śmierć, błogosławieństwo i przekleństwo. Wybierajcie więc życie, abyście żyli wy i wasze potomstwo, miłując Pana, Boga swego, słuchając Jego głosu, Ignąc do Niego. (Pwt 30,19–20)

11. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Każdy pragnie akceptacji, miłości, bliskości. Chcemy mieć wolność podejmowania decyzji i czuć, że jest jakaś wyższa sprawiedliwość. Wszystko to możemy znaleźć w Bogu, który jest nieograniczoną miłością i kocha w sposób nieskończony. Święty Jan pisał, że „Bóg jest miłością” (1 J 4,8) i „w Nim było życie” (J 1,4). Mówiąc dosadniej – życie w pełni to życie pełne miłości, a nasze wybory opowiadają się za życiem zawsze wtedy, gdy są wyborami miłości.*
12. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem księdza (podręcznik, część „Poznaję”). Spytaj, czy ktoś wie, kto to jest (ks. Jan Kaczkowski). Powiedz o nim parę słów:

Urodził się w 1977 roku w Gdyni. W 1996 roku zdał maturę. Planował studiować swoje dwie pasje: prawo i medycynę. Wstąpił jednak do Gdańskiego Seminarium Duchownego. Po święceniach pracował jako wikariusz, a następnie jako kapelan domu pomocy społecznej i szpitala w Pucku oraz pomoc duszpasterska w parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Pucku. Był również jednym z założycieli Puckiego Hospicjum Domowego. W latach 2007–2009 koordynował budowę Puckiego Hospicjum pw. św. Ojca Pio, a w 2009 roku został jego dyrektorem i prezesem zarządu. Od urodzenia miał lewostronny niedowład i dużą wadę wzroku. Zdiagnozowano u niego nowotwór nerki (został wyleczony) i glejaka mózgu IV stopnia, który od początku źle rokował (lekarze dawali mu 14 miesięcy życia). Ksiądz Kaczkowski w czasie choroby nadal angażował się w pracę w hospicjum, a także zaczął prowadzić warsztaty dla lekarzy. Uczył, w jaki sposób rozmawiać z pacjentami onkologicznymi, by poinformować ich o chorobie i zbliżającej się śmierci. Zmarł w 2016 roku w rodzinnym domu w Sopocie. Trzy lata przed jego śmiercią ukazała się znana książka Szału nie ma, jest rak. To zapis rozmowy z księdzem Janem Kaczkowskim, którą przeprowadziła Katarzyna Jabłońska. Po tym debiucie zaczęło powstawać więcej tego typu pozycji, m.in. Życie na pełnej petardzie czyli wiara, polędwica i miłość oraz Grunt pod nogami.

13. Poproś, by jeden z uczniów odczytał słowa ks. Kaczkowskiego z tabelki w tej części podręcznika: „*Żyję na pełnej petardzie*” – mówił ks. Jan Kaczkowski, który pracował w Puckim Hospicjum pw. św. Ojca Pio – „*wiem, jak cenny jest każdy dzień, jak wiele dobra mogę dziś dać innym, jak ważne jest pełne zaangażowanie*”.
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Napisz, na czym – według ciebie – polega życie na „*pełnej petardzie*”). Znajdź w internecie informacje na temat ks. Jana Kaczkowskiego i stwórz jego krótki biogram.

ODPOWIADAM

15. Powiedz, wykorzystując tekst z podręcznika: *Jako chrześcijanie powinniśmy mieć świadomość, że nasze życie jest niezwykle i nie możemy go przeżyć byle jak. Jesteśmy ukochanymi dziećmi Króla, a naszym dziedzictwem jest niebo. Zamiast narzekać, że rzeczywistość odbiega od idealnych obrazków z social mediów, powinniśmy dziękować za wszystko, co otrzymaliśmy: za rodzinę, przyjaciół i dobre chwile, które mogliśmy przeżyć. Ważne są na-*

wet trudne doświadczenia i każde cierpienie, bo to dzięki nim człowiek staje się silniejszy.

16. Poproś, by uczniowie zastanowili się w duchu nad odpowiedzią na pytania: *Czy żyjesz w pełni? Czy każdego dnia żyjesz na sto procent? Czy podziękowałeś dziś za swoje życie?*
17. Zadaj do zrobienia w domu ćwiczenie 2 w podręczniku: *Większość z nas obchodzi hucznie swoje urodziny. A gdyby tak świętować każdy dzień życia? Wiedząc, ile masz lat, oblicz, od ilu dni żyjesz na ziemi (załóż, że każdy rok ma 365 dni). Liczbę wpisz w środek tortu. Możesz też dorysować symboliczne świeczki. Pamiętaj, że każdy dzień to dobry powód do tego, by okazać Bogu wdzięczność za dar życia.*

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec zaproponuj wspólną modlitwę. Odczytajcie fragment Księgi Izajasza. Możesz od razu wyjaśnić uczniom, że Kusz i Saba to nazwy krain, które Pan oddał w zamian za umiłowanego Jakuba.

*Ale teraz tak mówi Pan,
Stworzyciel twój, Jakubie,
i Twórca twój, o Izraelu:
„Nie lękaj się, bo cię wykupiłem,
wezwałem cię po imieniu; tyś mój!
Gdy pójdziesz przez wody, Ja będę z tobą,
i gdy przez rzeki, nie zatopią ciebie.
Gdy pójdziesz przez ogień, nie spalisz się,
i nie strawi cię płomień.
Albowiem Ja jestem Pan, twój Bóg,
Święty Izraela, twój Zbawca.
Daję Egipt jako twój okup,
Kusz i Sabę w zamian za ciebie.
Ponieważ drogi jesteś w moich oczach,
nabrałeś wartości i Ja cię miłuję,
przeto daję ludzi za ciebie
i narody za życie twoje.
Nie lękaj się, bo jestem z tobą”.*
(Iz 43,1-5)

CZŁOWIEK W RELACJI Z BOGIEM I DRUGIM CZŁOWIEKIEM

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom głębokich relacji z Bogiem i ludźmi jako sensu życia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega relacja z Bogiem;
- ▶ opisuje swoje relacje z drugim człowiekiem;
- ▶ wskazuje na konieczność budowania relacji z Bogiem i ludźmi.

POSTAWY: uczeń okazuje szacunek wobec siebie i innych oraz dąży do szczęścia własnego i bliźnich.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca indywidualna (autoportret).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy indywidualnej ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia), komputer z dostępem do internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę do Świętego Stanisława Kostki¹:

Boże, który jesteś Miłością i obficie nas nią obdarzasz, wysłuchaj łaskawie prośb naszych i spraw, byśmy – za przykładem Świętego Stanisława – codziennie świadcząc o Tobie, życie nasze miłością Boga i bliźniego wypełniali. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

¹ Cyt. za: *Modlitwy do Świętego Stanisława Kostki*, jezuici.pl/2014/09/modlitwy-do-sw-stanislaw-kostki/ (dostęp: 29 lipca 2021 roku).

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - ▶ Jak często malujecie farbami?
 - ▶ Z których kolorów korzystacie najczęściej?
 - ▶ Wyobraźcie sobie, że macie do dyspozycji tylko trzy barwy: żółty, czerwony i niebieski. Jak uzyskacie kolor zielony/żółty/pomarańczowy?
 - ▶ Co to są barwy podstawowe?

Podsumuj: *Barwy podstawowe to minimalny zestaw kolorów, po połączeniu których możliwe jest uzyskanie dowolnych innych odcieni z podanego zakresu. Układ ten oparty jest na trzech kolorach, o których już wspomnieliśmy, i obejmuje barwy żółtą, czerwoną i niebieską.*

3. Porozmawiajcie chwilę na temat emocji. W podsumowaniu podkreśl, że odczucia same w sobie nie są ani dobre, ani złe. Może być nam przykro, możemy odczuwać wstręt i się cieszyć – ale dopóki te emocje pozostają w nas samych, są neutralne. Dopiero kiedy je zmaterializujemy (czyli damy im upust, uzewnętrznimy je) może nastąpić określony moralnie skutek, czyli postępek, który może być już dobry lub zły.
4. Zapowiedz pracę indywidualną. Rozdaj uczniom wydrukowane materiały ([załącznik 1](#)). Powiedz, że ich zadaniem jest naszkicowanie autoportretu: mają zaznaczyć kontur twarzy, oczu, nosa, uszu, ust, włosów. Co ważne, mogą użyć tylko tych kolorów, które odpowiadają najczęściej towarzyszącym im uczuciom oraz stanom emocjonalnym (barwy dobierają według legendy).

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Tak jak możliwe jest łączenie kolorów i uzyskiwanie wielu odcieni, tak samo możliwe jest tworzenie różnych relacji z innymi ludźmi. W prawdziwym życiu również układamy liczne kombinacje, łącząc podstawowe dane. W rezultacie powstają związki – nieraz bardzo trudne do określenia, jasne i ciemne, pozytywne i negatywne.*
6. Kontynuuj, wykorzystując fragment z tej części podręcznika: *Wśród relacji, które łączą nas z innymi ludźmi, mogą zdarzyć się relacje trudne. Są one wyjątkowo kłopotliwe, jeśli odnoszą się do osób szczególnie nam bliskich – rodziny lub przyjaciół. Ci, którzy są obok, czasami nas zawodzą,*

powodują duchowy ból, a nawet cierpienie i złość. Mogłoby się wydawać, że najłatwiej się od takich osób odciąć lub odpłacić im krzywdą – w końcu nie od dziś znana jest zasada „oko za oko, ząb za ząb!”. To rozwiązanie nie likwiduje jednak przyczyny problemu, nic nam nie daje.

7. Poproś, by uczniowie odszukali w Piśmie Świętym fragment z Księgi Tobiasza: rozdział 13, werset 14 („Przeklęci wszyscy, którzy twardo o tobie się wyrażą”).
8. Powiedz: Pewnie jesteście zdziwieni, że w Biblii pojawia się słowo „przeklęty”. Musicie wiedzieć, że w Starym Testamencie – zwłaszcza w Księdze Psalmów – można znaleźć słowa potępienia wypowiediane przeciwko wrogom. Złorzeczenia w tamtych czasach nie nosły takiego znaczenia, jakie przypisuje im się dzisiaj. Osoby, które je wypowiadały, miały dobre zamiary. Złorzeczenia miały na celu nawrócenie grzeszników i dotyczyły wyłącznie istoty grzechu, a nie człowieka. Ktoś, kto złorzeczył, występował jako przedstawiciel i zarazem obrońca Bożej sprawiedliwości.
9. Dodaj, wykorzystując ostatni akapit z tej części podręcznika: Tym wyraźniej trzeba dostrzec, jak cenną lekcję dał nam Chrystus, który ustanowił prawo miłości. To On nauczył nas, na czym polega prawdziwa miłość – taka, która zakłada możliwość złożenia ofiary z własnego życia. W Piśmie Świętym znajdziemy też inne rady: „Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują” (Mt 5,44) albo „Błogosławcie, a nie złorzeczcie” (Rz 12,14).
10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Przypomnij sobie przykazanie miłości i zapisz je poniżej. Zastanów się, jak na co dzień możesz doskonalić się w miłowaniu bliźnich i Boga. W sercu wypisz swoje pomysły – co najmniej dwa).

Przykładowe rozwiązanie:

Przykazanie miłości: *Będiesz miłował Pana Boga twego z całego serca swego, z całej duszy swojej i ze wszystkich sił swoich, a bliźniego swego jak siebie samego.*

Pomysły na doskonalenie się w miłości:

1. Codzienna pomoc rodzicom i dziadkom, np. wynoszenie śmieci i sprzątanie swojego pokoju.
2. Robienie miłych niespodzianek, np. zostawienie liściku przyjaciółce.

POZNAJĘ

11. Powiedz: *Jako chrześcijanie jesteśmy wezwani do miłości. W końcu zostaliśmy stworzeni na obraz Boga, a Bóg jest samą miłością. To właśnie dlatego jedyną drogą do osiągnięcia szczęścia i spełnienia jest miłość – do Boga i ludzi.*
12. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali. (J 13,34–35)

13. Podsumuj: *Pan Jezus wyraźnie powiedział, że znakiem rozpoznawczym jego uczniów – chrześcijan – będzie postawa miłości. Mamy się wzajemnie miłować!*
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Słowo w Piśmie Świętym ma niesamowitą moc! Rozwiąż krzyżówkę. Znajdź oznaczone siglami fragmenty w Biblii Tysiąclecia, a następnie we wskazanych wersetach odzyskaj odpowiednie wyrazy. W każdym nawiasie podano słownie numer wyrazu, który należy przepisać do kratek. Uwaga – każdy spójnik również liczy się jako jeden wyraz!*).

Poprawne odpowiedzi:

1. Mt 13,10 (czwarty wyraz) – UCZNIOWIE
2. Syr 14,20 (drugi wyraz) – MAŻ
3. Ez 5,14 (czwarty wyraz) – PUSTYNIĘ
4. Iz 50,10 (jedenasty wyraz) – SŁUGI
5. 1 Tes 1,1 (osiemnasty wyraz) – POKÓJ
6. Ps 22,24 (jedenasty wyraz) – POTOMSTWO
7. Rz 14,2 (dwunasty wyraz) – JARZYNY
8. Ez 42,1 (piąty wyraz) – DZIEDZINIEC
9. Jer 6,1 (dziesiąty wyraz) – TRĄBY

Rozwiązanie: UMIŁOWANY

ODPOWIADAM

15. Zadaj pytania: *Czy można być złym na Pana Boga? Jak się z nim kłócić? Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Spytaj: Pamiętajcie patriarchę Jakuba*

i proroka Jonasza? (w tym momencie możecie przypomnieć sobie te postaci i powtórzyć wiadomości z poprzednich klas).

Zauważ, że Jakub walczył z Bogiem, by otrzymać błogosławieństwo, a Jonasz miał opory przed wykonaniem Bożego polecenia. Podkreśl, że te przykłady dowodzą, że relacja z Bogiem nie musi być idealna, ale powinna być szczera. Przed Bogiem nie musimy tłumić emocji – możemy opowiedzieć Mu o nich podczas modlitwy.

16. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Syn Boży przez swoją ofiarną śmierć na krzyżu skierował do wszystkich ludzi zaproszenie, by zawsze wybierali miłość. By odpowiedzieli na tę największą miłość – miłość Bożą – miłością ludzką, miłością do drugiego człowieka. Przecież, jak pisał Święty Jan: „Kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi” (1 J 4,20).*

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 86.

*Boś Ty jest wielki i działasz cuda,
tylko Ty jesteś Bogiem.
Naucz mnie, Panie, Twej drogi,
bym postępował według Twojej prawdy;
skłoń moje serce ku bojaźni przed Twoim imieniem!
Będę Cię chwalił, Panie, mój Boże, z całego serca mojego
i na wieki będę stawiał Twe imię,
bo wielkie było dla mnie Twoje miłosierdzie
i życie moje wyrwałś z głębin Szeolu.
(Ps 86,10–13)*

MODLITWA. TRUDNOŚCI W MODLITWIE

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że modlitwa to rozmowa z Bogiem.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ podaje różne sposoby na to, jak można się modlić;
- ▶ argumentuje, dlaczego modlitwa może czasem sprawiać trudności;
- ▶ wymienia sposoby na to, jak radzić sobie z rozproszeniami podczas modlitwy.

POSTAWY: uczeń chętnie się modli oraz przyjmuje odpowiednie postawy podczas modlitwy.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach ([załącznik 1](#) – do wydrukowania ×1 i rozcięcia), film *Co to jest modlitwa*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie słowami modlitwy *Ojcze nasz*.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - ▶ Jak często się modlicie?
 - ▶ Gdzie się modlicie?

¹ Film jest dostępny w internecie: [youtube.com/watch?v=QzsGaET9PB0](https://www.youtube.com/watch?v=QzsGaET9PB0) (4:45). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

- ▶ Co pomaga wam skupić się na modlitwie?
- ▶ Na czym polega wasza modlitwa?

Postaraj się, by uczniowie opowiedzieli, czy korzystają z gotowych formuł modlitw, czy też modlą się własnymi słowami. Od razu poproś ich o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Napisz w kilku zdaniach, czym jest dla ciebie modlitwa*).

Przykładowa odpowiedź:

Modlitwa jest dla mnie formą podziękowania Bogu za cały dzień i za to, co mnie spotkało. W ten sposób daję świadectwo mojej wiary.

3. Zauważ, że pojęcie „modlitwa” znają nawet osoby niewierzące. Ludzie często mówią, że się o coś modlą (np. o ładną pogodę) albo proszą w czyjejs intencji (np. żeby ktoś zdał egzamin). Porozmawiajcie chwilę na ten temat.
4. Przytocz słownikowe definicje czasownika „modlić się”:
 «*usiłnie o coś prosić lub bardzo czegoś pragnąć*»
 «*zwracać się do Boga, bóstwa lub świętych z wyznaniem wiary, prośbą, dziękczynieniem lub skruchą*»

Zauważ, że jedna z nich ma charakter ogólny, a druga odnosi się bezpośrednio do Boga.

5. W tym momencie możesz włączyć film z serii 3MC – Trzyminutowy Katechizm (*Co to jest modlitwa?*).

Po obejrzeniu filmiku podsumuj tę część lekcji. Wspólnie z uczniami zdefiniujcie, czym dla chrześcijan jest modlitwa (zwróceniem serca ku Bogu, poświęceniem mu swojego czasu). Podkreśl, że w najprostszym rozumieniu jest to rozmowa z Bogiem.

6. W ramach utrwalenia wiadomości poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (*Wymień formy modlitwy i napisz krótko, czym się one charakteryzują*).

Poprawne rozwiązanie:

1. Ustna – podstawowa forma modlitwy, właściwa ludzkiej naturze.
2. Kontemplacja – np. różaniec. Ta forma modlitwy polega na słuchaniu słowa Bożego, wczytywaniu się w nie. Urzeczywistnia ona zjednoczenie z modlitwą Chrystusa.

3. Rozmyślanie, modlitwa serca – podczas niej serce człowieka trwa w Bożej obecności i doświadcza Bożego pokoju. Taka modlitwa pobudza myśli, wyobraźnię, uczucia, pragnienia.

SPOTYKAM

7. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika: *Kiedy poznajemy historie postaci biblijnych, okazuje się, że modliły się one na różne sposoby. Czasem były to krótkie prośby lub długie rozmowy, niekiedy rzewne błagania albo zupełnie odwrotnie – okrzyki radości. Abraham, król Dawid, Jabes, apostołowie... Każdy z nich miał inny charakter, inną osobowość i w inny sposób praktykował rozmowę z Panem. Może to cię zaskoczy, ale Bóg celowo stwarza nas tak różnorodnymi! Dlaczego zatem miałby się gniewać o to, że szukając kontaktu z Nim, uciekamy się do wielu metod, często całkiem odmiennych?*
8. Wytłumacz, kim był Jabes. Powiedz, że był to biblijny bohater opisany w Pierwszej Księdze Kronik. Dodaj: *Jabes jest znany ze swojej prostej modlitwy, w której prosił Boga o błogostawieństwo.*
9. Poproś jednego z uczniów o odczytanie modlitwy Jabesa (część „Modlę się”).

A wzywał Jabes Boga Izraela, mówiąc: „Obyś skutecznie mi błogostawił i rozszerzył granice moje, a ręka Twoja była ze mną, i obyś zachował mnie od złego, a utrapienie moje się skończy!”. I sprawił Bóg to, o co on prosił. (1 Krn 4,10)

10. Poproś, by uczniowie powtórzyli najprostszą definicję modlitwy (rozmowa z Bogiem).
11. Spytaj:
 - ▶ Macie przyjaciół? Jeśli tak, to ilu i jak często się spotykacie?
 - ▶ Co jest dla was ważne podczas tych spotkań?
 - ▶ Co w waszym przyjacielu i jego zachowaniu sprawia wam przykrość?

Porozmawiajcie chwilę o tym, jak powinna wyglądać rozmowa z kimś bliskim. Postaraj się, by w pogadance padły stwierdzenia, że podczas takiego spotkania trzeba się skupić na tym, co mówi rozmówca, i poświęcić mu swój czas.

12. Podsumuj: Kiedy spotykacie się z przyjaciółmi, świetnie się bawicie. Na pewno nikogo wówczas nie udajecie i szczerze opowiadacie o swoich emocjach. Możecie o wszystkim porozmawiać.

Dodaj: Podczas spotkań w gronie przyjaciół bardzo ważny jest też szacunek do rozmówcy – kiedy na kimś nam zależy, nie ignorujemy go, nie zostawiamy bez słowa wyjaśnienia. Będąc z nim, nie telefonujemy w tym czasie do kogoś innego ani nie zostawiamy go na dłuższy czas, by zająć się czymś innym.

Spuentuj: Przed przyjaciółmi niczego nie trzeba udawać. Pomyślcie – modlitwa to rozmowa z Bogiem, a Bóg jest waszym przyjacielem. Czy modlicie się do Niego jak do przyjaciela? Czy mówicie mu o tym, co zdarzyło się w ciągu dnia, czy szanujecie was wspólny czas? Kiedy zrozumiecie, że modlitwa jest rozmową z Bogiem Przyjacielem, stanie się ona pełniejsza. Z pewnością to poczujecie.

POZNAJĘ

13. Powiedz: Skoro modlitwa to rozmowa z Bogiem, to nie powinna polegać na odklepywaniu formułek. Pamiętajcie też, że słowa powtarzane po wielokroć mogą stracić swój sens, zwłaszcza jeśli człowiek, wypowiadając je, nie zastanawia się nad ich znaczeniem.

14. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły i rozdaj im materiały z załącznika 1. Uczniowie mają zapoznać się z przydzielonymi cytatami i wypisać jak najwięcej określeń modlitwy, o której jest mowa w danym fragmencie. Poproś, by skupili się na skutkach podejmowanej modlitwy. Na koniec podsumujcie pracę.

Grupa 1 – 2 Sm 6,5 (modlitwa może mieć różne formy, formą uwielbienia może być też taniec i śpiew).

Grupa 2 – J 6,23 (wdzięczność okazana Bogu pomnaża dobro w życiu i jest zachętą dla innych).

Grupa 3 – Dz 21,3–6 (wspólna modlitwa jako forma pożegnania).

Grupa 4 – Dz 4,29–31 (modlitwa otwiera serce na działanie Ducha Świętego).

15. Poproś o odczytanie z podręcznika fragmentu biblijnego.

Gdy się modlicie, nie bądźcie jak obłudnicy. Oni to lubią w synagogach i na rogach ulic wystawać i modlić się, żeby się ludziom pokazać. Zaprawdę, powiadam wam: otrzymali już swoją nagrodę. Ty zaś, gdy chcesz się

modlić, wejdź do swej izdebki, zamknij drzwi i módl się do Ojca twego, który jest w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie. Modląc się, nie bądźcie gadatliwi jak poganie. Oni myślą, że przez wzgląd na swe wielomówstwo będą wysłuchani. Nie bądźcie podobni do nich! Albowiem wie Ojciec wasz, czego wam potrzeba, zanim jeszcze Go poprosicie. (Mt 6,5–8)

16. Podsumuj: Sam Jezus prosił uczniów, żeby nie modlili się na pokaz i nie powtarzali znanych formuł, „żeby się ludziom pokazać”. Poprosił ich o skromną, szczerą, płynącą z serca modlitwę. Zapewnił ich, że dzięki takiej modlitwie z pewnością zostaną wysłuchani.

ODPOWIADAM

17. Dodaj: *Modlitwa sprawia nam często wiele trudności. Spytaj: Co wam przeszkadza podczas modlitwy? Co sprawia, że nie możecie zebrać myśli?* (pogadanka).

Postaraj się, by podczas rozmowy padło, że skupienie uwagi utrudniają najczęściej rozproszenia takie jak smartfon, komputer, seriale i inne.

18. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wpisz swoje imię w puste pole na drugim smartfonie. W przestrzeni pomiędzy dwoma telefonami narysuj to, co według ciebie jest największą przeszkodą – twoim rozpraszczeniem – podczas modlitwy*).

Praca ma indywidualny charakter. Podsumuj ją: *Schemat, który właśnie stworzyliście, świetnie ilustruje, co stanowi wasze „obciążenie na linii” z Bogiem. Podczas modlitwy zawsze starajcie się o tym pamiętać i odpowiednio przygotować: odsunąć rozpraszacze, zadbać o chwilę spokoju.*

19. W ramach podsumowania katechezy powtórz, że modlitwa to rozmowa z Bogiem Przyjacielem. Spytaj na koniec: *Jak myślicie, czego Jezus może oczekiwać od nas, kiedy się modlimy?* Powinny paść odpowiedzi, że szczerości, bycia sobą, poświęcenia Mu czasu, skupieniu się na Nim jak na osobie, z którą się rozmawia.

MODLĘ SIĘ

20. Zadaj do wykonania ćwiczenie 4 z podręcznika (*Ułóż swoją własną modlitwę, w której podziękujesz Bogu za to, co od Niego otrzymałeś, i poprosisz o wsparcie w podejmowanych wyzwaniach*). Na koniec poproś, by uczniowie pomodlili się w duchu ułożonymi przez siebie modlitwami.

PRZYKAZANIE PIERWSZE

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Bóg jest Bogiem jedynym.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, że są Trzy Osoby Boskie;
- ▶ definiuje, przed czym chroni nas pierwsze przykazanie;
- ▶ wymienia przymioty Boga;
- ▶ wyjaśnia, przed czym chroni nas pierwsze przykazanie.

POSTAWY: uczeń stara się żyć według zasad wiary, stawiając Pana Boga na pierwszym miejscu.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, kalambury.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (folder „ikona Rublowa” – każdy obraz (**dom**, **drzewo**, **góra**, **kielich**) w formacie jpg do wydrukowania w kolorze lub wyświetlenia na rzutniku¹), karty do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×4), materiały do gry w kalambury², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznijcie lekcję od wspólnej modlitwy do Ducha Świętego.

¹ Poszczególne obrazy to fragmenty ikony *Trójca Święta* Andrieja Rublowa (źródło: Wikimedia).

² Do samodzielnego przygotowania. Na pojedynczych karteczkach zapisać hasła – przymioty Boga: **miłosierny**, **sprawiedliwy**, **święty**, **wieczny**, **wszechmocny**, **mądry**, **niezmienny**. Karteczki zagiąć kilka razy, by dało się je swobodnie losować.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Co trzeba zrobić, by upiec smaczne ciasto? (wysłuchaj kilku wypowiedzi, aż padnie odpowiedź, że trzeba znaleźć przepis i się go trzymać)
- ▶ Do czego zobowiązani się kierowcy na drodze, a piesi na chodniku? (do przestrzegania przepisów)
- ▶ Co trzeba zrobić, aby wiedzieć, jak prawidłowo ustawić program pralki? (zerknąć na metkę wszytą w ubranie)
- ▶ Co trzeba zrobić, by złożyć nowy mebel, który właśnie przyszedł ze sklepu? (zapoznać się z instrukcją i przestrzegać kolejnych kroków)

Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Robiąc coś po raz pierwszy lub na czym się do końca nie zna, najlepiej skorzystać ze wskazówek. Dotyczy to nie tylko codziennego życia, ale również życia duchowego. Chrześcijanie otrzymali od Boga zbiór rad, jak żyć, by być szczęśliwym i uszczęśliwiać innych. Te porady to dziesięć przykazań Bożych, które służą ochronie wartości. Są one trochę jak znaki drogowe: nakazują, zakazują, informują i ostrzegają – pomagają, ale też ograniczają. Przykazania czynią naszą ziemską podróż bezpieczną, choć niekoniecznie zawsze przyjemną (bo w wielu sprawach musimy się dostosować)*³.

SPOTYKAM

3. Spytaj, czy uczniowie znają powiedzenie „pokaż mi, jak mieszkasz, a powiem ci, kim jesteś”. Wymieńcie opinie (pogadanka). Uczniowie mogą opowiedzieć o wyglądzie swoich pokojów; możecie też podkreślić, że takie mówienie może być mylące, a nawet krzywdzące.
4. Dodaj: *Agdybyście teraz mieli określić, co mogłoby powiedzieć o was wasze serce? Co znajduje się w jego centrum, a co zupełnie zepchnęliście na bok, tak że pokryło się warstwą kurzu? Czy w waszych sercach znajduje się miejsce dla Pana Boga?*
5. Spytaj: *Komu – a może na co – poświęcacie najwięcej wolnego czasu?*

³ Dwa ostatnie zdania na podstawie: *Dekalog z dzieckiem*, s. 9.

6. Powiedz: *Osoby, które odsuwają się od Boga, pozwalają, by Jego miejsce zastąpiły bożki. Choć to słowo może kojarzyć się z jakąś postacią z innej religii czy kultury, jego znaczenie jest znacznie pojemniejsze. Bożkiem może być smartfon, komputer, słodycze, pieniądze albo silne pragnienie dominacji w grupie znajomych.*
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wymień przykładowe „bożki”, które mogą zawładnąć człowiekiem. Napisz, co możesz zrobić, by uchronić się przed ich dominacją w twoim życiu).

Prawidłowe rozwiązanie:

Bożki – jak mogę się przed nimi chronić?

- ▶ komputer – mogę ograniczyć czas spędzany przed ekranem, np. wyznaczyć sobie półtorej godziny dziennie
- ▶ telefon – mogę odkładać go na półkę, by nie mieć go pod ręką, i zabierać tylko wtedy, kiedy wychodzę z domu
- ▶ słodycze – mogę sobie wyznaczyć „dzień batonika”, w którym pozwolę sobie na słodkości, a w pozostałe dni z nich zrezygnować
- ▶ pragnienie władzy w grupie – mogę skupiać się bardziej na innych, myśleć o ich potrzebach, żeby czuli się komfortowo

8. Podsumuj: *Bożkiem może być zatem wszystko, co w jakiś sposób odciąga od Boga, staje się ważniejsze od Niego.*

POZNAJĘ

9. Powiedz: *Teraz porozmawiamy o pierwszym przykazaniu: „Nie będziesz miał bogów cudzych przede mną”. Jak rozumiecie te słowa? (pogadanka)*
10. Podsumuj: *Bóg nie jest zazdrosny, On po prostu wie, że innych bogów nie ma; że to, co może się wydawać wspaniałe, jest tak naprawdę ułudą i daje tylko pustkę.*
11. Dodaj: *Musimy pamiętać, że Bóg jest miłością. To najprostsza i podstawowa definicja. A skoro tak jest, to Pan powinien być kimś najważniejszym w życiu człowieka. On zawsze stoi po naszej stronie i kocha nas bez względu na wszystko. Doskonałym przykładem miłości jest Trójca Święta.*

12. Poproś, by uczniowie wymienili Trzy Osoby Boskie (Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty). Następnie odczytajcie fragment biblijny z tej części podręcznika.

Kto Mnie widzi, widzi także i Ojca. Dlaczego więc mówisz: „Pokaż nam Ojca”? Czy nie wierzysz, że Ja jestem w Ojcu, a Ojciec we Mnie? Słów tych, które wam mówię, nie wypowiadam od siebie. To Ojciec, który trwa we Mnie, On sam dokonuje tych dzieł. (...) A Paraklet, Duch Święty, którego Ojciec pošle w moim imieniu, On was wszystkiego nauczy i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem”. (J 14,9–10.26)

13. Podsumuj, wykorzystując tekst z podręcznika: Jezus mówi o Trzech Osobach Boskich, wskazując, że są one tak ściśle związane ze sobą, że stanowią Jedno. Ich doskonała współpraca ma na celu pomóc nam zbliżyć się do nich i dzięki temu stawać się lepszymi ludźmi. Codziennie powinniśmy starać się upodobnić do Boga objawionego w Osobie Jezusa Chrystusa.
14. Zapowiedz pracę w grupach. Poproś, by uczniowie zapoznali się z ikoną Andrieja Rublowa *Trójca Święta*, której reprodukcja znajduje się w podręczniku. Następnie podziel klasę na cztery zespoły. Każdemu zespołowi podaj jeden obraz z folderu „ikona Rublowa” (w pliku znajdują się cztery pliki w formacie jpg (**drzewo**, **dom**, **góra**, **kielich**); każda grupa otrzymuje obraz z inną nazwą). Uczniowie otrzymują również karty do pracy w grupie (**załącznik 1**).

15. Powiedz: *W Księdze Rodzaju znajduje się fragment interpretowany jako objawienie Trójcy Świętej. Zaraz go odczytamy.*

Abraham, spojrzawszy, dostrzegł trzech ludzi naprzeciw siebie. Ujrawszy ich, podążył od wejścia do namiotu na ich spotkanie. A oddawszy im pokłon do ziemi, rzekł: „O Panie, jeśli darzysz mnie życzliwością, racz nie omijać Twego sługi! Przyniosę trochę wody, wy zaś raczcie obmyć sobie nogi, a potem odpocznijcie pod drzewami. Ja zaś pójdę wziąć nieco chleba, abyscie się pokrzepili, zanim pójdziecie dalej, skoro przechodziście koło sługi waszego”. A oni mu rzekli: „Uczyń tak, jak powiedziałeś”. (Rdz 18,2–5)

16. Wyjaśnij przebieg pracy w zespołach: Zerknijcie na wylosowane fragmenty ikony. Zwróćcie uwagę na elementy zaznaczone czerwonym szlaczkiem. Zapiszcie, co one przedstawiają, i zastanówcie się, jakie jest ich znaczenie symboliczne. Za chwilę odczytam wam krótki artykuł, który naprowadzi was na właściwe rozważania. Wnioski zapiszcie poniżej.

Artykuł do odczytania: *Ikona Trójcy Świętej nawiązuje do wizyty u Abrahama trzech aniołów, którzy przepowiedzieli mu narodziny pierworodnego*

syna. Scenę tę interpretuje się jako objawienie Trzech Osób Boskich. Rublow oczyścił ikonę z wątków historycznych, eliminując dodatki i pozostawiając tylko anioły. Postaci siedzące przy stole symbolizują Tróję Świętą. Postać środkowa jest utożsamiana z Synem Bożym. Wskazuje na to znajdujący się nad aniołem dąb – symbol utraconego drzewa rajskiego, odzyskanego przez Krzyż – oraz ruch ręki w stronę kielicha – symbolu Eucharystii. Postać po lewej stronie jest opisywana jako Bóg Ojciec. Za Jego plecami znajduje się dom – wspólnota wierzących, Kościół. Nad postacią z prawej strony widać górę – to aluzja do skały, z której trysnęła na pustyni woda⁴.

Przykładowe podsumowanie pracy w grupach:

1. W okręgu widoczny jest **kielich**. Symbolizuje on Eucharystię.
2. W okręgu widoczne jest **drzewo**. Symbolizuje ono utracone drzewo rajskie ofiarę Jezusa na krzyżu.
3. W okręgu widoczny jest **dom**. Symbolizuje on Kościół.
4. W okręgu widoczna jest **góra**. Symbolizuje ona skałę, z której trysnęła na pustyni woda, a tym samym odwołuje się do wzniesienia duszy do Boga.

ODPOWIADAM

17. Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią całego akapitu z tej części podręcznika. Podsumuj: *Człowiekiem mogą rządzić różne bożki, których przykłady sobie podaliśmy. Pierwsze przykazanie – nie będziesz miał bogów cudzych przede mną – chroni nas przed posiadaniem takich właśnie niewłaściwych wzorców i idoli, którzy zaczynają nami rządzić i od których nieświadomie się uzależniamy. Wnioski z dzisiejszej katechezy zapiszcie w ćwiczeniu 3 w podręczniku.*

Polecenie do ćwiczenia 3: *Napisz krótko, jak rozumiesz wezwanie: „Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie” (Pwt 5,7).*

18. Powiedz: *Pierwsze przykazanie sprzeciwia się negowaniu Boga, religijnym zabobonom, bałwochwalstwu i wróżbom.* Poproś, by uczniowie zapoznali się z definicjami tych słów (słowniczek znajduje się w tej części pod-

⁴ Opracowano na podstawie: ks. Wojciech Cichosz, Elżbieta Pankowska-Siedlik, *Teologiczna pedagogia ikony na przykładzie „Trójcy Świętej” Andrieja Rublowa*, w: „Studia Gdańskie” XXIV, Gdańskie Seminarium Duchowne i Kuria Metropolitalna Gdańska, s. 119–138.

ręcznika), a następnie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (*Dopasuj słowa do odpowiednich definicji*).

Prawidłowe rozwiązanie:

zabobon – pogląd zakładający, że pewne słowa, przedmioty i działania zawierają w sobie moce magiczne

wróżbiarstwo – jedna z praktyk okultystycznych

okultyzm – nazwa ta obejmuje całość nauk i praktyk, których znajomość rzekomo ma pozwolić człowiekowi przejąć władzę nad swoim losem, nad otoczeniem i materią

ateizm – pogląd zakładający, że Boga nie ma; negowanie Jego istnienia

19. Podsumuj: *Człowiek wolny od bożków umie prawdziwie kochać. Jego więź z Bogiem jest silna i trwała.*
20. Jeśli starczy czasu, zaproponuj zabawę w kalambury. Chętni uczniowie losują przygotowane karteczki z przymiotami Boga, po czym odgrywają scenki lub rysują podpowiedzi na tablicy. Cała klasa odgaduje hasła (miłosierny, sprawiedliwy, święty, wieczny, wszechmocny, mądry, niezmienny) i zapisuje je w ćwiczeniu 4 w podręczniku (*W płatkach kwiatka wypisz przymioty Boga*).

MODLĘ SIĘ

21. Zakończ lekcję modlitwą: *Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu, jak była na początku, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen.*

PRZYKAZANIE DRUGIE

CEL GŁÓWNY: zrozumienie przez uczniów sensu drugiego przykazania Bożego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega szacunek dla imienia Bożego;
- ▶ podaje przykłady wykroczeń przeciwko drugiemu przykazaniu;
- ▶ opisuje zadania wynikające z drugiego przykazania.

POSTAWY: uczeń z szacunkiem wypowiada imię Boże i nie nadużywa go.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca z obrazem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, obraz Sébastiena Bourdona *Płonący krzew* do wyświetlenia na rzutniku ([załącznik 1](#) w formacie jpg), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaczynajcie lekcję od spontanicznego wezwania, w którym podziękujecie Bogu za dar modlitwy – za to, że można zwracać się do Pana z każdą troską.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Zapytaj:
 - ▶ Na co muszą zwracać uwagę rowerzyści i kierowcy samochodów? (na drogę, na znaki drogowe)
 - ▶ Dlaczego znaki drogowe są takie ważne? (mają zapewnić bezpieczeństwo podróżujących i pieszych)
 - ▶ Który znak drogowy wyróżnia się czerwoną planszą? (STOP)

- ▶ Do jakiej grupy znaków należy STOP? (znaków zakazu)
Tutaj możesz przypomnieć, że znaki zakazu wprowadzają ograniczenia w poruszaniu się pojazdów lub zabraniają wykonywania określonych manewrów.
 - ▶ Jakie inne znaki zakazu znacie? (zakaz wjazdu; zakaz ruchu w obu kierunkach; zakaz nawracania; zakaz skrętu w lewo)
3. Podsumuj: *Znaki zakazu – jak wszystkie znaki drogowe – nie powstały po to, by uprzykrzyć życie kierowcom i pieszym. Zakazanie określonych manewrów ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa użytkownikom ruchu. To samo odnosi się do przykazań, które otrzymaliśmy od Boga.*

SPOTYKAM

4. Poproś uczniów, by zapoznali się z treścią słowniczka w tej części podręcznika.

Jahwe (hebr. יהוה) = Imię Boże = Bóg czczony w judaizmie i chrześcijaństwie, uważany za Istotę Najwyższą.

5. Powiedz: *Kiedy Bóg objawił swoje imię po raz pierwszy, padły słowa: „JESTEM, KTÓRY JESTEM”. Bóg powiedział w ten sposób, że w Jego naturze leży nieustanna obecność w życiu każdego człowieka. On chce uczestniczyć w naszej codzienności, być z nami, wspierać nas i pocieszać, obdarzać łaskami.*
6. Poproś, by uczniowie przypomnieli, komu Bóg objawił swoje imię (Mojżeszowi, a tym samym wszystkim wierzącym). Możesz wyświetlić obraz Sébastiena Bourdona *Płonący krzew* ([załącznik 1](#)), poprosić, by opisali kolorystykę obrazu, i spytać:
- ▶ Ile postaci znajduje się w prawym górnym rogu obrazu? (trzy)
 - ▶ Kto towarzyszy Bogu? (aniołowie)
 - ▶ Jak Bóg objawił się Mojżeszowi? (w płonącym krzaku)
 - ▶ W jakiej postawie jest Mojżesz? (klęczy, zasłania oczy)
 - ▶ Dlaczego Mojżesz zasłonił powieki? (oślepił go majestat Boga)
7. Powiedz: *Może nam się wydawać, że nasza codzienność nie jest atrakcyjna i nie powinniśmy oczekiwać od Boga, że będzie z nami cały czas. Tak naprawdę jest zupełnie inaczej: Pan CHCE być z nami w naszych zwykłych troskach i zmartwieniach, ponieważ jest Miłością.*

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Przypomnij sobie i narysuj, za co teraz chcesz podziękować Bogu, który nieustannie jest obok ciebie*). Zadanie ma charakter indywidualnej pracy plastycznej.

POZNAJĘ

9. Zapytaj: *Jak brzmi drugie przykazanie?* („Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno”).
10. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Drugie przykazanie wzywa nas do tego, by święcić imię Pana. Bóg je objawił i pozwolił nam się poznać, a tym samym dał nam do siebie dostęp. To znak zażyłości, nawiązania głębokiej relacji; klucz do serca Wszechmogącego. Właśnie dlatego nie powinniśmy wzywać imienia Bożego w sposób niegodny, to znaczy pozbawiony szacunku. Drugie przykazanie nie mówi o wołaniu do Pana w codziennych sytuacjach (i wcale tego nie zabrania, o ile nie są to puste słowa), ale o bluźnieniu Bogu, przeklinaniu, składaniu fałszywego świadectwa. Drugie przykazanie wzywa nas do chronienia tego, co święte¹, a także zachęca nas do właściwej postawy na modlitwie.*

11. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Dwóch ludzi przyszło do świątyni, żeby się modlić, jeden faryzeusz, a drugi celnik. Faryzeusz stanął i tak w duszy się modlił: „Boże, dziękuję Ci, że nie jestem jak inni ludzie: zdybcy, niesprawiedliwi, cudzożnicy, albo jak i ten celnik. Zachowuję post dwa razy w tygodniu, daję dziesięcinę ze wszystkiego, co nabywam”. A celnik stał z daleka i nie śmiał nawet oczu wznieść ku niebu, lecz bił się w piersi, mówiąc: „Boże, miej litość dla mnie, grzesznika!”. Powiadam wam: Ten odszedł do domu usprawiedliwiony, nie tamten. Każdy bowiem, kto się wywyższa, będzie poniżony, a kto się unią, będzie wywyższony. (Łk 18,10–14)

12. Zapytaj uczniów, jak postrzegają opisane przez Jezusa postaci lub zaproponuj odegranie tej sceny, sugerując: *Podejmijcie próbę wczucia się w stan serc faryzeusza i celnika.*
13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (*Przeczytaj jeszcze raz tekst biblijny: Łk 18,10–14. Wypisz, co cechowało modlitwy faryzeusza i celnika.*)

¹ Por. Youcat, 359.

Przykładowe rozwiązanie:

MODLITWA FARYZEUSZA	MODLITWA CELNIKA
nieszczera na pokaz chwalenie się przed Bogiem umniejszanie zasług innych	szczerą prostą pełną wstydu i pokory prośba o łaskę

14. Podsumuj, kładąc nacisk na zagadnienie związane ze skromnością serca. Podkreśl, że prosta, ale szczerą modlitwa jest Bogu miłsza niż zawile, kwieciste formułki, które nie płyną z serca, a wynikają z nieszczerych pobudek.

ODPOWIADAM

15. Poproś, by uczniowie samodzielnie zapoznali się z treścią akapitu w tej części podręcznika.

Dla Izraelitów imię Boga było tak ważne, że nawet nie mieli odwagi go wymawiać. W ten sposób okazywali Panu należny szacunek. Obecnie te dwie sfery nie są ze sobą tak ściśle związane.

Musimy pamiętać, że szacunek przysługuje każdemu imieniu, czyli zarówno ludziom, jak i Bogu. Wszyscy jesteśmy równi. „Nie można szanować Boga, którego się nie widzi, nie szanując równocześnie człowieka, którego się widzi”². Trwając w miłości – do bliźnich i Pana – trwamy w Bogu. A trwając w Bogu, nosimy imię Boże zgodnie z drugim przykazaniem.

16. Poproś, by uczniowie sporządzili notatkę na temat: Wyjaśnij, na czym polega szacunek do imienia Bożego. Mogą ją zapisać w części „Moje notatki”.

Przykładowa notka:

Szacunek do imienia Bożego wyraża się w szacunku do Boga, a także do drugiego człowieka. Wypowiadając je, dajemy wyraz naszej życzliwości z Panem. Kiedy wypowiadamy imię Pana, On słyszy nas w szczególny sposób. Właśnie dlatego nie powinniśmy wzywać imienia Bożego w sposób pozbawiony szacunku – bluźniąc Bogu, przeklinając, składając fałszywe świadectwo.

17. Porozmawiaj z uczniami na temat szacunku do drugiego człowieka, do jego myśli, postaw, całej jego osoby.

² Dekalog z dzieckiem, s. 20.

18. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (Przeczytaj definicję zapisaną w ramce. Wymyśl kilka aktów strzelistych – pamiętaj o nich i módl się nimi w ciągu dnia – przed kartkówką, w drodze do domu czy podczas gry w piłkę).

Definicja: Akt strzelisty – krótka modlitwa, w której można wyrazić uwielbienie Boga, poprosić Go o przebaczenie grzechów czy inne potrzebne łaski. Akty strzeliste mają formę wezwań, np. „Jezu, ufam Tobie” albo „Uwielbiam Cię, Jezu, za Twe miłosierdzie”. Takie modlitwy możemy powtarzać wielokrotnie w ciągu jednego dnia.

Przykładowe odpowiedzi: Kocham Cię, Jezu; Panie, pomóż mi; Jezu, nie dam rady; Chryste, okaż mi łaskę

MODLĘ SIĘ

19. Na zakończenie pomódlcie się aktami strzelistymi, które uczniowie zapisali w ćwiczeniu 3.

PRZYKAZANIE TRZECIE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom chrześcijańskiego sposobu świętowania i spędzania wolnego czasu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, na czym polega chrześcijańskie świętowanie niedzieli;
- ▶ podaje sposoby spędzania wolnego czasu;
- ▶ uzasadnia postawy moralne związane z przeżywaniem niedzieli;
- ▶ tłumaczy, czemu sprzeciwia się trzecie przykazanie.

POSTAWY: uczeń wykazuje troskę o chrześcijańskie świętowanie niedzieli.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jeden egzemplarz na każdą ławkę), teksty biblijne do odsłuchu¹ (Łk 4,16, Mt 12,1 oraz Mt 12,9–15), prezentacja multimedialna [O co tutaj chodzi?](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Wyświetl prezentację multimedialną [O co tutaj chodzi?](#) i powiedz, że zadaniem uczniów jest się domyślić, co łączy kolejne obrazy wyświetlane na rzutniku. Po zakończeniu projekcji zacznij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Jakie są wasze ulubione formy odpoczynku?

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

- ▶ Czy wolicie spędzać czas aktywnie, czy może preferujecie wylegiwanie się na plaży?
 - ▶ Co wzięlibyście ze sobą na rajską wyspę?
3. Podsumuj: *Czas odpoczynku najczęściej kojarzy nam się z wakacjami, kiedy mamy przerwę od pracy i nauki. Nie musimy wtedy podejmować się obowiązkami, a przynajmniej nie tak bardzo jak na co dzień.*
 4. Dodaj: *Dzisiaj porozmawiamy o trochę innym odpoczynku, a mianowicie o świętowaniu dnia świętego. Najpierw przypomnimy sobie, jak brzmi trzecie przykazanie Dekalogu.*

5. Poproś, by chętny uczeń znalazł w Piśmie Świętym i odczytał fragment Księgi Wyjścia: 20,8–11:

Pamiętaj o dniu szabatu, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz się trudził i wykonywał wszystkie swoje zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem Pana, Boga twego. (...) W sześć dni bowiem uczynił Pan niebo, ziemię, morze oraz wszystko, co jest w nich, siódmego zaś dnia odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabatu i uznał go za święty.

Powtórz treść trzeciego przykazania: „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił”.

6. Możecie porozmawiać z uczniami o tym, czy trzecie przykazanie wydaje im się trudne do wypełnienia – w końcu nie ma chyba osoby, która nie lubiłaby wypoczywać.

SPOTYKAM

7. Powiedz: *Mogłoby się wydawać, że przestrzeganie przykazania trzeciego – świętować dzień święty – to żaden problem. Przecież każdy z nas lubi się relaksować! Musimy jednak zrozumieć, że dzień święty to coś więcej niż nicnierobienie.*
8. Dodaj, wykorzystując tekst z podręcznika: *Szabat został ustanowiony przez Boga jako dzień odpoczynku po sześciu dniach pracy. Jezus w tym dniu przebywał w synagodze, gdzie modlił się i czytał Pismo Święte. Wiadomo także, że w szabat spędzał czas ze swoimi przyjaciółmi, pielgrzymował oraz spotykał się z ludźmi, których nauczał i – mimo sprzeciwu skrupulatnych faryzeuszów – uzdrawiał. Ale co najważniejsze dla nas, chrześcijan, po tym jak*

umarł, cały szabat – czyli piątkowe popołudnie i sobotę – przeleżał w grobie. Dopiero trzeciego dnia, już po upływie szabatu, Jezus Chrystus zmartwychwstał. Na pamiątkę tego wydarzenia świętujemy każdą niedzielę.

9. Zapowiedz, że teraz odsłuchacie trzy fragmenty Pisma Świętego. Poproś, by uczniowie wsłuchali się w ich treść – jednocześnie mają wypełnić ćwiczenie 1 w podręczniku (*Co w szabat robił Jezus? Znajdź odpowiednie fragmenty i wypisz czynności, które podejmował Syn Boży*). Włącz nagrania, korzystając ze wskazanych na początku scenariusza źródeł.

Prawidłowe rozwiązanie:

Łk 4,16 – przebywał w synagodze, czytał Pismo Święte

Mt 12,1 – przebywał w towarzystwie uczniów łuskających kłosa, pielgrzymował

Mt 12,9-15 – uzdrawiał

POZNAJĘ

10. Powiedz, wykorzystując tekst z podręcznika: *Żydzi współcześni Jezusowi wierzyli, że powinniśmy świętować szabat, ponieważ Bóg odpoczywał siódmego dnia po dokonaniu aktu stworzenia świata. Chrystus tłumaczył im jednak, że Bóg nigdy, nawet wtedy, gdy wydaje nam się obojętny i odległy, nie przestaje działać: „Ojciec mój działa aż do tej chwili i Ja działam” (J 5,17). Wyznał też, że ma taką samą władzę jak Ojciec: „Syn Człowieczy jest Panem Szabatu” (por. Łk 6,5). Jezus – Syn Boży – działał nawet w szabat, uzdrawiał i uwalniał ludzi. W swoim nauczaniu Chrystus nie zniósł obowiązku świętowania dnia świętego, ale pokazał, że o wiele ważniejsze od pustych zwyczajów praktykowanych w tym dniu jest pełnienie uczynków miłosierdzia, a od samego pójścia do kościoła (budynku) ważniejsze jest pójście do Kościoła (do Pana), bo tu w Panu jest „coś większego niż świątynia” (Mt 12,6).*

11. Połóż na każdej ławce Pismo Święte i poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Przeczytaj słowa papieża Franciszka i uzupełnij cytat, wiedząc, że ojciec święty przytoczył fragment Psalmu 62 – werset 2*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Niedziela to czas, aby spojrzeć na rzeczywistość i powiedzieć: jakże piękne jest życie! (...) Kiedy życie staje się piękne? Kiedy zaczynamy dobrze o nim

myśleć, bez względu na naszą historię. (...) Życie staje się piękne, kiedy otwieramy serce na Opatrzność i odkrywamy, że prawdą jest to, co mówi Psalm: **Dusza moja odpoczywa tylko w Bogu, od Niego przychodzi moje zbawienie.**

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (Jakie „przeszkody” możesz napotkać w drodze na niedzielną Mszę Świętą? Wymień je. Następnie wymyśl i wypisz „koła ratunkowe”, które pomogą ci pokonać te problemy).

Zadanie ma indywidualny charakter. Wśród „przeszkód” mogą pojawić się: telefon, komputer, spotkanie ze znajomymi. Wśród „kół ratunkowych”: zaplanowanie całego dnia, wyznaczenie czasu na przyjemności i obowiązki, zrobienie sobie „dnia bez telefonu”.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Dzień święty – niedziela – to czas, w którym Pan daje nam wiele łask. Warto zwrócić się wówczas do Boga i zaplanować ten dzień inaczej niż zwykle. Zamiast ograniczyć się do przygotowania obiadu, ozdobienia domu czy wykonywania zaległych prac, warto poświęcić czas Panu i drugiemu człowiekowi.*
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Oceń, czy zdania są prawdziwe, czy fałszywe – wpisz w kratki literki „P” lub „F”).

Prawidłowe rozwiązanie:

Trzecie przykazanie sprzeciwia się priorytetowi pracy i sukcesu.	P
Trzecie przykazanie pozwala na świętowanie, które polega na poświęcaniu czasu wyłącznie na rozrywkę i sen.	F
W dzień święty należy wykonywać określone praktyki religijne, nawet jeśli nie wiąże się z nimi wysiłek służby, miłości i wybaczenia.	F
Trzecie przykazanie sprzeciwia się nakładaniu na innych niekoniecznych obowiązków, które uniemożliwiają świętowanie.	P

15. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do [quizu](#) odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec zaproponuj wspólną modlitwę słowami Psalmu 62.

*Odpocznij jedynie w Bogu, duszo moja,
bo od Niego pochodzi moja nadzieja.
On jedynie opoką i zbawieniem moim,
On jest twierdzą moją, więc się nie zachwieję.
W Bogu jest zbawienie moje i moja chwała,
opoka mojej mocy,
w Bogu moja ucieczka.
W każdym czasie Jemu ufaj, narodie!
Przed Nim serca wasze wylejcie,
Bóg jest naszą ucieczką!
(Ps 62,6–9)*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział I)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Przykłady ludzkich potrzeb w literaturze i filmach (np. na podstawie historii ks. Jana Kaczkowskiego – potrzeba sensu życia).
- ▶ Realizacja człowieczeństwa w relacji osobowej – przykłady znaczenia relacji osobowych zawarte w Piśmie Świętym.
- ▶ Dyskusja z niewierzącymi lub niepraktykującymi – wykorzystanie elementów retoryki: zasady tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy pisaniu rozprawki i innych tekstów argumentacyjnych, odróżnianie przykładu od argumentu, przeprowadzanie wnioskowania jako elementu wyводу argumentacyjnego, zgoda z cudzymi poglądami lub polemizowanie z nimi, rzeczowe uzasadnianie własnego zdania, rozpoznawanie manipulacji językowej i przeciwstawianie jej zasad etyki wypowiedzi.

BIOLOGIA

- ▶ Potrzeby ludzkie: fizjologiczne, bezpieczeństwa, miłości i przynależności, szacunku i uznania oraz samorealizacji – znajomość uwarunkowań człowieka.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Potrzeby miłości i przynależności – rodzinne wychowanie do miłości, prawdy, uczciwości; wychowanie patriotyczne, religijne, moralne.
- ▶ Wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu; podział obowiązków; praca i rekreacja; tworzenie atmosfery świętowania.
- ▶ Rola autorytetów w życiu człowieka, osoby uznane za autorytety.

ROZDZIAŁ II

CZTERECH EWANGELISTÓW, JEDNA DOBRA NOWINA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że choć Ewangelię spisało czterech różnych ludzi, wszyscy mieli ten sam cel: przekazanie Dobrej Nowiny o Jezusie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ charakteryzuje specyfikę i przesłanie czterech ksiąg Ewangelii;
- ▶ opisuje pojęcie „Ewangelia” w odniesieniu do czterech ksiąg Nowego Testamentu;
- ▶ wymienia korzyści płynące z czytania Ewangelii.

POSTAWY: uczeń stara się odczytywać i przyjmować wydarzenia życiowe w świetle objawienia Bożego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (Nowy Testament – cztery egzemplarze), ćwiczenie multimedialne [Czterech ewangelistów](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę *Ojcze nasz*. Podaj intencję: *Panie, dodaj nam zapału, byśmy częściej czytali Ewangelię, a dzięki temu coraz lepiej poznawali i kochali Jezusa.*

ODKRYWAM

2. Porozmawiaj z uczniami o tym, skąd czerpią wiedzę o świecie i wydarzeniach (internet, prasa, telewizja, radio, rozmowa z rodzicami albo

dziadkami). Zauważ, że jedno zdarzenie może zostać przedstawione na wiele różnych sposobów. Dopytaj, czy uczniowie spotkali się kiedyś z taką sytuacją.

3. Podsumuj: *To, że przekazy w mediach różnią się od siebie, wynika z tego, że mają różnych autorów o odmiennych punktach widzenia. Każdy zwraca uwagę na inne szczegóły i podkreśla to, co wydaje mu się najistotniejsze.*
4. Spytaj: *Skąd zatem czerpać wiedzę, by była jak najbardziej obiektywna? Porozmawiajcie chwilę na ten temat. Tak pokieruj rozmową, by uczniowie doszli do wniosku, że aby mieć jak najpełniejszy obraz tego, co zaszło, najlepiej zaczerpnąć z kilku źródeł i na tej podstawie wyrobić sobie własne zdanie.*

SPOTYKAM

5. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - ▶ Jakie księgi znajdują się w Nowym Testamencie? (Ewangelia, listy apostołskie, Dzieje Apostolskie, Apokalipsa)
 - ▶ Która z tych ksiąg opisuje ziemskie życie i działalność Jezusa? (Ewangelia)
 - ▶ Jak brzmią imiona czterech ewangelistów? (Mateusz, Marek, Łukasz, Jan)
6. Powiedz: *Najważniejszą księgą Nowego Testamentu jest Ewangelia. Składają się na nią cztery wersje opisów życia i działalności Pana Jezusa. Różnią się one pod względem objętości i szczegółowości.*
7. Spytaj, czy sto dwadzieścia sekund to dużo (uczniowie powiedzą pewnie, że nie). Poproś, by przeliczyli sekundy na minuty, a następnie odczytali z tej części podręcznika słowa papieża Franciszka zachęcającego młodych do czytania Ewangelii:

*Iluz Was spędza **dwie minuty dziennie** na czytaniu Ewangelii? **Dwie minuty!** Weź małą księgę Ewangelii. Noś ją w kieszeni lub torebce. Kiedy jesteś w autobusie, metrze lub pociągu, gdy jesteś w domu, otwórz i **czytaj przez dwie minuty**. Spróbuj! Zobaczysz, jak zmieni się Twoje życie, ponieważ spotkasz Jezusa. Spotkasz się ze Słowem¹.*

¹ Franciszek do Polaków: *codziennie czytajcie Pismo Święte*, KAI, cyt. za: misyjne.pl/franciszek-polakow-codziennie-czytajcie-pismo-swiete/ (dostęp: 14 września 2021 roku).

8. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 z podręcznika (*Zapoznaj się z chmurą słów. Można z nich ułożyć zdania, które opisują skutki czytania Ewangelii. Ułóż kilka odpowiedzi według przykładu, tak by składały się z co najmniej czterech słów*).

Przykładowe odpowiedzi, które można ułożyć na podstawie rozsypanki:

Co daje mi czytanie Ewangelii?

- ▶ siłę do pokonywania złych myśli,
 - ▶ siłę do zrobienia czegoś dobrego,
 - ▶ wsparcie w radzeniu sobie z trudnościami,
 - ▶ radość z tego, że Bóg mnie kocha,
 - ▶ pozwala pogodzić się po kłótni,
 - ▶ odwagę do przeciwstawiania się złu,
 - ▶ chęć do pokonywania lenistwa,
 - ▶ chęć, by uśmiechać się do ludzi,
 - ▶ nadzieję, że po każdym smutku przyjdzie radość,
 - ▶ siłę do pokonywania strachu.
9. Podkreśl, jak ważne jest czytanie Ewangelii. Powiedz: *Ta księga pozwala nam lepiej poznać Jezusa i pojąć, jak wielka jest Jego miłość do wszystkich ludzi. Ta świadomość oczyszcza serce i przemienia życie człowieka: może uczynić je lepszym, pełniejszym.*

POZNAJĘ

10. Podkreśl: *Choć ewangelistów było czterech, Dobra Nowina o Jezusie jest jedna. Postaraj się, by uczniowie zrozumieli, że mówimy o jednej Ewangelii spisanej przez czterech autorów.*

Dodaj: *Aby dobrze zrozumieć, dlaczego przekazy ewangelistów różnią się między sobą, trzeba dobrze ich poznać. Cennym źródłem wiedzy na ten temat są wstępy do każdej z ewangelii.*

11. Zapowiedz, że teraz zapoznacie się z treścią wstępów. Wytłumacz, że są to dosyć obfite teksty, dlatego uczniowie będą pracować w czterech grupach. Podziel ich na zespoły, podaj im egzemplarze Pisma Świętego i poproś, by na podstawie lektury uzupełnili tabelkę w ćwiczeniu 3 w podręczniku.

Przykładowe rozwiązanie:

	Święty Mateusz	Święty Marek	Święty Łukasz	Święty Jan
Kim był?	jeden z dwunastu apostołów	towarzysz podróży apostołskich Świętego Pawła, później spotkał się też ze Świętym Piotrem	z zawodu lekarz, uczeń i towarzysz wypraw misyjnych apostoła Pawła	apostoł, brat Jakuba Starszego, uczeń, którego Jezus szczególnie miłował
Do kogo pisał?	Żydzi lub chrześcijanie nawróceni z judaizmu	ludzie nieobeznani z Palestyną, chrześcijanie nawróceni z pogaństwa i mieszkający w Rzymie	chrześcijanie nawróceni z pogaństwa; księga zadedykowana jest dostojnemu Teofilowi	wszyscy ludzie, szczególnie ci, których wiara była słaba
Jakie są cechy charakterystyczne jego księgi?	nieprzywiązywanie większej wagi ani do chronologii, ani do szczegółów geograficzno-topograficznych	przyciążanie niewielu mów Jezusa, za to obszerny opis Jego czynów; brak interpretacji przytoczonych faktów, ich wyjaśnienia, uzasadnienia; autor w roli typowego świadka	na pierwszym planie opis męki i zmartwychwstania Jezusa	skupienie się na opisie cudów Jezusa oraz Jego męki; cuda są przedstawione jako fakty historyczne, a przede wszystkim znaki potwierdzające autentyczność posłannictwa Chrystusa
Jak nazywał Jezusa?	Mesjasz, w którym wypełniły się wszystkie proctwa Starego Testamentu	Syn Boży	Kyris - Pan	źródło wody żywej, pokarm niebieski, światłość świata oraz zmartwychwstanie i życie

12. W podsumowaniu przypomnij, że choć ewangeliści różnili się między sobą i mieli inne założenia, to przyświecał im jeden cel: pragnęli, aby nikt nie zapomniał o Panu Jezusie i Jego miłości do ludzi.
13. Jako powtórzenie wiadomości możesz zaproponować wykonanie ćwiczenia multimedialnego [Czterech ewangelistów](#).

ODPOWIADAM

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika: *Przeczytaj fragmenty Pisma Świętego. Wybierz jedno z podkreślonych słów i wpisz je w pierwszą lukę (w mianowniku). Następnie dokończ zdanie.*
Słowa, które uczniowie mogą wykorzystać, to: ogień, młot, lampa, światło, hełm, miecz, nasienie.

Przykładowe rozwiązanie:

Słowo Boże jest dla mnie jak *lampa*, ponieważ *oświeca* mnie i *podtrzymuje* na duchu, kiedy nie wiem, co mam zrobić.

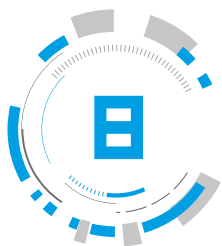
15. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Ewangelia to opowieść o wielkiej miłości Boga do człowieka. Ta relacja o życiu, męce, śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa to najlepsza wiadomość dla świata – stanowi obietnicę nieba, które przeznaczone jest dla każdego z nas². Aby poznać ją w pełni, warto zapoznać się z przekazami wszystkich czterech ewangelistów.*

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się, odcytując werset 9 z Psalmu 99.

*Wystawiajcie Pana, Boga naszego,
oddajcie pokłon przed świętą Jego górą,
bo Pan, Bóg nasz, jest święty.*

² Por. Youcat, 71.

ŻYCIE, DZIAŁALNOŚĆ I NAUCZANIE JEZUSA CHRYSYSTUSA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Jezus stał się człowiekiem dla naszego zbawienia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przedstawia podstawowe fakty z życia, działalności i nauczania Jezusa w porządku chronologicznym;
- ▶ wyjaśnia zbawczy sens wcielenia: od narodzenia Jezusa, poprzez Jego działalność i nauczanie, aż po mękę, śmierć i zmartwychwstanie;
- ▶ tłumaczy, dlaczego warto praktykować pokorne zachowanie.

POSTAWY: uczeń pogłębia swoją więź z Chrystusem i stara się naśladować Jezusa w pokorze.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w parach, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, karteczki samoprzylepne (po jednej dla każdego ucznia), cytaty do pracy w parach ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdej pary w klasie), ćwiczenie multimedialne [Chronologia wydarzeń zbawczych](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj odmówienie *Credo nicejsko-konstantynopolińskiego*.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Poproś, by uczniowie wypowiedzieli się na temat zdjęcia zamieszczonego w tej części podręcznika (młody chłopak, który idzie i spogląda na swoje odbicie). Zaczynij pogadankę na temat tego, czy ludzie są zadowoleni ze swojego wyglądu.
3. Podsumuj: *Wielu z nas ma problem z samoakceptacją. Rzadko kiedy ludzie są zadowoleni ze swojego wyglądu i często otwarcie przyznają, że chętnie zmieniliby w nim to i owo. Tym, co budzi wątpliwości, są też nasze umiejętności oraz predyspozycje. Chcielibyśmy być uważani za mądrzejszych i zdolniejszych.*
4. Dodaj: *Takie myśli są normalne dla naszej natury skażonej grzechem pierworodnym. To właśnie przez nią ulegamy różnym pokusom. Źle myśląc o sobie samych, popełniamy grzech pychy.*
5. Powiedz: *Człowiekiem, który bardzo wystrzegał się tego grzechu, był Święty Franciszek. Poproś, by jeden z uczniów odczytał tekst z podręcznika (część „Spotykam”): Przykładem człowieka pokornego, nieprzywiązującego wagi do dóbr materialnych i pogodzonego z samym sobą, był Święty Franciszek z Asyżu. Porzucił on rodzinną tradycję (jego bliscy zajmowali się kupiectwem), zrezygnował z wygód i bogactwa. Nawet gdy założył zakon, nie chciał przyjąć święceń kapłańskich. Żył bardzo prosto, a cały swój czas poświęcał na modlitwę i głoszenie Ewangelii. Wobec ludzi wykazywał się empatią, był czuły i troskliwy. Jezusowe nawoływania do życia w ubóstwie traktował niezwykle poważnie, wręcz dosłownie.*
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (W odpowiednie kratki wpisz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, i F, jeśli jest fałszywe).

Prawidłowe rozwiązanie:

FRANCISZEK PORZUCIŁ RODZINNĄ TRADYCJĘ I ZREZYGNOWAŁ Z WYGÓD I BOGACTWA.	P
MŁODY FRANCISZEK JAKO PIERWSZY W RODZINIE ZOSTAŁ KUPCEM.	F
PO TYM, JAK ZAŁOŻYŁ ZAKON, PRZYJĄŁ ŚWIĘCENIA KAPŁAŃSKIE.	F
WSKAZANIA EWANGELII TRAKTOWAŁ WRĘCZ DOSŁOWNIE.	P
WOBEC LUDZI BYŁ SUROWY I POWŚCIĄGLIWY.	F

7. Rozdaj uczniom karteczki samoprzylepne. Poproś, by zapisali na nich, dlaczego (lub za co) są wdzięczni swojemu ciału, organizmowi. Po chwili zbierz odpowiedzi, przejrzyj je i zawieś na tablicy (tak, by się nie powtarzały).

Podsumuj: *Nasze ciało i organizm dają nam życie. Dzięki nim możemy chodzić, spotykać się z przyjaciółmi, biegać, spacerować po górach, pływać, jeść i spać. To wszystko daje nam radość i przyjemność.*

8. Dodaj: *Ciało może się też stać źródłem bólu i cierpienia, gdy chorujemy lub kiedy np. ulegniemy wypadkowi. Doskonale wie o tym Jezus Chrystus, który będąc Bogiem, stał się człowiekiem, by wybawić ludzi z niewoli grzechu. Przyjmując ludzką postać, wziął na siebie wszystkie ograniczenia związane z ludzkim ciałem. Tak jak my odczuwał zmęczenie, bywał głodny, czasami cierpiał niewygody, a pod koniec życia musiał znieść niewyobrażalny ból fizyczny i umarł na krzyżu. Zawsze jednak wykazywał się pokorą i cierpliwością.*
9. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (Znajdź w Biblii fragment: J 8,29. Uzupełnij cytat. Jak rozumiesz słowa Jezusa?).

Prawidłowe rozwiązanie:

„Ja zawsze czynię to, **co się Jemu podoba**”.

Słowa Jezusa wyrażają postuszeństwo woli Boga, pokorę i gotowość przyjęcia tego, co przygotował dla Niego Ojciec. Potwierdzają też, że Ojciec i Syn to jedno.

POZNAJĘ

10. Uświadom uczniom, że na początku katechezy podczas modlitwy wypowiedzieli słowa: „Dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba i za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy”.

Spytaj:

- ▶ Dlaczego Jezus zstąpił z nieba? (dla zbawienia ludzi)
- ▶ Dla kogo się poświęcił? (dla ludzi)
- ▶ Jak to się stało, że Jezus zstąpił z nieba? (stało się tak za sprawą Ducha Świętego)
- ▶ Dzięki komu Jezus przyjął ludzkie ciało? (dzięki Maryi dziewicy)

11. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

On to [Jezus Chrystus], istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie, przyjmawszy postać sługi, stając się podobnym do ludzi. A w zewnętrznej postaci uznany za człowieka, uniżył samego siebie, stając się posłusznym aż do śmierci – i to śmierci krzyżowej. Dlatego też Bóg Go nad wszystko wywyższył i darował Mu imię ponad wszelkie imię. (Flp 2,6–9)

12. Podsumuj: Jezus, przyjmując ludzką naturę, zgodził się na wszystko, co wiąże się ziemskim losem, ponieważ chciał wybawić ludzi z niewoli grzechu. To, że Bóg przyjął w Jezusie śmiertelne, ludzkie ciało, nazywamy wcieleniem¹.
13. Zapowiedz, że uczniowie zapoznają się teraz z fragmentami Ewangelii, które mówią o kolejnych etapach w życiu Jezusa, a przy okazji wykonają kolejne ćwiczenie. Powiedz, że będą pracować w parach. Każdej dwuosobowej drużynie rozdaj wydrukowane cytaty ([załącznik 1](#)).

Polecenie: O co tutaj chodzi? Nadaj krótkie tytuły (rzeczowniki w liczbie pojedynczej) wydarzeniom opisanym w poniższych fragmentach Ewangelii.

Podsumujcie pracę. Przy kolejnych cytatach powinny pojawić się następujące tytuły:

- ▶ Wszedłszy do Niej, [anioł] rzekł: „Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą”. (Łk 1,28) – **ZWIASTOWANIE**
- ▶ Kiedy tam przebywali, nadszedł dla Maryi czas rozwiązania. Powiła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie. (Łk 2,6–7) – **NARODZINY**
- ▶ W chwili gdy wychodził z wody, ujrzał rozwierające się niebo i Ducha jak gołębicę zstępującego na Niego. A z nieba odezwał się głos: „Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie”. (Mk 1,10–11) – **CHRZEST**
- ▶ Przechodząc obok Jeziora Galilejskiego, ujrzał Szymona i brata Szymonowego, Andrzeja, jak zarzucali sieć w jezioro; byli bowiem rybakami. I rzekł do nich Jezus: „Pójdźcie za Mną, a sprawię, że się staniecie rybakami ludzi”. (Mk 1,16–17) – **WYBÓR albo POWOŁANIE**
- ▶ Przybyli do Kafarnaum i zaraz w szabat wszedł do synagogi, i nauczał. Zdumiewali się Jego nauką: uczył ich bowiem jak ten, który ma władzę, a nie jak uczeni w Piśmie. (Mk 1,21–22) – **NAUCZANIE**

¹ Zob. Youcat, 76.

- ▶ Przeprowadzili Mu głuchoniemego i prosili Go [Jezusa], żeby położył na niego rękę. On wziął go na bok, z dala od tłumu, włożył palce w jego uszy i śliną dotknął mu języka; a spojrzawszy w niebo, westchnął i rzekł do niego: „Effatha, to znaczy: Otwórz się!”. Zaraz otworzyły się jego uszy, więzy języka się rozwiązały i mógł prawidłowo mówić. (Mk 7,32–35) –

UZDROWIENIE

- ▶ A gdy jedli, wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał i dał im, mówiąc: „Bierzcie, to jest Ciało moje”. Potem wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im, i pili z niego wszyscy. I rzekł do nich: „To jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana”. (Mk 14,22–24) – **WIECZERZA / USTANOWIENIE (EUCHARYSTII)**
- ▶ A kiedy przyszli do posiadłości zwanej Getsemani, rzekł Jezus do swoich uczniów: „Usiądźcie tutaj, Ja tymczasem się pomodlę”. (...) I mówił: „Abba, Ojcze, dla Ciebie wszystko jest możliwe, zabierz ten kielich ode Mnie. Lecz nie to, co Ja chcę, ale to, co Ty [niech się stanie]”. (Mk 14,32.36) – **MODLITWA**
- ▶ A gdy nadeszła godzina szósta, mrok ogarnął całą ziemię aż do godziny dziewiątej. (...) Jezus zawołał donośnym głosem i wyzionął ducha. (Mk 15,33.37) – **ŚMIERĆ**

14. Powiedz: *Jak widzicie, wcielenie Jezusa, Jego życie i śmierć krzyżowa przyniosły nam wszystkim zbawienie.*

15. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj wykonanie ćwiczenia multimedialnego **Chronologia wydarzeń zbawczych**. Uczniowie mają za zadanie ułożyć wydarzenia z życia Jezusa we właściwej kolejności.

ODPOWIADAM

16. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Jezus tak bardzo ukochał każdego z nas, że świadomie wypełnił wolę Ojca. Uniżając się, dał nam przykład wielkiej pokory. Powinniśmy o tym pamiętać, kiedy na co dzień wyrażamy niezadowolenie z naszego wyglądu, naszych umiejętności i predyspozycji.*
17. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pytaniami z tej części podręcznika i zastanowili się w duchu nad odpowiedziami.
- ▶ Czy potrafisz przyjąć fizyczne i psychiczne ograniczenia?
 - ▶ Czy nie kłamiesz, aby dobrze wypaść w oczach kolegów i koleżanek?

- ▶ Czy przyznajesz się do błędów i pracujesz nad tym, co wymaga poprawy?
- ▶ Czy regularnie robisz rachunek sumienia i korzystasz z sakramentu pokuty?

18. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (lub zadaj je do zrobienia w domu). Zadaniem uczniów jest wymyślić pytania do krzyżówki, której odpowiedzią będzie słowo WCIELENIENIE. Na koniec mają zapisać definicję tego terminu.

MODLĘ SIĘ

19. W ramach modlitwy odczytajcie fragment biblijny z tej części podręcznika.

*Nie mędrkuj, gdy masz wykonać swą pracę,
i nie przechwalaj się w trudnym położeniu.
(...) Dziecko, ze skromnością dbaj o cześć dla swej osoby
i oceniaj się zgodnie ze swą wartością.
Tęgo, kto grzeszy przeciw samemu sobie, któż usprawiedliwi?
(Syr 10,26.28-29)*

CUDA JEZUSA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że cuda, które czynił Jezus, były wyrazem Jego miłości do ludzi i miały uwiarygodnić Jego posłannictwo.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje cuda jako zjawiska nadprzyrodzone;
- ▶ omawia cud uzdrowienia człowieka sparaliżowanego, trędowatego oraz chodzenia po jeziorze;
- ▶ wyjaśnia sens czynienia cudów przez Jezusa.

POSTAWY: uczeń wierzy w prawdy zawarte w objawieniu Bożym i w trudnych momentach zwraca się do Jezusa jako tego, który uzdrawia także z niemocy duchowej.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, teksty biblijne ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia), materiały do pracy w grupach ([załącznik 2](#) – do wydrukowania ×1), ćwiczenie multimedialne [Słowa Jezusa](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj wspólną modlitwę w intencji wszystkich, którzy przeżywają trudności w wierze.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij rozmowę kierowaną, której tematem będzie pojęcie cudu. Spytaj, jak uczniowie rozumieją to pojęcie. Poproś, by podali przykładowe sformułowania, w których używamy tego słowa („cudów nie ma”,

„to prawdziwy cud”, „jesteś cudowna”, „cudem to zrobił”, „tylko cud może go uratować”, „cudem przeżył”).

3. Pozostając w temacie cudu, przeczytaj fragment artykułu Adama Maraska, starszego instruktora ratownictwa tatrzańskiego TOPR, przewodnika wysokogórskiego oraz tatrzańskiego:

Kobieta dojechała na taflę stawu (deniwelacja ok. 350 m), a jej mężowi udało się zatrzymać w jednym ze żlebków opadających w kierunku zbiornika. Wskutek upadku turystka doznała urazu głowy, mocnych otarć i potłuczeń, a jej mąż wyszedł z opresji bez urazów. Turyści nie mieli zimowego sprzętu (raków, czekanów, kasków), więc fakt, że przeżyli, należy rozpatrywać w kategoriach bożonarodzeniowego cudu¹.

Spytaj: *Jakie zdarzenie opisano jako „bożonarodzeniowy cud”?*

4. Podsumuj. Powiedz, że często mówimy o cudzie, kiedy ktoś przeżył jakiś wypadek albo wyzdrowiał z ciężkiej choroby. To pojęcie odnosi się do sytuacji, kiedy dzieje się rzecz mało prawdopodobna, wynikająca zazwyczaj ze splotu niespodziewanych wypadków.

SPOTYKAM

5. Dodaj: *Pojęcie cudu wiąże się też ze świętymi i błogostawionymi.*
6. Wytłumacz uczniom, korzystając z akapitu w tej części podręcznika: *Aby ogłosić kogoś błogostawionym lub świętym, Kościół wymaga, aby dokonał się choć jeden cud za jego wstawiennictwem. Stanowi to znak, że dana osoba po śmierci jest blisko Boga i skutecznie wyprasza łaski tym, którzy się o to modlą.*

Za wstawiennictwem Świętego Pawła II Bóg uzdrowił pochodzącą z Kostaryki Floribeth Mora Diaz, która miała tętniaka mózgu. Lekarze nie dawali jej już żadnej nadziei, czekała na pewną śmierć. W czasie beatyfikacji Jana Pawła II dokonanej przez Benedykta XVI, 1 maja 2011 roku, Floribeth Mora Diaz gorąco modliła się do papieża Polaka o to, aby się za nią wstawił. Naza jutrz rano – jak sama opowiedziała później kolejnym lekarzom, reporterom i osobom z komisji kanonizacyjnej papieża – usłyszała głos: „Wstań, nie bój się”. Zeznała, że widziała, jak Jan Paweł II wyciąga do niej dłoń i zachęca, by wstała z łóżka.

¹ Adam Marasek, „Tatry” 2018, nr 64, s. 33.

POZNAJĘ

7. Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią akapitu w tej części podręcznika, a także słowniczkiem.

Już najwcześniejsze źródła relacjonują, że Jezus czynił liczne cuda. W ten sposób wzbudzał wiarę i zwalczał zło – choć oczywiście nie położył kresu wszelkiemu złu na świecie. Cuda działały się publicznie, niektórzy uzdrowieni są nam nawet znani z imienia (jak ślepiec Bartymeusz). Bywało i tak, że cuda były uważane przez współczesnych Jezusowi za przejawy bluźnierstwa (choćby uzdrowienie trędowatego w szabat). Czyniąc cuda, Jezus pokazał, jak ma wyglądać nowy świat².

Ewangelie zawierają opisy niemal czterdziestu cudów uczynionych przez Jezusa oraz opisy zmartwychwstania i objawień po zmartwychwstaniu. Wśród nich można wymienić m.in. zamianę wody w wino; obfity połów ryb; wskrzeszenie młodzieńca z Nain; uzdrowienie trędowatego; uciszenie burzy; uzdrowienie paralityka w Kafarnaum; rozmnożenie chleba, uzdrowienie kobiety cierpiącej na krwotok; chodzenie po jeziorze; uzdrowienie niewidomych pod Jerychem.

Słowniczek: SZABAT – w judaizmie siódmy, ostatni dzień tygodnia, dzień wypoczynku. Upamiętnia cykl stworzenia świata oraz wyprowadzenie Izraelitów z Egiptu. Trwa od zachodu słońca w piątek do prawie godziny po zachodzie słońca w sobotni wieczór. Wyznawców judaizmu obowiązuje wówczas zakaz pracy, gdyż jest ona uznawana za przejaw panowania nad przyrodą (a nawet Stwórcą siódmego dnia stworzenia odpoczywał). Prawo religijne wymienia 39 czynności zabronionych w szabat – większość z nich to zajęcia związane z rolnictwem i pasterstwem.

8. Rozdaj uczniom fragmenty biblijne ([załącznik 1](#)). Poproś o ich odczytanie.

UZDROWIENIE PARALITYKA – Gdy po pewnym czasie wrócił do Kafarnaum, posłyszano, że jest w domu. Zebrało się zatem tyle ludzi, że nawet przed drzwiami nie było miejsca, a On głosił im naukę. I przyszli do Niego z paralitykiem, którego niosło czterech. Nie mogąc z powodu tłumu przynieść go do Niego, odkryli dach nad miejscem, gdzie Jezus się znajdował, i przez otwór spuścili nosze, na których leżał paralityk. Jezus, widząc

² Na podstawie: Youcat, 90–91.

ich wiarę, rzekł do paralytyka: „Dziecko, odpuszczone są twoje grzechy”. A siedziało tam kilku uczonych w Piśmie, którzy myśleli w sercach swoich: „Czemu On tak mówi? [On] bluźni. Któż może odpuszczać grzechy, prócz jednego Boga?”. Jezus poznał zaraz w swym duchu, że tak myślą, i rzekł do nich: „Czemu myślicie te nurtują w waszych sercach? Cóż jest łatwiej: powiedzieć paralytykowi: Odpuszczone ci są twoje grzechy, czy też powiedzieć: Wstań, weź swoje nosze i chodź? Otóż, żebyście wiedzieli, iż Syn Człowieczy ma na ziemi władzę odpuszczania grzechów” – rzekł do paralytyka: „Mówię ci: Wstań, weź swoje nosze i idź do swego domu!”. On wstał, wziął zaraz swoje nosze i wyszedł na oczach wszystkich. Zdumieli się wszyscy i wielbili Boga mówiąc: „Nigdy jeszcze nie widzieliśmy czegoś podobnego”. (Mk 2,1-12)

JEZUS CHODZI PO JEZIORZE – Zaraz też przynaglił swych uczniów, żeby wsiedli do łodzi i wyprzedzili Go na drugi brzeg, do Betsaidy, zanim sam odprawi tłum. Rozstawszy się więc z nimi, odszedł na górę, aby się modlić. Wieczór zapadł, łódź była na środku jeziora, a On sam jeden na lądzie. Widząc, jak się trudzili przy wiosłowaniu, bo wiatr był im przeciwny, około czwartej straży nocnej przyszedł do nich, krocząc po jeziorze, i chciał ich minąć. Oni zaś, gdy Go ujrzeli krocącego po jeziorze, myśleli, że to zjawy, i zaczęli krzyżeć. Widzieli Go bowiem wszyscy i zatrwożyli się. Lecz On zaraz przemówił do nich: „Odwagi, to Ja jestem, nie bójcie się!”. I wszedł do nich do łodzi, a wiatr się uciszył. Wtedy oni tym bardziej byli zdumieni w duszy. (Mk 6,45-51)

UZDROWIENIE TRĘDOWATEGO – Wtedy przyszedł do Niego trędowaty i upadłszy na kolana, prosił Go: „Jeśli zechcesz, możesz mnie oczyścić”. A Jezus, zdjęty litością, wyciągnął rękę, dotknął go i rzekł do niego: „Chcę, bądź oczyszczony!”. Zaraz trąd go opuścił i został oczyszczony. Jezus surowo mu przykazał i zaraz go odprawił, mówiąc mu: „Bacz, abyś nikomu nic nie mówił, ale idź, pokaż się kapłanowi i złoż za swe oczyszczenie ofiarę, którą przepisał Mojżesz, na świadectwo dla nich”. Lecz on po wyjściu zaczął wiele opowiadać i rozgłaszać to, co zaszło. (Mk 1,40-45)

9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Dopisz słowa, które Jezus wypowiedział do ludzi – świadków Jego cudów).

Do paralytyka: „**Wstań, weź swoje nosze i idź do swego domu!**”.

Do uczniów, którzy zobaczyli Go krocącego po jeziorze: „**Odwagi, to Ja jestem, nie bójcie się!**”.

Do trędowatego: „Chcę, bądź oczyszczony!” oraz „Bacz, abyś nikomu nic nie mówił, ale idź, pokaż się kapłanowi i złóż za swe oczyszczenie ofiarę, którą przepisał Mojżesz, na świadectwo dla nich”.

10. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na trzy zespoły i rozdaj im karty pracy (załącznik 2). Ich zadaniem będzie uzupełnienie tabelki na podstawie fragmentów biblijnych z załącznika 1.

Prawidłowe rozwiązanie (odpowiedzi zapisano w drugiej kolumnie):

Grupa 1 – UZDROWIENIE PARALITYKA

Co dolegało człowiekowi opisanemu w tym fragmencie?	był sparaliżowany (nie mógł się ruszać)
Co niezwykłego zrobił dla niego Jezus?	odpuścił mu grzechy oraz przywrócił zdrowie – sparaliżowany mógł chodzić
Jakie były skutki cudu dokonanego przez Jezusa? Dlaczego Jezus dokonał tego cudu? (pomyślcie nie tylko o uczestnikach, ale także o tych, którzy dowiedzieli się o tym niezwykłym czynie Jezusa)	człowiek został oczyszczony z grzechów i uzdrowiony, a ludzie uwierzyli, że Jezus może odpuszczać grzechy i uzdrawiać; umocniła się ich wiara, wielbili Boga
Co polecił temu człowiekowi Jezus?	„Wstań, weź swoje nosze i idź do swego domu!”

Grupa 2 – JEZUS CHODZI PO JEZIORZE

Jaka była sytuacja ludzi opisanych w tym fragmencie?	uczniowie zmagali się z przeciwnym wiatrem – burzą na jeziorze, dodatkowo nie poznali Jezusa, byli przerażeni, wystraszeni
Co niezwykłego zrobił Jezus?	uciszył wiatr i burzę, przyszedł do nich po wodzie
Jakie były skutki cudu dokonanego przez Jezusa? Dlaczego Jezus dokonał tego cudu? (pomyślcie nie tylko o uczestnikach, ale także o tych, którzy dowiedzieli się o tym niezwykłym czynie Jezusa)	dodał im odwagi, był z nimi; uczniowie przekonali się, że kiedy są z Jezusem, nie może im się stać nic złego
Co polecił tym ludziom Jezus?	„Odwagi, to Ja jestem, nie bójcie się!”

Grupa 3 – UZDROWIENIE TRĘDOWATEGO

Co dolegało człowiekowi opisanemu w tym fragmencie?	był trędowaty – śmiertelnie chory, był zagrożeniem dla innych, bo zarażał
Co niezwykłego zrobił dla niego Jezus?	uzdrowił go, człowiek mógł znowu przebywać w towarzystwie innych ludzi
Jakie były skutki cudu dokonanego przez Jezusa? Dlaczego Jezus dokonał tego cudu? (pomyślcie nie tylko o uczestnikach, ale także o tych, którzy dowiedzieli się o tym niezwykłym czynie Jezusa)	trędowatemu przywrócono zdrowie, a ludzie uwierzyli, że Jezus ma moc uzdrawiania
Co Jezus powiedział temu człowiekowi?	„Chcę, bądź oczyszczony!” oraz „Bacz, abyś nikomu nic nie mówił, ale idź, pokaż się kapłanowi i złożź za swe oczyszczenie ofiarę, którą przepisał Mojżesz, na świadectwo dla nich”

11. W tym momencie możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne **Słowa Jezusa**, które polega na uzupełnieniu cytatów: „Wstań, weź swoje nosze i idź do swego domu!” (Mk 2,11); „Odważi, to Ja jestem, nie bójcie się!” (Mk 6,50) oraz „Chcę, bądź oczyszczony!” (Mk 1,41).

ODPOWIADAM

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Zakreśl zdanie, które jest prawdziwe*).

Prawidłowa odpowiedź:

Należy zakreślić zdanie: „Pan Jezus, czyniąc cuda, pomógł niektórym ludziom, ale przede wszystkim objawiał moc Boga i umacniał wiarę”.

13. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Cuda opisane w Ewangelii są ważne również dla nas. Czasami sami potrzebujemy uzdrowienia: jesteśmy zdrowi fizycznie, ale coś paraliżuje nas w sensie duchowym. Potrzebujemy wtedy pomocy Jezusa. Warto wówczas pomodlić się albo skorzystać z „lekarstw”, które nam zostawił, czyli z sakramentów.*

Dodaj: *To właśnie przez cuda Jezus pokazał, że jest Mesjaszem, i to w Nim zaczyna się królestwo Boże. Wyrażały one miłość Syna Bożego do wszystkich ludzi i sprawiały, że Jego posłannictwo stawało się wiarygodne.*

14. Zadanie domowe: ćwiczenie 3 w podręczniku (*Uzupełnij tabelkę według przykładu w drugim wersie*).

Prawidłowe rozwiązanie (patrz pola oznaczone szarym tłem):

MIEJSCE	OPIS PROBLEMU	BOHATEROWIE	CO ZROBIŁ JEZUS?
Kana Galilejska	nowożeńcom zabrakło wina	Jezus, Maryja, uczniowie, weselnicy, słudzy	zamienił wodę w wino
Kafarnaum	do Jezusa, który nauczał, spuszczone na noszach paralytyka (człowieka, który nie mógł chodzić)	Jezus, paralytyk, tłum, uczeni w Piśmie	uzdrowił paralytyka, tak że ten mógł chodzić (odzyskał władzę w nogach)
jezioro	uczniowie na łodzi zmagali się z niekorzystnymi warunkami pogodowymi, Jezus przebywał w tym czasie na górze	uczniowie, Jezus	podszedł do uczniów, krocząc po tafli jeziora
Kafarnaum	pewien człowiek chorował na trąd	Jezus, chory na trąd	uzdrowił chorego z trądu i przykazał, by ten nikomu o tym nie mówił

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 136.

*Chwalcie Pana nad panami,
bo Jego łaska na wieki.
On sam wielkich cudów dokonał,
bo Jego łaska na wieki.
On w [swej] mądrości uczynił niebiosa,
bo Jego łaska na wieki.
(Ps 136,3–5)*

ZAPOWIEDŹ MĘKI I ZMARTWYCHWSTANIA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Jezus dokonał dzieła odkupienia całkowicie dobrowolnie i świadomie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, dlaczego Jezus upomniał Piotra, chcąc, aby ten był Jego wiernym uczniem i naśladowcą;
- ▶ argumentuje, jak ważna jest chęć uważnego słuchania i czytania słowa Bożego;
- ▶ definiuje, co znaczy naśladować Jezusa.

POSTAWY: uczeń stara się odczytywać i przyjmować wydarzenia życiowe w świetle objawienia Bożego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Możecie np. odmówić Dekalog.

ODKRYWAM

2. Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 1 (*Wybierz, które zdanie chcesz uzupełnić, i dopisz uzasadnienie. Jeśli nie możesz się zdecydować, dopisz argumenty przemawiające za obiema postawami*). Mają zdecydować, czy chcieliby poznać swoją przyszłość, czy nie, i uzasadnić wybór. Porozmawiajcie chwilę na ten temat; możecie odczytać tekst z tej części podręcznika.

Nie komentuj odpowiedzi, pozwól na swobodne wyrażenie opinii.

3. Spytaj, czy świadomość tego, co się wydarzy, zawsze jest dobra. Tak pokieruj rozmową, by okazało się, że w wielu sytuacjach lepiej nie wiedzieć, co się wydarzy – tak jest z cierpieniem, chorobą czy śmiercią.
4. Odczytaj im list do Pana Boga, który napisał dziewięćdziesięciopięcioletni Stanisław.

Panie Boże!

Pewnie niedługo stanę przed Twoim Obliczem. Patrzę na swoje życie, na to, co się zdarzyło, i dzisiaj mogę śmiało powiedzieć, że jestem wdzięczny za to, co było. Ale Ty dobrze wiesz, że nie zawsze czułem radość...

W czasie wojny przeklinałem Ciebie i wyzywałem! Wstyd mi, gdy o tym myślę, ale byłem młodym człowiekiem, chciałem się uczyć, bawić, spotykać z rówieśnikami, cieszyć życiem, kochać i być kochanym. Tymczasem patrzyłem, jak kończy się mój świat, jak cierpią i umierają moi koledzy, bliscy. Nie oszczędziłeś nawet Selima, mojego żydowskiego przyjaciela. Widziałem, jak aresztowało go Gestapo. Nie oszczędziłeś też mojego ojca, dziadków, brata... Do dziś, często śni mi się, jak ich zabierają, budzę się spocony w nocy i widzę ich przerażone twarze. A ja nic nie mogę zrobić, stoję bezradny.

Po wojnie też nie było mi łatwo. Na początku razem z żoną mieszkaliśmy z jej rodzicami w jednym pokoju. Potem pojawiły się dzieci, było potwornie ciasno, a na nowe mieszkanie nie mieliśmy szans. Niczego nie było. Żeby dzieciom postodzić mleczko, sobie odmawialiśmy cukru...

Dziękuję Ci, Boże, że przy okazji Pierwszej Komunii Świętej najstarszego syna dałeś mi łaskę nawrócenia. Uwierzyłem w Ciebie na nowo. Teraz nie wyobrażam sobie, byśmy mogli z żoną wychowywać dzieci bez Twojego wsparcia i pomocy. Wiem, że moja żona dużo się za mnie modliła. Jestem jej za to wdzięczny.

Kiedy teraz patrzę w przeszłość, myślę, że dobrze, że nie wiedziałem, co mnie czeka. Nie miałbym odwagi żyć. Jakby mi ktoś powiedział, że będzie wojna, że brat, dziadkowie, ojciec i Selim zginą, że tak będzie wyglądało moje życie, powiedziałbym: Dziękuję, nie chcę, nie potrzebuję tego. Jako starzec stojący już nad grobem mogę śmiało powiedzieć: Dziękuję. To, co mi dałeś, było dobre, piękne i potrzebne.

Wybacz mi, Panie! Kocham Cię!

Po chwili spytaj: *Dlaczego Pan Stanisław cieszy się, że nie znał przyszłości? (uważa, że gdyby dowiedział się, co go czeka, nie dałby rady, nie miałby odwagi żyć).*

W podsumowaniu zwróć uwagę na to, że niektóre doświadczenia rzeczywiście bywają traumatyczne. Świadomość tego, co nas czeka, czasami może nas paraliżować i uniemożliwiać czerpanie radości z codziennej egzystencji.

Możesz spytać uczniów, czy teraz zmieniliby swoje odpowiedzi w ćwiczeniu 1.

SPOTYKAM

5. Zauważ, że niektórzy ludzie świadomie podejmują trudne i niebezpieczne wyzwania. Niektórzy wykonują zawody, w których narażeni są na ryzyko. Do tej grupy należą żołnierze, strażacy, lekarze czy misjonarze wyjeżdżający na misje.

POZNAJĘ

6. Zauważ, że osobą, która wiedziała, co wydarzy się w jej życiu, był Jezus. Miał on świadomość, że czekają Go cierpienie i śmierć, ale przyjął to powołanie, wiedząc, że jest zgodne z wolą Bożą.

7. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

I zaczął ich pouczać, że Syn Człowieczy musi wiele wycierpieć, że będzie odrzucony przez starszych, arcykapłanów i uczonych w Piśmie; że zostanie zabity, ale po trzech dniach zmartwychwstanie. A mówił zupełnie otwarcie te słowa. Wtedy Piotr wziął Go na bok i zaczął Go upominać. Lecz On obrócił się i patrząc na swych uczniów, zgromił Piotra słowami: „Zejdź Mi z oczu, szatanie, bo nie myślisz po Bożemu, lecz po ludzku”. (Mk 8,31–33)

8. Zapytaj:
 - ▶ Co zapowiedział Jezus? (swoje cierpienie i śmierć, ale też zmartwychwstanie)
 - ▶ Jak myślicie, jakie wrażenie zrobiły na słuchaczach zapowiedzi Jezusa? (pewnie byli przerażeni, może nie wierzyli, że tak będzie)
 - ▶ Jak zachował się Piotr? (upomniał Jezusa, wziął Go na bok)
 - ▶ Jak Jezus zareagował na upomnienia Piotra? (gwałtownie i stanowczo, nazwał Piotra szatanem)
9. Wyjaśnij, że nazywając Piotra szatanem, Jezus nazwał go przeciwnikiem. W ten sposób podkreślił porażkę Piotra jako ucznia, który niewiele

wyniósł z Jezusowych nauk. Stwierdzenie: „Zejdź mi z oczu, szatanie” jest wezwaniem dla Piotra, aby ten zajął właściwe uczniowi miejsce, czyli podążał za Mistrzem, którym jest Jezus. Piotr – uczeń – powinien iść z tyłu i ufać Nauczycielowi.

ODPOWIADAM

10. Na każdej ławce połóż Pismo Święte. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (*Znajdź fragment: Mk 8,34–38. Przeczytaj go i odpowiedz na pytania*).

Poprawne rozwiązanie:

- ▶ Kogo przywołał do siebie Jezus? (tłum razem z uczniami)
- ▶ Co trzeba zrobić, jeśli chce się pójść za Jezusem? (zaprzec samego siebie, wziąć swój krzyż i naśladować Jezusa)
- ▶ Co się stanie z osobami, które chcą zachować życie? (kto chce zachować swoje życie, straci je; a kto straci swe życie z powodu Jezusa i Ewangelii, zachowa je)
- ▶ Co jest większą korzyścią: zyskać świat czy zachować duszę? (zachować duszę)
- ▶ Kto – na końcu czasów – przyjdzie w chwale Ojca? (Jezus i aniołowie)

11. Spytaj: *Co to znaczy: wziąć swój krzyż?* (robić w życiu to, co jest konieczne, nawet jeśli jest to trudne).

Poproś uczniów, aby podali przykłady takich koniecznych, choć trudnych działań. Zapisz je na tablicy (np. przebaczyć, nie osądzać ludzi, nie oskarżać, nie narzekać, nie dokuczać, wypełniać obowiązki, dobrze wykorzystywać czas, nie zazdrościć, hamować gniewu).

W ramach podsumowania uczniowie wykonują ćwiczenie 3 (*Wpisz w krzyż przykłady sytuacji, w których ludzie zachowują się dobrze, chociaż sprawia im to trudność*).

12. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Jezus naucza, że ci, którzy chcą pójść za Nim, muszą się zaprzec samych siebie. Oznacza to, że nie zawsze będzie łatwo. Czasami do głowy przychodzą wam – i będą przychodzić – różne pomysły. Możecie mieć ochotę zrobić coś złego albo wręcz odwrotnie – nie będzie wam się chciało podejmować wysiłku zrobienia czegoś dla kogoś.*

Jeśli przewyciężycie taką pokusę i zmotywujecie się do dobra, rzeczywiście będziecie mogli powiedzieć, że naśladowacie Jezusa.

MODŁĘ SIĘ

13. Powiedz: *Na koniec poprosimy o potrzebne łaski i siłę do czynienia dobra. Odczytajcie fragment Psalmu 16.*

*Ty jesteś Panem moim;
nie ma dla mnie dobra poza Tobą.
(...) Błogosławię Pana, który dał mi rozsądek,
bo nawet w nocy upomina mnie serce.
Stawiam sobie zawsze Pana przed oczy,
nie zachwieję się, bo On jest po mojej prawicy.
Dlatego się cieszy moje serce, dusza się raduje,
a ciało moje będzie spoczywać z ufnością.
(...) Ukazesz mi ścieżkę życia,
pełnię radości u Ciebie,
rozkosze na wieki po Twojej prawicy.
(Ps 16,2.7-9.11)*

OCZYSZCZENIE ŚWIĄTYNI

CEL GŁÓWNY: przypomnienie uczniom, że szacunek należy się ludziom oraz miejscom i czasom poświęconym Bogu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy pojęcia miejsca i czasu świętego,
- ▶ opisuje i interpretuje fragment wyrzucenia kupców ze świątyni,
- ▶ omawia, w jaki sposób może okazywać szacunek ludziom, miejscom oraz czasom poświęconym Bogu.

POSTAWY: uczeń stara się przez swoje zachowanie i słowa okazywać szacunek wszystkim ludziom, a także miejscom i czasom świętym.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, sześć kartek A4, ćwiczenie multimedialne *Co jest najważniejsze w kościele?*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Zaproponuj modlitwę *Ojcze nasz* w intencji wszystkich ludzi, aby potrafili okazywać sobie szacunek.

ODKRYWAM

2. Poproś, aby uczniowie w ciszy zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 2 w podręczniku.

Polecenie: *Wyobraź sobie taką sytuację: kolega/koleżanka z twojej klasy umieszcza obraźliwy komentarz na profilu społecznościowym. Przeczytałeś taki wpis. Zastanów się – co możesz zrobić?*

Uczniowie mają do wyboru cztery rozwiązania:

- a. Zignorować sytuację, bo to nie twoja sprawa.
- b. Pokazać komentarz rodzicom lub wychowawcy i poprosić ich, aby zajęli się problemem.
- c. Spróbować porozmawiać z autorem wpisu i uświadomić mu, że wybrał zły sposób, by zakomunikować koledze, że nie zgadza się z jego poglądami.
- d. Udać się do szkolnego psychologa i poprosić go o pomoc.

Zgodnie z poleceniem uczniowie mają zakreślić postawę, którą by przyjęli, i wyjaśnić krótko, dlaczego ją wybrali.

3. Poproś chętnych o przeczytanie swoich uzasadnień. Porozmawiajcie chwilę na ten temat. W rozmowie z uczniami podkreśl, że w takich sytuacjach konieczne jest podjęcie działania. Połóż nacisk na to, że trzeba dobrze ocenić taką sytuację. Dodaj, że rozmowa to zawsze najlepszy wybór – ale łagodna, rzeczowa, oparta na argumentach, a nie wyzwiskach i oskarżeniach. Wyjaśnij, że jeżeli ktoś ma poczucie, że sytuacja go przerasta, albo jeśli ktoś podejrzewa, że autor wypowiedzi nie będzie chciał z nim rozmawiać, powinien szukać pomocy u dorosłych – wychowawcy, pedagoga albo rodziców. Spuentuj: *Każdy człowiek zasługuje na szacunek.*

SPOTYKAM

4. Poproś o odczytanie motta katechezy (*Świątynia Boga jest święta, a wy nią jesteście*), a następnie powiedz uczniom, by przyjrzeni się zdjęciu w tej części podręcznika. Fotografia przedstawia bazylikę Narodzenia Pańskiego w Betlejem. Zapytaj: *Dlaczego takie miejsca są tak licznie odwiedzane przez wierzących?* (są związane z życiem Jezusa; naznaczone Jego obecnością).
5. Skomentuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Ludzie wierzący są zobowiązani okazywać szacunek nie tylko sobie, lecz także niektórym miejscom i chwilom, które powinny być poświęcone Bogu. Kodeks Prawa Kanonicznego – zestaw najważniejszych aktów prawnych Kościoła – zawiera informacje o ustanowieniu i przeznaczeniu „miejsc i czasów świętych”.*
6. Omów z uczniami tabelkę, która znajduje się w tej części podręcznika.

MIEJSCA ŚWIĘTE	CZASY ŚWIĘTE
<p>Są to: kaplice, kościoły, cmentarze poświęcone do kultu religijnego lub na grzebanie zmarłych. ***</p> <p>Ponadto niektóre tereny są szczególnie bliskie wierzącym – chodzi głównie o te miejsca, które zostały uświęcone obecnością Pana Jezusa, takie jak bazylika Narodzenia Pańskiego w Betlejem czy bazylika Grobu Świętego w Jerozolimie. Ludzie chętnie tam pielgrzymują. ***</p> <p>Każde zachowanie niezgodne z przeznaczeniem miejsca świętego, o ile jest świadome i dobrowolne, stanowi poważne naruszenie wskazań Kościoła.</p>	<p>Są to konkretne daty w kalendarzu, w które wspominamy najważniejsze momenty z życia Jezusa i świętych. Termin ten obejmuje konkretne święta, ale też okresy pokuty, które przygotowują do właściwego przeżywania świąt. ***</p> <p>Centralnym momentem obchodów czasów świętych jest Eucharystia. ***</p> <p>Ponadto każdy z tych czasów ma właściwe sobie nabożeństwa i uświęcone tradycją zwyczaje, które pomagają głębiej przeżywać te wydarzenia w roku liturgicznym.</p>

7. Aby utrwalić wiedzę, poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 1 w podręczniku (uzupełnij tabelkę).

Poprawne rozwiązanie:

	MIEJSCA ŚWIĘTE	CZASY ŚWIĘTE
SĄ TO:	kaplice, kościół , cmentarze	konkretne święta oraz okresy pokuty
WARTO WIEDZIEĆ, ŻE...	Niektóre miejsca są szczególnie bliskie wierzącym, np. bazylika Narodzenia Pańskiego w Betlejem czy bazylika Grobu Świętego w Jerozolimie ; do tych miejsc odbywają się pielgrzymki .	Centralnym momentem obchodów czasów świętych jest Eucharystia . Każdy z tych czasów ma właściwe sobie nabożeństwa i uświęcone tradycją zwyczaje .

CO STANOWI NARUSZENIE WSKAZAŃ KOŚCIOŁA?	Każde zachowanie niezgodne z przeznaczeniem miejsca świętego, o ile jest świadome oraz dobrowolne .	Ignorowanie czasów świętych, nieuczestniczenie w nabożeństwach oraz pomijanie okresów pokuty .
DLACZEGO?	Ponieważ miejsca święte poświęcone są do kultu religijnego lub na grzebanie zmarłych .	Ponieważ święta i okresy pokuty pomagają głębiej przeżywać wydarzenia w roku liturgicznym.

POZNAJĘ

8. Wyjaśnij uczniom, że za czasów Jezusa w całym Izraelu była tylko jedna świątynia: świątynia jerozolimska. Przypomnij, że rok temu mówiliście o pozostałościach tej świątyni – fragmentach murów, tzw. Ścianie Płaczu. Zdjęcie Ściany Płaczu jest zamieszczone w tej części podręcznika.
9. Dodaj: *Teren świątyni był bardzo rozległy. Na zewnętrznym dziedzińcu prowadzony był handel: kupowano tam zwierzęta przeznaczone do złożenia w ofierze, wymieniano też pieniądze używane w różnych miejscach cesarstwa rzymskiego na sykle, które można było składać w ofierze w świątyni.*
10. Poproś o przeczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

I przyszli do Jerozolimy. Wszedłszy do świątyni, zaczął wyrzucać tych, którzy sprzedawali i kupowali w świątyni, powywraçał stoły tych, co zmieniali pieniądze, i ławki sprzedawców gołębi; nie pozwolił też, żeby ktoś przeniósł sprzęt jakiś przez świątynię. Potem nauczał ich, mówiąc: „Czyż nie jest napisane: Mój dom ma być domem modlitwy dla wszystkich narodów, lecz wy uczyniliście go jaskinią zbójców”. (Mk 11,15–17)

11. Zadaj pytania:

- ▶ Co zrobił Jezus, gdy zobaczył sprzedających i kupujących? (powywraçał stoły tych, co zmieniali pieniądze, i ławki sprzedawców gołębi, nie pozwolił też przenosić sprzętów przez świątynię)
- ▶ Dlaczego Jezus tak zareagował? Jak można opisać Jego reakcję? (była gwałtowna, Jezus tak zareagował, gdyż nie podobała mu się postawa kupców)

- O czym Jezus przypomniał wszystkim? (o tym, że jego dom ma być domem modlitwy)
12. Podkreśl, wykorzystując podsumowanie z tej części podręcznika: *Musicie pamiętać, że historie biblijne mają głębszy sens. W przywołanym fragmencie Ewangelii św. Marka nie chodzi tylko o świątynię jako miejsce, w którym należy zachowywać się godnie i z szacunkiem (choć jest to prawda). Na tę biblijną świątynię, z której Jezus przepędził kupców, powinno się patrzeć jak na relację z Bogiem w ogóle, z której nie należy robić „targowiska”. Nie można postępować wobec Boga jak handlarz, który odklepuje modlitwę, by otrzymać coś w zamian. Oczekiwanie, że w wierze coś dzieje się za coś, czyni z niej „jaskinię zbójców”. Dom Jezusa – dom Boży, Kościół – ma być domem modlitwy, w którym nie obowiązują zasady kupców, ale panuje wiara podparta zaufaniem i miłością.*
13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Kojarzysz te przedmioty związane z kościołem i liturgią? Przypomnij sobie ich nazwy i wpisz je w kratki. Wyróżnione litery utworzą rozwiązanie.*)

Patrząc od góry, na rysunkach widoczne są: ambona, konfesjonał, dzwonki, baldachim, kielich, monstrancja, ławka, ołtarz.

Rozwiązanie: Tym, do czego przeznaczony jest kościół, jest *modlitwa*.

14. W tym momencie możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne **Co jest najważniejsze w kościele?** Uczniowie rozwiązują krzyżówkę. Rozwiązanie odpowiada na pytanie zawarte w tytule ćwiczenia (modlitwa).

ODPOWIADAM

15. Podziel uczniów na sześć zespołów i rozdaj im kartki A4. Powiedz, że ich zadaniem będzie wypisać wszystkie przejawy szacunku, które przyjdą im do głowy. Grupy I i II wypisują przejawy szacunku do drugiego człowieka, grupy III i IV wypisują sytuacje, w których człowiek okazuje szacunek miejscom świętym, a grupy V i VI wypisują sytuacje, w których człowiek szanuje czas święty (poświęcony Bogu).

Podsumujcie pracę. Możecie porównać odpowiedzi z podręcznikiem (część „Odpowiadam”).

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się słowami Psalmu 8.

*O Panie, nasz Boże,
jak przedziwne Twe imię po wszystkiej ziemi!
Tyś swój majestat wyniósł nad niebiosą.
Sprawiłeś, że [nawet] usta dzieci i niemowląt oddają Ci chwałę,
na przekór Twoim przeciwnikom,
aby poskromić nieprzyjaciela i wroga.
Gdy patrzę na Twe niebo, dzieło Twych palców,
księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:
czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,
i czym syn człowieczy, że się nim zajmujesz?
(Ps 8,2-5)*

MĘKA, ŚMIERĆ, ZMARTWYCHWSTANIE

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Jezus, który wstąpił do nieba, opiekuje się każdym człowiekiem.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przedstawia przebieg męki Jezusa;
- ▶ tłumaczy, w jaki sposób Jezus, który wstąpił do nieba, opiekuje się nami;
- ▶ zwraca się w potrzebie do Judy Tadeusza lub innych świętych.

POSTAWY: uczeń troszczy się o życie w przyjaźni z Jezusem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, interpretacja wiersza, pogadanka, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Zaproponuj wspólną modlitwę *Wierzę w Boga*. Poproś, aby uczniowie zwrócili uwagę na słowa odnoszące się do tego, co stało się z Jezusem po zmartwychwstaniu.

ODKRYWAM

2. Poproś o odczytanie z tej części podręcznika fragmentu Pieśni IX Jana Kochanowskiego.

Nie porzucaj nadzieje,

Jakoć się kolwiek dzieje:

Bo **nie już** słońce ostatnie zachodzi [nie już = jeszcze nie]

A po złej chwili piękny dzień przychodzi.

*(...) Po chwili wiosna przyjdzie,
Ten śnieg z **nienagła** zéjdzie [nienagła = stopniowo]
A ziemia, skoro słońce jej zagrzeje,
W rozliczne barwy znowu się odzieje.¹*

3. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - ▶ Jaką radę daje podmiot liryczny?
 - ▶ Co, według podmiotu, następuje po złej chwili?
 - ▶ Co się dzieje po każdej wiosnie?
 - ▶ Co się stanie z ziemią, kiedy „słońce jej zagrzeje”?
 - ▶ Co wybrzmiewa z tych słów?
 - ▶ Jakie uczucia towarzyszą podmiotowi lirycznemu?
4. Porozmawiaj z uczniami o przemijaniu, zmianach w przyrodzie i życiu. Podsumuj: *Nie powinniśmy tracić nadziei, bo w naszym życiu – podobnie jak w przyrodzie – wszystko się zmienia. Tak jak pochmurny, mroźny dzień nie trwa wiecznie, tak i w życiu po złych wydarzeniach następują dobre.*

W podsumowaniu zwróć uwagę uczniów na nieuchronność zmian oraz na to, że choć przeżywamy trudne sytuacje, to nigdy nie powinniśmy tracić nadziei. Podpowiedz, że jeśli brakuje nam sił, dobrze jest poszukać pomocy wśród bliskich: rodziców, innych członków rodziny lub przyjaciół. Tym, który zawsze nam pomoże, jest również Jezus, który opiekuje się nami z nieba. Warto też prosić o wsparcie naszych świętych patronów.

SPOTYKAM

5. Opowiedz krótko o Świętym Judzie Tadeuszu. Zaznacz, że niewiele o nim wiemy. W tradycji Kościoła Juda Tadeusz jest patronem wszystkich, którzy przeżywają bardzo trudne chwile. Możesz opowiedzieć, że Juda Tadeusz był jednym z apostołów Jezusa, bratem Jakuba. Po zesłaniu Ducha Świętego głosił Ewangelię – prawdopodobnie w Palestynie, Syrii, Egipcie i Mezopotamii. Czynił cuda w imię Jezusa. Oddał życie za wiarę, a teraz czcimy go jako męczennika.

Powiedz, że na koniec katechezy pomodlicie się do tego świętego.

¹ Jan Kochanowski, *Pieśń IX*, w: *Treny*, Wydawnictwo Ossolineum, Kraków 2009.

POZNAJĘ

6. Powiedz, wykorzystując pierwszy akapit z tej części podręcznika: *Pan Jezus również przeżywał trudne chwile – zwłaszcza pod koniec swojej ziemskiej misji. Został pojmany, opuścili Go uczniowie, wyparł się Go Piotr. Cierpiał fizycznie (był bity, biczowany, musiał dźwigać ciężki krzyż, a na koniec został do niego przybity gwoździami), znosił obelgi oraz wyzwiska. Włożono Mu na głowę cierniową koronę, poniżano Go i szydzono z Niego, odebrano Mu godność.*

7. Poproś o odczytanie pierwszego fragmentu biblijnego.

Ukrzyżowali Go i rozdzielili między siebie Jego szaty, rzucając o nie losy, co który miał zabrać. A była godzina trzecia, gdy Go ukrzyżowali. Był też napis z podaniem Jego winy, tak ułożony: „Król żydowski”. (...) A gdy nadeszła godzina szоста, mrok ogarnęła całą ziemię aż do godziny dziewiątej. (...) Jezus zawołał donośnym głosem i wyzionął ducha. (Mk 15,24–26.33.37)

8. Wyjaśnij, że w starożytności ukrzyżowanie było najsurowszym sposobem wykonania wyroku śmierci. Dopowiedz, że przed chłostą (która poprzedziła drogę krzyżową) Jezusa ubrano w purpurę, czyli bardzo drogą tkaninę będącą atrybutem greckich książąt, poddanych Rzymu. Żołnierze, używając rzymskiego płaszcza, zainicjowali więc przedstawienie – chcieli dodatkowo upokorzyć Jezusa.
9. Podziel uczniów na czteroosobowe grupy. Na każdej ławce połóż Pismo Święte. Poproś, by uczniowie przeczytali w ciszy rozdział 15 z Ewangelii św. Marka, a następnie ułożyli plan wydarzeń opisanych w odczytanym fragmencie – do skazania aż po śmierć na krzyżu. Dodaj, że plan powinien składać się z 8–10 punktów. Swoje propozycje uczniowie mogą zapisać w ćwiczeniu 1 w podręczniku.

Przykładowe rozwiązanie:

1) Biczowanie Jezusa. 2) Założenie Jezusowi purpurowego płaszcza. 3) Włożenie na głowę Chrystusa wieńca z cierni. 4) Wyszydzenie Jezusa: wznoszenie okrzyków „Witaj, Królu żydowski”, upokarzanie, bicie po głowie i plucie. 5) Dźwiganie krzyża na Golgotę. 6) Przymuszenie Szymona z Cyreny, aby pomógł Jezusowi nieść krzyż. 7) Ukrzyżowanie Jezusa. 8) Rozdzielenie Jego szat między siebie. 9) Umieszczenie na krzyżu tabliczki z napisem „Król żydowski”. 10) Śmierć Jezusa.

10. Powiedz: *Po śmierci i późniejszym zmartwychwstaniu Jezus ukazywał się ludziom. W ten sposób chciał umocnić w wierze swoich uczniów, a także dać im ostatnie cenne wskazówki.*
11. Spytaj, czy może to być dla nas jakaś lekcja (pogadanka). Podsumuj: *Kiedy jest nam trudno, powinniśmy pomyśleć o Jezusie. Tak jak śmierć nie była ostatnim wydarzeniem w Jego życiu, tak również w naszej codzienności to, co złe, nie przekreśla wszystkiego. Pamiętajmy o tym, że umęczony Jezus zmartwychwstał i wstąpił do nieba.*
12. Przypomnij, że Święty Piotr oburzał się, kiedy słyszał zapowiedź męki Jezusa. Zauważ, że my też lękamy się trudnych doświadczeń. Podkreśl, że zawsze powinniśmy pamiętać, że zmartwychwstanie i wniebowstąpienie to wydarzenia, które dla wierzących powinny być źródłem niekończącej się radości.
13. Zaakcentuj, że dopiero widząc Zmartwychwstałego, Piotr i inni apostołowie zrozumieli, o czym Jezus mówił im wcześniej – dlaczego będzie cierpiał i umrze. Po czterdziestu dniach obecności wśród ludzi Chrystus wstąpił do nieba.
14. Poproś o odczytanie drugiego fragmentu biblijnego.

I rzekł do nich: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu! Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony”. (...) Po rozmowie z nimi [apostołami] Pan Jezus został wzięty do nieba i zasiadł po prawicy Boga. Oni zaś poszli i głosili Ewangelię wszędzie, a Pan współdziałał z nimi i potwierdzał naukę znakami, które jej towarzyszyły. (Mk 16,15–16.19–20)

15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku – *Na podstawie fragmentu biblijnego z podręcznika (Mk 16,15–16.19–20) uzupełnij zdania.*

Prawidłowe rozwiązanie:

Pan Jezus powiedział apostołom: **„Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu! Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony”.**

Po wniebowstąpieniu apostołowie **poszli i głosili Ewangelię.**

Po rozmowie z apostołami Jezus został **wzięty** do nieba i zasiadł po **prawicy** Boga.

Pan Jezus opiekował się apostołami, bo:

- a) współdziałał z nimi,
- b) potwierdzał ich naukę znakami.

ODPOWIADAM

16. Zwróć uwagę uczniów na słowa zapisane pod tematem lekcji: *[Jezus] siedzi po prawicy Boga i przyczynia się za nami* (Rz 8,34). Podkreśl, że Jezus, wstępując do nieba, wrócił do domu Ojca. Nie oznacza to jednak, że przestał interesować się ludźmi. To, że Chrystus zasiadł po prawicy Boga, oznacza, że ma On pełnię władzy boskiej.
17. Podsumuj katechezę: *Każdy z nas powołany jest do świętości. W zamyśle Boga każdy z nas po śmierci powinien trafić do nieba – czyli tam, gdzie jest Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty wraz z aniołami i świętymi. Aby tak było, musimy dobrze żyć – tak, jak uczył Jezus.*
18. Dodaj: *W roku kościelnym są dwa święta, które powinny wzbudzać w nas tęsknotę za niebem: Wniebowstąpienie Jezusa Chrystusa, które obchodzimy w siódmą niedzielę po zmartwychwstaniu, oraz Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny, które obchodzimy 15 sierpnia.*
19. Zadanie domowe: ćwiczenie 2 w podręczniku (*W pustych miejscach zapisz, które święta w roku kościelnym powinny wzbudzać tęsknotę za niebem. Kratki połącz z informacjami o tym, kiedy przypadają one w kalendarzu liturgicznym*).

Prawidłowe rozwiązanie:

święto Wniebowstąpienia / Wniebowstąpienie Jezusa Chrystusa – VII Niedziela Wielkanocna

święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny / Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny – 15 sierpnia

MODLĘ SIĘ

20. Na koniec pomódlcie się do Świętego Judy Tadeusza.

O święty mój Orędowniku, Ty mnie nie możesz opuścić w tym moim smutnym położeniu. Nie odejdę od stóp Twoich, dopóki mnie nie wysłuchasz. Pospiesz ku ratunkowi mojemu, a wdzięczność moją okazywać Ci będę przez całe życie, szerząc cześć Twoją. Amen.

RADY EWANGELICZNE

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, czym są rady ewangeliczne.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje pojęcie „rady ewangeliczne”;
- ▶ wyjaśnia pojęcie „życie konsekrowane”;
- ▶ tłumaczy, jak zbliżyć się do Boga w codziennym życiu.

POSTAWY: uczeń stara się układać swoje życie według wskazań słowa Bożego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach ([załącznik 1](#), [załącznik 2](#) i [załącznik 3](#) – każdy do wydrukowania w kilkunastu egzemplarzach, jeden komplet dla nauczyciela), prezentacja multimedialna [Habit](#), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem z tej części podręcznika (habit franciszkański). Możesz też wyświetlić prezentację multimedialną [Habit](#) (zatrzymaj się na slajdzie z habitem). Zaczynij rozmowę kierowaną:
 - ▶ Jak nazywa się strój widoczny na zdjęciu? (habit)
 - ▶ Jaki ma kolor, co go wyróżnia? (czarny, wyróżnia go sznur z trzema suptami)

- ▶ Jak myślicie, która rodzina zakonna nosi takie habity? (franciszkanie)
- ▶ Czy habity wszystkich rodzin zakonnych są takie same? (nie)

Podsumuj: *Każdy zakon ma swój charakterystyczny habit. Dzięki temu od razu wiadomo, do jakiego zgromadzenia należy ubrany w niego zakonnik. Ten strój ma znaczenie symboliczne – habity są symbolem szczególnej więzi z Chrystusem i podkreślają odrębność zakonników od osób świeckich. Niektóre habity mają znaki szczególne, np. widoczny na zdjęciu sznur z trzema supełkami (w tym momencie kliknij dwa razy – na ekranie pojawi się pole tekstowe i strzałka). Mają one przypominać zakonnikom o złożonych przez nich ślubach czystości, ubóstwa i posłuszeństwa.*

3. Pokaż kolejne slajdy prezentacji i opowiedz uczniom o Zakonie Braci Mniejszych.
4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Posiłkując się wiedzą z katechezy, uzupełnij opis habitu franciszkańskiego. W ostatnim zdaniu zdecyduj się na jedno z dwóch określeń: „rzadko” lub „często”*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Franciszkanie noszą habit koloru **brązowego** z kapturem. Pas przewiązują sznurem z **trzema** węzłami symbolizującymi złożone przez zakonników **śluby** zakonne. Ślubują oni: **ubóstwo**, **czystość** oraz **posłuszeństwo**. Przy sznurze z lewej strony zakonnicy często noszą koronkę franciszkańską złożoną z siedmiu dziesiątków. Dawniej nosili na głowie piuskę (obecnie jest to **rzadko** spotykane).

SPOTYKAM

5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 (*Rozszyfruj łamigłówkę. Pamiętaj, że pierwsza podana cyfra zawsze oznacza klawisz, a druga literę, którą należy wpisać do rubryki*).

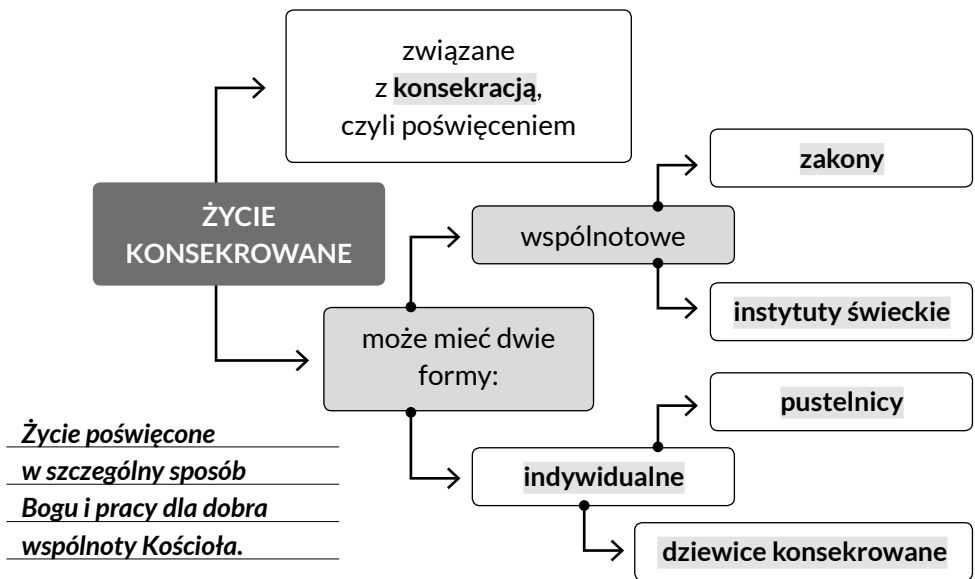
Rozwiązanie: RADY EWANGELICZNE

6. Wyjaśnij: *Rady ewangeliczne to ubóstwo, posłuszeństwo i czystość. To dokładnie te postawy, których dotrzymanie ślubują zakonnicy. Obiecują oni zachowywać ubóstwo (rezygnują z osobistego majątku), czystość (deklarują chęć życia w celibacie, rezygnują z miłości małżeńskiej) i posłuszeństwo (obiecują posłuszeństwo przełożonym). Rady ewangeliczne nie są*

skierowane do wszystkich ludzi – szczególną formą ich realizacji jest właśnie życie konsekrowane.

7. Wyjaśnij: Życie konsekrowane to pojęcie, które oznacza, że ktoś w szczególny sposób poświęca się Bogu i pracy dla dobra Kościoła. Można wyróżnić dwie główne formy życia konsekrowanego: wspólnotowe (np. zakony, instytuty świeckie) oraz indywidualne (dziewice konsekrowane, pustelnicy).
8. Poproś o wypełnienie schematu w ćwiczeniu 2 w podręczniku (Uzupełnij schemat. W liniach zapisz definicję terminu „życie konsekrowane”).

Prawidłowe rozwiązanie:

9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Wypisz, jakie śluby składają osoby wchodzące w życie zakonne. Wymień, z czego takie osoby świadomie rezygnują lub co obiecują).

Prawidłowe rozwiązanie:

1. Śluby ubóstwa – rezygnacja z osobistego majątku, nieprzywiązywanie się do dóbr.
2. Śluby czystości – życie w celibacie, rezygnacja z miłości małżeńskiej.
3. Śluby posłuszeństwa – obietnica posłuszeństwa przełożonym.

10. Podsumuj: *Życie konsekrowane to forma pełnego poświęcenia się Bogu. Osoby wybierające tę drogę ślubują ubóstwo, posłuszeństwo i czystość. Postawy te mają na celu udoskonalenie więzi z Bogiem i postępowanie na wzór Syna Bożego. Kto żyje w ubóstwie, posłuszeństwie i czystości, ma głowę, serce i ręce wolne dla Boga.*

POZNAJĘ

11. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Gdy wybierał się w drogę, przybiegł pewien człowiek i upadłszy przed Nim na kolana, zaczął Go pytać: „Nauczycielu dobry, co mam czynić, aby osiągnąć życie wieczne?”. Jezus mu rzekł: „Czemu nazywasz Mnie dobrym? Nikt nie jest dobry, tylko sam Bóg. Znasz przykazania: Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, nie zeznawaj fałszywie, nie oszukuj, czcij swego ojca i matkę”. On Mu odpowiedział: „Nauczycielu, wszystkiego tego przestrzegałem od mojej młodości”. Wtedy Jezus spojrział na niego z miłością i rzekł mu: „Jednego ci brakuje. Idź, sprzedaj wszystko, co masz, i rozdaj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie. Potem przyjdź i chodź za Mną”. Lecz on spochmurniał na te słowa i odszedł zasmucony, miał bowiem wiele posiadłości. (Mk 10,17-22)

12. Rozpocznij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ O co zapytał Jezusa młodzieniec? (co ma zrobić, by osiągnąć życie wieczne)
- ▶ Co odpowiedział człowiek, gdy Jezus wskazał mu konieczność przestrzegania przykazań? (że ich przestrzega)
- ▶ Jaką radę dał młodzieńcowi Jezus? (żeby sprzedał swoje bogactwa i poszedł za nim)
- ▶ Jak zareagował człowiek? (zasmucił się i odszedł)

13. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Człowiek, który przyszedł do Chrystusa, włożył wiele wysiłku w wypełnianie prawa. Przestrzegał przykazań, a mimo to jego serce nie doznało upragnionego spokoju. Jezus odpowiedział mu, że brakuje mu tylko jednego – wyzbycia się bogactw. Trzeba tutaj podkreślić, że bogactwo, które kojarzy nam się wyłącznie z dobrem materialnym, w czasach Jezusa było znakiem błogostawieństwa Bożego. Chrystus, zachęcając młodzieńca do rozdania majątku, zachęcił go więc do tego, by podzielił się z innymi błogostawieństwem Bożym. Właśnie na tym polega prawdziwa wiara – nie możemy ograniczać się*

do wypełniania przykazań (często wyzbywając się przy tym jakichkolwiek refleksji). Jedyną drogą, by osiągnąć pokój serca, jest więc naśladowanie Pana. Na miłość Bożą można odpowiedzieć tylko w jeden sposób – miłością!

ODPOWIADAM

14. Powiedz: *Jezus kierował swoje nauki i rady nie tylko apostołów, lecz także do wszystkich, którzy go słuchali. Oznacza to, że choć nie wszyscy składają śluby ubóstwa, posłuszeństwa i czystości, to z rad ewangelicznych mogą czerpać osoby pragnące udoskonalić swoją więź z Panem, w tym również my. Rady ewangeliczne warto potraktować jak szczególne zaproszenie Jezusa skierowane do tych, którzy chcą pójść w Jego ślady.*

15. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na trzy zespoły. Każda grupa otrzymuje materiały dotyczące jednej z postaw ewangelicznych. Uczniowie zapoznają się z informacjami zawartymi w [załączniku 1](#), [załączniku 2](#) oraz [załączniku 3](#) i opracowują krótką notatkę dla klasy (przypomnij, że w podręczniku znajduje się miejsce do sporządzania notatek).

Grupa 1 – materiały o ubóstwie.

Grupa 2 – materiały o czystości.

Grupa 3 – materiały o posłuszeństwie.

16. Po podsumowaniu pracy grupowej poproś o przeczytanie z tej części podręcznika słów papieża seniora Benedykta XVI: „Naśladowanie Chrystusa zawsze daje odwagę płynięcia pod prąd”¹. Spytaj uczniów: *Co to znaczy „płynąć pod prąd”?* (postępować wbrew utartym schematom, modzie; opowiadać się po stronie dobra, kiedy większość jest przeciwko; być wiernym swoim wartościom i przekonaniom mimo opinii innych).

17. Zadanie domowe: ćwiczenie 5 z podręcznika (*Zastanów się nad słowami Świętego Ignacego Loyoli: „Pomóż mi, Panie, żebym lepiej Cię poznawał i bardziej kochał, żebym bardziej zdecydowanie za Tobą podążał”*. Wypisz, w jaki sposób możesz codziennie coraz bardziej zbliżyć się do Pana).

Zadanie ma charakter indywidualnej pracy pisemnej.

¹ Youcat, s. 91.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 27.

*Pan światłem i zbawieniem moim:
kogóż mam się lękać?
Pan obroną mojego życia:
przed kim mam się trwożyć? (...)
O jedno proszę Pana,
tego poszukuję:
bym w domu Pańskim przebywał
po wszystkie dni mego życia,
abym zażywał łaskowości Pana,
stale się radował Jego świątynią. (...)
Wierzę, iż będę oglądał dobroć Pańską
w ziemi żyjących.
Ufaj Panu, bądź mężny,
niech się tve serce umocni, ufaj Panu!
(Ps 27,1.4.13-14)*

POWOŁANIE APOSTOŁÓW. NOWY IZRAEL

CEL GŁÓWNY: pogłębienie wiedzy uczniów na temat wydarzenia biblijnego, jakim było powołanie apostołów.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia imiona apostołów;
- ▶ wyjaśnia symbolikę dwunastu apostołów;
- ▶ opisuje, jaka była misja Dwunastu.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek bycia współczesnym apostołem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca z tekstem biblijnym, rozmowa kierowana, praca indywidualna, praca w parach, wykład, opowiadanie, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, fragment książki *Wielki Rybak*¹, kartki ze słowami do losowania², teksty do pracy w parach ([załącznik 1](#) – do wydrukowania ×1 i rozcięcia), ćwiczenie multimedialne [Misja dwunastu](#), prezentacja multimedialna [Jezioro Galilejskie – Izrael](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznij katechezę wspólną modlitwą w intencji powołań i powołanych do kapłaństwa.

¹ Douglas Lloyd C., *Wielki Rybak*, tłum. Zofia Kierszyc, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2020.

² Słowa, które trzeba zapisać na kartkach: ŚWIADEK, JEZUS, EWANGELIA, CUDA, UCZEŃ, NAUKA, JEZIORO GALILEJSKIE, MISJA, NAUCZYCIEL, DWANAŚCIE, WYBRANIE, TOWARZYSZYĆ. Każdą karteczkę należy złożyć kilka razy i umieścić w kartoniku, z którego uczniowie będą kolejno losować. Po wylosowaniu karteczki uczeń odczytuje w ciszy słowo, ponownie ją zawija i odkłada do kartonika.

ODKRYWAM

2. Włącz prezentację multimedialną [Jezioro Galilejskie - Izrael](#) i wyświetl zdjęcia przedstawiające Jezioro Galilejskie (zatrzymaj się na czwartej fotografii). Jako wprowadzenie do dzisiejszej lekcji przeczytaj fragment książki *Wielki Rybak* Lloyda C. Douglasa.

Na zachodnim wybrzeżu Morza Galilejskiego zaczynał się dzień. (...)

Poranna mgiełka już się podniosła. Słońce przygrzewało, stare liny pachniały dziegiem, smoła zmiękła w spojeniach pokładów. Rybacy milcząc, naprawiali podarte sieci.

Szymon wyprostował grzbiet, podrapał się po kędzierzawej głowie i przysłonił spocone czoło dłonią, żeby lepiej widzieć łódkę, która powoli płynęła od strony przystani. Twarz mu się rozjaśniła. Wszyscy spojrzeli ciekawie tam, gdzie patrzył.

- Kto tam jest z Janem? - mruknął Andrzej.

- Nie znam go - powiedział Szymon. - Jakiś chłopak. Szuka pracy, być może.

- Wygląda na włóczęgę - zauważył Jakub.

- Cały Jan... a jakże! - wykrzyknął stary Zebedeusz z sąsiedniego pokładu „Racheli”.

- Zawsze sprowadzi jakieś zbłąkane psisko do nakarmienia.

- No... mógłby sprowadzić coś gorszego - zaburczał Szymon. - Idź na dziób, Tadeuszu, rzuć mu linę.

Praca nad siecią została podjęta z niewielkim zapalem, bo wszystkich interesował towarzysz Jana. Ale wiedzieli, że kimkolwiek jest ten obcy, Wielki Rybak z pewnością pozwoli mu wejść na pokład. Janowi wszystko wolno. Każdy z załogi uważał to za przesądzone. (...)

- Pokazałeś mi, gdzie może się umyć... i dałeś mi coś do jedzenia? - zapytał Szymon.

Ujął znowu sieć w ręce i na ten znak wszyscy zabrali się do roboty. Jan z uśmiechem odpowiedział skinieniem głowy.

- Nigdy nie widziałem - dodał - żeby ktoś tak pałaszował. Biedak, aż mu się uszy trzęsły.

- Wypytywałeś go dokładniej?

- Nie. Pomyślałem, że lepiej to zostawić tobie, panie. On chyba jest z południa. Mówi po aramejsku, jakby pochodził z Judei, tyle że z dalszego południa chyba.

- No... zobaczymy - burknął Szymon z roztargnieniem. Przechylając się do Jana, zapytał cicho: - Byłeś tam wczoraj, jak zamierzałeś?

Jan przytaknął i odwrócił oczy, rozmarzony. (...)

- Mów, chłopcze! [powiedział Szymon] Uparteś się, żeby pójść zobaczyć cieślę... więc dałem ci wolny dzień. Opowiedz nam teraz, co myślisz o nim.

- Ja... ja nie wiem - wybełkotał Jan. Zaciął usta, potrząsnął schyloną głową. Po chwili wyprostował się, spojrzał na Szymona wyraźnie zbity z tropu i powtórzył zająkliwie: - Nie wiem, panie, to wszystko jest bardzo dziwne.

- No pewnie - mruknął Szymon. - I cóż tam było takiego dziwnego? - zapytał. - Sam ten człowiek czy to, co mówił, czy to, co wyczyniał? Nie możesz nam powiedzieć? A może my jesteśmy za głupi, żeby zrozumieć?

- Proszę, nie teraz, Szymonie - Jan mówił jak gdyby z bardzo daleka. - Cała ta sprawa jest bardzo tajemnicza. Nie mogę dziś zebrać myśli. Pozwól, że ci opowiem o tym... trochę później. - Zniżył głos, żeby słyszał go tylko Szymon. - Ale nie spodziewam się, że ty, panie, w to uwierzysz. (...)

Zrobiło się bardzo cicho. Praca ustała, wszyscy otwarcie podstuchiwali, Szymon zauważył to i uśmiechnął się.

- Opowiedz nam, Janie. Każdy jest ciekaw... Mówimy o cieśli, chłopczy. Jan wybrał się wczoraj, żeby go zobaczyć... No proszę. Opowiadaj. (...)

- Pozwoliłem wczoraj Janowi pójść na wieś - wyjaśnił - i zobaczyć na własne oczy, o co ludzie robią tyle wrzawy. Opowiadają różne bajki. Czas, żeby ktoś powiedział, jak to jest naprawdę. (...)

Teraz Jan nie mógł zwlekać. Podniósł głowę i rozpoczął swą dziwną opowieść (...):

- On nie mówił głośno, nie tak jak nauczyciel czy kaznodzieja. To znaczy nie w ten sposób, w jaki uczeni przemawiają do ludzi. (...) Cieśla właściwie przemawiał nie do całej rzeszy, tylko do każdego osobno... niby do wszystkich razem, a jednak do każdego osobno... Prawie zaraz to zauważyłem. Doznałem uczucia, że mnie wyróżnia i mówi prosto do mnie. Może dlatego chciałem podejść bliżej. Może dlatego wszyscy tak się tłoczyli, i ja też.

3. Rozpocznij rozmowę na temat przeczytanego fragmentu. Spytaj:

- ▶ Gdzie rozgrywa się akcja powieści?
- ▶ Kto zabierał głos w przytoczonym fragmencie? (poproś o podanie imion)
- ▶ O kim rozmawiali bohaterowie?

4. Podsumuj, mówiąc, że przeczytany fragment przenosi nas nad Jezioro Galilejskie, które było miejscem pracy rybaków, między innymi Szymona, Andrzeja, Jakuba, Jana, Tadeusza. Cieśla, o którym rozmawiają rybacy podczas swojej pracy, to Jezus, który dobrze zna tę galilejską okolicę, bo przecież sam był Galilejczykiem i tu się wychował.

Dodaj: *Jak wiemy, Jezus pewnego dnia przybył nad Jezioro Galilejskie i powiedział do rybaków, żeby za Nim poszli. Wszyscy porzucili wówczas swoje sieci oraz łodzie i poszli za Nim, a On uczynił ich swoimi uczniami.*

5. Zapowiedz wykonanie ćwiczenia 1 podręczniku (*Ułóż definicję terminu „apostoł”*). Powiedz, że zadanie będzie nieco utrudnione, ponieważ każdy uczeń w swojej definicji będzie musiał użyć „słowa specjalnego”. Wyjmij kartonik z karteczkami do losowania i przeprowadź losowanie zgodnie z instrukcją z przypisu 2 na początku katechezy.

Uczniowie układają swoje definicje i zapisują je w podręczniku.

SPOTYKAM

6. Powiedz, że termin „apostoł” w Nowym Testamencie odnosi się do kolegium Dwunastu. Wyjaśnij, że początkowo Jezus miał do dyspozycji znacznie liczniejszą grupę uczniów, których gromadził wokół siebie od początku swojej działalności. Dopiero później wybrał spośród nich dwunastu apostołów.
7. Dodaj, że liczba dwanaście nie jest przypadkowa i nawiązuje ona do dwunastu pokoleń izraelskich. Włącz kolejny slajd prezentacji przedstawiający drzewo genealogiczne Izraela. Wyjaśnij, że Jakub miał dwunastu synów, którzy dali początek pokoleniom izraelskim.
8. Podsumuj, że apostołowie są załóżką „nowego Izraela”. Jak starotestamentalny naród wybrany – Izrael – wywodził się od dwunastu synów patriarchy Jakuba, tak Kościół – „nowy Izrael” – zbudowany jest na fundamencie dwunastu apostołów. Stary Testament wypełnił się w Osobie Jezusa Chrystusa, a następnie w całej działalności posłanych przez Niego głosicieli Dobrej Nowiny. W liczbie dwanaście wyraża się powszechność nowo powstającego Ludu Bożego.

POZNAJĘ

9. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu Pisma Świętego. Przypomnij, że po chrzcie w Jordanie Jezus odbył czterdziestodniowy post na

pustyni, a potem zaczął nauczać i uzdrawiać. Na początku publicznej działalności Jezus wybrał swoich uczniów. Podkreśl, że to On ich wybrał, i wyjaśnij, że w tradycji żydowskiej praktykowano inny zwyczaj – to uczeń wybierał nauczyciela.

Potem wszedł na górę i przywołał do siebie tych, których sam chciał, a oni przyszli do Niego. I ustanowił Dwunastu, aby Mu towarzyszyli, by mógł wysłać ich na głoszenie nauki i by mieli władzę wypędzać złe duchy. Ustanowił więc Dwunastu: Szymona, któremu nadał imię Piotr; dalej Jakuba, syna Zebedeusza, i Jana, brata Jakuba, którym nadał przydomek Boanerges, to znaczy synowie gromu; dalej Andrzeja, Filipa, Bartłomieja, Mateusza, Tomasza, Jakuba, syna Alfeusza, Tadeusza, Szymona Gorliwego i Judasza Iskariotę, który właśnie Go wydał. (Mk 3,13–19)

10. Zapytaj:

- ▶ Gdzie Jezus powołuje apostołów? (na górze)
- ▶ Kogo powołuje na apostołów? (tych, których chce)

11. W podsumowaniu powiedz, że wydarzenia, które mają miejsce bezpośrednio przed wyborem Dwunastu, dokonują się nad jeziorem. To tam Jezus „wchodzi na górę”. Góra w Biblii jest miejscem modlitwy i wspólnoty z Bogiem, a wejście na górę oznacza chęć pobycia w samotności, oddzielenie się, oderwanie od codzienności. Święty Łukasz, opisując ustanowienie apostołów, podkreślał, że „Jezus wyszedł na górę, aby się modlić”, a po całonocnej modlitwie przywołał uczniów i wybrał spośród nich Dwunastu, których nazwał apostołami (por. Łk 6,12 i następujące wersety).

12. Zaproponuj zadanie multimedialne **Misja dwunastu**. Powiedz, że krótko scharakteryzujecie sobie każdego apostoła. Przed rozpoczęciem ćwiczenia multimedialnego każda para w klasie losuje jedną kartkę z **załącznika 1**. Uczniowie zapoznają się z treścią wylosowanych kartek.

Odczytuj polecenia do poszczególnych punktów w krzyżówce i poproś uczniów, by po rozpoznaniu, że chodzi o osobę, której opis wylosowali, podali imię apostoła. Wspólnie wypełnijcie pola krzyżówki i odczytajcie rozwiązanie.

1									T	O	M	A	S	Z		
2						S	Z	Y	M	O	N					
3				J	A	K	U	B								
4	B	A	R	T	Ł	O	M	I	E	J						
5					A	N	D	R	Z	E	J					
6							P	I	O	T	R					
7							J	A	N							
8						T	A	D	E	U	S	Z				
9			J	U	D	A	S	Z								
10						J	A	K	U	B						
11							F	I	L	I	P					
12						M	A	T	E	U	S	Z				

13. Zauważ, że wielu apostołów było wcześniej rybakami. Pracowali nad Jeziorem Galilejskim, które nazywano także Morzem Tyberiadzkim. Możesz wyjaśnić, że określano je morzem ze względu na wielkość. Dodaj, że apostołowie różnili się między sobą nie tylko wykonywanymi zawodami, ale również charakterem itd.
14. W celu utrwalenia uczniowie zapisują imiona apostołów w ćwiczeniu 2 (*Wypisz imiona dwunastu apostołów*) w podręczniku.

ODPOWIADAM

15. Powiedz, że teraz zastanowicie się, w jakim celu Jezus ustanowił Dwunastu. Rozpocznij wykład, w którym podkreślisz następujące kwestie:
- ▶ Ewangelista Marek zaznaczył, że Jezus „ustanowił Dwunastu, aby Mu towarzyszyli, by mógł wysyłać ich na głoszenie nauki i by mieli władzę wypędzać złe duchy”. Ewangelista opisał, na czym miała polegać posługa apostołów.
 - ▶ Towarzystwo Jezusowi stało się źródłem i zarazem treścią misji apostołów.
 - ▶ Byli oni naocznymi świadkami życia, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa.

- ▶ Zostali powołani, by być z Jezusem, czyli pójść za Nim, pozostawiając wszystko – całe dotychczasowe życie.
- ▶ Ich późniejsza działalność miała stać się odzwierciedleniem misji Chrystusa, który głosił Dobrą Nowinę i uwalniał od złych duchów.
- ▶ Apostołowie po śmierci Jezusa mieli ewangelizować wszystkie narody, udzielać chrztu, sprawować Eucharystię, odpuszczać grzechy, a następnie przekazać tę misję pierwotnej wspólnoty, tym samym dając początek Kościołowi.

16. Podkreśl, że apostołowie wiedzieli, że muszą znaleźć sobie następców, którzy będą kontynuowali powierzone im zadanie. W sensie dosłownym następcami apostołów są biskupi. Oni podjęli misję głoszenia słowa Bożego i udzielania sakramentów. Jednak apostołem może, a nawet powinien być, każdy z nas.

17. Spytaj, jak uczniowie rozumieją „bycie apostołem” w dzisiejszych czasach (pogadanka). Po rozmowie poproś o wykonanie ćwiczenia 3 z podręcznika (*Zastanów się, dla kogo możesz być apostołem i kiedy nim jesteś. Uzupełnij schemat*).

Przykładowe rozwiązanie:

Dla kogo? – rodziny, przyjaciół, kolegów z klasy, nauczycieli

Kiedy (w jakich sytuacjach)? – kiedy pomagam innym; jestem życzliwy, miły; kieruję się dobrem innym

MODLĘ SIĘ

18. Na zakończenie pomódlcie się, odcytując fragment Psalmu 130.

*W Panu pokładam nadzieję,
 nadzieję żywi moja dusza,
 czeka na Twe słowo.
 Dusza moja oczekuje Pana
 bardziej niż strażnicy świtu (...).
 Niech Izrael wygląda Pana.
 U Pana bowiem jest łaska
 i w obfitości u Niego odkupienie.
 On odkupi Izraela
 ze wszystkich jego grzechów.
 (Ps 130,5–8)*

APOSTOŁOWIE: KONTYNUACJA DZIEŁA JEZUSA CHRYSZTUSA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, w jaki sposób apostołowie byli zaangażowani w kontynuowanie dzieła Jezusa Chrystusa i głoszenie Ewangelii.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje, w jaki sposób powołanie zmieniło życie apostołów;
- ▶ definiuje, na czym polegała niezwykłość Jezusa;
- ▶ wskazuje, w jaki sposób on również został powołany do głoszenia Ewangelii.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek odpowiedzialności za wspólnotę Kościoła.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca z obrazem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), obraz Pietera Bruegla *Nawrócenie Szawła* – do wyświetlenia na rzutniku ([załącznik](#) w formacie jpg), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj, jak uczniowie rozumieją pojęcia „skoczyć na głęboką wodę” i „wywrócić życie do góry nogami”. Porozmawiajcie o ich skojarzeniach.
3. W podsumowaniu nawiąż do tego, że spotkanie Pana może zupełnie odmienić ludzkie życie – wywrócić je do góry nogami. Zauważ, że właś-

nie tak było z apostołami. Powiedz: *Wiedli oni spokojne, poukładane życie – mieli rodziny, pracowali. I wtedy spotkali Jezusa, który zachęcił ich, by poszli za Nim, a następnie uświadomił im, że są powołani, by czynić więcej. Spotkanie Nauczyciela było dla nich niesamowitą przygodą, a nade wszystko okazją, by nadać głębszy sens swojej codzienności.*

SPOTYKAM

4. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom reprodukcję obrazu Bruegla **Nawrócenie Szawła**. Zachęć uczniów do interpretacji. Zacznij rozmowę kierowaną. Zadaj pytania:
 - ▶ W jakiej kolorystyce utrzymany jest obraz?
 - ▶ Co przedstawia?
 - ▶ W którym miejscu obrazu dzieje się coś niezwykłego? (podpowiedz, że w środkowej części, gdzie widać jeźdźca spadającego z konia)
 - ▶ W którą stronę zwróceni są jeźdźcy z pierwszego planu? (w stronę tego, który upada)
5. Wyjaśnij: *Jeździec, którego namalował Bruegel, to Szawel. Upadł, ponieważ oślepił go blask Boga, który mu się ukazał. Blask jest widoczny tylko dla upadającego – na obrazie go nie widać. Centralną postacią jest jednak jeździec w czarnym stroju na białym koniu – to książę Alby. Malarz umieścił go tyłem do widza, tak by nie było wątpliwości, że widzi on upadek Szawła. Najprawdopodobniej malarz wyraził w ten sposób nadzieję, że doświadczenie Szawła zmieni księcia Alby.*

Dodaj: *Szawel po nawróceniu przyjął imię Paweł. Zmiana imienia miała symbolizować zmianę życia, narodzenie się na nowo.*
6. Opowiedz uczniom o życiu świętego po nawróceniu (stał się misjonarzem i apostołem głoszącym słowo w całym ówczesnym cywilizowanym świecie: w Syrii, Małej Azji, Grecji, Macedonii, Italii, Hiszpanii; zakładał on gminy chrześcijańskie).

POZNAJĘ

7. Powiedz, że Święty Paweł w swoim życiu po nawróceniu naśladował Jezusa. Zauważ, że aby kogoś naśladować, trzeba coś o nim wiedzieć. Osobami, które o Chrystusie wiedziały najwięcej, byli apostołowie – to

przy nich Jezus nauczał, mówił o królestwie niebieskim, czynił cuda. Pokazywał, jak żyć, by czynić dobro, dzielić się miłością.

8. Spytaj, czy uczniowie pamiętają, do czego Jezus wezwał swoich uczniów (do naśladownictwa). Odczytajcie fragment biblijny z tej części podręcznika.

I rzekł do nich: „Idźcie na cały świat i głoscie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu! Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony; a kto nie uwierzy, będzie potępiony. Te zaś znaki towarzyszyć będą tym, którzy uwierzą: w imię moje złe duchy będą wyrzucać, nowymi językami mówić będą; węże brać będą do rąk, i jeśliby coś zatrutego wypili, nie będzie im szkodzić. Na chorych ręce kłaść będą, a ci odzyskają zdrowie”.
(Mk 16,15–18)

9. Podsumuj: *Jezus powiedział swoim uczniom – a pośrednio również nam – że mamy go naśladować, a będziemy czynić dzieła podobne od tych, które On czynił. Nie oznacza to, że zostaniemy obdarzeni jakimiś supermocami – chodzi o to, że zostaniemy uzdolnieni do dzielenia się miłością, dawania siebie innym.*

ODPOWIADAM

10. Połóż na każdej ławce Pismo Święte i poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Znajdź w Piśmie Świętym fragment: Ga 5,22–23. W kratki wpisz owoce Ducha, o których jest tam mowa. Następnie zastanów się, które z tych cech potrafisz odnaleźć u siebie samego – i wypisz je w sercu).

Owoce Ducha, które uczniowie mają wpisać w kratki: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie.

11. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Jezus kieruje swoje wezwanie również do nas. Mamy głosić Ewangelię, czyli tak postępować, by żyć pełnią szczęścia, w bliskości i harmonii z Panem. Czasami czujemy się do tego niezdolni, brakuje nam sił. Może jesteśmy jak Święty Paweł: obraliśmy sobie cel, ale ten nie przynosi dobra. Bez względu na to, w jakim miejscu jesteśmy, Jezus nieustannie nas zaprasza, byśmy do Niego dotoczyli.*
12. Zadanie domowe: ćwiczenie 2 z podręcznika (Zastanów się: *Czy Jezus ma albo może mieć wpływ na twoje życie? Jak to możliwe, że Jego działał-*

ność i słowa sprzed dwóch tysięcy lat wciąż oddziałują na ludzi? Napisz krótko, co o tym myślisz). Praca ma charakter indywidualny.

MODLĘ SIĘ

13. Na koniec pomódlcie się – odczytajcie fragment Psalmu 142 z podręcznika.

*Gdy duch mój we mnie ustaje,
Ty znasz moją ścieżkę.
Na drodze, po której kroczę,
ukryli na mnie sidło.
Popatrz na prawo i zobacz:
nikt na mnie nie zważa.
Nie ma dla mnie ucieczki,
nikt nie dba o moje życie.
Do Ciebie wołam, o Panie,
mówię: Ty jesteś moja ucieczką,
udziałem moim w ziemi żyjących.
Zważ na moje wołanie,
Bo jestem bardzo słaby.
(...) Otoczą mnie sprawiedliwi,
gdy okażesz mi dobroć.
(Ps 142,4–8)*

ŚWIĘTOŚĆ W RÓŻNYCH FORMACH ŻYCIA

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom, że dążenie do świętości jest zadaniem każdego chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ podaje, kto jest dla niego autorytetem, i opisuje te postaci;
- ▶ definiuje pojęcie świętości;
- ▶ wyjaśnia, w jaki sposób można zostać świętym.

POSTAWY: uczeń odpowiedzialnie podejmuje zadania w codziennym życiu.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, interpretacja wiersza, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, wybrane fragmenty filmu *Jak zostać świętym?*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, małe karteczki – po jednej dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy – możesz zaproponować modlitwę do Ducha Świętego.

ODKRYWAM

2. Rozdaj uczniom karteczki i poproś, by wypisali na nich cechy ludzi, przy których czują się dobrze i z którymi lubią się spotykać. Po kilku minu-

¹ Dostępny online: [youtube.com/watch?v=yf-KxAJck8A](https://www.youtube.com/watch?v=yf-KxAJck8A) (12:34). Warto przygotować film przed katechezą i wybrać najlepsze fragmenty, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

tach zbierz je i zapisz te cechy na tablicy. Jeśli jakieś cechy będą się powtarzać, zaznacz przy nich pionową kreskę.

3. Podsumuj tę część lekcji. Wymień cechy, które powtarzały się najczęściej, i powiedz, że porozmawiacie dzisiaj o ludziach, którzy kierowali się i kierują tymi cechami w codziennym życiu.
4. Powiedz, że tematem katechezy będzie świętość. Spytaj uczniów, z czym kojarzy im się to słowo i poproś o wypisanie skojarzeń w ćwiczeniu 1 (*Napisz w chmurkach, z czym kojarzy ci się słowo „świętość”*).
5. Poproś, by uczniowie przeczytali w ciszy wiersz ks. Jana Twardowskiego *Trochę plotek o świętych*².

*Święci – to także ludzie a nie żadne gąsienice dziwaczki
nie rosną krzywo jak ogórki
nie rodzą się ani za późno ani za wcześnie
święci bo nie udają świętych
na przystankach marznąc przestępują z nogi na nogę
śpią czasem na jedno oko
wierzą w miłość większą od przykazań
w to że są cierpienia ale nie ma nieszczęść
wołą klękać przed Bogiem niż płaszczyć się przed człowiekiem
nie lubią deklamowanej prawdy
ani klimatyzowanego sumienia (...)
nie lękają się nowych czasów które przewracają wszystko do góry
nogami
nie chcą być również umęczeni w słodki sposób jak na nabożnych
obrazkach
niekiedy nie potrafią się modlić ale modlą się zawsze
chętnie wzięliby na indeks niejedną dobrą książkę żeby bronić jej przed
głupim czytelnikiem
nie noszą zegarków po to żeby wiedzieć ile się spóźnić
mają sympatyczne wady i niesympatyczne zalety
boją się grzechu jak fotela z fałszywą sprężyną
uważają że tylko pies jest dobry kiedy jest zły
nie mają i dlatego rozdają*

² Jan Twardowski, *Nie przyszedłem pana nawracać*, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2013, s. 141.

*tak słabi że przenoszą góry
potrafią żyć i nie dziwić się odchodzącym
potrafią umierać i nie odchodzić*

*Można o nich o wiele mądrzej pisać ale po co
trzymają się przyjaźni jak gawron gawrona
poznają późne lato po niebieskiej goryczce
słyszają na pamięć wilgi gwiżdżące przed deszczem
bawią ich jeszcze grzyby nieprawdziwe*

6. Rozpocznij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Jacy, według podmiotu lirycznego, są święci? (zwyczajni, tacy jak my)
- ▶ Kim oni są? (ludźmi)
- ▶ W co wierzą? (w miłość większą od przykazań)
- ▶ Co ich wyróżnia? (poproś o podanie przykładów z tekstu)

Podsumuj: *Świętymi nie zostają ludzie wyróżniający się jakimiś szczególnymi cechami, ale ludzi zwyczajni, prości, tacy jak my. Ludzie, którzy wykonują różne zawody, boją się tych samych rzeczy, co my, i jedzą kanapki na śniadanie. Bóg powołał do świętości, czyli do wspólnoty z Nim w niebie, każdego człowieka.*

SPOTYKAM

7. Jako podsumowanie poproś, by jeden z uczniów odczytał drugi akapit z tej części podręcznika – ten ze słowami Świętej Urszuli Ledóchowskiej.

Święta Urszula Ledóchowska zauważyła, że święci, których znamy, „prowadzili życie podobne do naszego, nieróżniące się od naszego żadną nadzwyczajnością, spełniając – a jest to cechą ich świętości – najzwyczajniejsze małe obowiązki z miłością nadzwyczajną, gorącością nadprzyrodzoną”³.

8. Wyjaśnij: *Zastanawialiście się kiedyś nad tym, skąd biorą się święci? Musicie pamiętać, że prawdziwie święty jest tylko Bóg – i właśnie dlatego wszystko, co od Niego pochodzi, staje się święte. Święta jest wspólnota wiernych, święte mogą być miejsca (kościół, kaplica czy sanktuarium), obrzędy i ludzie. Człowiek staje się święty, kiedy daje światu miłość.*

³ Dzwonek Świętego Olafa: wypisy, t. I, Zgromadzenie Sióstr Urszulanek SJK 2000, s. 48.

9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku – Wypisz imiona oraz nazwiska znanych ci świętych i błogostawionych (możesz skorzystać z internetu). Znajdź informacje na temat tego, czym zajmowali się na co dzień, i jakie wykonywali zawody. Uzupełnij tabelkę według przykładu.

Przykładowe rozwiązanie:

bł. Anna Chrzanowska	pielęgniarka
św. Józef Moscati	lekarz
bł. Carlo Acutis	uczeń liceum, autor stron internetowych
bł. Czesław Józwiak	harcerz, wychowanek Salezjańskiego Oratorium św. Jana Bosko w Poznaniu, podczas wojny należał do Narodowej Organizacji Bojowej
bł. Karolina Kózka	pomagała rodzicom prowadzącym gospodarstwo domowe, rozwijała swoje życie duchowe

POZNAJĘ

10. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu Pisma Świętego z tej części podręcznika.

Potem ujrzałem: a oto wielki tłum, którego nie mógł nikt policzyć, z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków, stojący przed tronem i przed Barankiem. Odziani są w białe szaty, a w ręku ich palmy. I głosem donośnym tak wołają: „Zbawienie w Bogu naszym, Zasiadającym na tronie, i w Baranku”. A wszyscy aniołowie stanęli wokół tronu i Starców, i czterech Istot żyjących, i na oblicza swe padli przed tronem, i pokłon oddali Bogu, mówiąc: „Amen. Błogostawieństwo i chwala, i mądrość, i dziękczynienie, i cześć, i moc, i potęga Bogu naszemu na wieki wieków! Amen”. A jeden ze Starców odezwał się do mnie tymi słowami: „Ci przyodziani w białe szaty kim są i skąd przybyli?”. I powiedziałem do niego: „Panie, ty wiesz”. I rzekł do mnie: „To ci, którzy przychodzą z wielkiego ucisku, i oplotkali swe szaty, i w krwi Baranka je wybielili”. (Ap 7,9–14)

11. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Święty Jan podkreśla, że do królestwa niebieskiego weszli ci, którzy oplotkali swe szaty w krwi Baranka, czyli Jezusa Chrystusa. To On pozwolił im dostąpić taski nieba. To praktyczna wskazówka dla nas wszystkich: jeśli chcesz się uświęcać, idź drogą wiary – na wzór tego, który oddał za ciebie życie. Tak jak On*

kieruj się bezgraniczną miłością, okazuj innym współczucie i litość, pomagaj potrzebującym i kochaj ich do końca – aż po krzyż i zmartwychwstanie.

12. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz fragmenty filmu *Jak zostać świętym?*

ODPOWIADAM

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 z podręcznika (*Przeczytaj cytaty i napisz, dlaczego takie podejście jest błędne*). Cytaty dla uczniów: *Często myślimy, że bardzo trudno zostać świętym, i dlatego rezygnujemy ze świętości, uspokajając swe sumienie twierdzeniem: świętość nie jest dla mnie.*

Przykładowe rozwiązanie: *Nie powinniśmy rezygnować ze świętości, ponieważ wszyscy jesteśmy do niej powołani. Święci byli zwykłymi ludźmi – i są nimi również osoby nam współczesne, które żyją wśród nas. W dążeniu do świętości pomaga wiara i naśladowanie Jezusa.*

14. Poproś o odczytanie słów papieża Franciszka z tej części podręcznika: „Musisz odkryć, kim jesteś, i rozwinąć swój własny sposób bycia świętym, niezależnie od tego, co mówią i myślą inni. Stawać się świętym to stawać się pełniej sobą, być tym, co Bóg zechciał wymarzyć i stworzyć, a nie kserokopią”⁴.
15. W ramach podsumowania poproś, by uczniowie odczytali w ciszy wskazówkę zawartą w drugim akapicie tekstu w tej części podręcznika.
16. Na koniec zaproponuj uczniom wykonanie ćwiczenia 3, które ma charakter indywidualny (*Zaprojektuj swoją świętą wizytówkę, której będziesz używał, kiedy już wstąpisz do królestwa niebieskiego!*). Jeśli zabraknie czasu, ćwiczenie można zadać do domu.
17. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

⁴ Papież Franciszek, *Christus vivit*, nr 162.

MODLĘ SIĘ

18. Pomódlcie się na koniec słowami Psalmu 24.

*Do Pana należy ziemia i to, co ją napętnia,
świat i jego mieszkańcy.
Albowiem On go na morzach osadził
i utwierdził ponad rzekami.
Kto wstąpi na górę Pana,
kto stanie w Jego świętym miejscu?
Człowiek o rękach nieskalanych i o czystym sercu,
który nie skłonił swej duszy ku marnościom
i nie przysięgał fałszywie.
Taki otrzyma błogosławieństwo od Pana
i zapłatę od Boga, Zbawiciela swego.
Takie jest pokolenie tych, co Go szukają,
co szukają oblicza Boga Jakubowego.
(Ps 24,1-6)*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział II)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Ewangelie, Dzieje Apostolskie – interpretacja utworów literackich z uwzględnieniem kontekstu, np. biograficznego, historycznego, kulturowego, społecznego, wykorzystanie w interpretacji tekstów literackich elementów wiedzy o historii i kulturze.
- ▶ Wątki, tematy i postaci biblijne z Nowego Testamentu obecne w literaturze pięknej – interpretacja utworów literackich z odwołaniem do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi oraz hierarchizacja wartości.

HISTORIA

- ▶ Kontekst kulturowy Ewangelii i Dziejów Apostolskich – cywilizacje starożytne.

ROZDZIAŁ III

DUCH ŚWIĘTY

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że istnieje Trzecia Osoba Boska, Duch Święty.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, że osobisty rozwój duchowy jest bardzo ważny i pozwala pogłębić własną wiarę;
- ▶ wymienia Trzy Osoby Boskie;
- ▶ objaśnia istotę dogmatu o Bogu Trójjedynym;
- ▶ wyjaśnia, na czym polega ciągłość przekazu wiary.

POSTAWY: uczeń wyznaje wiarę w Ducha Świętego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, studium przypadku, rozmowa kierowana, pogadanka, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, cytaty z Pisma Świętego ([załącznik 1](#) – wydrukować ×2, rozciąć według linii, każdy kawałek złożyć na cztery części), film z serii Trzyminutowy Katechizm *Kto to jest Duch Święty?*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Aby wprowadzić uczniów w tematykę nowego działu, wykorzystaj metodę aktywizującą „studium przypadku”. Poproś, by wyobrazili sobie taką sytuację: *Przygotowujesz się do przyjęcia sakramentu bierzmowania.*

¹ Film jest dostępny online: [youtube.com/watch?v=v20Sve8ePfA](https://www.youtube.com/watch?v=v20Sve8ePfA) (3:04). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

Nadchodzi ten dzień. W domu panuje harmider i rozgardiasz. Nagle słychać dzwonek do drzwi – to ciocia! Mówi, że chciałaby chwilę z tobą porozmawiać. Jesteś zdziwiony, ale oczywiście się zgadzasz. Ciocia trzyma w ręku dość duże pudełko. Siadacie w twoim pokoju.

– Kochanie, niedawno były twoje chrzciny! Byłeś wtedy piękny i słodki! Te oczka, loczek na środku czoła... A jak ci było do twarzy w tym sweterku od babci!

– Taaaak, nie pamiętam tego, ale mam kilka zdjęć – odpowiadasz niechętnie. Ciocia, niezrażona, kontynuuje:

– No ale komunie to chyba pamiętasz?! W białej albie wyglądałeś jak prawdziwy anioł!

– Co tu ciocia przyniosła? – zmieniasz temat, licząc, że to odwróci uwagę kobiety i pozwoli szybko zakończyć tę niekomfortową rozmowę.

– Ooo! Tutaj to dopiero mam dla ciebie niespodziankę! Nie uwierzysz, co znalazłam!

Ciocia uchyla wieczko i wszystko jest jasne. W środku leżą dwie pary bucików: jedne malutkie, od chrztu, i drugie większe – od Pierwszej Komunii Świętej. Entuzjazm cioci nie maleje. Mówi:

– Zobacz tylko, jakie śliczne! Zrób cioci przyjemność i wybierz sobie, którą parę dziś założysz. Tak ci było w nich ślicznie, tak pasowały do ciebie! Dziś ważny dzień, będzie biskup. Nie daj się prosić.

Poproś uczniów: Niech każdy z was się zastanowi, co by zrobił w danej sytuacji. Podam wam trzy warianty zachowania do wyboru. Za chwilę omówimy sobie plusy i minusy każdego rozwiązania.

Wersja A: Parskasz śmiechem i odmawiasz. Ciocia jest śmiertelnie urażona.

Wersja B: Przepraszasz ciocię, tłumaczysz, dlaczego nie spełnisz prośby cioci. Stawiasz buciki w wyeksponowanym miejscu. W rezultacie ciocia czuje się dotknięta, ale nie tak bardzo jak w wersji A.

Wersja C: Wciskasz na nogi buciki z Pierwszej Komunii Świętej. Obciera ją cię niemiłosiernie, źle się czujesz. W kościele wszyscy patrzą tylko na ciebie i coś do siebie szepczą. Po powrocie do domu masz dość wszystkiego.

Po omówieniu plusów i minusów zachowania A, B oraz C spytaj uczniów, czy mają jeszcze inne propozycje, jak można by zareagować w takiej sytuacji. Następnie zadaj poniższe pytania i zadбай, by pały odpowiedzi podane w nawiasach:

- ▶ Co wspólnego z tobą ma ta wymyślona historyjka? (udział w procesie przygotowania się do przyjęcia bierzmowania)
- ▶ Dlaczego ciocia tak się zachowała? Co nią kierowało? (sentyment i skupienie na zewnętrznych aspektach przygotowania do sakramentów)
- ▶ Jakie uczucia w młodości budzi takie podejście? (kpinę, lekceważenie)

Podsumuj studium. Wyjaśnij: *W momencie chrztu świętego zostaliście obdarzeni łaską wiary. Z wiarą jest jak z tymi bucikami, które podobały się cioci. Jeżeli nie rośnie razem z właścicielem, czyli z wami, po jakimś czasie zacznie wam przeszkadzać. W pewnym momencie uznacie ją za nieprzydatną do twoich aktualnych potrzeb i problemów, nieprzydatną, a nawet uciążliwą. Może ją wyśmiejecie, odstawicie na półkę jako pamiątkę dawnych przeżyć albo... No właśnie! Możesz patrząc na bucki, które symbolizują początek waszej chrześcijańskiej drogi, wzrosnąć w wierze i odkryć niesamowite rzeczy. To jak będzie? Mam dla was dobrą wiadomość: w tym wyzwaniu nie jesteście sami. Z pomocą przychodzi wam Duch Święty, o którym będziemy mówić na najbliższych katechezach.*

3. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*W chmurkach zapisz swoje skojarzenia z Duchem Świętym*).

Podsumuj to ćwiczenie: *Tak naprawdę bardzo mało wiemy o Duchu Świętym.*

I dodaj: *Zauważcie, że codzienną modlitwę zaczynamy słowami: „W imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”. Wiemy, kim był Jezus Chrystus, gdzie się urodził, jak nazywała się Jego Matka. Wiemy też, że z woli Boga został stworzony świat z całym jego mądrym i pięknym wyposażeniem. A co możemy powiedzieć o Duchu Świętym?*

SPOTYKAM

4. Poproś o odczytanie legendy, której bohaterem jest Święty Augustyn.

Jest taka stara, angielska legenda, według której Święty Augustyn przechadzał się plażą. Rozmyślał wtedy nad naturą Trzech Osób Boskich: Ojca, Syna i Ducha Świętego. Nagle zobaczył chłopca, który nosił wodę z morza i wlewał ją do małego dołka. Filozof bardzo się zdziwił i zapytał malca: „Co robisz?”. Ten odparł: „Przelewam ocean do tej dziury”. Augustyn dopytał:

„Ale jak?”. Jego mały rozmówca odrzekł: „Muszelką!”. I zaprezentował Świętemu małą muszelkę – taką, jaką można znaleźć na plaży. „Przecież to niemożliwe! Ocean nie zmieści się w tej małej dziurze!” – wykrzyknął zdumiony mężczyzna. Wówczas maluch miał mu odpowiedzieć: „Prędejj ja przeleję ocean do dołka niż ty zrozumiesz tajemnicę Trójcy Świętej”.

5. Skomentuj: *Trójca Święta to pojęcie, które stanowi najgłębszą tajemnicę wiary chrześcijańskiej. W dużym skrócie chodzi o to, że jeden Bóg istnieje w trzech Osobach: jako Bóg jedyny, a zarazem Ojciec, Syn i Duch Święty. Tę tajemnicę nazywamy dogmatem o Bogu Trójjedynym. Wyróżnia on chrześcijaństwo spośród innych religii. Podkreśl, że w teologii katolickiej Osoby Trójcy Świętej różnią się tylko pochodzeniem: Bóg Ojciec od nikogo nie pochodzi, Syn pochodzi od Ojca, a Duch Święty od Ojca i Syna.*

POZNAJĘ

6. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego. Wykorzystaj wprowadzenie z tej części podręcznika: *Tajemnicę Trójcy Świętej poznaliśmy dzięki Jezusowi – to On objawił Boga jako Ojca, pogłębiając jednocześnie objawienie Starego Testamentu. Chrystus mówił o szczególnej relacji, która istnieje między Nim a Bogiem, tym samym objawiając swoje Boże Synostwo. Wskazał wreszcie na Ducha Świętego jako pozostającego w szczególnym związku z Ojcem i Synem.*

Dodaj: *Za chwilę przypomnimy sobie, co zapowiedział Chrystus.*

Poproś o odczytanie cytatu biblijnego.

A Paraklet, Duch Święty, którego Ojciec pośle w Moim imieniu, On was wszystkiego nauczy i przypomni wam wszystko, co Ja wam powiedziałem. (J 14,26)

Możesz wyjaśnić, że paraklet to ktoś, kto według starożytnej tradycji miał prawo stanąć na rozprawie obok skazanego. Jego obecność sprawiała, że sąd nie mógł skazać tego, za którym wstawiał się paraklet.

7. Skomentuj: *W tych słowach Jezus zapewnił swoich uczniów, że po swoim wniebowstąpieniu nie zostawi ich samych, ale da im Pocieszyciela – Ducha Świętego, który będzie ich orędownikiem i rzecznikiem. Ta obietnica dotyczy również nas, żyjących obecnie.*

8. Jeśli masz taką możliwość, w tym momencie zaproponuj uczniom obejrzenie krótkiego filmu *Kto to jest Duch Święty?*
9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Uzupełnij zdanie i przeczytaj definicję*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Duch Święty to Trzecia Osoba **Trójcy Świętej**. W teologii Duch Święty określany jest jako osobowy wyraz wzajemnej miłości Ojca i Syna. Uświęca on i jednoczy Kościół, zapewnia skuteczność jego zbawczemu pośrednictwu, przede wszystkim głoszonymu słowu i sakramentom. Działa, udzielając rozmaitych darów zwanych charyzmatami.

ODPOWIADAM

10. Powiedz: *Prawdę o Bogu Trójjedynym wyraził już Kościół pierwszych wieków. Dokonało się to w symbolach wiary sformułowanych na soborach w Nicei (325) i Konstantynopolu (381). Tak powstało Credo nicejsko-konstantynopolitańskie, w którego fragmencie mowa jest o Panu naszym Jezusie Chrystusie, prawdziwym Bogu, współistotnym Ojcu, i w którym Duch Święty zostaje nazwany Panem i Ożywicielem, który wspólnie z Ojcem i Synem odbiera uwielbienie i chwałę.*
11. Odmówcie wspólnie Credo nicejsko-konstantynopolitańskie:

Wierzę w jednego Boga, Ojca Wszechmogącego, Stwórcy nieba i ziemi, wszystkich rzeczy widzialnych i niewidzialnych. I w Jednego Pana Jezusa Chrystusa, Syna Bożego Jednorodzonego, który z Ojca jest zrodzony przed wszystkimi wiekami. Bóg z Boga, Światłość ze Światłości, Bóg prawdziwy z Boga prawdziwego. Zrodzony, a nie stworzony, współistotny Ojcu, a przez Niego wszystko się stało. On to dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba. I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się Człowiekiem. Ukrzyżowany również za nas, pod Poncjuszem Piłatem został umęczony i pogrzebany. I zmartwychwstał trzeciego dnia, jak oznajmia Pismo. I wstąpił do nieba, siedzi po prawicy Ojca. I powtórnie przyjdzie w chwale, sądzić żywych i umarłych, a królestwu Jego nie będzie końca. Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela, który od Ojca i Syna pochodzi, który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę, który mówił przez proroków. Wierzę w jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół. Wyznaję jeden chrzest na odpusz-

czenie grzechów. I oczekuję wskrzeszenia umarłych. I życia wiecznego w przyszłym świecie. Amen.

12. **Spytaj:** *Oddawaliście kiedyś coś do depozytu? Co to jest: depozyt? Możesz poprosić o odczytanie definicji ze słowniczka z tej części podręcznika: Depozyt to „przedmioty lub pieniądze oddane na przechowanie na określonych warunkach”. Złożenie depozytu polega na oddaniu komuś czegoś wartościowego do przechowania na jakiś czas. Taką zdeponowaną rzecz trzeba oddać w ustalonym terminie w stanie niepogorszonym i nieużywaną, choć w przypadku tego ostatniego warunku dopuszcza się pewne odstępstwa od reguły. Depozytu można używać, o ile nieużywanie go mogłoby spowodować jego zniszczenie (jest tak na przykład ze skrzypcami, które co jakiś czas trzeba rozegrać).*
13. **Zadaj kolejne pytanie:** *Jak myślicie, jakie przedmioty ludzie oddają do depozytu? (spodziewane odpowiedzi: przedmioty cenne takie jak biżuteria, zegarek, telefon, ale też ważne, np. dokumenty).*
14. **Podsumuj:** *Takim depozytem, czyli czymś najbardziej strzeżonym w Kościele, jest Prawda Objawiona, czyli nasza wiara. Kościół ma przekazać ją w niezmiennym stanie kolejnym pokoleniom – aż do czasu powtórnego przyjścia Chrystusa. Klucze do jej otwarcia, czyli zrozumienia, wyjaśniania i przekazywania kolejnym pokoleniom, nie mogą być oddawane bezmyślnie.*
15. **Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Narysuj w sejfie to, co jest dla ciebie najważniejsze, i co chętnie oddałbyś do strzeżonego depozytu).**
- 16. **Na koniec poproś, by uczniowie przeczytali polecenie w ćwiczeniu 4 w podręczniku (W ramkę wpisz słowa o Duchu Świętym, które wylosowałeś podczas lekcji). Następnie wyjmij przygotowane wcześniej biblijne cytaty i pozwól uczniom wylosować po jednej karteczce. Daj im chwilę na wpisanie cytatu do ramki.**

MODLĘ SIĘ

17. **Pomódlcie się krótko na koniec lekcji. Odczytaj wezwanie z tej części podręcznika: Panie Jezu, poślij do nas swojego Ducha Świętego, przekaz nam depozyt wiary i pomóż nam go nie zmarnować. Amen.**

DUCH ŚWIĘTY OBECNY W KOŚCIELE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom obecności i działania Ducha Świętego w Kościele oraz w życiu chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy rangę pojęcia „osoba” w stosunku do Boga i człowieka;
- ▶ rozpoznaje obecność Ducha Świętego na przestrzeni dziejów;
- ▶ objaśnia, przy pomocy jakich symboli Biblia opisuje Ducha Świętego;
- ▶ tłumaczy, w jaki sposób Duch Święty jest obecny w Kościele.

POSTAWY: uczeń dostrzega potrzebę obecności Ducha Świętego w życiu chrześcijanina i docenia ją.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w parach, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), prezentacja multimedialna *Symbole Ducha Świętego*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś, by uczniowie przypomnieli sobie, jaki cytat biblijny wylosowali na poprzedniej lekcji.
3. Powiedz: *Kiedy rodzi się dziecko, otrzymuje specjalny numer, dzięki któremu staje się rozpoznawalne, staje się osobą. Taki numer podaje się na*

przykład w urzędach czy placówkach oświatowych, przychodniach, szkołach i bankach. Ten numer nazywa się PESEL i towarzyszy człowiekowi do końca życia. Każdy z was ma swój indywidualny numer PESEL.

SPOTYKAM

4. Dodaj: Na szczęście oprócz numeru PESEL dzieciom nadaje się imiona. Już od starożytności imiona określają konkretne osoby, wyrażają je. Jest to osobista nazwa nadawana przez grupę, do której należy nowy człowiek – obecnie wybierają ją rodzice. Prawo do posiadania imienia zapewnia Konwencja o prawach dziecka (art. 7).
5. Porozmawiajcie chwilę o imionach i ich znaczeniach. Jeśli jest taka możliwość, możesz zaproponować uczniom, żeby sprawdzili w internecie, co oznaczają ich imiona (np. Justyna to „sprawiedliwa”, a Agata to „szlachetna”) i wpisali tę informację w ćwiczeniu 1 (Wpisz w ramkę swoje imię. Sprawdź, co ono oznacza, i poniżej dopisz jego znaczenie).

POZNAJĘ

6. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego: *Już wiecie, że Duch Święty, Ojciec i Syn to ten sam Bóg. Są zatem Trzy Osoby Boskie – a każda z tych Osób ma swoje Imię.*

7. Poproś o odczytanie cytatu.

Wieczorem owego pierwszego dnia tygodnia, tam gdzie przebywali uczniowie, choć drzwi były zamknięte z obawy przed Żydami, przyszedł Jezus, stanął pośrodku i rzekł do nich: „Pokój wam!”. A to powiedziawszy, pokazał im ręce i bok. Uradowali się zatem uczniowie, ujrawszy Pana. A Jezus znowu rzekł do nich: „Pokój wam! Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam”. Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuszczicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane”. (J 20,19–23)

Podsumuj: *Duch Święty został posłany nie tylko do apostołów, lecz także do każdego z nas. Uosabia On miłość Boga Ojca i Syna.*

ODPOWIADAM

8. Przypomnij uczniom, pod jakimi symbolami Biblia opisuje Ducha Świętego. W tym celu wyświetl prezentację **Symbole Ducha Świętego**. Poproś, by uczniowie odczytywali kolejne symbole:

Slajd 1 – symbol ognia (bo Duch Święty jest potężny).

Slajd 2 – symbol gołębicy (bo Duch Święty kojarzy się z delikatnością).

Slajd 3 – symbol wichru (bo Duch Święty jest porywający) – tutaj dopytaj, co jest konieczne, by wiatrak mógł pracować, a jego skrzydła się obracały.

Slajd 4 – symbol powiewu (bo Duch Święty działa tak samo subtelnie) – tutaj zwróć uwagę na ruch firanki (tkanina lekko się unosi).

9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wypisz lub narysuj symbole, które w Biblii oznaczają obecność Ducha Świętego*).

Te symbole to: gołębica, ogień, wicher, powiew.

Dodaj: Trzecia Osoba Boska ma właściwie nieograniczone możliwości działania. To Duch Święty napętnia stworzenie od początku Jego istnienia, to On mówił przez proroków i sprawił, że Maryja została Matką Jezusa. To Duch Święty zstąpił na Jezusa podczas chrztu nad Jordanem. To On uwolnił uczniów od lęku, to On napętnia Kościół boskością i wciąż sprawia, że każdy z nas może stać się mieszkaniem Boga!

Podkreśl, że możemy wzywać pomocy Ducha Świętego w każdym momencie.

10. Zapowiedz pracę w parach (zadbaj, by na każdej ławce leżała Biblia). Poproś, by uczniowie zapoznali się z ćwiczeniem 2 w podręczniku (*Wykonaj kolejne polecenia*).

Uczniowie wykonują polecenie A, korzystając z rozłożonych na ławkach egzemplarzy Pisma Świętego: *Poniższe podpunkty (ponumerowane od 1 do 19) inspirowane są konkretnymi fragmentami Pisma Świętego. Znajdź te fragmenty w Biblii (sigła podano w nawiasach) i uzupełnij brakujące treści (podpowiedź: w podpunktach brakuje imion albo określń typu „ludzie”, „chrześcijanie”, „człowiek” czy „apostołowie”).*

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Wcielenie Boga; **Maryja** poczęła Jezusa za sprawą Ducha Świętego, w Jego obecności przyjęła powołanie (Łk 1,30–35).
- 2) **Elżbieta** napełniona Duchem Świętym rozpoznała Mesjasza i nazwała Maryję „matką mojego Pana” (Łk 1,40–45).
- 3) **Zachariasz** prorokował, będąc napełnionym Duchem Świętym. Rozpoznał działanie Boga (Łk 1,67).
- 4) **Symeon** – Duch Święty objawił mu, że nie umrze, dopóki nie zobaczy Mesjasza (Łk 2,25–26).
- 5) Chrzest Jezusa w Jordanie. Duch Boży poświadczył, że **Jezus** jest Synem Bożym (Mt 3,16–17).
- 6) Duch Pana namaścił **Jezusa**, żeby uratować ludzi od bezsensownego cierpienia (Łk 4,18–21).
- 7) Rzecznik, Duch Święty, On **was** pouczy i przypomni wszystko, co **wam** powiedziałem (J 14,26–27).
- 8) O Jezusie zaświadczą Duch Święty i **uczniowie** (J 15,26–27).
- 9) Gdy zaś przyjdzie Duch Prawdy, doprowadzi **was** do całej prawdy (J 16,13).
- 10) Duch Święty zapowiedział zdradę Judasza przez usta **proroków** (Dz 1,16).
- 11) Zmartwychwstały zesłał na **apostołów** Ducha Świętego i dał im władzę odpuszczania grzechów (J 20,19–23).
- 12) Zesłany Duch Święty dał zgromadzonym **ludziom** umiejętność mówienia obcymi językami (Dz 2,1–4).
- 13) **Piotr**, napełniony Duchem Świętym, przemówił odważnie i mądrze (Dz 4,8).
- 14) Duch Święty prowadził Pawła i ustanowił starszych Kościoła **biskupami**, aby kierowali wspólnotą (Dz 20,20–28).
- 15) Duch Święty daje **chrześcijanom** różne powołania i nadzwyczajne możliwości (1 Kor 12).
- 16) Duch Święty daje **ludziom** wiarę, nadzieję, miłość (1 Kor 13).
- 17) Podległe śmierci ciała **chrześcijan** ożywi moc mieszkającego w nich Ducha, który Jezusa wskrzesił z martwych (Rz 8,11).
- 18) Bez Ducha Świętego **człowiek** nie widzi swoich grzechów (J 16,8).
- 19) Dzięki odpuszczeniu grzechów **sparaliżowany** zostaje uzdrowiony ze swej niemocy i może robić rzeczy dotąd dla niego niemożliwe (Mt 9,6).

Uczniowie wykonują polecenie B: *W pola przy podpunktach wpisz przypisane fragmentom sylaby, kierując się legendą.*

Legenda:

Ewangelia św. Łukasza: 1,67 CIEL; 1,40-45 CIE i SZY; 4,18-21 RZECZ; 1,30-35 PO; 2,25-26 DORA.

Ewangelia św. Jana: 15,26-27 OB i ROŃ; 14,26-27 NIK; 16,13 CA; 16,8 DA; 20,19-23 WIĘ.

Ewangelia św. Mateusza: 3,16-17 DCA; 9,6 TEK.

Dzieje Apostolskie: 1,16 UŚ; 2,1-4 CI; 4,8 CIEL; 20,20-28 PRZE.

Pierwszy List do Koryntian: 12 WOD; 13 NIK.

List do Rzymian: 8,11 ZA.

Uczniowie wykonują polecenie C: *W okienko wpisz rozwiązanie.*

Duch Święty to: **POCIESZYCIEL, DORADCA, RZECZNIK, OBROŃCA, UŚWIĘCICIEL, PRZEWODNIK, ZADATEK.**

MODLĘ SIĘ

11. Na koniec odczytajcie modlitwę Świętego Augustyna¹.

Oddychaj we mnie, Duchu Święty, abym święcie myślał.

Przymuszaj mnie, abym święcie postępował.

Pobudzaj mnie, abym miłował tylko to, co święte.

Umacniaj mnie, abym strzegł tego, co dobre.

Strzeż mnie, Duchu Święty, abym Cię nigdy nie utracił. Amen.

¹ *Modlitwa Świętego Augustyna*, cyt. za: wrodzinie.pl/modlitwy-do-ducha-swietego/ (dostęp: 24 września 2021 roku).

DARY DUCHA ŚWIĘTEGO

CEL GŁÓWNY: uczeń poznaje siedem darów Ducha Świętego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia siedem darów Ducha Świętego;
- ▶ opisuje, jakie owoce rodzi przyjęcie tych darów;
- ▶ tłumaczy, jaka jest różnica między „darami” i „owocami” Ducha Świętego;
- ▶ opisuje, że może zwrócić się do Ducha Świętego z prośbą o wsparcie i nawiązać z nim relację.

POSTAWY: uczeń otwiera się na działanie i dary Ducha Świętego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat wnioskowania i analizy sytuacji. Spytaj:
 - ▶ Co zwiastuje słońce, które wychodzi podczas deszczu?
 - ▶ Co mogą zwiastować ciemne chmury na niebie?
 - ▶ Co oznaczają ślady psich łap na piasku?
 - ▶ Co może oznaczać mąka rozsypana na kuchennej podłodze?
 - ▶ Co się musiało stać, skoro na podłodze leżą odłamki szkła, a na stole chwilę wcześniej stała szklanka?

Podsumuj: Obserwując otoczenie i oceniając widoczne skutki, możemy wyciągać wnioski i podejrzewać, co się wydarzyło, nawet jeśli tego nie widzieliśmy.

SPOTYKAM

3. Powiedz: *Tak jak nie trzeba być świadkiem jakiegoś zdarzenia, by po śladach móc domyślić się jego przebiegu, tak nie trzeba widzieć Ducha Świętego, by wiedzieć, że On działa.*
4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Święty Tomasz z Akwinu w swoich naukach mówił o Duchu Świętym: kim jest i czego może dokonać w człowieku. Przeczytaj poniższą notkę¹. Sprawdź swoją spostrzegawczość i zdolność analitycznego myślenia – połącz podkreślone fragmenty zdań z odpowiednimi ilustracjami).

Prawidłowe rozwiązanie:

Panem – rysunek tronu

Ożywicielem – rysunek wykresu ekg

otrzymują dzięki Niemu wiele duchowych dóbr – rysunek prezentu

leczenia – rysunek apteczki i lekarstw

oświeca – rysunek żarówki

doradcą w wątpliwościach i odpowiada na każde wezwanie – rysunek telefonu

5. Podkreśl, że nikt nie wiedział Ducha Świętego. Można jedynie „odczuć” Jego obecność.

Dodaj: *Jego działanie zostawia ślady, ponieważ Duch Święty jest w stanie przemieniać serca i kształtować cechy charakteru itd. Dzieje się tak za sprawą darów Ducha Świętego, które mogą przynieść konkretne owoce. O tym rozróżnieniu porozmawiamy za chwilę.*

POZNAJĘ

6. Powtórzcie podstawowe informacje o Duchu Świętym (materiał z dwóch ostatnich katechez). Skup się na tym, w jaki sposób opisuje Go Biblia (ogień, gołębica, wichra). Przejdź do konkluzji: *Duch Święty w każdym z nas działa inaczej – w zależności od naszych potrzeb. Czasem jest jak*

¹ Opracowano na podstawie: św. Tomasz z Akwinu, Wykład pacierza, s. 69–73.

ogień, który zapala w nas pragnienie czynienia dobra. Innym razem otula nas delikatnie jak powiew wiatru i podpowiada, co powinniśmy czynić.

7. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu Pisma Świętego. Powiedz, że za chwilę przypomnicie sobie, jakie znamy dary Ducha Świętego.

Przeczytaj cytaty biblijny.

Jednemu dany jest przez Ducha dar mądrości słowa, drugiemu umiejętność poznawania według tego samego Ducha, innemu jeszcze dar wiary w tymże Duchu, innemu łaska uzdrawiania przez tego samego Ducha, innemu dar czynienia cudów, innemu prorocтво, innemu rozpoznawanie duchów, innemu dar języków i wreszcie innemu łaska tłumaczenia języków. Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce. (1 Kor 12,8–11)

8. Podsumuj: Możemy więc wymienić siedem darów Ducha Świętego: dar mądrości, dar rozumu, dar rady, dar męstwa, dar umiejętności, dar pobożności i dar bojaźni Bożej. Dary Ducha Świętego w terminologii chrześcijańskiej bywają też określane „charyzmatami”.

Poproś, by uczniowie wpisali je w odpowiednie pola w ćwiczeniu 4 w podręczniku.

9. Omów kolejne dary. Możesz skorzystać z opracowania² w podręczniku:
- 1) *Mądrość to dzieło Ducha Świętego w nas, abyśmy dostrzegali wszystkie rzeczy oczyma Boga.*
 - 2) *Przez dar rozumu Duch Święty otwiera nam umysł, byśmy lepiej rozumieli sprawy Boże i ludzkie.*
 - 3) *Przez dar rady sam Bóg (przez swego Ducha) oświeca nasze serca, abyśmy przyjęli właściwy sposób mówienia i zachowania oraz wybrali dobrą drogę, którą należy pójść.*
 - 4) *Przez dar męstwa Duch Święty chce dodać nam otuchy i przekazać nową moc i entuzjazm, byśmy kroczyli drogą wyznaczoną przez Jezusa.*
 - 5) *Dar umiejętności prowadzi nas do zrozumienia, przez rzeczywistość stworzoną, wielkości i miłości Boga oraz Jego głębokiego związku z wszelkim stworzeniem.*

² Komentarz został stworzony na podstawie nauki papieża Franciszka (zob. *Youcat dla dzieci*, s. 85).

- 6) *Dar pobożności wskazuje na naszą przynależność do Boga i głęboką więź z Nim. To ta więź nadaje sens całemu naszemu życiu.*
- 7) *Bojaźń Boża przypomina nam, jak bardzo jesteśmy mali wobec Boga i Jego miłości, oraz że tym, co możemy zrobić, jest pokorne, naznaczone szacunkiem i ufnością powierzenie się w Jego ręce.*
10. *Powiedz: Dary Ducha Świętego – charyzmaty – nie mogą być celem samym w sobie, ale środkiem do czynienia dobra: ewangelizacji, dzielenia się miłością i radością. Taki dar może otrzymać każdy chrześcijanin – w tym każdy z was.*
11. *Dodaj: Człowieka, w którym działa Duch Święty, można poznać po owocach.*
- Poproś, by uczniowie (pracując w parach) odszukali w Biblii List do Galatów. Podaj siglum i poproś o samodzielne odczytanie fragmentu: Ga 5,22–23. Zadaniem uczniów jest wypisać owoce działania Ducha Świętego. Poproś, by wynotowali je w ćwiczeniu 3 w podręczniku.
- Prawidłowe rozwiązanie:** *miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie*
12. *Wytlumacz różnicę między pojęciami „dary Ducha Świętego” i „owoce Ducha Świętego”. Możesz wykorzystać drugą ciekawostkę z tej części podręcznika: Często mylimy dary Ducha Świętego z Jego owocami lub po prostu nie widzimy między nimi różnicy. Dary Ducha Świętego (charyzmaty) dotyczą zadań, które zlecił nam Bóg – przede wszystkim chodzi o budowanie Kościoła, czyli Ciała Chrystusa. Natomiast owoce są skutkami (owocami) życia darami Ducha Świętego. To cechy, którymi winni się cechować dojrzały chrześcijanie. Reasumując: dary wskazują na pracę, do której jako wierzący zostaliśmy powołani, zaś owoce Ducha na postawę, która powinna nam towarzyszyć.*

ODPOWIADAM

13. *Poproś, by uczniowie wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (Pomyśl o swoim zachowaniu. Jakie ślady po sobie zostawiasz? Czy są to te owoce, które wymienia Święty Paweł? Nie zawsze, prawda? Potrzebujesz darów Ducha Świętego! Które przydadzą ci się najbardziej, byś mógł dobrze ukształtować swój charakter? Wypisz je poniżej). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.*

14. Podsumuj katechezę. Powiedz: *Duch Święty działa w ciszy: jeśli mu na to pozwolicie, zamieszka w waszych duszach i będzie dodawał wam odwagi i siły, a także napełniał was radością i pokojem.*

Dodaj: *Każdy z nas otrzymuje dary Ducha Świętego – jeśli będziemy z Nim współpracować i wykorzystamy Jego łaski, wydamy owoce życia wiecznego.*

MODLĘ SIĘ

15. Opowiedz uczniom, że jest pewna modlitwa, którą codziennie odmawiał papież Jan Paweł II. Przekazał mu ją jego ojciec. To modlitwa do Ducha Świętego.

Odmówcie ją wspólnie (tekst znajduje się w tej części podręcznika):

Duchu Święty, proszę Cię:

o dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych,

o dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej,

o dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,

o dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował,

o dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać,

o dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością,

o dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie, o Boże, obraża.

Amen.

GRZECHY PRZECIWKO DUCHOWI ŚWIĘTEMU

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom rangi grzechów przeciwko Duchowi Świętemu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia sześć grzechów przeciwko Duchowi Świętemu;
- ▶ opisuje, na czym polega każdy z nich, i wskazuje konsekwencje ich popełnienia;
- ▶ tłumaczy, jak przebiega proces kuszenia i stopniowego odchodzenia od wiary.

POSTAWY: uczeń wyraża wolę unikania jakiegokolwiek grzechu.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, miniwykład, film, ew. śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film *Grzech przeciwko Duchowi Świętemu?* opublikowany na kanale Mocni w Duchu¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, ew. podkład muzyczny lub nagranie pieśni *O Stworzycielu, Duchu, przyjdź* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Zaczynij pogadankę na temat gier planszowych. Skieruj rozmowę na te gry, których plansze mają pola **WRÓĆ NA START**, **GAME OVER** albo

¹ Film jest dostępny online: [youtube.com/watch?v=KznVtFRL5Zk](https://www.youtube.com/watch?v=KznVtFRL5Zk) (3:57). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

JESTEŚ BANKRUTEM. Wspomnij o sytuacjach, kiedy po wejściu na takie pole gracz nie ma już kolejnej szansy na wygraną i przegrywa.

Podsumuj: W prawdziwym życiu też mamy rywala, któremu zależy na tym, byśmy trafili na „złe” pola. Tym przeciwnikiem jest Szatan.

3. Wyjaśnij: Po hebrajsku „sathan” to przeciwnik. Określa się tak jednego z aniołów, który zbuntował się przeciwko Bogu i pociągnął do buntu inne anioły (uważa się tak w chrześcijaństwie, judaizmie i islamie). Szatan – który występuje w Piśmie Świętym również pod imionami: kusiciel, ojciec kłamstwa i diabeł – to osobowe Zło.

POZNAJĘ

4. Wprowadź uczniów w temat katechezy. Wykorzystaj pierwsze dwa akapity z tej części podręcznika: *Wiecie już, że grzechem jest to wszystko, co oddala was od Boga i innych ludzi. Jest nim to, co dalekie od dobra i miłości. Każdy grzech jest zły – niezależnie od tego, czy jest to grzech lekki czy ciężki. Kościół naucza, że szczególnie złe są grzechy ciężkie – bo człowiek popełnia je świadomie. Wie, że coś jest złe, a mimo wszystko to robi. Jezus radzi nam, byśmy zwracali uwagę na nasze podejście do wiary, byśmy nie niszczyli relacji między nami a Bogiem oraz między nami a innymi ludźmi. Musimy pamiętać, że w czasach, w których żył Jezus, Jego bóstwo nie było oczywiste dla tych, którzy za Nim chodzili i Go słuchali. Kiedy czynił cuda, objawiając działanie Ducha Świętego, ludzie mówili, że to działanie „złego”. Pewnego razu Jezus zareagował na te słowa dosyć ostro.*

5. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Dlatego powiadam wam: „Każdy grzech i bluźnierstwo będą ludziom odpuszczone, ale bluźnierstwo przeciwko Duchowi nie będzie odpuszczone. Jeśli ktoś powie słowo przeciw Synowi Człowieczemu, będzie mu odpuszczone, lecz jeśli powie przeciwko Duchowi Świętemu, nie będzie mu odpuszczone ani w tym wieku, ani w przyszłym. Albo uznajcie, że drzewo jest dobre, a wtedy i owoc jest dobry, albo uznajcie, że drzewo jest złe, a wtedy i jego owoc jego jest zły; bo po owocu poznaje się drzewo”.
(Mt 12,31–33)

6. Skomentuj, wykorzystując kolejny akapit z tej części podręcznika: *Jezus chciał w ten sposób mocno podkreślić, że każdy sprzeciw wobec Ducha Świętego – Trzeciej Osoby Boskiej – jest szczególnym rodzajem sprzeciwu*

wobec Pana. W stwierdzeniu, że grzech przeciwko Duchowi Świętemu „nie będzie odpuszczony”, chodzi o grzech wyboru generalnego – czyli świadomego, w pełni dobrowolnego odrzucenia Boga. Ludzie, którzy grzeszą przeciwko Duchowi, stawiają swoją wolę ponad wolę Boga, chcą stanąć ponad Nim, a własną ułomność i grzeszność uważają wręcz za zaletę.

7. Wymień sześć grzechów przeciwko Duchowi Świętemu: 1) Grzeszyć zuchwale w nadziei na miłosierdzie Boże. 2) Rozpaczać albo wątpić w miłosierdzie Boże. 3) Sprzeciwiać się uznanej prawdzie chrześcijańskiej. 4) Zazdrościć bądź nie życzyć bliźniemu łaski Bożej. 5) Mieć zatwardziałe serce wobec zbawiennych napomnień. 6) Odkładać pokutę i nawrócenie aż do śmierci.
8. Poproś, by uczniowie przeczytali polecenie do ćwiczenia 2 w podręczniku (Zapoznaj się z treścią podpunktów. Zastanów się, do których grzechów przeciwko Duchowi Świętemu odnoszą się kolejne zdania. Zapisz odpowiedni numer i definicję. Następnie popraw zdania w ten sposób, by przestały opisywać występki przeciwko Trzeciej Osobie Boskiej i wyrażały godne, chrześcijańskie zachowanie. Swoje propozycje zapisz w prostokątach). Powiedz, że w tym momencie wykonacie pierwszą część zadania.

Prawidłowe rozwiązanie:

- ▶ Ze mnie nic nie będzie. Bóg nie wybaczy mi moich grzechów, bo na to nie zasługuję.
To zdanie dotyczy grzechu nr 2, czyli: Rozpaczać albo wątpić w miłosierdzie Boże.
- ▶ Nic nie mam z życia. Uważam, że trzeba sobie sprawiać przyjemności bez względu na to, czy się to komuś podoba, czy nie. Nikt mi nie będzie robić łaski. Sam sobie wystarczę.
To zdanie dotyczy grzechu nr 1, czyli: Grzeszyć zuchwale w nadziei na miłosierdzie Boże.
- ▶ Świętoszki składają rączki i „bozia” ich kocha. Na mnie to nawet nie spojrzę.
To zdanie dotyczy grzechu nr 4, czyli: Zazdrościć bądź nie życzyć bliźniemu łaski Bożej.
- ▶ Taki jestem i tego nie zmienię. Dobrze mi z tym, chcę taki być. Jeszcze mam czas.
To zdanie dotyczy grzechu nr 6, czyli: Odkładać pokutę i nawrócenie aż do śmierci.

- ▶ Co mi ktoś będzie gadał, żebym się poprawił? Odczepcie się ode mnie wszyscy.

To zdanie dotyczy grzechu nr 5, czyli: *Mieć zatwardziane serce wobec zbawiennych napomnień.*

- ▶ Jaki Bóg? Czy ktoś go widział? Ja wierzę w siebie i w pieniądze. To one rządzą światem. Jakie niebo i piekło? To bajki. Liczy się tylko to, co widać. Zjedzą nas robaki i tyle.

To zdanie dotyczy grzechu nr 3, czyli: *Sprzeciwiać się uznanej prawdzie chrześcijańskiej.*

9. Zaczynj miniwykład. Powiedz:

Pierwszy grzech przeciwko Duchowi Świętemu – grzeszyć zuchwale w nadziei na miłosierdzie Boże – dotyczy grzechów ciężkich popełnianych świadomie, w przekonaniu, że robimy źle, ale Bóg ze względu na swoje miłosierdzie i tak nam to wybaczy. Kierując się takimi przestankami, człowiek lekceważy Boga.

Drugi grzech przeciwko Duchowi Świętemu – rozpaczać albo wątpić w miłosierdzie Boże – odnosi się do sytuacji odwrotnej. Chodzi o ludzi, którzy są pewni, że wyrządzili tak wiele zła, że nie ma dla nich litości, więc nie podejmują pokuty. Taki stan zamyka drogę do zbawienia, bo człowiek świadomie rezygnuje z miłosierdzia.

Trzeci grzech przeciwko Duchowi Świętemu – sprzeciwiać się uznanej prawdzie chrześcijańskiej – odwołuje się do sytuacji, kiedy ludzie zaprzeczają nauce Kościoła i uznanym doktrynom.

Czwarty grzech przeciwko Duchowi Świętemu – zazdrościć bądź nie życzyć bliźniemu łaski Bożej – odnosi się do chwil, w których bardzo zazdrościmy innym tego, co mają. Bóg pragnie, byśmy okazywali wdzięczność za łaski, które otrzymujemy nie tylko my, ale także nasi bliscy, przyjaciele, a nawet obcy ludzie. Łask nie można zazdrościć, ponieważ zawsze są one darem od Pana.

Piąty grzech przeciwko Duchowi Świętemu – mieć zatwardziane serce wobec zbawiennych napomnień – dotyczy sytuacji, kiedy człowiek świadomie odrzuca pomoc kogoś, kto chce nas zbliżyć do Pana, albo kiedy tłamsi wewnętrzny głos sumienia nawołujący do nawrócenia.

Szósty grzech przeciwko Duchowi Świętemu – odkładać pokutę i nawrócenie aż do śmierci – odnosi się do sytuacji, kiedy człowiek odwleka pokutę, będąc przekonanym, że jeszcze ma czas, by się nawrócić i zmienić. Tymczasem nikt z nas nie wie, kiedy umrze.

10. Poproś, by uczniowie wykonali drugą część ćwiczenia 2 (praca indywidualna). Podsumujcie pracę. Wybrani uczniowie mogą odczytać swoje propozycje.

ODPOWIADAM

11. Przypomnij uczniom opowiadanie o grzechu pierworodnym (możesz odczytać odpowiedni fragment Księgi Rodzaju). Zwróć uwagę na fakt, jak bardzo niekorzystna była „zamiana” raju na ziemię rodzącą cierni i oset. Poproś, by uczniowie wyobrazili sobie, że są w raju. Powiedz: *Wyobraźcie sobie, że nagle podpełza do was wąż i mówi: „Zjedz owoc! Wszystko się popsuje: będziesz cierpieć, będziesz ciężko pracował i nic nie osiągniesz, inni będą nad tobą panować, a ludzie będą się nawzajem zabijać. Po co ci ten cały raj! Zjedz ten owoc!”*

Spytaj: Czy gdybyście usłyszeli coś takiego, sięgnęlibyście po to, co zakazane?

Skomentuj: *Szatan, który skusił Ewę, był przebiegły. Działał w sposób przemyślany i konsekwentny, dzięki czemu uzyskał to, czego chciał. Taki jest mechanizm działania zła: pomatu zasiewa w nas wątpliwości, aż grzeszymy, nie uświadamiając sobie konsekwencji.*

12. Jeżeli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom film *Grzech przeciwko Duchowi Świętemu?*, w którym występuje ojciec Remi Reclaw. Porównuje on postawę trwania w grzechu do parasola, który nas zaśniebia i w ten sposób blokuje dostęp łask Ducha Świętego. Kiedy stoimy pod takim „parasolem”, „deszcz” Ducha Świętego nie może nas oczyścić.
13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Chrystus definitywnie pokonał Szatana, lecz człowiek w swej wolności może zaprzepaścić tę ofiarę. Jakich rad udzielił komuś, kto popełnia grzechy przeciwko Duchowi Świętemu?*).

Praca ma charakter indywidualny. Możesz zadać to ćwiczenie do zrobienia w domu.

MODLĘ SIĘ

14. Powiedz: *Pomódlmy się do Ducha Świętego, byśmy mieli oczy i serca otwarte na Jego prawdę.* Odczytajcie pieśń (możecie ją również odśpiewać).

O Stworzycielu, Duchu, przyjdź,
nawiedz dusz wiernych Tobie krąg.
Niebieską łaskę zesać racz
sercom, co dziełem są Twych rąk.

Pocieszycielem jesteś zwan
i najwyższego Boga dar.
Tyś namaszczaniem naszych dusz,
zdrój żywy, miłość, ognia żar.

Ty darzysz łaską siedemkroć,
bo moc z prawicy Ojca masz,
przez Boga obiecany nam,
mową wzbogacasz język nasz.

Światłem rozjaśnij naszą myśl,
w serca nam miłość świętą wlej
i wątłą słabość naszych ciał
pokrzep stałością mocy Twej.

(O Stworzycielu, Duchu, przyjdź²)

² O Stworzycielu, Duchu, przyjdź, w: Kocham Cię, Jezu. Pamiątka Pierwszej Komunii Świętej, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2017, s. 200.

KOŚCIÓŁ ŚWIĄTYNIĄ DUCHA ŚWIĘTEGO

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że Duch Święty jest życiem świata i Kościoła.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ objaśnia działanie Trzeciej Osoby Trójcy Świętej;
- ▶ wymienia analogie, poprzez które potrafi opisać znaczenie Ducha Świętego;
- ▶ wskazuje sytuacje, kiedy doświadcza działania Ducha Świętego;
- ▶ opisuje własnymi słowami, na czym polega jego osobista relacja z Duchem Świętym.

POSTAWY: uczeń podejmuje starania, aby żyć zgodnie z natchnieniem Ducha Świętego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, ew. śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), ew. podkład muzyczny lub nagranie pieśni *Przybądź, Duchu Święty* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY :

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem w tej części podręcznika (wrak samolotu). Spytaj, jakie nasuwają im się scenariusze wydarzeń, które mogły się rozegrać, i porozmawiajcie o tych projekcjach. Na koniec zauważ, że zniszczony kadłub może pełnić teraz inną funkcję – spytaj, jaką (może być schronieniem dla zwierząt).

3. Podsumuj: *Okoliczności są w stanie przekształcić istotę przedmiotów. Rzeczy, które nie mogą już być wykorzystywane do tego, do czego są przeznaczone, najczęściej zaczynają pełnić inne funkcje – tak jak wrak maszyny z fotografii.*
4. Zaproponuj szybkie ćwiczenie. Powiedz, że będziesz podawać przykłady rzeczy, które nie mogą już być wykorzystywane do tego, do czego były przeznaczone, a zadaniem uczniów będzie wymyślenie dla nich innego przeznaczenia. Podaj przykład: butelka bez wody może stać się wazonem.

Studnia bez wody...

Odkurzacz bez prądu...

Komputer bez dysku...

Telefon bez baterii...

Antena bez zasięgu...

Pióro bez atramentu...

Samochód bez paliwa...

Portfel bez pieniędzy...

Basen bez wody...

Rower bez kół...

SPOTYKAM

5. Powiedz, że podobnie dzieje się z Tradycją. Dotyczy ona sposobu przekazu objawienia Bożego, jak również samego objawienia (które odwołuje się do Jezusa Chrystusa). To, czego Chrystus nauczał, zostało nam przekazane przez świadectwo apostołów i Kościoła. Tradycja wywodzi się właśnie od apostołów i jest czymś żywym – czyli wciąż się rozwija – tak jak Jezus wciąż jest żywy i działa w Kościele. Tradycja – czyli przekaz – dokonuje się w Kościele i przez Kościół. Dzieje się to przez nauczanie, liturgię i inne formy. Wyrazem Tradycji jest spisane słowo Boże – Pismo Święte.

Poproś, by uczniowie sporządzili krótką notatkę na temat Tradycji (mogą ją zapisać w części „Moje notatki”).

6. Odczytaj punkt 83 z *Katechizmu Kościoła katolickiego: Tradycja (...) pochodzi od apostołów i przekazuje to, co otrzymali z nauczania i przykładu Jezusa, oraz to, czego nauczył ich Duch Święty. (...) Wielka Tradycja wyraża się stosownie do różnych miejsc i różnych czasów.*

POZNAJĘ

7. Poproś, by uczniowie przypomnieli symbole, przy pomocy których Biblia opisuje Ducha Świętego (ogień, wiatr, powiew, gołąbica).
8. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Powiedz: *Nikt nie wie, jak wygląda Duch Święty, ale każdy może odczuć Jego obecność. Od dawien dawna czyni On wiele dobra: to On przemawiał przez proroków, zstąpił podczas chrztu Jezusa nad Jordanem i uwolnił od lęku apostołów zgromadzonych w Wieczerniku. Duch Święty działa także teraz, współcześnie. To On dodaje wam odwagi i cierpliwości, gdy tego potrzebujecie.*
9. Poproś o odczytanie fragmentu Pierwszego Listu do Koryntian.

Nikt też nie może powiedzieć bez pomocy Ducha Świętego: „Panem jest Jezus”. Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich. Wszystkim zaś objawia się Duch dla [wspólnego] dobra. (...) Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce. (1 Kor 12,3–7.11)

10. Podsumuj: *Bez pomocy Ducha życie wiarą staje się niemożliwe, ponieważ jest bezowocne. Duch Święty obdarza nas darami, byśmy mogli wykonywać konkretne zadania w domu, w szkole i w życiu.*

Dodaj: Obecność niewidocznego Ducha Świętego jest konieczna, by w pełni żyć wiarą. Duch Święty napełnia Kościół boskością, zsyła na nas potrzebne dary (oczywiście jeśli tylko tego chcemy) i sprawia, że każdy z nas może stać się mieszkaniem Pana Boga.

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Znajdź w Piśmie Świętym fragment Listu do Rzymian: Rz 8,14–17. Wpisz odpowiednie stwierdzenia w miejsce kropek. Liczby w nawiasach podpowiadają, ilu słów brakuje w danym polu).

Prawidłowe rozwiązanie:

Albowiem wszyscy ci, których prowadzi **Duch Boży** (2), są synami Bożymi. Nie otrzymaliście przecież **ducha niewoli** (2), by się znowu pogrążyć w bojaźni, ale otrzymaliście **ducha przybrania za synów** (4), w którym możemy wołać: „**Abba** (1), Ojcze!”. Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy **dziećmi Bożymi** (2). Jeżeli zaś

jesteśmy dziećmi, to i dziedzicami: **dziedzicami Boga** (2), a **współdziedzicami** (1) Chrystusa; skoro wspólnie z Nim cierpimy po to, by **wspólnie mieć udział w chwale** (5).

12. Poproś o przejście do ćwiczenia 1 (*Spójrz na karty i przeczytaj wypisane na nich hasła. Następnie zastanów się, czy te sytuacje dotyczą cię osobiście: jeśli tak, zakreśl łapkę w górę, a jeśli nie – łapkę w dół*).

Zadanie ma charakter indywidualny. Na kartach znajdują się następujące hasła: CHRZEST W IMIĘ OJCA I SYNA, I DUCHA ŚWIĘTEGO; EUCHARYSTIA (PRZYJĘCIE KOMUNII ŚWIĘTEJ); BŁOGOSŁAWIENSTWO KAPŁAŃSKIE W IMIĘ OJCA I SYNA, I DUCHA ŚWIĘTEGO; ROZPOZNANIE SWOICH GRZECHÓW I WYZNANIE ICH; OTRZYMANIE ODPUSZCZENIA GRZECHÓW MOCĄ DUCHA ŚWIĘTEGO; BŁOGOSŁAWIENSTWO SAKRAMENTALNE MAŁŻONKÓW; POCIESZENIE W SMUTKU; NATCHNIENIE DO DOBRA; ZMARTWYCHWSTANIE CIAŁA; SPOKÓJ; CIERPLIWOŚĆ; RADOŚĆ; POMOC PORTREBUJĄCYM.

Podsumuj. Powiedz, że w życiu człowieka jest wiele momentów, w których Duch Święty działa, tylko nie zawsze to dostrzegamy. To On jest naszym pomocnikiem w wierze i pomaga ją mężnie wyznawać oraz żyć nią na co dzień.

ODPOWIADAM

13. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Przeznaczeniem człowieka stworzonego na obraz i podobieństwo Boga jest czynienie sobie ziemi poddaną. Obejmuje to zarówno przyjemności, jak i obowiązki: odpowiedzialność za losy świata; poznawanie jego praw; troskę o przyrodę, politykę, społeczeństwo; współpracę z Bogiem w dziedzinie przekazywania życia; osobisty rozwój i wreszcie osiągnięcie szczęścia wiecznego w niebie. Człowiek już na ziemi napętnia się świętością. Dzieje się tak, ponieważ osoba to nie tylko ciało, ale również duch, który posiada naturę boską.*
14. Poproś o przeczytanie krótkiego cytatu kończącego ten akapit: „Czy nie wiecie, że jesteście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest święta, a wy nią jesteście” (1 Kor 3,16–17).
15. Zaproponuj krótkie przypomnienie wiadomości o Duchu Świętym. Powiedz, że uczniowie mogą korzystać z podręczników i notatek. Spytaj:

- ▶ Jakie znacie Trzy Osoby Boskie?
- ▶ Która z tych Osób jest najważniejsza?
- ▶ Jakie znacie inne Imiona Ducha Świętego? Co one oznaczają?
- ▶ Jakie znacie dary Ducha Świętego?
- ▶ Jakie znacie owoce Ducha Świętego?

16. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Uzupełnij zdanie*).

Przykładowa odpowiedź:

Człowiek bez Ducha Świętego jest jak **żaglówka bez wiatru**, ponieważ **nie ma siły, aby ruszyć z miejsca i się rozpędzić**.

17. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec zaproponuj odśpiewanie *Sekwencji do Ducha Świętego*. Jeśli masz taką możliwość, możesz włączyć przykładowe nagranie pieśni bądź podkład muzyczny.

*Przybądź, Duchu Święty,
spuść z niebiosów wzięty
światła Twego strumień.*

*Przyjdź, Ojczy ubogich,
Dawco darów mnogich,
przyjdź, Światłości sumień!*

*O najmiłszy z Gości,
Słodka serc radości,
Słodkie orzeźwienie.*

*W pracy Tyś ochłodą,
w skwarze żywą wodą,
w płaczu utulenie.*

(Przybądź, Duchu Święty³)

³ Przybądź, Duchu Święty, w: Kocham Cię, Jezu. Pamiątka Pierwszej Komunii Świętej, Wydawnictwo św. Wojciecha, Poznań 2017, s. 202.

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział III)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Hymny do Ducha Świętego i modlitwy – interpretacja utworów poetyckich, rozpoznawanie w tekście literackim (religijnym) środków stylistycznych (np. alegorii i symbolu).

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Eklezjalne rozumienie charyzmatów – odpowiedzialność za wspólnoty, w których żyjemy, i ich członków.

ROK LITURGICZNY

ROK LITURGICZNY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom zbawczego sensu najważniejszych uroczystości i okresów roku liturgicznego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje cykl roku liturgicznego;
- ▶ charakteryzuje poszczególne okresy roku liturgicznego;
- ▶ wyjaśnia uobecniający sens liturgii;
- ▶ tłumaczy związek wydarzeń biblijnych z rokiem liturgicznym.

POSTAWY: uczeń angażuje się w obchody roku liturgicznego i aktywnie go przeżywa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj: *Skąd czerpicie informacje o świecie? Gdzie szukacie odpowiedzi na pytania, które was nurtują?* (poczekaj, aż padną odpowiedzi, że w sieci, z której można korzystać z poziomu smartfona czy komputera).
3. Powiedz: *Choć postęp technologiczny jest wszechobecny i wszyscy skupiamy się na tym, co jest, nigdy nie powinniśmy zapominać o tym, co było. Zgłębiając historię naszego kraju i tę szerszą, czyli światową, łatwiej zrozumieć czasy obecne i doceniać to, co mamy teraz.*

Dodaj: *Pamięć o przeszłości dotyczy też mniejszych zbiorowości – rodzin, w których żyjemy. W każdym domu obowiązują określone zwyczaje, świętuje się urodziny czy rocznice. Dużą wartość sentymentalną mają fotografie – zwłaszcza te stare, a także różne pamiątki.*

4. Zapytaj uczniów: *Dlaczego tak ważne jest celebrowanie rodzinnych wspomnień? Porozmawiajcie o tym.*

SPOTYKAM

5. Skomentuj, korzystając z tekstu w tej części podręcznika: *W życiu wspólnoty Kościoła, podobnie jak w rodzinie, ważna jest pamięć o wydarzeniach z przeszłości. Najważniejsze wydarzenia z Pisma Świętego wspominamy podczas liturgii. Mamy wówczas okazję, by podziękować Bogu za Jego łaski. Liturgia to, mówiąc najprościej, oficjalny kult Kościoła, czyli wspólnoty wszystkich wierzących. W odprawianych podczas niej obrzędach, czynionych świętych znakach i odmawianych modlitwach obecny jest sam Bóg, natomiast w Eucharystii możemy dopuścić do siebie samego Jezusa. Ma On moc, by nas przemieniać i uzdrawiać. Liturgia to nie tylko wspomnianie wydarzeń zbawczych i uobecnienie ich w naszym konkretnym życiu, ale także zapowiedź wiecznego szczęścia z Bogiem w przyszłości.*
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wyjaśnij, jak rozumiesz stwierdzenie: „Chrystus raz niepowtarzalnie się urodził, raz niepowtarzalnie umarł i raz niepowtarzalnie zmartwychwstał, a jednocześnie ciągle na nowo rodzi się, umiera i zmartwychwstaje”).

Uczniowie odpowiadają samodzielnie. Kiedy zapiszą już swoje przemyślenia, dopowiedz, że wydarzenia zbawcze są niepowtarzalne. Dokonały się w sensie historycznym, a jednocześnie wciąż uobecniają się podczas liturgii (czyli wciąż są dla nas aktualne).

POZNAJĘ

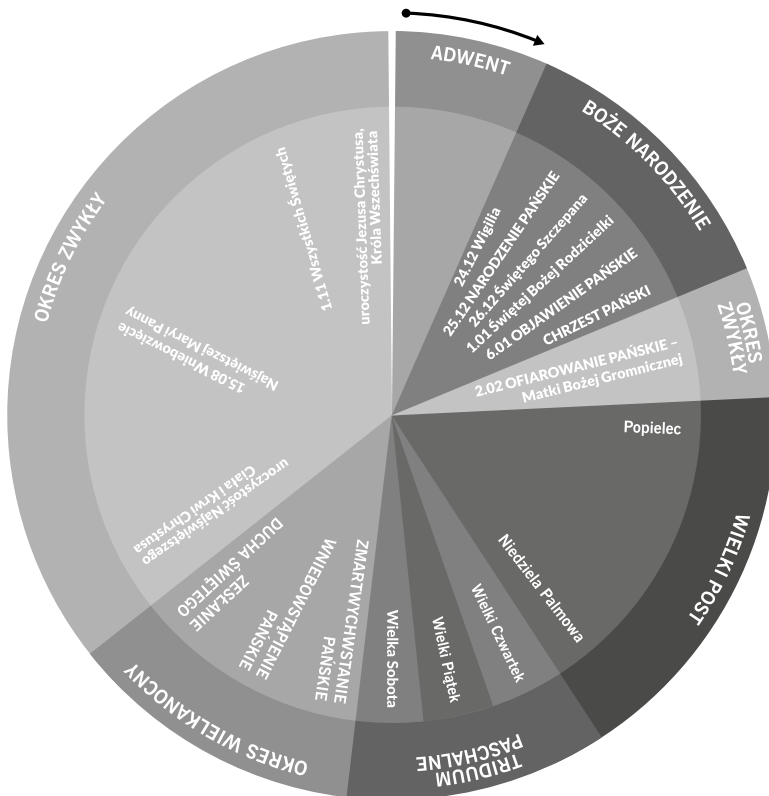
7. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Wszystko ma swój czas, i jest wyznaczona godzina na wszystkie sprawy pod niebem. (...) Poznałem, że wszystko, co czyni Bóg, na wieki będzie trwało, nie można do tego nic dodać ani od tego czegoś odjąć. (...) To, co jest, już było, a to, co ma być kiedyś, już jest; Bóg przywraca to, co przemienęło. (Koh 3,1.14–15)

Skomentuj: Prorok Kohelet przypomina nam o działaniu Boga na przestrzeni czasu – Pan wchodzi w naszą historię i jest w niej obecny przez wydarzenia zbawcze, które są przeżywane co roku.

8. Opowiedz o cykliczności roku liturgicznego, wykorzystując schemat graficzny z tej części podręcznika: Rok liturgiczny (zwany też rokiem kościelnym) to powtarzane w cyklu rocznym święta i okresy pokuty, kiedy to wspominamy najważniejsze wydarzenia z życia Jezusa. Rok liturgiczny zaczyna się Adwentem – oczekiwaniem na przyjście Pana. Istotnym jego punktem jest okres Bożego Narodzenia, a także (przypadający po okresie zwykłym, Wielkim Poście i Triduum Paschalnym) okres wielkanocny. Okres wielkanocny kończy się uroczystością Zesłania Ducha Świętego. Później następuje kolejny okres zwykły – jego zakończeniem jest uroczystość Jezusa Chrystusa, Króla Wszechświata.

Podkreśl, że najważniejszym wydarzeniem w całym roku liturgicznym jest Zmartwychwstanie Pańskie.

9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Uporządkuj wydarzenia roku liturgicznego, które wypisano w ramce. Następnie zastanów się, w których okresach liturgicznych przypadają dane uroczystości i dni pokuty. Dopisz odpowiednie nazwy przy klamrach*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Wigilia
 - 2) Narodzenie Pańskie
 - 3) uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki
 - 4) uroczystość Objawienia Pańskiego
 - 5) Niedziela Chrztu Pańskiego
(klamra od 2 do 5 – BOŻE NARODZENIE)
 - 6) Ofiarowanie Pańskie (Matki Bożej Gromnicznej)
(klamra przy 6 – OKRES ZWYKŁY)
 - 7) Środa Popielcowa
 - 8) Niedziela Palmowa
(klamra od 7 do 8 – WIELKI POST)
 - 9) Wielki Czwartek
 - 10) Wielki Piątek
 - 11) Wielka Sobota
(klamra od 9 do 11 – TRIDUUM PASCHALNE)
 - 12) uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego
 - 13) uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego
 - 14) Zesłanie Ducha Świętego
(klamra od 12 do 14 – OKRES WIELKANOCNY)
 - 15) uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa
 - 16) uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny
 - 17) uroczystość Wszystkich Świętych
(klamra od 15 do 17 – OKRES ZWYKŁY)
10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Które wydarzenie w roku liturgicznym jest najważniejsze?*).

Prawidłowa odpowiedź: Zmartwychwstanie Pańskie

11. Powiedz: *Uroczystości w roku kościelnym poświęcone są nie tylko wydarzeniom z życia Jezusa, lecz także wydarzeniom z życia Maryi i świętych – obchodząc je, uwielbiamy łaskę Bożą, a ta prowadzi nas do zbawienia.*

Dodaj też, że na każdy dzień roku liturgicznego przypadają określone fragmenty Pisma Świętego (są one przypisane konkretnym dniom).

ODPOWIADAM

12. Powiedz, że teraz zajmiecie się kwestią podobieństw i różnic między rokiem kalendarzowym a liturgicznym. Poproś, by uczniowie w parach postarali się podać jak najwięcej podobieństw oraz różnic – mogą je zapisać w części „Moje notatki”.

W podsumowaniu powinno paść, że:

PODOBIENSTWA

- ▶ Taka sama ilość dni (cykl roczny).

RÓŻNICE

- ▶ Rok liturgiczny zaczyna się między 27 listopada a 3 grudnia, czyli praktycznie wtedy, kiedy kończy się rok kalendarzowy.
- ▶ Rok liturgiczny dzieli się na nierównomierne okresy, natomiast kalendarzowy składa się z praktycznie równych sobie dwunastu miesięcy.
- ▶ Rok liturgiczny ma głębszy wymiar – jego istotą nie jest odmierzenie upływającego czasu, lecz uobecnianie całej historii zbawienia (wydarzeń z życia Jezusa).

13. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

*I ujrzałem niebo nowe i ziemię nową,
bo pierwsze niebo i pierwsza ziemia przeminęły,
i morza już nie ma.
(...) I usłyszałem donośny głos mówiący od tronu:
„Oto przybytek Boga z ludźmi:
i zamieszka wraz z nimi,
i będą oni Jego ludem,
a On będzie «BOGIEM Z NIMI».
I otrze z ich oczu wszelką łzę,
a śmierci już odtąd nie będzie.
Ani żałoby, ni krzyku, ni trudu
już nie będzie,
bo pierwsze rzeczy przeminęły”.*
(Ap 21,1.3–4)

Skomentuj, że ten fragment jest zapowiedzią życia w królestwie Chrystusa. Każda liturgia jest doświadczeniem tej Dobrej Nowiny.

14. Poproś, aby uczniowie powiedzieli, jakie mają skojarzenia ze słowem „zmartwychwstanie” (spodziewane odpowiedzi: radość, Dobra Nowina, życie, zwycięstwo, miłość, wiara, nadzieja).
15. Podsumuj katechezę: *Rok liturgiczny przypomina nieco nasze życie. Przepłatają się w nim radości i smutki, ale wszystko zmierza ku zmartwychwstaniu. Aktywne przeżywanie tego czasu jest bardzo ważne – pozwala zbliżyć się do Jezusa, trwać w sercu Kościoła.*

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 118.

*Jesteś moim Bogiem, chcę Ci dziękować;
Boże mój, chcę Ciebie wywyższać.
Wystawiajcie Pana, bo jest dobry;
bo łaska Jego na wieki.
(Ps 118,28–29)*

PODWYŻSZENIE KRZYŻA ŚWIĘTEGO

CEL GŁÓWNY: zapoznanie uczniów ze znaczeniem święta Podwyższenia Krzyża Świętego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje, czym jest zbawienie;
- ▶ opisuje miłość Chrystusa, która jest bezinteresowna;
- ▶ wskazuje na krzyż jako źródło miłości Boga do człowieka.

POSTAWY: uczeń kształtuje swoje życie w oparciu o naukę płynącą z krzyża Chrystusa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, miniwykład, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst biblijny do odsłuchu¹ (Mk 15,20–27), komputer z dostępem do internetu (wystarczy dźwięk), podkład muzyczny lub nagranie pieśni *Krzyżu Chrystusa* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj uczniów, czy kiedykolwiek wygrali jakąś nagrodę. Możesz poprosić, by o tym opowiedzieli. Dopytaj o dyplomy i puchary.
3. Zadaj kolejne pytanie: *Komu wręczane są Oscary?* (filmowcom, aktorom, reżyserom itd.). Opowiedz uczniom, kto przydziela tę nagrodę (Aka-

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

demia Filmowa) i jak wygląda słynna gala w Hollywood, na której pojawiają się największe gwiazdy kina. Podkreśl, że Oscary wręczane są podczas uroczystej ceremonii na specjalnym podium, które góruje nad sceną i całą zebraną widownią.

4. Podsumuj: *To symboliczne uhonorowanie wyróżnionej osoby, które samo w sobie jest już nagrodą: zostaje ona postawiona wyżej od innych.*

SPOTYKAM

5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Jak rozumiesz słowo „wywyższenie”? Zapisz swoje skojarzenia*). Pozwól uczniom na swobodę wypowiedzi, nie sugeruj żadnych pomysłów. Po chwili możecie pokrótce omówić wybrane propozycje (nie komentuj ich).
6. Odczytajcie cytat biblijny znajdujący się pod tematem katechezy („A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie” – J 12,32). Spytaj, czy w tym fragmencie chodzi o takie samo wywyższenie, o jakim mówiliście na początku katechezy.
7. Podsumuj. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Jak się okazuje, dwa tysiące lat temu wywyższenie mogło mieć też inny charakter. Jezusa Chrystusa również wywyższono, ale w zupełnie innym celu – ukrzyżowano Go na wysokim krzyżu, by Go poniżyć i pokazać mieszkańcom Jerozolimy, że poniósł surową karę za swoje winy. Chrystus wielokrotnie wspominał o tym, że zostanie „wywyższony” właśnie w ten sposób – na krzyżu, aby nad grzechem zwyciężyła miłość i każdy, kto w Niego uwierzy, miał życie wieczne.*

POZNAJĘ

8. Zaproponuj odsłuchanie słowa Bożego.

Następnie wyprowadzili Go, aby Go ukrzyżować. (...) Przyprawdali Go na miejsce Golgota, to znaczy miejsce Czaszki. Tam dawali Mu wino zaprawione mirrą, lecz On nie przyjął. Ukrzyżowali Go i rozdzielili między siebie Jego szaty, rzucając o nie losy, co który miał zabrać. A była godzina trzecia, gdy Go ukrzyżowali. Był też napis z podaniem Jego winy, tak ułożony: „Król żydowski”. Razem z nich ukrzyżowali dwóch złoczyńców. (Mk 15,20.22-27)

9. Przybliż uczniom przebieg wydarzeń. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika: *Jezus zmarł na krzyżu dzień przed świętem Paschy, około godziny piętnastej. Przyczyną śmierci były rany zadane podczas biczowania oraz uduszenie, które nastąpiło w wyniku charakterystycznego powieszenia skazańca. Żołnierz dla pewności przebił bok Jezusa – wypłynęły z niego krew i woda. Był to znak, że Chrystus naprawdę umarł.*
10. Zaczynj miniwykład na temat kary śmierci, którą praktykowano w tamtych czasach.

Ten rodzaj kary – karę śmierci – powszechnie stosowano w starożytności m.in. przez Persów, Rzymian, Fenicjan i Kartagińczyków. Była to forma hańbiącej egzekucji na niewolnikach, buntownikach i innych osobach niebędących pełnoprawnymi obywatelami. Karę ukrzyżowania zniósł ostatecznie edykt Konstantyna Wielkiego w 337 roku. Zgodnie z rzymską literaturą źródłową, skazany na ukrzyżowanie sam niósł poprzeczną belkę, do której po dojsciu na miejsce kaźni go przybijano. Następnie wciągano ją i doczepiano do pionowego słupa wkopanego wcześniej w ziemię. Wtedy całość przedstawiała kształtem krzyż.

Dodaj: Jezus został skazany na śmierć krzyżową, ponieważ popełnił czyny, które w tamtych czasach uważane były za przestępstwa. Możemy tu wymienić wszystkie sytuacje, kiedy odpuszczał ludziom grzechy czy zmieniał rozumienie przykazania szabat. Narażał się na podejrzenia o bluźnierstwo (mówił na przykład, że zburzy świątynię i w trzy dni postawi nową). Ściągnął też na siebie zarzut bycia fałszywym prorokiem.

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Uzupełnij zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Jezus zmarł na krzyżu dzień przed **świętem Paschy**, około godziny **piętnastej**. Dzisiaj ten dzień nazywamy **Wielkim Piątkiem**. Jak stwierdzili badacze, przyczyną śmierci były **rany zadane podczas biczowania oraz uduszenie**. Kiedy Chrystus umarł, żołnierz dla pewności przebił Jego **bok**. Natychmiast wypłynęły z niego **krew i woda**. Wszystko dokonało się na **Golgocie**, to jest miejscu Czaszki.

Karę **śmierci** powszechnie stosowano w **starożytności**. Była to forma **hańbiącej** egzekucji, którą stosowano głównie w przypadku **niewolników, buntowników i innych osób niebędących pełnoprawnymi obywatelami**.

Jezus został skazany na śmierć krzyżową, ponieważ popełnił czyny, które w tamtych czasach uważane były za **przestępstwa**.

12. Możesz zachęcić uczniów do zapoznania się z ciekawostką z tej części podręcznika.

ODPOWIADAM

13. Poproś o odczytanie pierwszego akapitu z tej części podręcznika:

Bóg chciał pójść na śmierć, aby nas na zawsze zbawić. Pragnął, byśmy dostąpili łaski życia wiecznego, żebyśmy mieli udział w Jego radości. „Chciał przecierpieć naszą mękę, doznać naszej rozpacz, naszego opuszczenia, ponieść śmierć tak jak my, aby być do nas podobnym we wszystkim. Aby nas ukochać do końca i jeszcze dalej. Śmierć Chrystusa jest wolą Ojca, ale nie jest ostatnim słowem. Od momentu, kiedy Chrystus umarł za nas, możemy naszą śmierć wymienić na Jego życie”².

14. Powiedz, że dniem, w którym szczególnie czcimy ofiarę Jezusa, jest święto Podwyższenia Krzyża Świętego, które w Kościele katolickim obchodzimy 14 września. Dodaj: *Tego dnia Chrystus powinien zostać wywyższony przede wszystkim w naszych sercach. Można oddać Mu cześć, adorując krzyż w świątyni bądź poprzez osobistą modlitwę.*

15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij zdanie. Podaj kilka sposobów na oddanie czci Temu, który za nas umarł i zmartwychwstał*).

Prawidłowe rozwiązanie:

W Kościele katolickim Święto Podwyższenia Krzyża Świętego obchodzimy **14 września**.

Dobrym sposobem, by oddać cześć Temu, który za mnie umarł i zmartwychwstał, jest adoracja i osobista modlitwa.

16. Zadanie domowe: ćwiczenie 4 w tej części podręcznika (*Znajdź fragment: Flp 2,9-11 i zapisz w ramce odszukany cytat. Napisz, jak rozumiesz słowa „Bóg nad wszystko wywyższył Jezusa”*).

² Youcat, 98.

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec odśpiewajcie pieśń Krzyżu Chrystusa³.

*Krzyżu Chrystusa, bądźże pochwalony,
na wieczne czasy bądźże pozdrowiony,
gdzie Bóg, Król świata całego,
dokonał życia swojego.*

*Krzyżu Chrystusa...
ta sama Krew cię skropiła, która nas z grzechów obmyła.*

*Krzyżu Chrystusa...
z ciebie moc płynie i męstwo, w tobie jest nasze zwycięstwo.*

³ *Krzyżu Chrystusa*, za: *Abba – Ojciec. Pieśni i piosenki religijne*, zebrał i opracował ks. Hieronim Chamski, Wydawnictwo Hejnał, Płock 2009, s. 390.

RÓŻANIEC – MODLITWA CUDÓW

CEL GŁÓWNY: uzasadnienie związku modlitwy różańcowej z życiem chrześcijanina.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przedstawia modlitwę różańcową jako modlitwę cudów;
- ▶ tłumaczy wagę modlitwy różańcowej;
- ▶ objaśnia, że modlitwę różańcową zapoczątkował Święty Dominik.

POSTAWY: uczeń łączy modlitwę różańcową z codziennym życiem.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij rozmowę o życzeniach. Spytaj uczniów:
 - ▶ Czy chcielibyście mieć różdżkę, która miałaby magiczne właściwości i mogłaby spełniać wasze życzenia?
 - ▶ Co chcielibyście osiągnąć bądź załatwić, gdybyście mieli taki przedmiot?
 - ▶ Jakie życzenia chcielibyście spełnić z pomocą takiej różdżki?

Podsumuj: *Niestety, taki gadżet po prostu nie istnieje. A może to dobrze, że nie ma zaczarowanych różdżek? Jak myślicie?* (poprowadź rozmowę tak, by uczniowie doszli do wniosku, że taki przedmiot mógłby zostać źle wykorzystany).

3. Powiedz: *Są inne przedmioty – powszechnie dostępne – które nie mają nic wspólnego z czarami, lecz z prawdziwą wiarą. One też mogą dziać cuda – i to dosłownie.*

Spytaj, czy uczniowie mają jakieś pomysły, o jakie przedmioty może chodzić.

4. Zaznacz, że religia to nie magia, a jej istotą nie jest spełnianie życzeń, jednak członkowie wspólnoty Kościoła mogą zwracać się do Boga ze swoimi prośbami. Da się wymieni różne przedmioty (dewocjalia), które taką modlitwę ułatwiają, np. różaniec. Podkreśl też, że Bóg zawsze nas słucha, ale nie zawsze wysłuchuje naszych próśb albo spełnia nasze życzenia nieco później – dzieje się tak dla naszego dobra. On przecież wie lepiej, co jest dla nas najlepsze, a my dochodzimy do tego dopiero po pewnym czasie¹.

SPOTYKAM i ODPOWIADAM

5. Powiedz, że porozmawiacie teraz o różańcu. Spytaj, jakie są dwa znaczenia tego słowa (forma modlitwy i sznur składający się z paciorków i krzyżyka).
6. Aby przypomnieć uczniom wiedzę z poprzednich lat nauki religii, zaproponuj ćwiczenie 3 w podręczniku (*Uzupełnij instrukcję odmawiania różańca*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Każdy różaniec rozpoczynamy od uczynienia znaku **krzyża świętego** i odmówienia **Wierzę w Boga**. Następnie odmawiamy jedno **Ojcze nasz** i trzy **Zdrowaś Maryjo**. Po nich odmawiamy **Chwała Ojcu**. Wymieniamy pierwszą **tajemnicę** i na dużym paciorku odmawiamy **Ojcze nasz**, a na małych paciorkach dziesięć razy **Zdrowaś Maryjo** i jedno **Chwała Ojcu**. W ten sposób odmawiamy kolejne **tajemnice**.

7. Nawiąż do modlitwy **Zdrowaś Maryjo**. Zauważ, że Maryja, która w momencie zwiastowania przyjęła wolę Pana i zgodziła się zostać Matką Syna Bożego, dała nam przykład, jak mamy się modlić. Podkreśl, że powinniśmy tak jak ona ćwiczyć się w pokorze, by na wszystko, co dzieje

¹ Por. *Youcat dla dzieci*, s. 202.

się w naszym życiu, móc odpowiedzieć: „Niech mi się stanie według Twego słowa”.

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Przeczytaj ciekawostkę w ramce. Na podstawie zdobytej wiedzy wypisz, jakich słów powitania mógł użyć anioł, kiedy ukazał się Maryi. Możesz też dodać coś od siebie*).

Ciekawostka: „Zdrowaś”, czyli „bądź zdrów”, to staropolskie słowo, którego używano podczas powitania. Zostało ono zapisane w polskim modlitewniku z 1412 roku jako tłumaczenie łacińskiego pozdrowienia ave (witaj). W oryginalnym tekście (greckim) anioł przywitał się z Maryją w inny sposób – użył słowa chaïre, które można przetłumaczyć jako „bądź pozdrowiona”. Słowo chaïre oznacza dosłownie „radować się”.

Przykładowe odpowiedzi: Witaj, Mario; Raduj się, Mario; Bądź pozdrowiona, Mario; Bądź zdrowa, Mario; Zdrowaś, Mario.

9. Podkreśl, że Bogu jako jedynemu należna jest adoracja, natomiast świętym i Maryi oddajemy cześć, która tak naprawdę jest uwielbieniem działającego w nich i przez nich Boga. Możemy też zwracać się do nich z prośbą o wstawiennictwo w naszych sprawach.

Dodaj: *Różaniec jest formą modlitwy nieustannej, czyli polegającej na powtarzaniu tych samych słów. Może być też formą modlitwy prośby (kiedy chcemy prosić w swoich sprawach) albo modlitwy wstawienniczej (kiedy chcemy pomodlić się w intencji konkretnej osoby).*

POZNAJĘ

10. Zauważ, że Maryja była osobą, która poznała Jezusa najlepiej i znajdowała się najbliżej Niego. Poproś o odczytanie cytatu biblijnego z tej części podręcznika: „Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu” (Łk 2,19).
11. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Tak jak Maryja rozważała w sercu aktualne wydarzenia z życia Syna Bożego, tak my przeżywamy je powtórnie, odmawiając różaniec. Ta forma modlitwy istnieje w tradycji Kościoła od samego początku, ale uznaje się, że to Święty Dominik wykonał pierwszą dziesiątkę różańca w postaci koralików nawleczonych na sznurek. To on miał zachęcać do odmawiania słów wypowiedzianych podczas zwiastowania. Różaniec przemienia serca, daje wewnętrzny spokój*

i nawraca ludzi. Święty ojciec Pio powtarzał, że modlitwa różańcowa ma moc, by pokonać Szatana – sam praktykował ją bardzo często. Jest wiele świadectw ludzi, którzy dzięki tej formie rozmowy z Bogiem dostąpili łaski cudownego uzdrowienia z choroby, uszli z życiem z pożaru czy kataklizmu. Znana jest również historia jezuitów z Hiroszimy, którzy przeżyli wybuch bomby atomowej w 1945 roku – zamieszkiwali oni dom, który znalazł się w pierwszej strefie całkowitego zniszczenia w promieniu dwóch kilometrów od miejsca wybuchu (tylko on ocalał). To zdarzenie badali później fizycy z Departamentu Obrony USA – stwierdzili, że siedziba zakonników powinna zostać zniszczona, że w takich warunkach nie było możliwe, aby ktokolwiek przeżył. Ojciec opiekujący się jezuitami przyznał: „W tym domu słuchano licznych wezwań Matki Bożej do codziennego odmawiania różańca! Ocaliliśmy dzięki Maryi”.

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Za sprawą modlitwy różańcowej wyproszono już wiele niezwykłych cudów. Skorzystaj z internetu i wypisz co najmniej dwie takie sytuacje).

Przykładowe odpowiedzi: wyzwolenie Austrii z obecności Sowietów, obalenie dyktatury na Filipinach.

13. Zadanie domowe: ćwiczenie 4 w podręczniku (Zastanów się i odpowiedz na pytanie: Czy Bóg zawsze wysłuchuje naszych próśb?). Przypomnij uczniom, że mówiliście o tym na początku katechezy.

MODLĘ SIĘ

14. Powiedz: *Różaniec jest bardzo skuteczną i chętnie praktykowaną formą modlitwy, choć oczywiście nie jedyną. Członkowie wspólnoty Kościoła mogą zwracać się do Boga własnymi słowami; mogą śpiewać i czytać psalmy. Dzisiaj skorzystamy z tej ostatniej opcji i pomodlimy się słowami Psalmu 31.*

*Ja zaś pokładam ufność w Tobie, Panie,
mówię: „Ty jesteś moim Bogiem”.
W Twoim ręku są moje losy (...).
Niech zajaśnieje Twoje oblicze nad Twym sługą,
wybaw mnie w swej łaskawości!
(Ps 31,15–17)*

ADWENT

CEL GŁÓWNY: uczeń charakteryzuje, czym wyróżnia się czas Adwentu i wymienia jego szczególne znaki.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia pojęcie *Marana tha*;
- ▶ tłumaczy, że Adwent to czas oczekiwania na Boże Narodzenie i na powtórne przyjście Chrystusa;
- ▶ podaje sposoby na dobre przeżycie Adwentu.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek czuwania w czasie Adwentu i oczekiwania na Pana, który ma przyjść.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, podkład muzyczny lub nagranie pieśni *Marana tha* oraz akcesoria do odtworzenia utworu, coś różowego (apaszka, zeszyt z różową okładką itd.).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Spytaj:
 - ▶ Czy zdarzyło wam się kiedyś bardzo długo czekać na lotnisku albo dworcu na przyjazd kogoś? Jeśli tak, co robiliście, by czas minął wam szybciej?
 - ▶ Czy kiedykolwiek na kogoś czekaliście? Jeśli tak, co czuliście, kiedy czekaliście na tę osobę?

Podsumuj: *Kiedy na kogoś czekamy, nie możemy się skupić, myślimy o tej osobie i chcemy ją jak najszybciej zobaczyć. Tę sytuację możemy porównać do Adwentu, czyli okresu w roku liturgicznym, kiedy czekamy na... No właściwie, na co czekamy w adwencie?*

Wysłuchaj kilku odpowiedzi, a potem powiedz: *Adwent to coś więcej niż odliczanie dni do Bożego Narodzenia. To okres, w którym nie tylko przygotowujemy się do upamiętnienia pierwszego przyjścia Jezusa Chrystusa (narodzin Chrystusa, które nazywamy wcieleniem), lecz także czekamy na powtórne przyjście Syna Bożego.*

3. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Opracuj definicję słowa „Adwent”. Wykorzystaj określenia: więcej, okres, pierwsze przyjście, wcielenie, powtórne przyjście. Słowa możesz odmieniać.*)
4. Wytłumacz, że okres Adwentu obejmuje cztery niedziele i trwa od I niesporów czwartej niedzieli poprzedzającej święto Bożego Narodzenia do zmierzchu 24 grudnia. Początek Adwentu przypada pomiędzy 27 listopada a 3 grudnia. Możesz dodać, że trzeciej niedzieli Adwentu („niedzieli gaudete”, czyli niedzieli radości) przypisany jest wyjątkowy kolor szat liturgicznych. Jako odpowiedź pokaż uczniom dowolną rzecz w kolorze różowym.

Wyjaśnij: *Różowy kolor ornatu ma znaczenie symboliczne – tym bardziej, że w okresie Adwentu używa się szat fioletowych. Kolor różowy ma pokazać wiernym przewagę światła nad ciemnością i zapowiedzieć, że przyjście Zbawiciela jest bliskie. W niektórych interpretacjach kolor ten ma przypominać niebo o świcie.*

5. Poproś o wykonanie pierwszej części ćwiczenia 3 w podręczniku (*Skorzystaj z kalendarza i policz, ile dni ma tegoroczny Adwent. Wpisz liczbę w okienko*). Drugą część (*Następnie zaprojektuj kalendarz adwentowy, w którym na każdy dzień Adwentu będzie przypadała jedna kratka. Codziennie wpisuj w nią dobry uczynek, który wykonasz, by jeszcze lepiej przygotować się na przyjście Pana*) zadaj do zrobienia w domu.
6. Zaproponuj odśpiewanie pieśni *Marana tha*¹ (tekst znajduje się w podręczniku w części „Modlę się”).

¹ *Marana tha*, za: Abba – Ojczce. *Pieśni i piosenki religijne*, zebrał i opracował ks. Hieronim Chamski, Wydawnictwo Hejnał, Płock 2009, s. 240.

Marana tha! Przyjdź Jezu, Panie,
w swej chwale do nas zejdź!
Marana tha! Ustysz wołanie,
gdy się wypełnią wieki!

1. Jak rosy chłód na spragniony grunt,
jak dobry chleb na głodnego dłoń!

Marana tha...

2. W Kościele Twym, gdzie dajesz się nam,
przez Ciała, Krwi tajemniczą moc.

Marana tha...

7. Powiedz: Wezwanie „Marana tha” oznacza „Przyjdź, Panie Jezu”. Dodaj: *Nie wiemy, kiedy Pan prawdziwie przyjdzie, ale wiemy, że tak będzie, bo tak zapowiedział.*

POZNAJĘ

8. Nawiąż do Maryi. Powiedz: *Osobą, która doskonale wie, na czym polega czekanie, jest Maryja, która nosiła pod swoim sercem Jezusa. To ona jako pierwsza czekała na przyjście Dzieciątka. Właśnie o takie oczekiwanie chodzi we mszach roratnych, które sprawowane są w okresie Adwentu.*
9. Opowiedz o roratach. Podkreśl, że podczas liturgii adwentowej czytane są najpiękniejsze proroctwa, a wezwanie, od którego wzięła swoją nazwę msza roratna, pochodzi z Księgi Izajasza. Przytocz je: *Rorate cæli desuper* („Spuśćcie rosę, niebiosą”).
10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wyjaśnij, skąd wzięta się nazwa „roraty”. Uzupełnij zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Roraty (inaczej msza **roratna**) to nabożeństwo charakterystyczne dla konkretnego okresu w roku liturgicznym: **Adwentu**. Nazwa „roraty” została zaczerpnięta z księgi proroka **Izajasza**. To stamtąd pochodzi wezwanie, od którego swoją nazwę wzięła ta msza. Brzmi ono: **Rorate cæli desuper**, co można przetłumaczyć jako: „**Spuśćcie rosę, niebiosą**”.

11. Dodaj: *Przykład Maryi idealnie odpowiada sensowi przeżywania Adwentu. Dlaczego? Po pierwsze, Matka Boża jak nikt inny czekała na pierwsze*

przyjście Syna Bożego – wcielenie, a po drugie była świadkiem, jak Jezus podczas wniebowstąpienia zapowiedział swoje powtórne przyjście w chwale.

ODPOWIADAM

12. Podsumuj katechezę. Powiedz, wykorzystując tekst z podręcznika: *Paruzja – drugie przyjście – to termin, który oznacza zapowiadany przez proroków chwalebny powrót Chrystusa pod koniec dziejów. Syn Boży ma wówczas triumfować nad złem, wskrzeszać umarłych i wystąpić w roli sędziego świata. Źródłami biblijnymi paruzji są słowa Jezusa zaczerpnięte z Ewangelii, komentarze Świętego Pawła i Apokalipsa Świętego Jana.*

To gorące oczekiwanie na ponowne przyjście Chrystusa było szczególnie charakterystyczne dla Kościoła pierwotnego. Jak to jest z Kościołem współczesnym...? Niech to pragnienie będzie również w nas – i nie tylko w czasie Adwentu.

MODLĘ SIĘ

13. Na koniec pomódlcie się o dobre przeżycie tegorocznego Adwentu. Odmówcie *Ojcze nasz* i *Zdrowaś Maryjo*.

NARODZENIE PAŃSKIE

CEL GŁÓWNY: poznanie przez uczniów religijnego wymiaru świąt Bożego Narodzenia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje cud Bożego Narodzenia;
- ▶ wyjaśnia symbol pustego talerza;
- ▶ wskazuje okoliczności narodzenia Jezusa.

POSTAWY: uczeń jednoczy się z Chrystusem w tajemnicach roku liturgicznego.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst biblijny do odsłuchu¹ (Łk 2,1–20), komputer z dostępem do internetu (wystarczy sam dźwięk), plik starych gazet, białe kartki (z bloku technicznego) dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy: *Panie, czekamy na Ciebie. Przyjdź i nie zwlekaj, napełnij nasze serca radością. Amen.*

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat świątecznych zwyczajów i tradycji. Pozwól na swobodne wypowiedzi. Tak pokieruj rozmową, by uczniowie zaczęli opowiadać o kolacji wigilijnej i przygotowaniu stołu.

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

3. Spytaj: *Tradycja mówi, że przy wigilijnym stole powinno się znaleźć dodatkowe nakrycie. Dla kogo jest ono przeznaczone? (dla zbłąkanego wędrowca, nieznanego, który znajdzie się w potrzebie).*

Zadaj kolejne pytanie: *Czy zdarzyło się, żeby w Wigilię ktoś zapukał do drzwi waszych domów i skorzystał z tego nakrycia? (pogadanka)*

Podsumuj: *Rzadko się zdarza, by tego dnia ktoś prosił obcych ludzi o gościnę. Na ten zwyczaj nie powinniśmy patrzeć dosłownie, lecz wziąć sobie do serca jego znaczenie symboliczne: ma on uświadomić gospodarzom i ich bliskim, że zawsze powinniśmy być otwarci na drugiego człowieka i chętnie nieść pomoc tym, którzy jej potrzebują.*

4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Zgodnie z tradycją pusty talerz na wigilijnym stole przeznaczony jest dla zbłąkanego wędrowca. Aby jeszcze cieplej go przywitać, przygotuj dla niego zaproszenie do opublikowania w prasie).*

Po wykonaniu ćwiczenia możesz zaproponować odczytanie kilku przykładowych zaproszeń.

SPOTYKAM

5. Zauważ, że współcześnie święta kojarzą się ze spokojem i dobrobytem: dekorujemy mieszkania, ubieramy pachnące lasem choinki, przygotowujemy potrawy, pieczemy ciasta i kupujemy prezenty, a na koniec ładnie się ubieramy i spędzamy czas w gronie bliskich. Dodaj: *Syn Boży przyszedł na świat w warunkach, które trudno nam sobie dzisiaj wyobrazić. Były one dalekie od ideału: Maryja rodziła w opuszczonej grocie (czasami mówi się o szopie), było zimno, a do pomocy miała jedynie Józefa. Była bardzo młoda – szacuje się, że miała od piętnastu do osiemnastu lat, a Józef był od niej niewiele starszy. Młodzi małżonkowie nie mieli wówczas dachu nad głową, znajdowali się w obcym kraju. Ich sytuacja, mówiąc najprościej, nie była zbyt ciekawa.*
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Opisz, w jakich warunkach przyszedł na świat Jezus. Wymień niedogodności, które musieli znieść Maryja z Józefem).*

Przykładowe niedogodności, które mogą wymienić uczniowie: brak dachu nad głową; poród w obcym kraju; poród w grocie/szopie; brak pomocy; zimno; młody wiek Maryi i Józefa

POZNAJĘ

7. Zaproponuj odsłuchanie fragmentu Pisma Świętego.

W owym czasie wyszło rozporządzenie Cezara Augusta, żeby przeprowadzić spis ludności w całym państwie. Pierwszy ten spis odbył się wówczas, gdy wielkorządcą Syrii był Kwiryniusz. Wybierali się więc wszyscy, aby się dać zapisać, każdy do swego miasta. Udał się także Józef z Galilei, z miasta Nazaret, do Judei, do miasta Dawidowego zwanego Betlejem, ponieważ pochodził z domu i rodu Dawida, żeby się dać zapisać z poślubioną sobie Maryją, która była brzemienna. Kiedy tam przebywali, nadszedł dla Maryi czas rozwiązania. Porodziła swego pierworodnego Syna, owinęła Go w pieluszki i położyła w żłobie, gdyż nie było dla nich miejsca w gospodzie.

W tej samej okolicy przebywali w polu pasterze i trzymali straż nocną nad swoją trzodą. Wtem stanął przy nich anioł Pański i chwała Pańska zewsząd ich oświeciła, tak że bardzo się przestraszyli. I rzekł do nich anioł: „Nie bójcie się! Oto zwiastuję wam radość wielką, która będzie udziałem całego narodu: dziś bowiem w mieście Dawida narodził się wam Zbawiciel, którym jest Mesjasz, Pan. A to będzie znakiem dla was: znajdziecie Niemowlę owinięte w pieluszki i leżące w żłobie”. I nagle przyłączyło się do anioła mnóstwo zastępów niebieskich, które wielbiły Boga słowami: „Chwała Bogu na wysokościach, a na ziemi pokój ludziom, w których sobie upodobał”. Gdy aniołowie odeszli od nich do nieba, pasterze mówili między sobą: „Pójdźmy do Betlejem i zobaczymy, co się tam zdarzyło i o czym nam Pan oznajmił”. Udali się też pośpiesznie i znaleźli Maryję, Józefa oraz leżące w żłobie Niemowlę. Gdy Je ujrzeli, opowiedzieli, co im zostało objawione o tym Dziecięciu. A wszyscy, którzy to słyszeli, zdumiali się tym, co im pasterze opowiedzieli. Lecz Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu. A pasterze wrócili, wielbiąc i wystawiając Boga za wszystko, co słyszeli i widzieli, jak im to zostało przedtem powiedziane. (Łk 2,1–20)

8. Skomentuj: Narodziny Mesjasza powinny się kojarzyć z wielką radością. Tę radość zwiastował pasterzom anioł – i trwa ona aż do dzisiaj. Ponad dwa tysiące lat temu na świat przyszedł człowiek, który z miłości do ludzi wybawił ich z niewoli grzechu.

9. Powiedz, wykorzystując trzeci akapit z tej części podręcznika: *Papież Benedykt XVI powiedział, że małeńki Chrystus „owinięty w pieluszki” i leżący w betlejemskiej grocie powinien się nam kojarzyć z owiniętym w całun, umęczonym ciałem, które zostało złożone w innej grocie – tej u podnóża Golgoty. Takich symboli jest więcej, na przykład słowo „Betlejem” (hebr. Bêt Lehem) znaczy dosłownie „dom chleba”. To wymowne, że ten, który stał się chlebem ludzkości, został złożony w żłobie właśnie w Betlejem, „domu chleba”.*
10. Poproś, by uczniowie w ciszy zapoznali się z ciekawostką w tej części podręcznika.

ODPOWIADAM

11. Podsumuj katechezę. Wykorzystaj tekst z części „Odpowiadam”: *Stawać się podobnym do nowonarodzonego Jezusa to znaczy stawać się małym, uniać się, nie dbać o dobra tego świata. Ale też dostrzegać tych braci naszych najmniejszych: ubogich, potrzebujących, bezdomnych. Sens Bożego Narodzenia to rozpoznać Chrystusa w wygnanych, szukających schronienia, głodnych i usłyszeć Jego słowo: „Byłem głodny, a daliście Mi jeść; byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie; byłem nagi, a przyodzialiście Mnie”. Może warto w tym roku zamiast o zbyt luksusowych prezentach pomyśleć o tych, którzy nie mają nic. Może się okazać, że jest to o niebo cenniejszy prezent dla nas i oczywiście dla Niego z okazji kolejnej, już ponad 2020 rocznicy urodzin.*
12. Zapowiedz pracę indywidualną. Rozdaj uczniom kartki i gazety, po czym poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Święty Franciszek z Asyżu zbudował pierwszą replikę szopki. W swojej pracy uwzględnił realia włoskiego miasteczka w okresie średniowiecza. Jak myślisz: gdzie dziś urodziłby się Jezus? Korzystając ze starych gazet i kredek, spróbuj stworzyć współczesną wersję stajenki. Możesz wykorzystać zdjęcia, grafiki, fragmenty tekstu, nagłówki, a nawet reklamy).*
13. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do [quizu](#) odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODŁĘ SIĘ

14. Pomódlcie się na koniec katechezy. Odczytajcie Psalm 131.

*Panie, moje serce nie jest wyniosłe
i oczy moje nie patrzą z góry.
Nie gonię za tym, co wielkie
albo co przerasta moje siły.
Przeciwnie: zaprowadziłem ład
i spokój w mojej duszy.
Jak niemowlę u swej matki,
jak niemowlę – tak we mnie jest moja dusza.
Izraelu, pokładaj w Panu nadzieję
teraz i aż na wieki!*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rok liturgiczny)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Odczytywanie tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. udział w jasełkach).

MUZYKA I PLASTYKA

- ▶ Pieśni związane z rokiem liturgicznym oraz przykłady religijnej muzycznej twórczości ludowej, obrzędów, zwyczajów, tradycji regionu.
- ▶ Prace plastyczne.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu.
- ▶ Komunikowanie uczuć, wyrażanie pamięci, składanie życzeń z okazji rodzinnych uroczystości.
- ▶ Podział obowiązków; praca i rekreacja; tworzenie atmosfery świętowania.

ROZDZIAŁ IV

KSZTAŁTOWANIE SUMIENIA

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do formacji sumienia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, czym jest sumienie;
- ▶ tłumaczy, o co chodzi w kształtowaniu sumienia;
- ▶ podaje zalety formacji sumienia.

POSTAWY: uczeń troszczy się o należyte kształtowanie sumienia.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat udogodnień w przemieszczaniu się. Skieruj rozmowę na GPS. Zauważ, że to wielofunkcyjne urządzenie, które może wyznaczyć optymalną trasę podróży, podać przybliżone dane na temat godziny dojazdu i poinformować o ewentualnych korkach. Dodaj, że jeśli kierowca się zagapi i np. skręci w niewłaściwą stronę, GPS szybko się przestawi i doradzi, w którą stronę skręcić, by znowu trafić na właściwą drogę.
3. Powiedz: *Każdy z nas ma taki „duchowy GPS”. Jak myślicie, co mam na myśli? (sumienie)*

SPOTYKAM

4. Zaczynij rozmowę na temat sumienia. Zadaj kolejne pytanie: *Jak zdefiniowałibyście sumienie?* Nie komentuj odpowiedzi uczniów.
5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku – *Wymyśl krzyżówkę, której hasłem będzie SUMIENIE (niepotrzebne kratki zamaluj)*. Pytania zapisz w odpowiednich polach. Przeznacz kilka minut na pracę indywidualną.
6. Spytaj, czy uczniowie kojarzą stwierdzenie „człowiek sumienia”. Przypomnij, że jego autorem był papież Jan Paweł II, który w 1983 roku przed apelem jasnogórskim powiedział: *Co to znaczy: czuwać? To znaczy, że staram się być człowiekiem sumienia. Że tego sumienia nie zagłuszam i nie niekształcam. Nazywam po imieniu dobro i zło, a nie zamazuję. Wypracowuję w sobie dobro, a ze zła staram się poprawiać, przewyżając je w sobie.*
7. Podsumujcie odczytany cytat. Możesz poprosić uczniów o sporządzenie notatki pod tytułem *Co to znaczy: być człowiekiem sumienia?* Powinno w niej paść, że chodzi o życie w zgodzie ze swoim sumieniem, nieuciszanie jego podpowiedzi (zwłaszcza gdy sugeruje wybór trudniejszej, ale lepszej drogi) i słuchanie głosu serca – bo ten głos jest najczęściej głosem samego Boga.

POZNAJĘ

8. Zauważ, że powiedzieliście już sobie, że w sumieniu może mówić do nas Bóg. Powiedz, wykorzystując pierwszy akapit z tej części podręcznika: *Trudno jednoznacznie zdefiniować, czym jest sumienie. Można powiedzieć, że to wyjątkowy organ czuły na wartości moralne, który potrafi rozpoznać, czy dane postępowanie jest dobre czy złe. Niektórzy powiedzą, że jest to raczej właściwość wypytywająca z wnętrza człowieka (a nie organ). Dzięki tej właściwości człowiek może świadomie kształtować własne życie oraz podejmować decyzje prowadzące do konkretnych działań – wszystko to z poszanowaniem jego wolnej woli.*
9. Powiedz, że sumienie jest szczególnie istotne dla chrześcijan. Już w Biblii było ono utożsamiane z sercem (możecie odczytać fragment z Mądrości Syracha – znajduje się on w ramce w tej części podręcznika). Pojęcie sumienia jest szczególnie ważne dla chrześcijan, którzy uważają je za „najtajniejszy ośrodek”, „duchowe centrum dowodzenia”. Wierzą, że to

właśnie w sumieniu można usłyszeć głos samego Boga, który podpowiada, że dobrze jest czynić dobro, i pomaga odróżniać je od zła.

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij luki w definicji*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Sumienie – **wewnętrzny** głos w **człowieku / sercu człowieka**, który wzywa go do tego, by bezwzględnie czynił **dobrze** i **unikał** zła. Jest zarazem zdolnością **odróżniania** jednego od drugiego. W **sumieniu** mówi do człowieka **Bóg**.

ODPOWIADAM

11. Spytaj uczniów: *Jak myślicie, czy sumienie da się kształtować? Co zrobić, by stawać się lepszym, wrażliwszym człowiekiem?*

Wysłuchaj kilku odpowiedzi, a następnie spuentuj: *Każdy człowiek ma sumienie, ale u każdego „wygląda” ono inaczej. Sumienie może być „czyste” i „nieczyste” – w zależności od tego, czy ktoś postępuje zgodnie ze swoim wewnętrznym głosem, czy też świadomie ignoruje Boże podpowiedzi mające chronić go przed złem.*

Dodaj: *Sumienie można formować – czyli je udoskonalać. Jeśli człowiek nad nim pracuje, może się ono stać precyzyjnym instrumentem w czynieniu dobra.*

12. Porozmawiajcie chwilę o sposobach wsłuchiwania się w swoje sumienie, by każdego dnia lepiej rozeznawać, co jest dobre, i odróżniać dobro od zła. Powiedz uczniom, że odpowiednio ukształtowane sumienie prowadzi człowieka do autentycznej wolności.
13. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Poradź, że w formowaniu sumienia najlepiej stosować się do dwóch zasad. Pierwsza zaleca samokrytykę, a druga radzi koncentrować się na właściwym postępowaniu innych. Omówcie te dwie zasady.
14. Dodaj: *W procesie kształtowania sumienia pomocne mogą być szczerza modlitwa, częste słuchanie słowa Bożego, korzystanie z sakramentów oraz wzywanie pomocy Ducha Świętego.*
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 z podręcznika (*Wykorzystując wiedzę zdobytą podczas lekcji, oceń prawdziwość poniższych zdań. Zamaluj kółko TAK lub NIE*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Ludzie, którzy czynią zło, nie mają sumienia.	TAK	NIE
Sumienie jest głosem Boga w sercu człowieka.	TAK	NIE
Sumienie należy kształtować przez całe życie.	TAK	NIE
Wyrzuty sumienia są efektem źle ukształtowanego sumienia.	TAK	NIE
Sumienie to „duchowa nawigacja”, która pomaga nam odróżnić dobro od zła i podejmować decyzje.	TAK	NIE
Duch Święty oświeca nasze sumienia.	TAK	NIE

16. Poproś, by uczniowie zastanowili się, jak rozumieją słowa, że „nic nie czyni człowieka bardziej człowiekiem niż dar rozróżniania dobra i zła i możliwość wyboru¹”. Porozmawiajcie krótko na ten temat. Jeśli nikt nie będzie chciał zabrać głosu, możesz zlecić przygotowanie notatki (zadanie domowe, krótka forma pisemna).

MODLĘ SIĘ

17. Na koniec pomódlcie się.

Duchu Święty, Duchu mojej duszy, we wnętrzu mojego serca odżywają ciągle lęki i obawy. Stale boję się odrzucenia. Brak mi akceptacji. Zabierz to, co mnie obciąża i niepokoi. Wierzę, że możesz mnie uzdrowić. Uczynź to, przychodząc do mnie ze swoją łaską i umocnieniem.

Duchu Święty, Duchu mojej duszy, umocnij moje wnętrze i przypominaj mi, że Bóg mnie nieskończenie kocha i zawsze akceptuje. To Bóg napętnia mnie prawdziwą miłością, która podnosi z największych upadków. On leczy moje lęki, obawy, odrzucenie oraz inne rany duszy.

Napełniaj mnie, Duchu Święty, męstwem i odwagą. Wlewaj w moją duszę nadzieję. Amen.

(Modlitwa o uzdrowienie z lęków, obaw i odrzucenia²)

¹ Youcat, 296.

² Modlitwa o uzdrowienie z lęków, obaw i odrzucenia, cyt. za: fronda.pl/a/modlitwa-o-uzdrowienie-z-lekow-obaw-i-odrzucenia-1,156935.html (dostęp: 31 stycznia 2022 roku).

SYSTEM WARTOŚCI OPARTY NA WIERZE

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do budowania hierarchii wartości opartej na wierze.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ omawia, jaka hierarchia wartości wynika z wiary;
- ▶ podaje przykłady współczesnych „bożków”;
- ▶ przedstawia Boga jako największą wartość.

POSTAWY: uczeń podejmuje refleksję nad własną hierarchią wartości.

METODY: praca z podręcznikiem, metoda „licytacja”, metoda „szczepionka”, rozmowa kierowana, pogadanka, ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ew. film *Lecrae – historia życia*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Nawiąż do poprzedniej lekcji i przypomnij krótko, że sumienie to głos Boga w naszym sercu, który pomaga nam podążać za tym, co w życiu wartościowe.
3. Zaczynij rozmowę na temat wartości. Zadaj pytanie: *Co jest dla was ważne? Które wartości wymienilibyście najpierw?* (spodziewane odpowiedzi:

¹ Film jest dostępny online: [youtube.com/watch?v=7x13y9HNoXQ](https://www.youtube.com/watch?v=7x13y9HNoXQ) (4:03). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

zdrowie, przyjaźń, miłość, rodzina, wiara, pasje, nauka, pieniądze). Nie komentuj odpowiedzi, zapisz je na tablicy.

4. Powiedz: *Przeprowadzimy teraz zabawę w formie licytacji wartości (metoda „licytacja”).*

Poproś trzy chętne osoby i wyjaśnij zasady: *Będziecie posługiwać się umowną walutą. Każdy z was otrzyma po 100 słoneczek. Za chwilę zaczniemy licytować wartości, które zapisaliśmy na tablicy – jak na aukcji. Ten, kto zaoferuje największą liczbę słoneczek, weźmie daną wartość w posiadanie. Pamiętajcie, żeby tak licytować, by na końcu mieć przynajmniej dwie wartości. Nie możecie wydać wszystkiego, co macie, na jedną wartość.*

Notuj przebieg licytacji (kto ile wydał i jaką wartość wylicytował). Zaangażuj licytujących do walki, rób krótkie podsumowania. Kiedy uczniowie kończą licytować kolejne wartości, mów: „Po raz pierwszy... po raz drugi... po raz trzeci... Sprzedane!”

5. Spytaj uczniów, którzy licytowali wartości: *Dlaczego wybraliście te, a nie inne wartości? Dlaczego te wartości są dla was ważne? W dyskusję mogą się włączyć osoby spoza grupy licytującej.*
6. Przejdź do refleksji nad tą częścią lekcji. Powiedz: *Ludzie zabiegają o różne rzeczy. Te najcenniejsze są darem od Boga. Nie można ich kupić. Nie trzeba za nie płacić. Wartości wyznaczają kierunek naszym dążeniom i celom życiowym. Każdy człowiek ma hierarchę wartości, która o nim świadczy, pokazuje, co naprawdę jest dla niego ważne, a co mniej istotne.*

SPOTYKAM

7. Powiedz: *Przeczytamy teraz słowa wypowiedziane do młodzieży przez papieża Franciszka.*

Wprowadź uczniów w temat, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *W sierpniu 2013 roku do Watykanu przybyła pięciusetosobowa grupa młodych pielgrzymów z diecezji Piacenza-Bobbio w północnych Włoszech. Było to dla nich zwieńczenie drogi nawrócenia, którą podjęli w Roku Wiary. Młodzi z pewnym wyprzedzeniem poinformowali papieża o swej wizycie w Rzymie, ale nie liczyli na to, że zechce on się z nimi spotkać. Tak się jednak stało! Podczas spotkania w bazylice watykańskiej papież Franciszek powiedział im...*

8. Poproś o odczytanie cytatu z podręcznika: *Naszym celem są rzeczy wielkie i piękne. Jesteście budowniczymi przyszłości, ponieważ w was są trzy pragnienia. Po pierwsze – pragnienie piękna. Wy kochacie piękno. Kiedy zajmujecie się muzyką, teatrem, malarstwem, szukacie piękna. Po drugie – jesteście prorokami dobra. Kochacie dobro i nim zarażacie innych. Po trzecie – jest w was pragnienie prawdy. Prawdy się nie posiada, prawdę się spotyka. To jest spotkanie z Bogiem. Te trzy pragnienia zanieście w przyszłość. To jest wyzwanie, które przed wami stoi. Budujcie przyszłość pięknem, dobrem i prawdą! Z odwagą kroczcie w życie. Nie obawiajcie się iść pod prąd. Nie dajcie się znieść tym, którzy będą próbowali was zniechęcić do obranej drogi. Mówcie „nie” narkotykom, alkoholowi, sprzeciwiajcie się tej cywilizacji, która nas niszczy. Budujcie świat na wartościach piękna, dobra i prawdy. To właśnie chciałem wam powiedzieć².*

9. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Co, według papieża, jest celem życia człowieka? (rzeczy wielkie i piękne)
- ▶ O jakich wielkich pragnieniach młodzieży mówił papież? (pragnieniu piękna, byciu prorokiem dobra, pragnieniu prawdy). Poproś, by uczniowie zanotowali te odpowiedzi w ćwiczeniu 1 w podręczniku.
- ▶ Komu młodzież ma nie dać się zniechęcić? (tym, którzy będą chcieli ją zawrócić z obranej drogi)
- ▶ Czemu mają mówić „nie”? (alkoholowi, narkotykom, niszczącym elementom cywilizacji)

Podsumuj, mówiąc, że rzeczy, których młodzież powinna się wystrzeżać, to tzw. bożki.

ODPOWIADAM

10. Podejmij temat bożków. Zastanówcie się wspólnie, co może być bożkiem dla współczesnego człowieka. Poproś, by uczniowie zapisali swoje propozycje przy strzałkach w ćwiczeniu 2 w podręczniku.

11. Zauważ, że współczesne bożki niekiedy wcale nie kojarzą się ze złem, a przynajmniej nie od razu. Podkreśl, że bożkami mogą być również wartości, które same w sobie są pozytywne, np. telefon komórkowy czy komputer – kiedy używa się ich w nadmiarze.

² Cyt. za: *Nie bójcie się iść pod prąd*, Radio Watykańskie, info.wiara.pl/doc/1683534.Nie-bojcie-sie-isc-pod-prad (dostęp: 7 października 2021 roku).

12. Podkreśl, że problem zaczyna się wtedy, gdy bożki stają się ważniejsze niż wszystko inne, i skutecznie zasłaniają Boga. Podkreśl, że bożki oddalając od Boga, oddalają człowieka od szczęśliwego życia.
13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Hierarchia wartości oparta na wierze daje antidotum na każdego ze współczesnych bożków. W pierwszej kolumnie tabeli wypisz przykładowe bożki, które wymieniłeś w ćwiczeniu 2. Następnie uzupełnij drugą kolumnę.*)

Uczniowie wypisują swoje propozycje „antidotum” na bożki (metoda „szczepionka”).

POZNAJĘ

14. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

Nie gromadźcie sobie skarbów na ziemi, gdzie mól i rdza niszczy i gdzie złodzieje włamują się i kradną. Gromadźcie sobie skarby w niebie, gdzie ani mól, ani rdza nie niszczy i gdzie złodzieje nie włamują się i nie kradną. Bo gdzie jest twój skarb, tam będzie i serce twoje. (Mt 6,19–21)

15. Powiedz: *W tych słowach Syn Boży przypomina nam o właściwej hierarchii wartości w życiu chrześcijanina. Nic – ani osoby, ani rzeczy – nie może przesłaniać Boga, który powinien być najważniejszy. On jest prawdziwym skarbem, drogą prowadzącą do wolności i wiecznej szczęśliwości.*
16. Dodaj: *Wartości oparte na wierze są najcenniejszym dobrem. Postępujcie świadectwa pewnego rapera, który nie mógł znaleźć szczęścia w wielu rzeczach, aż w końcu odkrył skarb Bożej miłości.*

Jeśli masz taką możliwość, odtwórz uczniom film *Lecrae – historia życia*. Jeśli nie masz możliwości odtworzenia filmu, przeczytaj poniższe streszczenie. Możesz też opowiedzieć własnymi słowami, o czym mówi raper Lecrae:

Raper Lecrae jako młody człowiek dał się wciągnąć w „ciemną stronę życia”. Pogryzały go kontakty z gangami. Żył bez Boga. Szukał szczęścia w narkotykach, przyjemnościach, sile, posiadaniu, ale takie życie doprowadziło go do depresji. Wówczas zaczął wołać: „Boże, gdzie jesteś? Potrzebuję nadziei...”. Bóg wysłuchał jego prośb i przyciągnął go do siebie. Muzyk zrozumiał, że wiara w Chrystusa pozwala czerpać ze źródła miłości

i jest największą wartością. Zaczął tworzyć rap chrześcijański i otwarcie przestrzegać młodych ludzi, aby nie marnowali swojego życia.

MODŁĘ SIĘ

17. Na koniec pomódlcie się słowami Psalmu 104.

*Póki mego życia, chcę śpiewać Panu
i grać mojemu Bogu, póki mi życia starczy.*

*Niech miła Mu będzie pieśń moja,
będę radował się w Panu.*

(...) Błogosław, duszo moja, Pana!

Alleluja.

(Ps 104,33–35)

PODSTAWOWE POJĘCIA ETYCZNE

CEL GŁÓWNY: zachęcenie uczniów do kierowania się w życiu kryteriami powinności etycznej i prawa naturalnego.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje podstawowe pojęcia etyczne: powinność moralna, prawo naturalne, czyny ludzkie;
- ▶ tłumaczy motywację przy dokonywaniu wyborów;
- ▶ wyjaśnia różnice między dobrem a złem w konkretnych sytuacjach moralnych.

POSTAWY: uczeń wdraża się do systematycznej pracy nad swoją postawą moralną.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, odsłuchanie piosenki.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, nagranie piosenki EKS feat. RES *Efekt motyla*¹, akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Nawiąż do poprzednich lekcji i zapytaj: *Czym ludzie kierują się w dokonywaniu wyborów?* (spodziewane odpowiedzi: sumieniem, podążaniem za wartościami)

¹ Piosenka jest dostępna online: [youtube.com/watch?v=nnVDkEBXVky](https://www.youtube.com/watch?v=nnVDkEBXVky) (4:31). Nagranie warto przygotować przed katechezą, by uniknąć wyświetlenia reklam podczas lekcji.

3. Powiedz, że dziś poznacie ważne pojęcia z dziedziny etyki, które dotyczą ludzkiej wolności i odpowiedzialności za czyny.
4. Zaczynij rozmowę na temat wyboru i konsekwencji. Zauważ, że codziennie musimy podejmować decyzje – począwszy od najprostszych (co wypić: sok czy wodę; co zjeść: kanapkę czy płatki; w którą stronę skręcić; z kim iść na spacer itd.), a skończywszy na tych ważniejszych, od których zależy bieg wydarzeń w naszym życiu.

Skomentuj: *Wolność podejmowania decyzji jest wielkim darem. Trzeba tutaj podkreślić, że jednocześnie wiąże się z odpowiedzialnością – odpowiedzialnością za dokonywane wybory. Każdy wybór człowieka pociąga za sobą określone skutki, kolejne zdarzenia, a te w konsekwencji mogą prowadzić do szczęścia lub nieszczęścia.*

5. Podkreśl, że wolność to nie samowola.

SPOTYKAM

6. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz piosenkę EKS feat. RES *Efekt motyla*.

Jeśli nie masz takiej możliwości, odczytaj fragment tekstu:

*To efekt motyla to wybór to chwila
ty decydujesz czy toniesz czy pływasz
to efekt motyla te życie to chwila
przestań umierać i zacznij oddychać.*

7. Porozmawiajcie chwilę o wymowie tych słów.
8. Poproś, by uczniowie zapoznali się z treścią akapitu w tej części podręcznika (historia Alicji).

Wyobraź sobie taką sytuację: Alicja miała fatalny dzień – dostała jedynkę ze sprawdzianu z matematyki. Kiedy wróciła do domu, mama zapytała: „Jak poszła ci klasówka?”. Alicja odpowiedziała: „Jeszcze nie wiadomo” i poszła do swojego pokoju. Jednak po kilku minutach poczuła wewnętrzne przynaglenie, aby powiedzieć mamie prawdę. Nie mogła się na niczym skupić: ani na czytaniu, ani na rozmowie z koleżanką. Uświadomiła sobie, że źle robiła, kłamać. Postanowiła, że pójdzie do mamy i się przyzna, że nie zaliczyła sprawdzianu na pozytywną ocenę.

9. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Dlaczego Alicja była smutna? (dostała jedynkę)
 - ▶ O co spytała mama, kiedy Alicja wróciła do domu? (jak jej poszedł sprawdzian)
 - ▶ Co dziewczyna powiedziała? (że jeszcze nie wie)
 - ▶ Jak się potem czuła? (źle)
 - ▶ Co postanowiła? (że powie mamie prawdę)
10. Powiedz: *To przynaglenie, które skłoniło Alicję do powiedzenia prawdy, to powinność etyczna. Przyznając, że skłamała, i mówiąc, jak było naprawdę, dziewczyna postąpiła zgodnie z prawem naturalnym. Mówi ono, by żyć zgodnie z wartościami prawdy i dobra.*
11. Odczytajcie trzy definicje z tej części podręcznika.
- Powinność – nakaz, obowiązek, konieczność natury moralnej. Można mówić o powinności obywatelskiej, zawodowej czy etycznej.*
- Powinność etyczna – odpowiedzialność za innych ludzi i świat; przynaglenie, by postępować właściwie pod względem moralnym; powołanie do czynienia dobra i unikania zła. Do powinności etycznej w szczególności zobligowani są chrześcijanie.*
- Prawo naturalne – uniwersalne, niezbywalne i pierwotne prawo wynikające z natury. Wyróżnia się dwie zasady prawa naturalnego: po pierwsze nie krzywdź, a po drugie nie pozwól krzywdzić innych i siebie.*
12. Podsumuj: *Prawo naturalne jest czymś w rodzaju światła, które dał nam Bóg, abyśmy poznawali i respektowali prawa natury, czyli wybierali dobro i unikali zła.*
13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wyjaśnij pojęcia: „powinność etyczna” i „prawo naturalne”).

POZNAJĘ

14. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

*On na początku stworzył człowieka
i zostawił go własnej mocy rozstrzygania.
Jeżeli zechcesz, zachowasz przykazania,
a dochowanie wierności [zależy od Jego] upodobania.
Położył przed tobą ogień i wodę,
po co zechcesz, wyciągniesz rękę.*

Przed ludźmi życie i śmierć,
co ci się spodoba, to będzie ci dane.
Ponieważ wielka jest mądrość Pana,
ma ogromną władzę i widzi wszystko.
Oczy Jego patrzą na tych, co się Go boją –
On sam poznaje każdy czyn człowieka.
Nikomu On nie przykazał być bezbożnym
i nikomu nie zezwolił grzeszyć.
(Syr 15,14–20)

Skomentuj: Stwórca dał nam rozum i zdolność rozpoznawania, co należy czynić, aby żyć dobrze. Bóg pomaga nam panować nad naszymi czynami, aby były uporządkowane pod względem moralnym.

15. Wyjaśnij: *Osobiste przekonania człowieka dotyczące tego, co jest dobre, a co złe, nie mogą stanowić obiektywnego kryterium moralności czynów ludzkich. Ktoś sięga po niedozwolone używki, myśląc, że są okej, a obiektywnie wszyscy wiemy, że są po prostu złe.*
16. Wytłumacz zasady oceny moralnej czynów ludzkich: *Czyny są w pełni dobre moralnie, jeśli obiektywny przedmiot tych czynów jest dobry – przyświeca mu właściwa intencja i zachodzi sytuacja dobrych okoliczności.*

Podaj przykład: *Pomoc koledze w nauce jest dobra, ale trzeba wziąć pod uwagę, czy temu czynowi przyświeca właściwa intencja (bezinteresowność, skupienie się na koledze) oraz czy zachodzi sytuacja dobrych okoliczności (pomoc powinna zostać udzielona w czasie wolnym, a nie np. podczas lekcji, co byłoby szkodą dla uczniów i przeszkadzałoby nauczycielowi). Na ocenę moralną czynów ludzkich wpływają zatem trzy czynniki: przedmiot czynu, intencja i okoliczności działania.*

17. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Podaj przykład czynu moralnie dobrego z wyszczególnieniem jego przedmiotu, intencji oraz okoliczności*).

Uczniowie odczytują swoje propozycje. Poświęćcie na to podsumowanie dłuższą chwilę.

ODPOWIADAM

18. Zauważ, że wolność jest darem Stwórcy. Dodaj, że jesteśmy odpowiedzialni za ten dar – za to, by właściwie go wykorzystać. Powiedz, że wolność powinna być związana z wyborem dobra (zgodnie z prawem naturalnym).
19. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (*Jak dobrze korzystać z daru wolności? Podaj trzy przykłady*).

Przykładowe rozwiązanie: *Korzystam mądrze z daru wolności, kiedy pomagam innym. Korzystam mądrze z daru wolności, kiedy się nie przechwalam. Korzystam mądrze z daru wolności, kiedy dbam o środowisko.*

MODLĘ SIĘ

20. Pomódlcie się na koniec: *Panie Boże, pomagaj nam dokonywać dobrych wyborów, które respektują Twoje odwieczne prawo miłości. Przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego. Amen.*

WARTOŚCI O FUNDAMENTALNYM ZNACZENIU

CEL GŁÓWNY: ukazanie błogostawieństw jako drogi do prawdziwego szczęścia.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, na czym polega pragnienie szczęścia i jak można je zaspokoić;
- ▶ opisuje, na czym polega „obietnica szczęścia” złożona przez Boga w Ewangelii;
- ▶ wymienia wartości, na których warto oprzeć swoje życie.

POSTAWY: uczeń szanuje wartości wynikające z błogostawieństw.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, praca indywidualna (okienko informacyjne), odsłuchanie piosenki, ew. film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, nagranie piosenki *Szukając szczęścia*¹, film *Gdy internet jest ważniejszy od babci...*², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat albumów ze zdjęciami. Poproś, by zgłosili się uczniowie, którzy mają w domach klasyczne albumy z kieszonkami na fotografie. Spytaj, jak często je oglądają.

¹ Nagranie jest dostępne online: youtube.com/watch?v=yHzBXTu3Hqw (4:18). Warto przygotować je przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Film jest dostępny online: youtube.com/watch?v=xCJQtdnFhmk (4:53). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

Zauważ, że obecnie coraz rzadziej wywołuje się odbitki. Zamiast tego zdjęcia zapisuje się w pamięci telefonów i komputerów, a także udostępnia się je na portalach społecznościowych. Tam otrzymuje się za nie „lajki”.

Podsumuj: *Liczba „polubień” uzyskanych pod danym postem często przekłada się na poczucie zadowolenia i daje radość, ale tylko chwilową. Szczęście, które osiągamy w ten sposób, jest złudne i krótkotrwałe.*

3. Dodaj, że ludzie od zawsze czuli potrzebę dążenia do szczęścia. Jest tak, ponieważ w ich serca wpisane jest pragnienie dążenia do radości.
4. Jeśli masz taką możliwość, odtwórz piosenkę Mesajaha i Kamila Bednarka *Szukając szczęścia*.

Jeśli nie masz możliwości odtworzenia piosenki, odczytaj refren piosenki:

*Ci co znaleźli miłość prawdziwą,
swoje szczęście odnajdą.
Ci, którymi nie rządzi chciwość,
swoje szczęście odnajdą.
Ci, co wiedzą, co to uczciwość,
swoje szczęście odnajdą.
Masz przy sobie ludzi,
którzy zawsze ci pomogą.
Murem staną za Tobą, więc docień to!³*

5. Zapowiedz, że na dzisiejszej katechezie będziecie się zastanawiać nad tym, czym jest szczęście.

SPOTYKAM

6. Zaczniście od pracy indywidualnej (metoda „okienko informacyjne”). Poproś, by uczniowie zapoznali się z opisem ćwiczenia 2: *Czym jest szczęście? Odpowiedź sformułuj na cztery różne sposoby – poprzez definicję, schemat, porównanie i dialog komiksowy. Uzupełnij okienko informacyjne według odpowiedzi:*

³ Piosenka *Szukając szczęścia*, Mesajah & Kamil Bednarek, płyta *Jestem stąd* (2021). Autor słów: Manuel Rengifo Diaz.

- 1) W pierwszym okienku zapisz definicję szczęścia.
- 2) W drugim okienku powinien znaleźć się wzór, np. D plus M równa się szczęście (gdzie D oznacza dobro, a M – miłość).
- 3) W trzecim polu wykorzystaj porównanie: szczęście jest jak...
- 4) W ostatnim okienku rozrysuj krótką scenkę komiksową, której tematem przewodnim będzie szczęście.

Przeznacz chwilę na wykonanie zadania. Następnie podsumujcie pracę. Chętni uczniowie mogą przedstawić swoje propozycje.

7. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Pragnienie szczęścia zaszczepił w nas Bóg. Jest ono tak nieskończone, że nic nie jest w stanie go zaspokoić – poza samym Bogiem. Ludzie, dążąc do spełnienia w życiu ziemskim, często nie uświadamiają sobie, że jest ono zaledwie przedsmakiem tego największego szczęścia – szczęścia wiecznego, czyli osiągnięcia stanu nieba. Istotna jest tu znajomość znaczenia słowa „przedsmak” – przedsmakiem jest bowiem to, co dopiero ma nastąpić.*

POZNAJĘ

8. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Błogosławieni ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie.

Błogosławieni, którzy się smucą, albowiem oni będą pocieszeni.

Błogosławieni cisi, albowiem oni na własność posiadą ziemię.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyceni.

Błogosławieni miłosierni, albowiem oni miłosierdzia dostąpią.

Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi.

Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości, albowiem do nich należy królestwo niebieskie. (Mt 5,3–10)

9. Zauważ, że uczniowie doskonale znają ten fragment. Przypomnij, że jest to Jezusowe Kazanie na górze. Powiedz: *Bóg złożył ludziom obietnicę szczęścia. Obejmuje ona wszystkich, którzy chcą podążać Bożymi ścieżkami i naśladować Jezusa. W szczególny sposób została ona wyrażona w ewangelicznych błogosławieństwach.*

Podsumuj: Osiem błogosławieństw to ewangeliczny „przepis na szczęście”, który zawiera praktyczne wskazówki i wyraża obietnicę, że powołaniem każdego chrześcijanina jest szczęście wieczne.

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku: Co to znaczy: kroczyć drogą błogosławieństw w codziennym życiu? Wypisz, kto będzie błogosławiony. Następnie do każdego z błogosławieństw podaj krótki przykład (zapisz je w prostokątach).

Przykładowe rozwiązanie:

Błogosławieni ubodzy w duchu – nie realizuję wszystkich swoich zachcianek, np. potrafię zrezygnować z zakupu nowego modelu telefonu czy kolejnego ubrania, kiedy jestem świadomy, że tak naprawdę nie potrzebuję tego do szczęścia.

Błogosławieni, którzy się smucą – nie jestem obojętny na cierpienie innych. Wiem, że kolega przeżywa trudne chwile, więc podejmuję decyzję, że napiszę do niego wiadomość, by go pocieszyć.

Błogosławieni cisi – świadom tego, że jesteśmy bombardowani nadmiarem informacji, kontroluję swój czas spędzany w wirtualnym świecie.

Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości – jestem uczciwy, np. kiedy znajduję pieniądze na szkolnym korytarzu, oddaję je do sekretariatu albo zgłaszam sprawę wychowawcy.

Błogosławieni miłosierni – jestem wrażliwy na potrzeby innych osób, więc włączyłem się w akcję szkolnego wolontariatu, uważam, że pomaganie jest fajne.

Błogosławieni czystego serca – rezygnuję z grania w brutalne gry komputerowe. Jest przecież tyle kreatywnych gier, które nie zaśmiecają serca.

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój – nie szukam odwetu; kiedy pokłóć się z kolegą, jako pierwszy wyciągam rękę do zgody.

Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie dla sprawiedliwości – nie zniechęcam się trudnościami w nauce. Cierpliwie i wytrwale dążę do celu, nawet jeśli czasami nie od razu widzę rezultaty i czuję się niedoceniony.

11. Powiedz: Błogosławieństwa podpowiadają nam, jak kierować naszym życiem na ziemi, i zapewniają, że czeka nas jeszcze większe szczęście – niebo, królestwo Boże.

ODPOWIADAM

12. Podsumuj dotychczasowe wnioski z katechezy: *Powinniśmy budować życie na wskazówkach Jezusa, by oprzeć je na najważniejszych wartościach: miłości (do Boga i bliźnich), dobru i szacunku, a także odpowiedzialności za świat, w którym żyjemy. Ktoś, to postępuje po chrześcijańsku, łatwiej osiąga wewnętrzny spokój i potrafi zachować duchową wolność (nawet w obliczu smutku, cierpienia i śmierci).*
13. Dodaj, że obecnie młodzi ludzie są często zatopieni w świecie wirtualnym i zapominają o prawdziwych relacjach. Jeśli masz możliwość, zaprezentuj uczniom film: *Gdy internet jest ważniejszy od babci...* Po projekcji porozmawiaj krótko z uczniami na temat ich przemyśleń.
14. Skomentuj: *Codzienna wierność błogostawieństwom jest odpowiedzią człowieka na dar Bożej miłości. Chrystus, który obiecuje nam szczęście, jednocześnie wzywa nas do zmiany stylu życia, abyśmy znajdowali czas na najważniejsze wartości.*

MODLĘ SIĘ

15. Zaproponuj modlitwę na zakończenie lekcji. Odczytajcie fragment Psalmu 119.

*Szczęśliwi, których droga nieskalana,
którzy postępują według Prawa Pańskiego.
Szczęśliwi, którzy zachowują Jego upomnienia,
całym sercem Go szukają,
którzy nie czynią nieprawości,
lecz kroczą Jego drogami.
Ty na to dałeś swoje przykazania,
by pilnie ich przestrzegano.
Oby moje drogi były niezawodne
w przestrzeganiu Twych ustaw!
Wtedy nie doznam wstydu,
gdy zważać będę na wszystkie Twe przykazania.
Będę Ci dziękować szczerym sercem,
gdy się zaprawię do wyroków Twej sprawiedliwości.
Przestrzegać będę Twych ustaw:
nie opuszczaj mnie nigdy!
(Ps 119,1–8)*

PRZYKAZANIE CZWARTE

CEL GŁÓWNY: wyjaśnienie uczniom czwartego przykazania Dekalogu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ uzasadnia konieczność okazywania szacunku rodzicom i osobom starszym;
- ▶ wymienia obowiązki dzieci wobec rodziców;
- ▶ wskazuje, kogo obowiązuje przykazanie czwarte;
- ▶ rozumie wartość autorytetu rodziców i osób starszych.

POSTAWY: uczeń okazuje szacunek rodzicom, opiekunom i przełożonym.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, pytania do refleksji.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, teksty do pracy w grupach ([załącznik 1](#) – wydrukować ×1 i rozciąć według linii), komputer z dostępem do internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą w intencji rodzin. Poproś, aby każdy uczeń pomyślał teraz o swoich rodzicach i osobach najbliższych (dowolna modlitwa).

ODKRYWAM

2. Jako wprowadzenie do lekcji przeczytaj poniższy tekst¹.

Zobowiązałem się (...) do napisania tekstu na temat przykazania, z którym chyba nigdy nie miałem większego kłopotu. No, może poza okresem dojrzewania, kiedy mama trzymała mnie stanowczo, ale to stanowczo (!)

¹ *Jak mądrze kochać rodziców*, ks. Dariusz Larus, cyt. za: info.dominikanie.pl/2014/12/jak-madrze-kochac-rodzicow/ (dostęp: 12 października 2021 roku).

za krótko. Mama, bo tata – jak to się zwykle dziś określać – był raczej rodzicem nieobecny.

Buntowałem się i złościłem, poszukując dróg do zdecydowanie większej niezależności. Bywało różnie. Testowałem granice moich rodziców. Na ile mogłem, poszerzałem własną przestrzeń decyzyjną. Jak się później okazało, z marnym skutkiem. Czy ich nie szanowałem? Nie kochałem? Czy nie było we mnie czci wobec nich?

Po trzykroć nie. Kochałem ich tak, jak umiałem. A że inaczej nie potrafiłem? Bunt był na wyciągnięcie ręki. Był najprostszy, a zarazem najoczywistszy. Również robienie na złość. (...) Presja, którą odczuwałem, restrykcyjność zasad, niepodważalny obowiązek postuszeństwa i niewielka otwartość na dialog – wszystko to prowokowało do walki.

Nie tylko ja się męczyłem. Moi rodzice również. Dziś wiem, że im też nie było łatwo. Zapracowani, z problemami, którym codziennie musieli stawić czoło (...). Okazywali się w tym wszystkim bardzo dzielni, zwłaszcza mama. Krótkie trzymanie służyło ujarzmieniu młodego gniewnego. To była krótka piłka. Raz-dwa, i problem załatwiony... zewnątrz, bo w środku, jak pamiętam, aż mi się gotowało od nadmiaru emocji, z którymi nie wiedziałem, co począć. (...) Opanowanie krnąbrności dotyczyło zwłaszcza mojego zachowania. Brat był o ponad dekadę starszy i o trzy nieba grzeczniejszy ode mnie. To on z naszej dwójki był tym bardziej usłuchany. Na niego mama faktycznie zawsze mogła liczyć.

Wiele rzeczy mi się nie podobało w moim domu rodzinnym. Do dziś mógłbym się nadal użalać, zanosić pretensje, wylewać łzy i się złościć. Mógłbym obwiniać innych i jednocześnie usprawiedliwiać samego siebie. Powiedziałem sobie jednak w pewnym momencie – dość! Koniec rozgrzebywania przeszłości! Tak musiało być i basta! Inaczej być nie mogło. Po różnych życiowych zakrętach dziś już wiem, za co warto dać życie. Efekt? Moja mama może dzisiaj na mnie liczyć.

Dodaj, że autorem tekstu jest ksiądz, psycholog i psychoterapeuta, który ma ok. 40 lat.

3. Porozmawiaj z uczniami na temat przeczytanego tekstu. Poproś, aby pomyśleli, co oni w tym momencie mogliby powiedzieć o swojej relacji z rodzicami.
4. Powiedz, że często młodzi ludzie w wieku, w którym są teraz uczniowie, buntują się przeciwko rodzicom i temu, czego rodzice od nich wymagają i oczekują. W relacji rodzice – dzieci niekiedy można zaobserwować

tw. konflikt pokoleń. Możesz wyjaśnić krótko, na czym polega to zjawisko.

SPOTYKAM

5. Dodaj: *Dzisiaj podejmiemy pogłębioną refleksję nad czwartym przykazaniem Dekalogu.*
6. Zapytaj, jak brzmi czwarte przykazanie. Wyjaśnij od razu, że czwarte przykazanie otwiera drugą tablicę Dekalogu i następuje zaraz po przykazaniach dotyczących relacji do Boga.
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij tablice Dekalogu, wpisując na nie cyfry rzymskie. Nad strzałką zapisz treść czwartego przykazania*).

Prawidłowe rozwiązanie: *Czczij ojca twego i matkę swoją.*

8. Możesz odczytać fragmentu *Listu do rodzin Świętego Jana Pawła II:*

*Przykazanie to następuje po trzech fundamentalnych przykazaniach, które dotyczą stosunku człowieka do Boga. (...) Czwarte przykazanie wpisuje się w ten kontekst: „Czczij ojca i matkę”, gdyż są oni dla Ciebie niejako zastępcami Pana Boga – są tymi, którzy dali Ci życie, a przez to wprowadzili Cię w cały krąg ludzkiego bytowania: rodu, narodu, kultury. Są Twoimi pierwszymi – po Bogu – dobroczyńcami. Jeśli Bóg sam jest dobry, jest samym Dobrem, to oni mają największy udział w tej Jego najwyższej dobroci. A więc czcij Twoich rodziców! Jest tu pewna analogia z czcią należną Bogu. (Święty Jan Paweł II, List do rodzin „*Gratissimum sane*”, 15)*

9. Zapytaj, co uczniowie rozumieją pod pojęciem „czcić”. Po wypowiedziach uczniów możesz odwołać się do definicji ze *Słownika języka polskiego*.

Czczyć – oddawać cześć religijną, otaczać wielkim szacunkiem, oddawać hołd, okazywać pamięć.

Cześć – szacunek, poważanie, poszanowanie, uznanie.

POZNAJĘ

10. Poproś jednego z uczniów o odczytanie z podręcznika tekstów biblijnych.

Czczij twego ojca i swoją matkę, abys długo żył na ziemi, którą Pan, Bóg twój, ci daje. (Wj 20,12)

Czczij swego ojca i swoją matkę, jak ci nakazał Pan, Bóg twój, abys długo żył i aby ci się dobrze powodziło na ziemi, którą ci daje Pan, Bóg twój. (Pwt 5,16)

11. Zauważ, że czwarte przykazanie Dekalogu jest jedynym, z którym wiąże się obietnica. Spytaj: *Jaka obietnica związana jest z czwartym przykazaniem?*

Podsumuj, mówiąc, że wypełnianie tego przykazania związane jest ze szczególnym Bożym błogosławieństwem i wskazuje, jak ważne jest okazywanie szacunku rodzicom. Przykazanie dotyczące rodziców zawiera nakaz szanowania ich zawsze i w każdych okolicznościach. Dzieci mają szanować rodziców także wtedy, gdy popełniają oni błędy, choć nie jest to wówczas łatwe. Szacunek wobec rodziców, o którym mówi czwarte przykazanie, wynika z faktu, że rodzice, przekazując życie, uczestniczą w stwórczym dziele Boga, stąd należy się im cześć podobna do tej, jaką okazuje się Panu. Należy przy tym jednak zaznaczyć, że rodzice powinni na tę cześć prawdziwie zasługiwać.

12. Dla potwierdzenia swoich słów odczytaj kolejny cytat. Są to słowa Świętego Jana Pawła II.

Z równą siłą jednak odnoszą się [słowa czwartego przykazania] do rodziców: „Pamiętaj, abys prawdziwie zasługiwał na tę cześć”. Bądź godny imienia ojca! Bądź godna imienia matki! (Kielce, 3 czerwca 1991 roku)

13. Zapowiedz pracę w grupach, wskazując, że Pismo Święte oraz dokumenty Kościoła ukazują nam, jaki jest zamysł Boży, jeśli chodzi o relacje rodzinne, zwłaszcza relację dzieci – rodzice.

Podziel uczniów na sześć zespołów. Każda grupa otrzymuje materiały do pracy (**załącznik 1**: teksty biblijne, fragmenty z *Katechizmu Kościoła katolickiego* i *Youcatu*). Zadaniem uczniów jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: *Kogo i do czego zobowiązuje czwarte przykazanie?* Przemyslenia należy zapisać w formie krótkich haseł (np. *rodzeństwo / przyjmowanie rad*).

Przedstawiciele grup zapisują hasła na tablicy. Hasła z tablicy uczniowie zapisują w ćwiczeniu 3 (*Czwarte przykazanie zostało sformułowane*

jako nakaz. Wymyśl krótkie hasła wyjaśniające, do czego ono zobowiązuje. Zanotuj je w wydzielonych częściach parasola).

Przewidywane odpowiedzi: posłuszeństwo / sumienna nauka / dobre zachowanie / wsparcie, wspomaganie w starości / szacunek / modlitwa / opieka w chorobie i starości / pomoc materialna / przyjmowanie rad, pouczeń / wdzięczność / dbałość o dobro rodziny / troska o rodziców / rodzeństwo / inni członkowie rodziny / duszpasterze / katecheci / nauczyciele / przyjaciele / sprawujący władzę / ojczyzna / obrona kraju / udział w wyborach / płacenie podatków / dbałość o dobro wspólne / sumienna praca.

ODPOWIADAM

14. W podsumowaniu powiedz, że przykazanie czwarte stoi na straży właściwych relacji rodzinnych. Jest niejako wprowadzeniem do następnych przykazań, które mówią o poszanowaniu życia, małżeństwa, własności, dobrego imienia itd. Przykazanie czwarte mówi dosłownie o obowiązkach dzieci wobec rodziców, lecz w szerszym rozumieniu dotyczy szacunku dla innych członków rodziny, opiekunów, nauczycieli i w ogóle ludzi starszych, a także wskazuje na obowiązki wobec ojczyzny.
15. Możesz zwrócić uwagę, że przykazanie czwarte zobowiązuje rodziców i innych dorosłych do troski o ich godność i wierne wypełnianie zadań zleconych im przez Boga wobec dzieci. Przeczytaj cytat².

Przykazanie jest na tyle ogólne, a zarazem na tyle szczegółowe, że odnosi się do wszystkich ojców i matek, a jednocześnie do każdego ojca i każdej matki. Przykazanie nie precyzuje: czcij dobrego ojca i dobrą matkę. Ojciec i matka zasługują na naszą cześć dlatego, że są ojcem i matką, a nie dlatego, że są dobrym ojcem i dobrą matką. Dochodzimy tu do niezwykle ważnej konkluzji: przestrzeganie czwartego przykazania ma się odbywać nie za coś, ale wbrew wszystkiemu.

MODLĘ SIĘ

16. W celu utrwalenia wiadomości poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku – *Ułóż cztery pytania pomocnicze do rachunku sumienia,*

² Książd prof. W. Chrostowski, *Dekalog*, Biały Kruk, Kraków 2020, s. 115.

które będą dotyczyły czwartego przykazania (z uwzględnieniem rodziców, rodzeństwa, nauczycieli i ojczyzny).

17. Ułożone przez uczniów pytania wykorzystajcie do modlitwy. Możecie też wykorzystać propozycję z tej części podręcznika.

Dziękuję Ci, Boże, za moich rodziców, za ich bezwarunkową miłość do mnie i codzienne zatroskanie o moje życie.

Proszę Cię, daj im dobre zdrowie i błogostaw ich wysiłkom w wychowywaniu mnie. Naucz mnie okazywać im wdzięczność i spraw, bym nigdy ich nie zawiódł.

PRZYKAZANIE PIĄTE

CEL GŁÓWNY: umiejętność pogłębionej interpretacji piątego przykazania.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, że życie jest najcenniejszym darem od Boga;
- ▶ uzasadnia konieczność szacunku dla życia ludzkiego;
- ▶ wymienia działania człowieka niezgodne z piątym przykazaniem;
- ▶ wskazuje, że gniew jest przeciwny piątemu przykazaniu.

POSTAWY: uczeń traktuje życie jako dar otrzymany od Boga; dba o zdrowie i życie własne oraz innych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach, pytania do refleksji, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, teksty do pracy w grupach ([załącznik 1](#) – wydrukować ×12, rozciąć według linii – każda grupa otrzyma dwa zestawy cytatów), prezentacja multimedialna [Dar życia](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Zapowiedz, że teraz wspólnie poszukacie słowa, które będzie kluczem do zrozumienia dzisiejszej lekcji. Wyświetl białą planszę w prezentacji [Dar życia](#).

Stopniowo ukazuj kolejne słowa (będą się pojawiały na ekranie po kliknięciu myszką). Kiedy wyświetlisz wszystkie 8 haseł (BYT,

EGZYSTENCJA, ISTNIENIE, ŻYWOT, BYCIE, DOCZESNA WĘDRÓWKA, EGZYSTOWANIE, JESTESTWO), wyjaśnij, że są to synonimy określenia, którego szukacie (przypomnij, że synonim to wyraz o tym samym lub zbliżonym znaczeniu, pozwalający zastąpić dane słowo lub wyrażenie).

Odpowiedź: ŻYCIE (wyświetl trzeci slajd prezentacji)

3. Zaproponuj teraz wykonanie ćwiczenie 1 w podręczniku (*Rozwiąż rebus*).

Hasło: Życie ludzkie jest święte.

4. Wyświetl czwarty slajd prezentacji. Odwołując się do hasła, powiedz, że życie ludzkie jest święte w tym znaczeniu, że jest ważniejsze niż wszystkie inne wartości, którymi człowiek może dysponować. Prawo do życia to nie sprawa światopoglądu czy wyznania. To najbardziej podstawowe prawo każdego człowieka. Dodaj, że na straży świętości każdego życia ludzkiego stoi przykazanie „Nie zabijaj!”.

5. Przełączaj kolejne slajdy (od 5 do 11), komentując kolejne teksty i materiał graficzny.

Slajd 5: Zdjęcie kosmosu.

Slajd 6 i 7: Informacje na temat węgla, pierwiastka, który jest podstawą życia na ziemi.

Slajd 8: Zdjęcie gliny i hasło: *Nosisz w sobie pierwiastki wszechświata, gdyż Bóg ulepił człowieka z prochu ziemi (zob. Rdz 2,7).*

Slajd 9: Zdjęcie natury i hasło: *Człowiek jest więc istotą ściśle złączoną z tym światem, podobną do innych stworzeń.*

Slajd 10: Fragment fresku *Stworzenie Adama* i hasło: *Jesteśmy jednak wyjątkowi, gdyż Bóg tchnął w nozdrza człowieka tchnienie życia, wskutek czego człowiek stał się istotą żywą! (zob. Rdz 2,7).*

Slajd 11: Zdjęcie noworodka i cytat z KKK: *Życie ludzkie jest święte, ponieważ od samego początku domaga się „stworczego działania Boga” i pozostaje na zawsze w specjalnym odniesieniu do Stwórcy, jedyne go swego celu. Sam Bóg jest Panem życia, od jego początku aż do końca. Nikt, w żadnej sytuacji, nie może rościć sobie prawa do bezpośredniego zadawania śmierci niewinnej istocie ludzkiej (KKK 2258).*

6. Zauważ, że żyjemy w świecie pełnym przemocy. Podkreśl, że środki masowego przekazu codziennie informują o katastrofach, zamachach, wypadkach i zabójstwach.

Powiedz: Człowiek, atakowany wiadomościami o śmierci innych ludzi, staje się coraz mniej wrażliwy i odpowiedzialny za życie. Warto wobec tego przypomnieć sobie na nowo znaczenie przykazania „Nie zabijaj!”.

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Uzupełnij tablice Dekalogu, wpisując na nie cyfry rzymskie. Nad strzałką zapisz treść piątego przykazania).

Prawidłowe rozwiązanie: Nie zabijaj!

POZNAJĘ

8. Powiedz: Zadaniem człowieka w odniesieniu do życia jest jego rozwój, a nie niszczenie go. Tylko Bóg jako dawca życia może je przerwać – nikt inny nie ma do tego prawa, bez względu na to, jakie znalazłby wytłumaczenie. Jednak często doświadczamy zupełnie odwrotnej sytuacji (albo czytamy o takich przypadkach w mediach). Człowiek chce być Bogiem i decydować o życiu i śmierci, co prowadzi do katastrofalnych skutków.

Możesz przypomnieć historię Kaina i Abla.

9. Poproś jednego ucznia o odczytanie z podręcznika tekstu biblijnego, wyjaśniając, że w *Kazaniu na górze*, którego fragment uczniowie za chwilę usłyszą, Jezus na nowo odczytuje starotestamentalny zakaz „Nie zabijaj!” w świetle przykazania miłości.

Słyszeliście, że powiedziano przodkom: „Nie zabijaj!”, a kto by się dopuścił zabójstwa, podlega sądowi. A Ja wam powiadam: Każdy, kto się gniewa na swego brata, podlega sądowi. A kto by rzekł swemu bratu: „Raka”, podlega Wysokiej Radzie. A kto by mu rzekł: „Bezbożniku”, podlega karze piekła ognistego. (Mt 5,21–22)

Wyjaśnij znaczenie aramejskiego słowa „raka”. Jest to wyzwisko: „pusta głowa”, tj. „głupcze”.

10. Zapytaj:

- ▶ Jakie przykazanie przypomniał Jezus w *Kazaniu na górze*?
- ▶ Jak interpretowane było przykazanie „Nie zabijaj!” w *Starym Przy mierzu*?
- ▶ Kto, według nauki Jezusa, podlega sądowi?

W podsumowaniu wyjaśnij, że Jezus nie ustanowił nowego prawa, ale udoskonalił stare. To doskonalsze prawo jest jednocześnie bardziej

wymagające. Dotyczy ono nie tylko bezpośredniego odebrania komuś życia. Jezus rozszerzył przykazanie o gniew i słowną obrazę. Zarówno zabójstwo, jak i zniewaga człowieka podlegają karze. Gniew, którego konsekwencją jest znieważenie kogoś poprzez słowo, może pociągać za sobą różne złe skutki – np. zabójstwo. W świetle tych słów Jezusa o odebraniu życia można mówić nie tylko w sensie fizycznym, ale także duchowym.

11. Powiedz, że przykazanie piąte trzeba rozpatrzeć w trzech perspektywach: moje życie, życie bliźniego oraz życie wewnętrzne, duchowe.
12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na sześć zespołów. Uczniowie zastanawiają się, kiedy człowiek postępuje wbrew piątemu przykazaniu oraz jakie zachowania zagrażają jego życiu i zdrowiu, a także życiu i zdrowiu innych ludzi.

Rozdaj **materiały** do pracy (każda grupa otrzymuje po dwa zestawy cytatów): uczniowie konfrontują swoje wnioski z otrzymanymi cytatami KKK.

Następuje podsumowanie pracy w grupach: przedstawiciele grup referują wnioski. Uczniowie zapisują je w ćwiczeniu 3 (poleć, by sporządzili notatki w formie hasłowej).

Przewidywane odpowiedzi: *Przekroczeniem piątego przykazania jest zabójstwo / samobójstwo / aborcja / eutanazja / wojny, konflikty zbrojne / piractwo drogowe, brawura, nie przestrzeganie przepisów drogowych / uzależnienia, nałogi: alkoholizm, narkotyki, palenie papierosów / przemoc fizyczna / przemoc psychiczna / zaniedbywanie zdrowia, przebywanie w niebezpiecznych miejscach / niszczenie człowieka w internecie / dokuczanie / niszczenie, zanieczyszczanie środowiska naturalnego / dręczenie zwierząt.*

ODPOWIADAM

13. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika.

Przykazanie „Nie zabijaj!” zawiera w sobie nie tylko zakaz. Ono wzywa nas do określonych postaw i zachowań pozytywnych. Nie zabijaj, ale raczej chroń życie, chroń zdrowie i szanuj godność ludzką każdego człowieka, niezależnie od jego rasy czy religii, od poziomu inteligencji, stopnia świadomości czy wieku, zdrowia czy choroby. (Święty Jan Paweł II,

homilia w czasie Mszy Świętej odprawionej na lotnisku wojskowym, Radom, 4 czerwca 1991 roku)

Skomentuj: *Życie i zdrowie mogą być zagrożone na wiele różnych sposobów. Czasami niebezpieczeństwo stanowią dla siebie sami ludzie.*

14. Wyświetl slajd 12 prezentacji. Na ekranie pojawi się hasło: *Życie ludzkie jest święte! Ze świętości życia wynika ogromna odpowiedzialność i szacunek w odniesieniu nie tylko do własnego życia, ale także do życia każdego człowieka. Sam Stwórca bierze życie człowieka w swoją szczególną opiekę.*
15. Jako utrwalenie tematu zapowiedz wykonanie ćwiczenia 4 (Ułóż cztery pytania pomocnicze do rachunku sumienia, które będą dotyczyły piątego przykazania).

MODLĘ SIĘ

16. W modlitwie możecie wykorzystać tekst z podręcznika lub pytania do refleksji ułożone przez uczniów.

Boże, który jesteś dawcą każdego życia, dziękuję Ci za to, że mnie stworzyłeś. Dzisiaj szczególnie dziękuję za piąte przykazanie Dekalogu, w którym wskazujesz, jaką wielką wartością jest ludzkie życie otrzymane jako dar od Ciebie, i że uczysz mnie, jak z tego daru korzystać.

PRZYKAZANIE SZÓSTE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom piękna człowieka, jego ciała i duszy.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje, na czym polega szacunek wobec piękna ciała – własnego oraz drugiego człowieka;
- ▶ tłumaczy znaczenie terminu „cudzożółć”, „cudzołóstwo”;
- ▶ wyjaśnia, kogo w szczególności dotyczy przykazanie szóste.

POSTAWY: uczeń przejmuje odpowiedzialność za trwanie w czystości, z szacunkiem odnosi się do ciała – swojego i innych.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, miniwykład, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zadaj pytanie: *Jesteście zadowoleni ze swojego odbicia w lustrze? Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Jakie są twoje mocne strony? Wypisz na tafli lustra wszystkie swoje atuty – skup się głównie na tych duchowych).*
3. Od razu przejdź do pracy w parach. Każda para wymienia się komplementami – uczniowie mówią sobie po trzy miłe rzeczy odnoszące się do wyglądu i osobowości. Podkreśl, że powinni być życzliwi, a zarazem szczerzy.

4. Zadaj dwa pytania: *Czy wiedzieliście, że inni tak was widzą i doceniają w was akurat tę rzecz? Czy mocne strony, które wypisaliście w ćwiczeniu 3, pokrywają się z komplementami koleżanki/kolegi?*
5. Powiedz, że ludzie od zawsze próbują dostosować się do obowiązujących kanonów piękna. Wy tłumacz znaczenie słowa „kanon” – *ogólnie przyjęta w danej epoce norma, np. etyczna lub estetyczna, zbiór reguł, zasad.*
6. Opowiedz, że współcześnie możemy dużo opowiedzieć o zmieniających się kanonach piękna. Świadczą o nich m.in. dzieła sztuki i przedstawione na nich postaci.
7. Poproś, by uczniowie zapoznali się z reprodukcją średniowiecznej ilustracji w tej części podręcznika. Następnie omówcie sobie, co wyróżnia przedstawioną na obrazie kobietę (spodziewane odpowiedzi: jest zgrabna, ma ładną fryzurę, ma duży dekolt, ma podkreśloną talię).

Zwróć uwagę uczniów, że dama z ilustracji ma bardzo wysokie czoło. Dodaj, że kobiety w średniowieczu często wrywały sobie całe kępki włosów nad czołem, by sprawiało ono wrażenie wyższego. Dodatkowo wyskubywały brwi.

Skomentuj tę część lekcji: *Człowiek jest w stanie wiele zrobić, by wyglądać „piękniej”, czyli wpisać się w obowiązujące kanony. Obserwujemy to również dzisiaj – w naszych czasach mnóstwo osób korzysta z zbiegów medycyny estetycznej i chirurgii plastycznej.*

SPOTYKAM i POZNAJĘ

8. Zauważ, że jest ktoś, kto kocha nas bezwarunkowo – Bóg. Stwórca powołał nas do istnienia z miłości – każdy z nas jest inny, ale tak samo doskonały. Od samego początku stworzenia Pan prawi nam komplementy – mówiąc o dziele stworzenia, rzekł, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre, czyli piękne.
9. Powiedz, że Bóg widzi nas CAŁYCH – z ciałem i duszą. My też powinniśmy tak na siebie patrzeć.
10. Dodaj, że ciało ludzkie – stworzone na obraz Boży – zasługuje na szacunek i miłość. Dotyczy to zarówno naszego własnego ciała, jak i innych ludzi, których codziennie spotykamy.

11. Powiedz: *O szacunku do ciała ludzkiego i utrzymaniu go w czystości mówią przykazanie szóste.*
12. Uczniowie zapisują treść przykazania w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Uzupełnij tablice Dekalogu, wpisując na nie cyfry rzymskie. Nad strzałką zapisz treść szóstego przykazania*).

Treść szóstego przykazania: Nie cudzołóż.

13. Kontynuuj temat szacunku do ciała. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Przypatrzcie się liliom polnym, jak rosną: nie pracują ani przędą. A powiadam wam: nawet Salomon w całym swoim przepychu nie był tak ubrany jak jedna z nich. Jeśli więc ziele polne, które dziś jest, a jutro do pieca będzie wrzucone, Bóg tak przyodziewa, to czyż nie tym bardziej was, ludzie małej wiary? (...) Przecież Ojciec wasz niebieski wie, że tego wszystkiego potrzebujecie. (Mt 6,28-30.32)

14. Skomentuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Patrzenie na kwiaty, które zaleca Chrystus, jest próbą odwrócenia oczu od pokus tego świata. Syn Boży mówiąc, że nasze oczy mają być „światłem ciała”, zachęca nas, byśmy dbali o to, jak używamy zmysłu wzroku, byśmy troszczyli się o swoje poczucie wstydu i okazywali szacunek – sobie i innym. Skoro nawet siebie ranimy, patrząc na swoje ciało, to równie bardzo ranimy innych, kiedy źle na nich patrzymy.*
15. Wyjaśnij, że „nie cudzołóż” można przetłumaczyć jako: kochaj z całych sił, okazuj szacunek, troszcz się, unikaj pokus.
16. Zaczynij miniwykład¹:

Przykazanie szóste w szczególności dotyczy kobiety i mężczyzny. Treść tego nakazu wskazuje, że każdy, kto wziął ślub, winien dochować przysięgi małżeńskiej, a kto nie wszedł w tę szczególną relację, nie powinien sięgać po to, co jest zarezerwowane tylko dla współmałżonków.

Można powiedzieć, że kiedy zakochani składają sobie taką przysięgę, dają sobie siebie w prezencie. Zobowiązują się do wierności i przysięgają, że nigdy się nie opuszczą. Obdarzają się zaufaniem i ofiarowują sobie siebie –

¹ Na podstawie: *Youcat dla dzieci*, 126 i 127.

w tym fizycznie. W takim rozumieniu cudzołóstwo oznacza, że ktoś „zabiera komuś coś, co wcześniej otrzymał on w prezencie”.

Trzeba pamiętać, że małżeństwo nie jest umową, z której można się wycofać. Jest przymierzem – zawiera się je bez możliwości rozwiązania, bez ustalonych warunków oraz oczekiwania rewanżu. W tym przymierzu uczestniczy sam Bóg, który chroni więc to, co najważniejsze i najpiękniejsze w relacji mężczyzny i kobiety – miłość opierającą się na wzajemnym zaufaniu.

17. W ramach podsumowania poprosz o wykonanie ćwiczenia 2 (Wyjaśnij, jak rozumiesz pojęcie „cudzołóstwo” oraz wezwanie „nie cudzołóż!”).

ODPOWIADAM

18. Poprosz o wykonanie ćwiczenia 4 (Wykonaj działania matematyczne. Odśzukaj wskazane siglami fragmenty i przepisz cytaty biblijne do ramek).

działanie 1 = Rdz 2,24 (Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem)

działanie 2 = Mt 5,27 i 28 (Słyszeliście, że powiedziano: „Nie cudzołóż!”. A Ja wam powiadam: Każdy, kto pożądliwie patrzy na kobietę, już się w swoim sercu dopuścił z nią cudzołóstwa)

działanie 3 = Mt 19,6 (A tak już nie są dwojgiem, lecz jednym ciałem. Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela)

19. Podsumuj katechezę.

MODLĘ SIĘ

20. Pomódlcie się, odczytując fragment z Księgi Jeremiasza.

*Ukochałem cię odwieczną miłością,
dlatego też podtrzymałem dla ciebie łaskawość.
Znowu cię zbuduję i będziesz odbudowana,
Dziewico-Izraelu!
Przyozdobisz się znów swymi bębenkami
i zaczniesz tańce pełne wesela.
(Jr 31,3–4)*

PRZYKAZANIE SIÓDME

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom wagi poszanowania własności prywatnej oraz dóbr wspólnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wskazuje na znaczenie dóbr materialnych w życiu chrześcijanina;
- ▶ wymienia grzechy przeciwko siódmemu przykazaniu;
- ▶ definiuje pojęcie dobra wspólnego, sprawiedliwości i odpowiedzialności;
- ▶ podaje argumenty przemawiające za troską o środowisko naturalne.

POSTAWY: uczeń wzbudza w sobie poczucie odpowiedzialności za wspólnotę i środowisko, w których żyje.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w parach, ćwiczenie multimedialne, praca z obrazem (prezentacja multimedialna).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne [Zużycie wody](#), prezentacja multimedialna [Taki mamy klimat](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę na temat dóbr – ulubionych przedmiotów, których strata zmartwiłaby uczniów. Podkreśl, że posiadanie rzeczy jest dobre – dzięki nim życie człowieka staje się lepsze, bardziej bezpieczne albo pozwala uszczęśliwiać innych. W taki sposób stworzył nas Pan.
3. Zauważ, że na świecie są też rzeczy, które nie należą do pojedynczych ludzi – takich rzeczy nikt nie może mieć na własność. Są to przyroda,

klimat, powietrze, woda, energia (możesz podać więcej przykładów).
Dodaj: *Z takich rzeczy ludzie korzystają wspólnie. Są zobowiązani do tego, by je szanować i chronić przed zniszczeniem.*

W tym momencie zaprezentuj uczniom cztery pierwsze slajdy prezentacji **Taki mamy klimat** (zatrzymaj się na fotografii morza).

SPOTYKAM

- Podsumuj, mówiąc, że dobra materialne mogą należeć do konkretnych osób, ale są też dobra wspólne, które należą do wszystkich (i o które należy dbać jak o swoje). Powiedz, że o ochronie wszystkich tych dóbr mówi siódme przykazanie.
- Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij tablice Dekalogu, wpisując na nie cyfry rzymskie. Nad strzałką zapisz treść siódmego przykazania*).

Prawidłowe rozwiązanie: *Nie kradnij.*

- Wyjaśnij: *W tym drogowskazie Bóg chroni każdą własność człowieka – dlatego, że Stwórca pragnie dla nas sprawiedliwego, równego świata, w którym nie panuje prawo silniejszego.*
- Wytłumacz, że przykazanie siódme dotyczy nie tylko „rabusiów” w kominiarkach, ale jest znacznie szersze. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pytaniami w ramce w tej części podręcznika i na tej podstawie wymienili wszystkie grzechy przeciwko siódmemu przykazaniu. Mogą je zapisać w ćwiczeniu 2 (*Wypisz przykłady grzechów przeciwko siódmemu przykazaniu. Zastanów się, jak można ich uniknąć – swoje pomysły zapisz w drugiej kolumnie*).
- Poproś, by uczniowie wykonali drugą część tego ćwiczenia.

Przykładowe rozwiązanie:

GRZECHY PRZECIWKO SIÓDMEMU PRZYKAZANIU	JAK ICH UNIKNAĆ?
pożyczanie rzeczy bez pytania	pytanie o pozwolenie na pożyczanie czegoś, pilnowanie ustalonego terminu zwrotu

niekasowanie biletów w komunikacji miejskiej	kupowanie biletów i kasowanie ich w odpowiedni sposób (jeśli zapomni się biletu papierowego, można go kupić przez internet)
wynoszenie rzeczy ze szkoły czy miejsca pracy	nieprzywłaszczanie sobie niczego
nielegalne pobieranie muzyki, filmów itd.	kupowanie płyt, chodzenie do kina
kopiowanie treści, np. z sieci	oznaczanie autora każdego tekstu, z którego się korzysta, samodzielne pisanie wypracowań
przypisywanie sobie czyichś zasług	nieprzypisywanie sobie cudzych zasług
marnowanie energii, wody, żywności	troska o ograniczenie zużycia wody, niemarnowanie jedzenia, wyłączenie światła, jeśli jest niepotrzebne

POZNAJĘ

9. Powiedz, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Jako dzieci Boga możemy użytkować to, co posiadamy, pamiętając, że właścicielem tego wszystkiego jest sam Bóg, który to stworzył, a nas powołał do życia. Zostało to powiedziane już w Księdze Rodzaju: „Pan Bóg wziął zatem człowieka i umieścił go w ogrodzie Eden, aby uprawiał go i doglądał”* (Rdz 2,15).
10. Zaczynj rozmowę o sprawiedliwości. Powiedz, że w sprawiedliwym świecie każdy człowiek ma równe szanse na edukację, rozwój i godne życie. Wyjaśnij, że sprawiedliwość społeczna wymaga też rozsądnego i umiarkowanego korzystania z surowców naturalnych i dbania o środowisko naturalne.

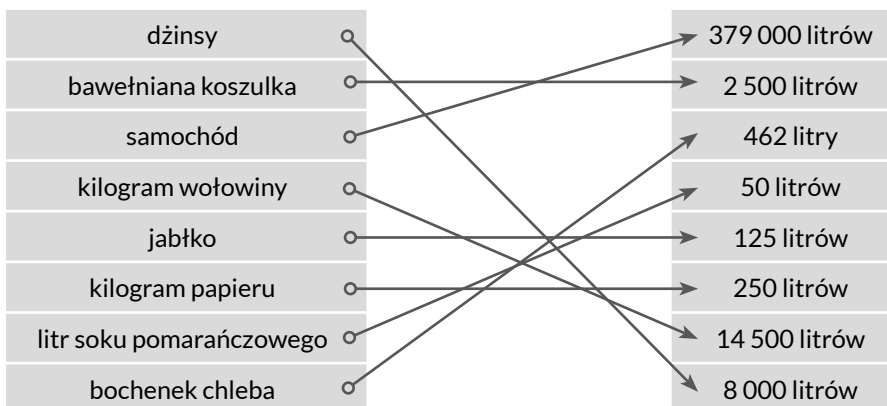
Wyświetl następne slajdy prezentacji, które obrazują zagrożenia klimatyczne (susze, powódzie, pożary – slajdy od 6 do 11; zatrzymaj się na zdjęciu kobiety trzymającej się za głowę).
11. Dodaj: *Grzechem związanym z siódmym drogowskazem jest też nadmierna eksploatacja zasobów oraz niszczenie środowiska (np. poprzez zawyżoną*

produkcję i konsumpcję dóbr). Zaniedbując te kwestie, działamy na szkodę przyszłych pokoleń (okradamy je z tego, czego teraz nadużywamy).

12. Porozmawiaj z uczniami o konsekwencjach nadmiernej eksploatacji środowiska naturalnego i zanieczyszczeniach w Polsce, ale również na świecie (wymiar globalny). Zwróć uwagę na susze i zniszczenia w ubogich rejonach planety, które prowadzą do głodu i konfliktów zbrojnych w wielu krajach.
13. Powiedz, że najprostsze zmiany można zacząć już dziś. Zachęć uczniów do ograniczenia zużycia wody. Podkreśl np. że podczas mycia zębów warto zakręcić kurek. Wymień inne sposoby na oszczędzanie wody (albo zastanówcie się nad nimi razem). Dla zobrazowania wagi problemu zaznacz, że człowiek potrzebuje ok. 42 000 litrów wody przez całe życie.

Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (Zgadnij, ile wody trzeba zużyć, aby wyprodukować podane artykuły. Połącz kafelki w pary). To ćwiczenie dostępne jest też w formie multimedialnej ([Zużycie wody](#)).

Prawidłowe rozwiązanie:

14. Wyświetl kolejne slajdy prezentacji, które obrazują, jak współcześnie można dbać o klimat – slajdy od 12 do 16.
15. Zapowiedz pracę w parach. Poproś, by uczniowie wymyślili kilka innych sposobów na to, jak można troszczyć się o środowisko. Swoje pomysły mogą zapisać w części „Moje notatki”. Spodziewane odpowiedzi: niemarnowanie jedzenia; oszczędne zakupy (kupowanie małej liczby

produktów); unikanie niepotrzebnej jazdy samochodem; wyłączanie zbędnego światła w domu; wybieranie produktów biodegradowalnych; ograniczenie spożycia mięsa.

ODPOWIADAM

16. Podsumuj katechezę. Nawiąż do pojęcia odpowiedzialności – podkreśl, że człowiek z wiekiem staje się coraz bardziej odpowiedzialny – nie tylko za swoje życie, ale również za środowisko i świat, w którym żyje, a z czasem za innych ludzi (kiedy zakłada rodzinę).

MODLĘ SIĘ

17. Pomódlcie się na koniec katechezy: *Panie, Ty dałeś nam miejsce do życia: ogród, o który mamy się troszczyć, w którym każdy człowiek ma prawo rozwijać się i wzrastać. Wspieraj nas w mądrym i umiarkowanym korzystaniu z dóbr, byśmy kierowali się sprawiedliwością społeczną i miłością do bliźniego. Amen.*

PRZYKAZANIE ÓSME

CEL GŁÓWNY: rozwijanie w uczniach umiejętności odrzucania kłamstwa i oszustwa oraz kierowania się w życiu prawdą.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje pojęcia związane z ósmym przykazaniem;
- ▶ wymienia wykroczenia przeciwko ósmemu przykazaniu;
- ▶ uzasadnia wartość prawdomówności;
- ▶ dostrzega i opisuje związek między kłamstwem i oszustwem a poniżaniem człowieka;
- ▶ rozpoznaje i wskazuje mechanizmy manipulacji w relacjach osobowych i w mediach.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek odrzucania kłamstwa, manipulacji i oszustwa.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, ćwiczenie multimedialne, metoda „odgrywanie ról”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne *Pojęcia związane z prawdą i kłamstwem*, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, materiały do przeprowadzenia metody aktywizującej (**załącznik 1** – wydrukować ×1 i rozciąć według linii).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij rozmowę na temat prawdomówności. Poproś, by uczniowie przypomnieli sobie, jak się tłumaczą, kiedy skłamią. Podsumuj: *Ludzie, którzy tłumaczą się z kłamstwa, bardzo łatwo się usprawiedliwiają. Mówią:*

„To nie było nic ważnego”, „Przecież nie miałem nic złego na myśli” albo „Nikommu nie zrobiłem krzywdy”. Prawda jest jednak taka, że każde kłamstwo kończy się ogromnym zamieszaniem, a jego skutki mogą być katastrofalne.

3. Możesz poprosić uczniów, by zapoznali się ze zdjęciem z części „Poznaję”. Spytaj, co oznacza ułożenie palców dziewczyny na zdjęciu (to gest wykonywany przez kłamców). Poproś, by uczniowie samodzielnie odczytali definicję kłamstwa (ramka w tej części podręcznika). Następnie powiedz im, że za chwilę porozmawiacie sobie o tym wszystkim, co należy uznać za kłamstwo. Możecie też wyjść od pogadanki na temat Pinokia, postaci fikcyjnej, której cechą charakterystyczną był nos – wydłużał się on, kiedy Pinokio kłamał.

SPOTYKAM

4. Powiedz: *Kłamstwo to nie tylko nieprawdziwa informacja. Za kłamstwo należy również uznać powtarzanie plotek, krzywoprzysięstwo, pochopne osądzanie bliźnich, manipulowanie informacją i tendencyjność przekazu. To wszystko są wykroczenia przeciwko ósmemu przykazaniu.*

Poproś, by uczniowie wynotowali przykłady wykroczeń – w tym celu zadaj wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wypisz wykroczenia przeciwko ósmemu przykazaniu*).

5. Kontynuuj: *Przeciwko tym wszystkim kłamstwom występuje przykazanie ósme.*
6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Uzupełnij tablice Dekalogu, wpisując na nie cyfry rzymskie. Nad strzałką zapisz treść ósmego przykazania*). W razie potrzeby podpowiedz uczniom, że treść tego nakazu została zapisana w podręczniku nad tematem katechezy.

Prawidłowe rozwiązanie: *Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu twemu.*

7. Powiedz, że teraz wytłumaczycie sobie znaczenie pojęć związanych z kłamstwem. W tym celu poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Dopasuj pojęcia związane z ósmym przykazaniem do ich definicji*). Możecie wykonać je wspólnie. To zadanie dostępne jest też w wersji multimedialnej ([Pojęcia związane z prawdą i kłamstwem](#)).

Prawidłowe rozwiązanie:

Dyskrecja – umiejętność rozróżniania, kiedy i komu można coś powiedzieć.

Krzywoprzysięstwo – potwierdzenie nieprawdy przy jednoczesnym powołaniu Boga na świadka.

Kłamstwo – świadome i celowe mówienie lub działanie niezgodne z prawdą.

Oczernianie – mówienie o kimś nieprawdziwych informacji, przedstawiających go w niekorzystnym świetle.

Słowność – dotrzymywanie składanych innym obietnic.

Udawanie – sugerowanie swoim zachowaniem, że jest inaczej niż w rzeczywistości.

Hipokryzja – dwulicowość. Przedstawianie siebie jako kogoś o innych cechach.

Prawdomówność – mówienie prawdy, unikanie kłamstwa.

Uczciwość – prawe postępowanie, działanie zgodne z przyjętymi zasadami lub prawem, niezdolność do oszustwa.

Podstęp – sprytne działanie mające na celu oszukanie kogoś.

Dopowiedz parę słów o dyskrecji. Powiedz: *Dochowanie tajemnicy świadczy o wiarygodności tak jak mówienie prawdy. Jest nawet szczególna tajemnica, której nie wolno zdradzić nawet w obliczu tortur i śmierci (możesz spytać, czy uczniowie domyślają się, o co chodzi). Dopowiedz: Jest to tajemnica spowiedzi.*

8. Zastosuj metodę aktywizującą „odgrywanie ról”. Podziel uczniów na pięć grup według schematu oraz rozdaj im materiały z [załącznika 1](#):

Grupa 1 (3–5 osób) otrzymuje karteczkę z tytułem „Skok w bok”.

Grupa 2 (3–4 osoby) otrzymuje karteczkę z tytułem „Pracowity remont”.

Grupa 3 (2–5 osób) otrzymuje karteczkę z tytułem „Dziwaczka”.

Grupa 4 (2–4 osób) otrzymuje karteczkę z tytułem „Tylko jeden kieliszek”.

Grupa 5 (3–6 osób) otrzymuje karteczkę z tytułem „Demonstracja”.

Powiedz, że ich zadaniem będzie zapoznać się z treścią karteczek i odegrać scenki. Przeznacz chwilę na przygotowanie. Następnie kolejne grupy przedstawiają swoje kwestie. Po każdym wystąpieniu pozostała część klasy wskazuje słowa z ćwiczenia 1, które wiążą się z odegraną scenką. Mogą podać też inne określenia.

„Skok w bok” – hipokryzja, podstęp, udawanie, obłuda, kłamstwo, manipulacja.

„Pracowity remont” – oszustwo, półprawda, niejednoznaczność.

„Dziwaczka” – oczernianie, obgadywanie, fałsz, przemoc słowna.

„Tylko jeden kieliszek” – manipulacja, ośmieszanie, kłamstwo, przemoc.

„Demonstracja” – manipulacja, kłamstwo, fałsz, udawanie, oczernianie, podstęp.

POZNAJĘ

9. Przytocz słowa Jezusa: „Ja jestem drogą i prawdą, i życiem” (J 14,6). Powiedz, że zostaliśmy stworzeni przez Boga, który jest prawdą, więc jako Jego dzieci również powinniśmy świadczyć o prawdzie.
10. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Powiedz: *Jezus wiele razy mówił uczniom o prawdzie. Pewnego razu określił Szatana ojcem kłamstwa, a tych, którzy odrzucają prawdę – jego dziećmi.*

11. Poproś o odczytanie cytatu z Pisma Świętego z tej części podręcznika.

Wy macie diabła za ojca i chcecie spełniać pożądanja waszego ojca. Od początku był on zabójcą i nie wytrwał w prawdzie, bo prawdy w nim nie ma. Kiedy mówi kłamstwo, od siebie mówi, bo jest kłamcą i ojcem kłamstwa. (J 8,44)

Skomentuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Szatan zwiódł człowieka już w raju. Okłamał go i zmanipulował, by ten uwierzył, że Bóg go ogranicza. W efekcie człowiek zwątpił w miłość Bożą. Szatan działa w ten sposób do dziś – jego pokusy najczęściej opierają się na „prawie prawdzie”, czyli prawdzie, która została zniekształcona, a przez to jest kłamstwem, które trudniej człowiekowi rozpoznać.*

12. Zaczynijcie rozmowę o manipulacji. Wyjaśnij uczniom, na czym polega manipulacja, i wytłumacz, że zniekształcając przekazywaną prawdę, krzywdzi się człowieka i wywiera na nim presję, bo odbiera się mu wolność własnego osądu. Taką manipulację można zaobserwować w relacjach międzyludzkich, ale również w przekazie medialnym.

ODPOWIADAM

13. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Jak myślicie, czy kłamstwo może komuś ująć na sucho? Dlaczego tak? Dlaczego nie?
- ▶ Jakie skutki może mieć powtarzanie plotek?
- ▶ Co pomyślelibyście o koleżance, która obmawia wszystkich znajomych z klasy?

Podsumuj: *Jeśli człowiek kłamie, traci swoją wiarygodność. Ludzie nie potrafią mu zaufać i odsuwają się od niego. W ten sposób kłamstwo może działać jak trucizna, która skutecznie zniechęca innych do utrzymywania kontaktu z „kłamcą”. Właśnie dlatego kłamstwo ma katastrofalne skutki.*

14. Podsumuj katechezę.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się. Odczytajcie fragmentu Psalmu 24.

*Daj mi poznać drogi Twoje, Panie,
i naucz mnie Twoich ścieżek!
Wiedz mnie drogą Twej prawdy i pouczaj,
bo Ty jesteś Bóg, mój Zbawca,
i w Tobie mam zawsze nadzieję.
Wspomnij na miłosierdzie Tve, Panie,
na łaski Twoje, co trwają od wieków.
Nie wspominaj grzechów mej młodości ani moich przewin,
ale o mnie pamiętaj w Twojej łaskawości
ze względu na dobroć Twą, Panie!
(Ps 25,4–7)*

PRZYKAZANIE DZIEWIĄTE I DZIESIĄTE

CEL GŁÓWNY: wykształcenie w uczniach umiejętności budowania życia w wolności od rzeczy materialnych i dzięki panowaniu ducha nad popędem oraz pragnieniami.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy znaczenie słowa „pożądanie”;
- ▶ ocenia rzeczywistą wartość dóbr materialnych;
- ▶ uzasadnia znaczenie wierności małżeńskiej i trwałości małżeństwa;
- ▶ rozróżnia pozytywne pragnienia od niepoohamowanego pożądania.

POSTAWY: uczeń planuje pozytywne aktywności życiowe i przejmuje odpowiedzialność za trwanie w czystości.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, ćwiczenie multimedialne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, ćwiczenie multimedialne [Przykazanie IX i X](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Spytaj uczniów, jak zdefiniowaliby słowo „pożądanie”. Podkreśl, że obecnie jest to słowo rzadko spotykane. Postaraj się, by w trakcie rozmowy okazało się, że termin ten ma dwa znaczenia: pożądanie jako „silny pociąg fizyczny” oraz „wielka chęć posiadania czegoś”.

3. Wyjaśnij: *Pożądać to bardzo czegoś pragnąć – lub czuć do kogoś silny pociąg fizyczny. Dodaj: Tak jak definicja tego terminu odnosi się do dwóch znaczeń, tak na tablicach Dekalogu wyryto dwa przykazania odnoszące się do pożądliwości.*
4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij tablice Dekalogu, wpisując na nie cyfry rzymskie. Nad strzałkami zapisz treść dziewiątego i dziesiątego przykazania.*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Przykazanie dziewiąte – *Nie pożądaj żony bliźniego swego.*

Przykazanie dziesiąte – *Ani żadnej rzeczy, która jego jest.*

5. Zauważ, że te dwa przykazania tak naprawdę stanowią jedność – dziesiąte jest uzupełnieniem dziewiątego.

SPOTYKAM

6. Powiedz: *Pierwszy drogowskaz – dziewiąty – odnosi się do pożądania cielesnego.*

Wyjaśnij¹, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Drogowskaz dziewiąty odnosi się głównie do tego, co dzieje się w głowie, w ciele i w emocjach człowieka ogarniętego pożądaniem cielesnym. Takiemu komuś wydaje się, że koniecznie „musi mieć” żonę innego mężczyzny lub męża innej kobiety. Nie potrafi na spokojnie ocenić sytuacji, skupia się na osiągnięciu celu – i w imię tego celu jest w stanie poświęcić takie wartości jak wierność i uczciwość.*

Bóg w tym przykazaniu pragnie chronić serce człowieka, by pozostało one wolne. Takie serce należy do Pana i ludzi, z którymi człowiek jest związany uczuciem miłości. Jeśli małżonkowie pamiętają, że w ich małżeństwie liczą się nie tylko oni, ale jeszcze Bóg (w końcu małżeństwo to związek trzech osób: kobiety, mężczyzny i Boga), to ich wierność pozostanie niezagrożona. Właśnie dlatego tak istotne jest, by mąż i żona dbali o swoją miłość, wzajemnie się szanowali, troszczyli się o siebie, wspierali. W małżeństwie ona i on należą do siebie i Boga, nie mogą więc należeć do nikogo innego.

7. Przypomnij, że małżeństwo to nierozzerwalny związek kobiety i mężczyzny. Powtórz to, co zostało powiedziane na poprzednich katechezach:

¹ Na podstawie: *Dekalog z dzieckiem*, s. 58–62.

Małżeństwo nie jest umową, z której można się wycofać. Jest przymierzem – zawiera się je bez możliwości rozwiązania, bez ustalonych warunków oraz oczekiwania rewanżu. W tym przymierzu uczestniczy sam Bóg.

8. Powiedz, że dziewiąte przykazanie ostrzega przed pustką serca, pożądlivością, zagłuszaniem znaków ostrzegawczych sumienia, zgodą na rodzące się pożądanie cielesne, nieuczciwością wobec współmałżonka, brakiem skromności.

Możesz omówić poszczególne kwestie.

9. Poproś, by uczniowie zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 3 w podręczniku (*Uzupelnij schemat*). W tym momencie uczniowie uzupełniają lewą stronę diagramu. Ostatnie pole (trzecie, licząc od góry) pozostawiają puste.

Prawidłowe odpowiedzi:

O pożądaniu cielesnym mówi przykazanie 9.

Przykazanie dziewiąte ostrzega przed: **pustką serca, pożądlivością, zagłuszaniem sumienia, zgodą na pożądanie cielesne, nieuczciwością wobec współmałżonka.**

ODKRYWAM

10. Powiedz: *Drugi drogowskaz – dziesiąty – mówi o pożądaniu doznań, władzy czy rzeczy materialnych. W tym nakazie zawiera się też potępienie ządności i chciwości.*
11. Wyjaśnij², wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Dziesiąte przykazanie dotyczy pożądania, chciwości i zachłanności – nieumiarkowanej żądzy posiadania różnych dóbr, zresztą nie tylko materialnych. Można pożądać sławy, urody, pozycji w towarzystwie, inteligencji, wykształcenia, sukcesów. Oczywiście rzeczy same w sobie nie są niczym złym – trzeba jednak umieć odróżnić zwykłe pragnienie posiadania przydatnych przedmiotów od niepohamowanego pragnienia nabycia czegoś za wszelką cenę. Dopóki człowiek wszystko, co ma, traktuje jako dar Boży, to te dobra materialne nie stają się dla niego ważniejsze od wartości duchowych.

² Na podstawie: *Dekalog z dzieckiem*, s. 64–68.

Pożądanie, o którym mowa w tym drogowskazu, jest rozumiane jako bardzo silna emocja. Takie pożądanie może prowadzić do wielu złych rzeczy: kradzieży, obmawiania kogoś, fałszowania dokumentów, by osiągnąć konkretny cel, i wielu innych. To bardzo zgubny stan, który skutecznie „odbiera rozum” – umysł owładnięty pożądaniem nie potrafi skupić się na niczym innym. Ktoś, kto czegoś pożąda, jest tak naprawdę bardzo nieszczęśliwym człowiekiem.

Chrześcijanie, których przeznaczeniem jest królestwo Boże, zostali wezwani do tego, by byli „wolni” i „ubodzy” – a więc do tego, by ich serca pozostały wolne i czyste. Pan stworzył nas w taki sposób, że możemy być szczęśliwi, nawet jeśli nie otrzymamy wszystkiego, co chcielibyśmy mieć.

12. Dodaj: Dziesiąte przykazanie zabrania nieumiarkowanej zachłanności, zawiści; każe porzucić zawiść i „chore” ambicje, wskazuje na radość z małych rzeczy, uczy człowieka wolności.
13. Uczniowie wypełniają drugą część schematu w ćwiczeniu 3 i uzupełniają ostatnie zdanie.

Prawidłowe rozwiązanie:

O pożądaniu doznań, władzy i rzeczy materialnych mówi przykazanie 10.

Przykazanie dziesiąte zabrania: **nieumiarkowanej zachłanności, zawiści; każe porzucić zawiść i „chore” ambicje, wskazuje na radość z małych rzeczy.**

Bóg w przykazaniach dziewiątym i dziesiątym pragnie chronić serce człowieka, by pozostało one **wolne**.

14. W ramach podsumowania możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne (**Przykazanie IX i X**). Uczniowie mają przyporządkować kafelki do pól PRZYKAZANIE IX lub PRZYKAZANIE X, tak by było jasne, przed czym one ostrzegają.
15. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (Wyjaśnij krótko, czym charakteryzują się „pozytywne pragnienia”, a czym niepożądane pragnienie dóbr materialnych i innych).

Pozytywne pragnienie: **pragnienie posiadania rzeczy, które dają bezpieczeństwo i pomagają okazywać innym miłość, pragnienie posiadania tych dóbr nie przystania wartości duchowych, serce człowieka pozostaje wolne.**

Niepohamowane pożądanie dóbr materialnych i innych: **pożądanie, które „odbiera rozum”, w człowieku rodzi się pragnienie zdobycia tych dóbr za wszelką cenę, które sprawia, że jego serce przestaje być wolne.**

ODPOWIADAM

16. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 (*Jak radzić sobie z pokusami? Zapisz swoje pomysły w chmurkach*). Uczniowie wykonują to zadanie samodzielnie. Chętni mogą odczytać swoje propozycje.
17. Podsumuj katechezę. Zauważ, że człowiek ma wiele powodów do radości. Podkreśl, że codziennie powinniśmy praktykować wdzięczność za to, co mamy, i co nas spotkało.

MODLĘ SIĘ

18. Pomódlcie się na zakończenie katechezy.

Od niepokoju, smutku, obsesji –

proszę Cię, uwolnij mnie, Panie.

Od nienawiści, cudzołóstwa, zawiści –

proszę Cię, uwolnij mnie, Panie.

Od uczucia zazdrości, złości, od myśli o śmierci –

proszę Cię, uwolnij mnie, Panie.

Od wszelkich form nieodpowiedniej seksualności –

proszę Cię, uwolnij mnie, Panie.

Od podziału rodziny i od złego towarzystwa –

proszę Cię, uwolnij mnie, Panie.

Od wszystkiego, co nie pozwala mi wzrastać w Twoich oczach –

proszę Cię, uwolnij mnie, Panie.

Spraw, abym mógł cieszyć się zawsze twoim pokojem.

Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

UZALEŻNIENIA MŁODZIEŻY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom, że prawdziwe szczęście znajduje się tylko w Bogu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje, czym są uzależnienia i zachowania ryzykowne;
- ▶ podaje rodzaje uzależnień i wskazuje na największe zagrożenia młodzieży;
- ▶ omawia pozytywne aktywności życiowe.

POSTAWY: uczeń stara się odpowiedzialnie kroczyć przez życie.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, filmy.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, filmy *Uzależnienie. Czym jest uzależnienie? Jakie są objawy uzależnienia?*¹ oraz *Krótki film o uzależnieniu...*², materiały do pracy w grupach ([załącznik 1](#) – do wydrukowania ×6), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś uczniów, by wykonali ćwiczenie 1: *Wpisz wyrazy w kratki (weź pod uwagę liczbę liter), a rozwiązanie przepisz w wyznaczone miejsce.*

¹ Film jest dostępny online: youtube.com/watch?v=XII06ceCXL4&t=43s (3:31). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Film jest dostępny online: youtube.com/watch?v=rLHvyud1zYY (5:05). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

Możesz zakreślić słowo związane z tą czynnością, której wykonywanie sprawia ci najwięcej radości.

Uczniowie wpisują w kratki słowa: BROWNIE, KINO, PUZZLE, PLAN-SZÓWKA, CZYTANIE. Odczytują rozwiązanie: *Kiedy dobrze planuję swój czas, jestem **wolny** i mam czyste serce.*

3. Zaczynij pogadankę na temat szczęścia. Powiedz, że pragnienie bycia szczęśliwym towarzyszy człowiekowi od samego początku istnienia. To zupełnie normalnie.

Dodaj: *Specjaliści nieustannie podejmują próby zdefiniowania tego terminu oraz określenia czynników, które wpływają na poczucie zadowolenia z życia. W najprostszym ujęciu szczęście jest emocją spowodowaną doświadczeniami ocenianymi jako pozytywne.*

SPOTYKAM

4. Kontynuuj: *Niestety, czasami bywa tak, że w drodze ku szczęściu zamiast radości spotykają nas cierpienia i rozczarowania. Nasze plany pełzną na niczym, ludzie nas ranią i zawodzą, a nasza cierpliwość i ufność zaczynają się kończyć. To bardzo trudny moment, w którym ludzie nierzadko sięgają po najszybsze rozwiązania.*

Dodaj: *Sposoby na osiągnięcie szczęścia, których chwytają się ludzie nie-szczęśliwi i zranieni, często są niesprawdzone i połowiczne. Choć w założeniu mają gwarantować zadowolenie i radość, tak naprawdę znacznie od nich oddalają (albo zapewniają je, ale na krótką chwilę, pozostawiając po sobie pustkę i żal). Do takich sposobów należy zaliczyć używki i zachowania ryzykowne, które za chwilę sobie zdefiniujemy.*

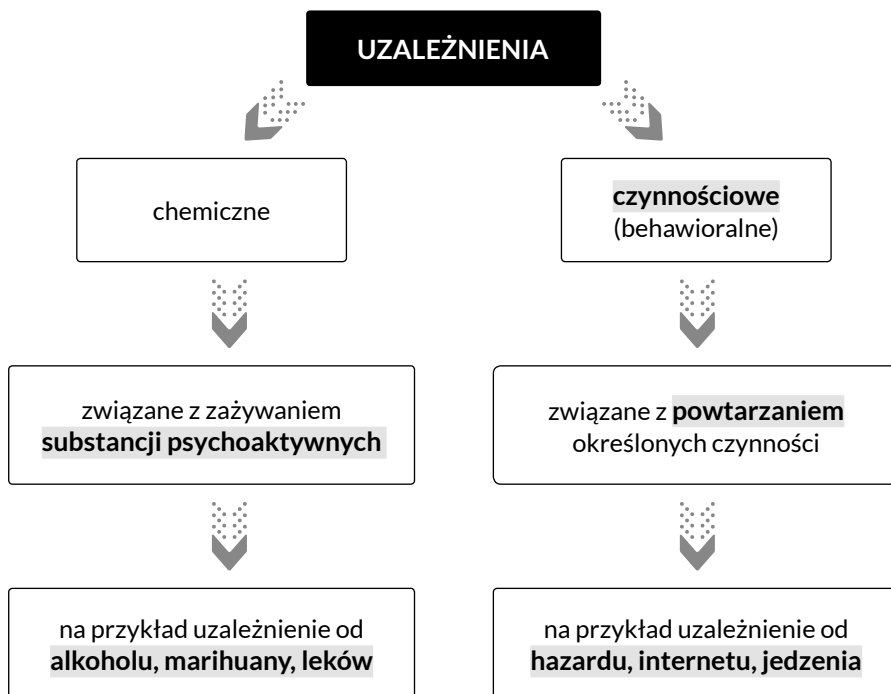
5. Poproś o odczytanie definicji z tej części podręcznika.
 - ▶ **Używka** – substancja wywierająca określony wpływ na organizm (najczęściej na ośrodkowy układ nerwowy), niemająca właściwości odżywczych. Zazwyczaj wykazuje działanie pobudzające. Tak naprawdę używkami można nazwać kawę, colę czy herbatę. Jednak używki to również bardziej szkodliwe substancje, takie jak papierosy, narkotyki, alkohol czy dopalacze.
 - ▶ **Zachowania ryzykowne** – różne zachowania wykazujące potencjalnie szkodliwy wpływ na zdrowie.

POZNAJĘ

6. Zaczynaj mówić o uzależnieniach. Podkreśl, że to, o czym mówiliście przed chwilą – zachowania ryzykowne i używki – mogą prowadzić do różnego rodzaju uzależnień. Dodaj, że termin ten jest bardzo pojemny – specjaliści wyróżniają kilka rodzajów zaburzeń, definiują ich objawy i sposoby leczenia.
7. Jeśli masz taką możliwość, przygotuj uczniów do wyświetlenia filmu *Czym jest uzależnienie? Jakie są objawy uzależnienia?* Poproś, by uczniowie skupili się na przekazie, bowiem po projekcji ich zadaniem będzie rozwiązać dwa ćwiczenia w podręczniku: 2 (*Uzupełnij schemat*) i 3 (*Wymień dwa przykładowe objawy, które mogą występować u osoby uzależnionej*). Najpierw odczytaj polecenia, dopiero potem włącz film.

Prawidłowe rozwiązanie ćwiczenia 2:

Prawidłowe rozwiązanie ćwiczenia 3:

Przykładowe objawy, które mogą występować u osoby uzależnionej, to: *głód, trudność w powstrzymaniu się przed zażyciem substancji lub wykonaniem określonej czynności*.

8. Poproś o odczytanie krótkiego cytatu biblijnego zapisanego pod tytułem katechezy: „Przyszędłem po to, aby [owce] miały życie, i miały je w obfitości” (J 10,10).
9. Wyjaśnij, że Jezus chce dobra dla każdego człowieka. Dodaj, że zostaliśmy stworzeni i powołani do szczęścia, którego pełnia znajduje się właśnie w Bogu. To On zna największe tajemnice i marzenia naszego serca i pragnie je spełniać, obdarzając nas niewyobrażalną miłością.

Podsumuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Dla Boga każdy człowiek jest wyjątkowy i niepowtarzalny – stworzony w najwłaściwszy sposób i przeznaczony do szczęścia, do „życia w obfitości”. Bóg pragnie, byśmy byli wolni – bo tylko wolność pozwala w pełni cieszyć się codziennością.*

ODPOWIADAM

10. Zauważ, że każde uzależnienie odbiera człowiekowi wolność i sprawia, że przestaje on być sobą i traci jasne spojrzenie na rzeczywistość. Właściwy obraz przesłania mu to, od czego jest uzależniony. Dodaj, że człowiek uzależniony stopniowo traci pewność siebie i pogrąża się w smutku.

11. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom kolejny film ilustrujący mechanizm działania uzależnienia – *Krótki film o uzależnieniu...*

Po projekcji podkreśl, że każde uzależnienie na początku wydaje się zupełnie niegroźne, jednak dzień po dniu zaczyna opanowywać umysł i serce. Człowiek zaczyna odczuwać charakterystyczny „głód” i pojawia się w nim potrzeba sięgnięcia po rzecz, od której jest uzależniony, albo zrobienia rzeczy, od której jest uzależniony. Potrzeby człowieka uzależnionego stopniowo stają się coraz większe i trudne do zaspokojenia.

12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na sześć zespołów. Rozdaj im materiały z **załącznika 1** na temat konkretnych uzależnień (alkoholizm, fonoholizm, siecioholizm, narkomania, pornoholizm, hazard). Uczniowie czytają definicje i wspólnie przyporządkowują do nich odpowiednie hasła (nazwy sześciu uzależnień). Grupa, która jako pierwsza prawidłowo rozwiąże to zadanie, może otrzymać plusy.

Wszyscy robią notatki, uzupełniając tabelę w ćwiczeniu 4 w podręczniku.

Prawidłowe rozwiązanie:

ALKOHOLIZM	Choroba, która rozwija się powoli i bardzo podstępnie. Potocznie mówi się, że jest to utrata kontroli nad spożywaniem napojów alkoholowych. Ten stan może prowadzić do śmierci.
FONOHOLIZM	Nadmierne i szkodliwe używanie telefonu komórkowego.
SIECIOHOLIZM	Uzależnienie od internetu.
NARKOMANIA	Uzależnienie od narkotyków. Ten stan może prowadzić do śmierci.
PORNOHOLIZM	Termin obejmuje uzależnienie od oglądania wizerunków osób lub przedmiotów o cechach jednoznacznie seksualnych, które zostały utworzone z zamiarem wywołania pobudzenia seksualnego lub podniecenia u oglądających.
HAZARD	Wszystkie gry pieniężne, w których o wygranej decyduje przypadek lub algorytm naśladowujący wyniki losowe.

13. Na koniec porozmawiaj z uczniami na temat spędzania czasu wolnego. Powiedz, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Można szukać szczęścia przez całe życie i błędzić, sięgając po niewłaściwe rozwiązania. Wrażenie dobrych i skutecznych sprawiają używki i substancje pobudzające. Kuszące wydają się także działania, które dają chwilowe uczucie przyjemności – ale zaraz potem powodują spadek formy i smutek. Aby uchronić się przed szkodliwym działaniem tego typu ryzykownych rozwiązań, bardzo ważne jest to, by o siebie zadbać i odpowiednio zaplanować swój czas wolny. Zastanów się: Jak lubisz odpoczywać? Może warto, żebyś zaangażował się w działalność wolontariatu albo harcerstwa? A może potrzebujesz wyładować nadmiar energii...? Jeśli tak, w twoim przypadku świetnie sprawdzi się sport.*

14. Dodaj: *Każdy uzależniony zasługuje na pomoc. Osoby w waszym wieku mogą ją znaleźć w domu, w szkole, w poradni psychologicznej. Obecnie działa mnóstwo takich miejsc – namiary możecie znaleźć np. w internecie.*

15. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do [quizu](#) odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się wspólnie. Odczytajcie z podręcznika fragment Psalmu 37.

*Miej ufność w Panu i postępuj dobrze,
mieszkaj na ziemi i dochowuj wierności.
Raduj się w Panu,
a On spełni pragnienia twego serca.
Powierz Panu swoją drogę
i zaufaj Mu: On sam będzie działał.
(Ps 37,3–5)*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział IV)

GEOGRAFIA

- ▶ Współodpowiedzialność ludzi za stan środowiska przyrodniczego na świecie.

BIOLOGIA

- ▶ W kontekście przykazania piątego: sposoby radzenia sobie ze stresem; negatywny wpływ na funkcjonowanie układu nerwowego niektórych substancji psychoaktywnych.
- ▶ W kontekście przykazania szóstego: cechy fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka.
- ▶ W kontekście przykazania siódmego: ekologia i ochrona środowiska, racjonalne gospodarowanie tymi zasobami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wzbudzanie szacunku do członków rodziny i wyrażanie im wdzięczności; komunikowanie uczuć, wyrażanie pamięci, składanie życzeń z okazji rodzinnych uroczystości, uprzejmość i uczynność każdego dnia; podział obowiązków; praca i rekreacja; tworzenie atmosfery świętowania.
- ▶ Życie jako fundamentalna wartość: szacunek dla ludzkiego ciała; podstawy higieny; troska o zdrowie; osoby z niepełnosprawnością jako wartościowi partnerzy w koleżeństwie, przyjaźni, miłości i rodzinie; troska o osoby chore i umierające.
- ▶ Problemy wieku młodzieńczego i sposoby radzenia sobie z nimi; budowanie relacji międzyosobowych; istota: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieńczych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości; potrzeba i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy.
- ▶ Pojęcia związane z seksualnością.

ROZDZIAŁ V

BÓG W STARYM I NOWYM PRZYMIERZU

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom Boga w Starym i Nowym Przymierzu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, co to jest przymierze;
- ▶ opisuje znaczenie przymierza zawartego w Starym Testamencie;
- ▶ tłumaczy znaczenie przymierza zawartego w Nowym Testamencie;
- ▶ argumentuje, że bez znajomości Starego Testamentu Nowy jest niezrozumiały.

POSTAWY: uczeń zachowuje szacunek wobec Starego i Nowego Przymierza.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, tekst biblijny do odsłuchu¹ (Hbr 8,8–10.13), Pismo Święte (jedno na ławkę), materiały do pracy w parach ([załącznik 1](#) – wydrukować tyle razy, ile jest par w klasie; rozciąć według linii i włożyć do osobnych kopert, tak by na każdą parę przypadła jedna koperta z pakietem określeń Boga w Starym i Nowym Przymierzu), komputer z dostępem do internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę o obietnicach i dotrzymywaniu słowa. Zauważ, że składanie obietnic jest wpisane w ludzką naturę. Od zarania dziejów

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

przyrzekano sobie różne rzeczy. Podkreśl, że potwierdzenie tego można znaleźć m.in. w Biblii, w której znajdują się opisy przymierzy zawarte między ludźmi a Bogiem.

SPOTYKAM

3. Przypomnij uczniom, że Pan Bóg od samego początku pragnął doprowadzić ludzi do jedności z Nim – chciał, by byli szczęśliwi. Ideę tę wyraża właśnie temat przymierza, które zostało zawarte z Izraelem, czyli narodem wybranym.
4. Wyjaśnij, czym jest przymierze (termin wyrażający więź między Bogiem a wybranym przez Niego ludem; przymierze oznaczało układ przyjaźni między Panem a ludzkością – w Starym Testamencie reprezentowaną przez Noego, Abrahama czy Mojżesza). Omówcie krótko przymierza zawarte z Noem, Abrahamem i Mojżeszem.
5. Powiedz, że przymierze zawarte z Mojżeszem na górze Synaj stanowi centrum Starego Przymierza (zawartego w Starym Testamencie). Obejmowało ono Dekalog i Prawo. Naród wybrany obiecał, że będzie wierny Bogu, a On go nigdy nie opuści. Nazywamy to Przymierze Starym; wymagało ono surowego przestrzegania przez naród wspomnianego Prawa Mojżeszowego (zawierającego ponad sześćset nakazów). Choć lud wybrany wielokrotnie nie dotrzymywał zobowiązań, Bóg zawsze mu przebaczał. Zapowiedział też zawarcie Nowego Przymierza przez pośrednika – Sługę Jahwe, czyli Syna Bożego.
6. Kontynuuj: *Nowe Przymierze (zawarte w Nowym Testamencie) zostało zapoczątkowane przez ofiarę życia Jezusa Chrystusa – Syn Boży stanowi centrum Nowego Przymierza. Umierając na krzyżu, zawarł on z ludźmi nowe i ostateczne przymierze. Od tej pory każdy z nas jest powołany do tego, by po śmierci trafić do nieba i już na zawsze żyć z Bogiem.*

Dodaj: *Za chwilę powiemy sobie trochę więcej o Nowym Przymierzu i powodach, dla których zostało ono zawarte.*

7. W celu podsumowania wiadomości poproś o wykonanie ćwiczeń 1 oraz 3.

Ćwiczenie 1: *Zapisz definicję słowa „przymierze” i wyjaśnij, kiedy zostało zawarte Stare Przymierze, a kiedy Nowe. Wymień trzy przymierza z czasów*

Starego Testamentu, które wyrażały więź między Bogiem a wybranym przez Niego ludem.

Prawidłowe rozwiązanie:

Przymierze – **termin wyrażający więź między Bogiem a wybranym przez Niego ludem. Przymierze oznaczało układ przyjaźni między Panem a ludzkością. Przymierze z czasów Starego Testamentu nazywamy Starym, a to zawarte w czasach Nowego Testamentu – Nowym.**

Trzy przymierza z czasów Starego Testamentu wyrażające więź między Bogiem a wybranym przez Niego ludem: 1) **przymierze z Noem**; 2) **przymierze z Abrahamem**; 3) **przymierze z Mojżeszem**.

Ćwiczenie 3: Uzupelnij luki w zdaniach, wybierając jedno z podanych w nawiasie dwóch słów.

Prawidłowe rozwiązanie:

Przymierze pod górą Synaj miało (**wielkie** / małe) znaczenie dla Izraelitów. Bóg zawarł je z (**Mojżeszem** / Abrahamem). Przymierze zawarte na Synaju nazywane jest (**Starym** / Nowym) Przymierzem. Było ono zapowiedzią (Starego / Nowego) Przymierza, które zostało (**zapoczątkowane** / zwieńczone) przez ofiarę życia Jezusa Chrystusa – stanowi On (**centrum** / efekt) Nowego Przymierza. Dostrzegamy w nim jeszcze większą miłość Boga do człowieka. Przymierze to obejmuje (**wszystkich** / wybranych) ludzi.

POZNAJĘ

8. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: Biblia przedstawia Boga za pomocą obrazów i wydarzeń z historii Izraela. Pan mówi do nas inaczej w Starym, a inaczej w Nowym Testamencie. W Starym Testamencie (były to czasy Starego Przymierza) Bóg zwracał się do ludzi przez proroków, w Nowym – przez swego Jednorodzonego Syna. Bóg Nowego Testamentu jest tym samym Bogiem, co w Starym Testamencie, przy czym Jego pełne objawienie dokonało się właśnie w Jezusie Chrystusie. Przyniósł On na ziemię nową naukę i pozostawił swoim uczniom nowe przykazanie miłości, które powiązał z Nowym Przymierzem.

9. Zaproponuj odsłuchanie tekstu biblijnego.

Oto nadchodzą dni, mówi Pan, a zawrę z domem Izraela i z domem Judy przymierze nowe. Nie takie jednak przymierze, jakie zawarłem z ich domem w dniu, gdy ich wzięłem za rękę, by wyprowadzić ich z ziemi egipskiej.

Ponieważ oni nie wytrwali w moim przymierzu, przeto i Ja przestałem dbać o nich, mówi Pan. Takie jest przymierze, które zawarę z domem Izraela po owych dniach, mówi Pan. Nadam prawa moje w ich myśli, i wypiszę je na ich sercach, i będę im Bogiem, a oni będą Mi ludem. (...) Skoro zaś mówi o nowym, pierwsze uznał za przestarzałe; a to, co się przedawnia i starzeje, bliskie jest zniszczenia. (Hbr 8,8–10.13)

10. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ O czym mówi fragment Listu do Hebrajczyków? (jest to zapowiedź zawarcia Nowego Przymierza między Bogiem a Izraelitami)
- ▶ Dlaczego Pan Bóg chce zawrzeć Nowe Przymierze? (ponieważ Izraelici nie wytrwali w obietnicach złożonych w Starym Przymierzu)
- ▶ Na czym będzie polegało Nowe Przymierze? (Bóg nada Izraelowi nowe prawa i wypisze je w ich sercach)
- ▶ Jakie im daje zapewnienie? (Bóg będzie ich Bogiem, a oni Jego ludem)

Skomentuj: *Przymierze zawarte przez Mojżesza na górze Synaj było najważniejszym wydarzeniem w dziejach narodu wybranego. Pan Bóg zapowiedział zawarcie Nowego Przymierza, ponieważ Izraelici nie dotrzymywali obietnic złożonych wcześniej, w Starym Przymierzu. Pan Bóg obiecał im, że w ich sercach i myślach wypisze nowe prawo. Zapewnił lud wybrany, że zawsze będzie ich Bogiem, a oni Jego ludem.*

ODPOWIADAM

11. Omówcie cechy Boga w Starym Testamencie i Nowym Testamencie (podsumowanie z tej części podręcznika).

Bóg Starego Przymierza

- ▶ *Imię Boga – „Jahwe”.*
- ▶ *Bóg jest od początku – nie ma w Nim początku ani aktu stawania się.*
- ▶ *Bóg jest tylko jeden – obok Niego nie mogą istnieć inni bogowie.*
- ▶ *Bóg jest żywy i prawdziwy – jest Bogiem ojców, Abrahama, Izaaka i Jakuba.*
- ▶ *Bóg jest Panem wszechrzeczy – jest Stwórcą nieba i ziemi, podtrzymuje świat w istnieniu, nic nie jest dla Niego niemożliwe.*
- ▶ *Wybrane przymioty Boga: wierny danym obietnicom; wszechobecny, sprawiedliwy, żywy i święty.*

Bóg Nowego Przymierza

- ▶ Bóg Nowego Przymierza nie jest „inny” ani „nowy”, ale objawia się jako Bóg miłujący wszystkie ludy.
- ▶ Bóg objawia się przede wszystkim w Osobie Jezusa Chrystusa.
- ▶ Jezus Chrystus zwraca się do Boga Ojca w czuły sposób: „Abba”.
- ▶ Jezus Chrystus nazywa siebie Emmanuelem, czyli „Bogiem z nami”. Jest obrazem Boga niewidzialnego, Synem Bożym, w którym mieszka cała pełnia bóstwa.
- ▶ Spotkanie Ojca z Synem odbywa się w Duchu Świętym. Jezus, objawiając Ojca, objawia równocześnie Ducha Świętego.

12. Podkreśl, że Bóg w Nowym Testamencie nie jest „innym”, „nowym” Bogiem, ale że objawił się przez swojego Syna, Jezusa Chrystusa. Następnie wytłumacz uczniom, że dzięki Chrystusowi jesteśmy uczestnikami przymierza z Bogiem i należymy do ludu Bożego.

13. Zaproponuj pracę w dwuosobowych zespołach. Powiedz, że uczniowie wykonają w parach dwa zadania. Najpierw poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Znajdź oznaczone siglami fragmenty i wypisz określenia Boga Starego Testamentu*). Na każdej ławce połóż Pismo Święte.

Po chwili sprawdźcie poprawne rozwiązanie:

Sdz 11,27: sędzia („Pan, który jest sędzią”).

Oz 11,9: święty („Ja – Święty”).

Następnie rozdaj uczniom **koperty** (jedna na parę). Powiedz, że ich zadaniem jest zapoznać się z określeniami Boga, a następnie przyporządkować je do czasów Starego lub Nowego Przymierza.

Prawidłowe rozwiązanie:

Stare Przymierze

Bóg istnieje od początku. (por. Rdz 1,1)

Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie! (Wj 20,3)

Przysięgam na moją świętość. (por. Am 4,2)

JAHWE

Skąta Izraela. (por. Ps 18,3)

Nowe Przymierze

Bóg jest miłością.

Wydał swojego Jednorodzonego Syna.

Jezus Chrystus przypieczętował przymierze na wieki własną Krwią.
(por. Hbr 13,12)

Dobry Pasterz

Jesteś moim Synem.

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Połącz pojęcia z definicjami*). Uczniowie pracują już indywidualnie.

Prawidłowe rozwiązanie:

Przymierze z Noem – zawarte po potopie, jego znakiem była tęczą.

Przymierze z Abrahamem – zawarte przez jego wiarę, nieodwołalne i wieczne.

Przymierze z Mojżeszem na Synaju – obejmowało Dekalog i Prawo zawierające ponad sześćset nakazów.

Stare Przymierze – Stary Testament.

Nowe Przymierze – opieczętowne krwią Chrystusa – dzięki niemu każdy człowiek otrzymał możliwość zbawienia.

MODLĘ SIĘ

15. Pomódlcie się, odczytując fragment z Księgi Mądrości.

*Ty zaś, Boże nasz, jesteś dobry i wierny,
cierpliwy i miłosierny w rządach nad wszystkim.
Nawet gdy zgrzeszymy, Twoimi jesteśmy,
świadomi Twojej mocy;
ale nie będziemy grzeszyć, świadomi tego,
żeśmy za Twoich poczytani.
Ciebie znać – to sprawiedliwość doskonała;
pojąć Twą moc – to korzeń nieśmiertelności.
(Mdr 15,1-3)*

NARÓD WYBRANY: IZRAEL

CEL GŁÓWNY: wyjaśnienie uczniom, dlaczego Izrael był narodem wybranym.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia informacje o państwie Izrael;
- ▶ tłumaczy, skąd wzięła się nazwa „Izrael”;
- ▶ wyjaśnia, dlaczego Izrael stał się narodem wybranym.

POSTAWY: uczeń nabiera świadomości, jak ważny stał się dla Boga naród wybrany.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w parach, śpiew.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), tekst biblijny do odsłuchu¹ (Pwt 7,7–9), komputer z dostępem do internetu (wystarczy sam dźwięk), podkład muzyczny lub nagranie piosenki *Słuchaj, Izraelu* oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Poproś, by uczniowie zapoznali się z flagą zamieszczoną w tej części podręcznika. Podaj kilka najważniejszych informacji o państwie Izrael (położone na Bliskim Wschodzie, w Azji Zachodniej, na wschodnim brzegu Morza Śródziemnego; populacja liczy obecnie 7,66 miliona; większość populacji stanowią Żydzi – 75%). Dodaj, że najstarsza historyczna wzmianka o Izraelu pochodzi z XIII wieku przed Chrystusem, a w X wieku przed Chrystusem państwo rozpadło się na dwie części.

¹ Możesz skorzystać z portalu biblijni.pl albo bibliaaudio.pl.

Wyodrębniły się wówczas Królestwo Południowe (Juda) ze stolicą w Jerozolimie i Królestwo Północne, którego stolicą została Samaria. To właśnie Królestwo Północne było określane jako Izrael.

3. Połóż na każdej ławce Pismo Święte. Poproś, by uczniowie, pracując w parach, odszukali siglum: Rdz 32,29 i przeczytali ten fragment. Omówcie go. Skomentuj: *Właśnie stąd wzięta się nazwa „Izrael” (hebr. יִשְׂרָאֵל – Israel – „walczący z Bogiem”).*

SPOTYKAM

4. Zaczynij mówić o narodzie wybranym. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Pojęcie „naród wybrany” jest utożsamiane właśnie z Izraelem – narodem żydowskim – i wywodzi się z Tory. W jej ostatniej księdze, Dewarim, czytamy: „Gdyż ty jesteś świętym ludem Pana, Boga twego. Ciebie wybrał Pan, Bóg twój, spośród wszystkich ludów na ziemi, abyś był jego wyłączną własnością” (Dewarim 7,6). „Wybranie” Izraelitów, o którym mowa w tym fragmencie, wcale nie oznaczało, że Żydzi są ważniejsi niż inne narody albo stoją wyżej od nich. Wybranie przez Pana wiązało się ze szczególną misją – przekazaniem innym ludom prawdy o Jedynym Bogu. Izraelici zawarli przymierze z Bogiem: otrzymali od Niego zbiór praw, a ich przestrzeganie miało im zapewnić Boże błogostawieństwo i szczęśliwe życie na ziemi.*

Dodaj, że na dzisiejszej katechezie powiecie sobie, na czym polegało „wybranie” Izraelitów.

POZNAJĘ

5. Powiedz: *Wyjaśnienie podaje nam Księga Powtórzonego Prawa.*
6. W tym momencie zaproponuj odsłuchanie tekstu biblijnego.

Pan wybrał was i znalazł upodobanie w was nie dlatego, że liczebnie przewyższacie wszystkie narody, gdyż ze wszystkich narodów jesteście najmniejszym, lecz ponieważ Pan was umiłował i chce dochować przysięgi danej waszym przodkom. Wyprowadził was mocną ręką i wybawił was z domu niewoli, z ręki faraona, króla egipskiego. Uznaj więc, że Pan, Bóg twój, jest Bogiem, Bogiem wiernym zachowującym przymierze i mi-

łość do tysięcznego pokolenia względem tych, którzy Go miłują i strzegą Jego praw. (Pwt 7,7–9)

7. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Dlaczego Bóg wybrał Izraelitów? (miłował ich i chciał dochować przysięgi danej ich przodkom)
- ▶ Jaki jest obraz Boga w tym fragmencie? (wierny, zachowuje przymierze)
- ▶ Co zrobił Bóg dla Izraela? W jaki sposób się o niego troszczył? (wyprowadził go z Egiptu i uwolnił z niewoli faraona)

Skomentuj: „Wybranie”, o którym mowa we fragmencie Księgi Powtórzonego Prawa, nie wiąże się z żadnymi zasługami, którymi wyróżniali się Izraelici. To „wybranie” wynikało z bezinteresownej miłości Boga – miłości, którą Bóg ukochał wszystkich ludzi. To rodzaj łaski. Izraelici usłyszeli zachętę do przestrzegania prawa nadanego przez Pana.

Dodaj: Wymieniono tutaj wszystkie momenty, w których Bóg czuwał nad narodem wybranym i się nim opiekował. Tak jak przypomnieliście przed chwilą, to Pan wyprowadził Izraelitów z niewoli i wyzwolił ich z władzy faraona.

8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Wiesz, że każdy człowiek należy do narodu wybranego przez Boga? Pomyśl i zapisz, jakie obietnice od Niego otrzymałeś*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

ODPOWIADAM

9. Podsumuj wiadomości. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Bóg nie cofnął swojego słowa danego ludowi wybranemu nawet wtedy, gdy ten nie przestrzegał Jego praw. Nadal się nim opiekował – bo Pan nigdy nie zostawia swoich dzieci samych sobie. Izrael miał być narodem, z którego narodzi się Mesjasz, wyzwoliciel świata z grzechu i śmierci. Wszystkie zapowiedzi proroków dotyczące Bożego planu wypełniły się później – stało się to w Osobie Jezusa Chrystusa.*
10. Zapowiedz pracę w parach. Poproś, by uczniowie zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 1 w podręczniku (*Sięgnij po Pismo Święte i znajdź fragment: Pwt 5,1–22. W kamienną tablicę wpisz „tradycyjne” dziesięć przykazań, a następnie spróbuj je przereklamować na język współczesny. Swoje propozycje zapisz na tablicie*).

Po chwili omówcie wykonanie tego zadania. Uczniowie wymieniają się pomysłami.

MODLĘ SIĘ

11. Na koniec odśpiewajcie wspólnie piosenkę *Słuchaj, Izraelu* (słowa znajdują się w tej części podręcznika).

*Słuchaj, Izraelu, słuchaj moich słów,
słuchaj, Izraelu, co zamierza Bóg.
Z Maryi Dziewicy narodzi się Syn,
Zbawca świata, Odkupiciel, Jezus Chrystus Król.
Z Maryi Dziewicy narodzi się Syn,
Zbawca świata, Odkupiciel.*

*Słuchaj Izraelu, słuchaj moich słów,
z niewoli egipskiej prowadzi cię Bóg
w ten nieznaną jeszcze, choć szczęśliwy kraj.
W swoim prawie, w swoim trudzie, Izraelu, trwaj.*

JUDAIZM. STARE I NOWE PRZYMIERZE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom związku między ludem Starego a Nowego Przymierza.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia różnicę między Starym a Nowym Przymierzem;
- ▶ wymienia cechy charakterystyczne oraz wspólne dla judaizmu i dla chrześcijaństwa;
- ▶ uzasadnia, że Kościół jest ludem Nowego Przymierza.

POSTAWY: uczeń zachowuje szacunek wobec wyznawców judaizmu.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna (lapbook).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zrób powtórkę z poprzednich katechez. Przypomnijcie wiadomości na temat Izraela, narodu wybranego i przymierza z Bogiem.
3. Podaj uczniom definicję przymierza: *Umowa, w której dwie strony zobowiązują się do współpracy oraz udzielania sobie wzajemnej pomocy w określonych umową sytuacjach.* Spytaj, czy uczniowie kojarzą momenty historyczne, w których zawierane były przymierza (powinna paść odpowiedź, że po walkach zbrojnych).

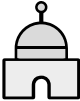
4. Podsumuj: *Przymierza, które zawierano po walkach zbrojnych, zakładały zasadę współzależności – obie strony zawierające przymierze były sobie równe i jeśli jedno z nich nie dotrzymało ustaleń, umowa przestawała obowiązywać. Przymierze, które Bóg zawarł z ludźmi, miało zupełnie inny charakter.*

Dodaj: *Pakt na linii Bóg – człowiek jest wyjątkowy i nie zakłada współmierności. Stwórca nigdy się nie zniechęca i nie zawodzi, nie zostawia człowieka samemu sobie. Człowiek... Cóż, z jego doskonałością bywa różnie. Dzieje się tak, ponieważ ludzie mają skłonność do popełniania błędów: zapominają o złożonych obietnicach, brakuje im motywacji do ich dotrzymywania itd.*

SPOTYKAM

5. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *W Biblii czytamy o dwóch przymierzach, które Bóg zawarł z ludźmi. Pierwsze (Stare Przymierze) związane było z narodem wybranym i miało nieodwołalny charakter. Drugie (Nowe Przymierze) było dopełnieniem tego pierwszego i wypełniło się w Jezusie Chrystusie, który umarł i zmartwychwstał dla naszego zbawienia. Nie można mówić o Nowym Przymierzu, pomijając poprzednie (Stare Przymierze), gdyż chrześcijaństwo wyrosło z judaizmu i ma wiele wspólnego z tą religią.*
6. Wyjaśnij, że judaizm to religia oparta na Starym Przymierzu. Jego wyznawcy wierzą w Jednego Boga, który objawił się na górze Synaj i zawarł przymierze z ludem Izraela, obiecując mu ochronę oraz pomoc w zamian za podporządkowanie się Bożym nakazom. Zaznacz, że chrześcijaństwo wywodzi się z judaizmu. Przy okazji możesz podać definicję monoteizmu (jedyńobóstwo, wiara w jednego Boga).
7. Omów tabelę w tej części podręcznika:

 <p>MENORA</p>	<p>Siedmioramienny świecznik żydowski. Pierwsza menora najpierw stała przed Arką Przymierza, a potem znajdowała się kolejno w pierwszej i drugiej świątyni w Jerozolimie. Symbolizowała ona, że Bóg czuwa nad Izraelitami i opiekuje się nimi. Kiedy w 70 roku po Chrystusie Rzymianie zdobyli Jerozolimę, zrabowali też ten bezcenny zabytek.</p>
--	--

 JARMUŁKA	<p>Sukienna lub aksamitna czapeczka okrywająca czubek głowy, noszona głównie przez Żydów. Zakładanie jarmułki wymagane jest podczas modlitwy i studiowania Tory; przykryta głowa jest oznaką szacunku.</p>
 MEZUZA	<p>Zwitek pergaminu z wypisanymi wersetami Pięcioksięgu, zawieszany przez Żydów na framudze drzwi.</p>
 TORA	<p>Tora = Pięcioksiąg = pięć pierwszych ksiąg Starego Testamentu. To najważniejszy tekst objawiony judaizmu, według Tradycji spisany przez Mojżesza na polecenie Boga.</p>
 SYNAGOGA	<p>Żydowski dom modlitw, miejsce studiowania Tory i nauczania. Od średniowiecza siedziba kahału (żydowskiej gminy wyznaniowej) i sądu rabinackiego.</p>
SZABAT	<p>Świąteczny dzień odpoczynku, trwający od piątkowego do sobotniego zachodu słońca. Dzień, w którym należy oddać Bogu cześć i powstrzymać się od pracy.</p>

POZNAJĘ

8. Zauważ, że Stare i Nowe Przymierze związane było z Osobą Jezusa Chrystusa, którego zapowiadali prorocy Starego Testamentu.
9. Powiedz: *O kwestiach teologicznych odnoszących się do tego zagadnienia nawiązywał między innymi przewodniczący Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan, Kurt Koch. 10 grudnia 2015 roku ukazał się krótki dokument z okazji pięćdziesiątej rocznicy wydania deklaracji „Nostra aetate”. Przeczytamy teraz fragment tego dokumentu.*
10. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika.

Koch stwierdził, że „jedność i różnica między judaizmem a chrześcijaństwem wysuwają się na plan pierwszy w świadectwie Bożego objawienia. Ponieważ Stary Testament jest integralną częścią Biblii chrześcijańskiej, to między judaizmem a chrześcijaństwem istnieje głęboko zakorzenione poczucie wewnętrznego pokrewieństwa. Korzenie chrześcijaństwa leżą w Starym Testamencie, a chrześcijaństwo stale czerpie pokarm z tych korzeni.

Jednak chrześcijaństwo jest zakorzenione w Osobie Jezusa z Nazaretu, którego uznaje za Mesjasza obiecanego narodowi żydowskiemu oraz jako Jednorodzonego Syna Bożego, który po swojej śmierci na krzyżu i zmartwychwstaniu nadal komunikuje siebie przez Ducha Świętego”¹.

11. Zapytaj uczniów:

- ▶ W czym przejawia się jedność i różnica między judaizmem a chrześcijaństwem? (w świadectwie Bożego objawienia)
- ▶ Dlaczego między chrześcijaństwem a judaizmem istnieje pokrewieństwo? (ponieważ Stary Testament jest integralną częścią Biblii chrześcijańskiej)
- ▶ Co stanowi fundament wiary chrześcijańskiej? (wiara w Jezusa Chrystusa jako Syna Bożego, jedynego Zbawiciela i oczekiwanego Mesjasza)

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (Połącz w pary pojęcia z definicjami).

Prawidłowe rozwiązanie:

Monoteizm – wiara w jednego, osobowego i wszechmocnego Boga, który jest Stwórcą i Panem wszystkich ludzi i rzeczy, a mimo to istnieje poza nimi.

Nowe Przymierze – spełnienie obietnic Starego Przymierza.

Stare Przymierze – układ przyjaźni Boga z ludźmi reprezentowanymi przez Noego.

Pascha – żydowskie święto rodzinne obchodzone w czasie wiosennej pełni Księżyca, kiedy wspomina się wyjście z Egiptu.

13. Przeanalizuj z uczniami grafikę drzewa w tej części podręcznika (przy korzeniach znajduje się napis: STARY TESTAMENT, na pniu: NOWY TESTAMENT, przy koronie: JEZUS CHRYSZTUS).

Podsumuj: Korzeniem chrześcijaństwa jest judaizm (stąd przy korzeniach znajduje się napis STARY TESTAMENT). Pień, na którym widnieje napis NOWY TESTAMENT, nawiązuje do tego, że Nowe Przymierze jest dla chrześcijan spełnieniem obietnic Starego Przymierza.

¹ Refleksje o kwestiach teologicznych odnoszących się do relacji katolicko-żydowskich z okazji 50. rocznicy „Nostra aetate”, kard. Kurt Koch (przewodniczący), bp Brian Farrell (vice-przewodniczący), ks. Norbert Hofmann SDB (sekretarz), Watykan, 10 grudnia 2015 roku, cyt. za: papiez.wiara.pl/doc/2926520.Bo-dary-laski-i-wezwanie-Boze-sa-nieodwolalne-Rz-11-29/7 (dostęp: 1 lutego 2022 roku).

ODPOWIADAM

14. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Nowe Przymierze zostało zapoczątkowane w Starym Testamencie i stało się spełnieniem obietnic, które Bóg złożył Izraelitom. Tym, co łączy chrześcijan i żydów, są wiara w jednego Boga, Stwórcę i Pana świata, oraz cześć dla ksiąg biblijnych Starego Testamentu. Lud Starego Przymierza i nowy Lud Boży oczekują ponadto na przyjście Mesjasza – przy czym chrześcijanie wierzą, że jest Nim Chrystus, i oczekują Jego **powtórnego**, a nie pierwszego przyjścia. Świetnie podsumował to papież Jan Paweł II: „I tak jak te dwie części Biblii (Stary i Nowy Testament) różnią się między sobą, ale równocześnie są ze sobą związane, taki właśnie związek istnieje pomiędzy ludem żydowskim i Kościołem katolickim”².*

15. Kontynuuj wątek różnic między judaizmem a chrześcijaństwem.

Hasła, które powinny paść:

Chrześcijaństwo: wiara w Jezusa Chrystusa jako Syna Bożego i Mesjasza; niedziela dniem świętym, Nowy Testament, Eucharystia, Nowe Przymierze, Kościół jako Lud Boży Nowego Przymierza

Judaizm: Pascha, oczekiwanie na Mesjasza, Stary Testament, Izrael wybranym narodem, szabat, synagoga, Tora

16. W podsumowaniu podkreśl, że tym, co łączy obie religie, jest monoteizm, wiara w jednego Boga, Pana i Stwórcę, a także Stary Testament.

17. Zadanie domowe: ćwiczenie 2 w podręczniku (*Przygotuj lapbooka na temat różnic i wspólnych wartości dla judaizmu i chrześcijaństwa*). Ćwiczenie ma charakter pracy indywidualnej. Wyjaśnij uczniom, czym jest lapbook (forma kreatywnego zaprezentowania informacji – pobudza wyobraźnię i rozbudza ciekawość; pozwala na cykliczne uzupełnianie wiadomości).

² Jan Paweł II w wypowiedzi do przedstawicieli Ligi Przeciw Zniestrzawianiu B'nai B'rith, 22 marca 1984 roku, cyt. za: religie.wiara.pl/doc/750931.Jan-Pawel-II-i-dialog-dla-pokoju (dostęp: 1 lutego 2022 roku).

MODLĘ SIĘ

18. Pomódlcie się na koniec katechezy. Odczytajcie z podręcznika fragment Psalmu 105.

*Śpiewajcie Mu i grajcie Mu,
rozpowiadajcie wszystkie Jego cuda!
Szczyćcie się Jego świętym imieniem;
niech się weseli serce szukających Pana!
Rozmyślajcie o Panu i Jego potędze,
szukajcie zawsze Jego oblicza!
Pamiętajcie o cudach, które On zdziałał,
o Jego znakach i sądach z ust Jego,
potomstwo Abrahama, Jego słudzy,
synowie Jakuba, Jego wybrańcy.
(Ps 105,2-6)*

TEN, KTÓRY WYPEŁNIA PRAWO

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom jedności Starego i Nowego Testamentu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy sens Prawa Starego Przymierza;
- ▶ wyjaśnia, jak działa Prawo Boże;
- ▶ podaje obowiązki i prawa ucznia Jezusa.

POSTAWY: uczeń wzmacnia w sobie odpowiedzialność za wypełnianie Bożych przykazań.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy indywidualnej ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia), nożyczki i klej dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat gier planszowych. Zapytaj, czy uczniowie w nie grają. Dopytaj, co jest niezbędne, by zabawa miała sens i można było jednoznacznie stwierdzić, kto wygrał, a kto przegrał (reguły).

Podsumuj: Podobnie jest z życiem – gdyby nie wymyślono pewnych „reguł”, gdyby nie było żadnych praw i norm, a ludzie kierowaliby się tylko osobistymi pragnieniami, powstałby egoistyczny, bezładny świat, którym rządziłby wyzysk.

SPOTYKAM

3. Powiedz: *Prawo i zasady obowiązywały również lud Starego Testamentu. Najważniejsze z nich zostały zebrane w formie dziesięciu przykazań (Dekalog), a także w Prawie Starego Przymierza (Tora).*

Przypomnijcie sobie pojęcia (definicje z tej części podręcznika).

Prawo Starego Przymierza wyraża prawdy, które dla rozumu są zgodne z naturą, a zostały oznajmione i potwierdzone jako Prawo Boże.

Tora (hebr. „nauka”, „pouczenie”, „prawo”) – pięcioksiąg Mojżesza (gr. Pentateuch), podstawowa część hebrajskiego kanonu Pisma Świętego, na którą składają się: Księga Rodzaju, Księga Wyjścia, Księga Kapłańska, Księga Liczb, Księga Powtórzonego Prawa.

4. Kontynuuj: *W piątej klasie powiedzieliśmy sobie, że Biblia składa się z dwóch części: ze Starego i Nowego Testamentu. Stary Testament mówi o tym, że Bóg stworzył świat i ludzi, a oni się od Niego odwrócili i utracili raj. Czynili wiele zła, sprzeciwiając się woli Pana. Mimo to Stwórca ich nie opuścił. Wybrał sobie wyjątkowy naród – Izrael – i wyprowadził go z niewoli do wolności. Posyłał do niego proroków, a swoją wolę objawiał właśnie w Dekalogu oraz w Torze. Postępowanie zgodne z wymaganiami Tory miało zapewnić Izraelitom zbawienie¹.*

POZNAJĘ

5. Podkreśl, że w Nowym Testamencie Jezus przypomina, że celem posłania Go przez Boga jest wypełnienie Prawa i przepowiedni prorockich. Nie odrzuca On ani nie znosi wprost niczego z Prawa, ale wypełnia Prawo.
6. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Nie sądzcie, że przyszedłem znieść Prawo albo Proroków. Nie przyszedłem znieść, ale wypełnić Zaprawdę bowiem, powiadam wam: Dopóki niebo i ziemia nie przeminą, ani jedna jota, ani jedna kreska nie zmieni się w Prawie, aż się wszystko spełni. Ktokolwiek więc zniósłby jedno z tych przykazań, choćby najmniejszych, i uczyłby tak ludzi, ten będzie najmniejszy w królestwie niebieskim. A kto je wypełnia i uczy wypełniać, ten będzie wielki w królestwie niebieskim. Bo powiadam wam: Jeśli wasza

¹ Na podstawie: Youcat dla dzieci, 12.

sprawiedliwość nie będzie większa niż uczonych w Piśmie i faryzeuszów, nie wejdziecie do królestwa niebieskiego. (Mt 5,17–20)

7. Skomentuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Ten fragment z Ewangelii św. Mateusza pokazuje nam, jaki był stosunek Jezusa do Prawa Starego Przymierza. Jezus – wierzący Żyd – akceptował etyczne wymagania swoich czasów, ale odrzucał dosłowną, czysto formalną interpretację Prawa. Przestrzegaj przed zatwardziałością serc i skrupulanctwem.*
8. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 (*Przeczytaj jeszcze raz fragment Ewangelii Mt 5,17–20 i napisz, czym według Jezusa powinno się wyróżniać Prawo królestwa Bożego*). Uczniowie notują swoje pomysły. Po chwili podsumujcie pracę. Pozwól na uzupełnienie notatek.
9. Dodaj, że to właśnie przez Jezusa Bóg Ojciec pokazuje, jak ludzie powinni postępować. Rola Jezusa Chrystusa nie kończy się jednak na zachowaniu normy. Jego zadaniem jest dopełnienie, uzupełnienie. To wszystko dokonało się w publicznej działalności, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa.
10. Podsumuj, wykorzystując akapit z tej części podręcznika: *Prawo Boże pozwala rozpoznawać, co należy czynić. To, co dobre, jest jakby przypisane ludzkiej naturze – ale czasami nie mamy siły, by tak postępować, jest to dla nas za trudne. W tym sensie Prawo uświadamia nam, jak bardzo potrzebujemy mocy Bożej, aby wypełniać Jego nakazy i żyć dobrze. Prawo jest więc tym, co przygotowuje na przyjęcie wiary w zbawiającego Boga².*

ODPOWIADAM

11. Powiedz: *My również mamy prawa, z których wynikają pewne obowiązki – np. jako uczniowie w szkole, pracownicy danej instytucji oraz – przede wszystkim – uczniowie Jezusa.*
12. Zaproponuj pracę indywidualną. Rozdaj uczniom wydrukowane materiały z [załącznika 1](#) (tabliczki z przykładami uczniowskich praw i obowiązków oraz tabelę). Podaj im nożyczki i klej. Uczniowie rozcinają kratki, segregują je i nakleją w odpowiednie miejsca tabeli.

² Na podstawie: Youcat, 335.

Prawidłowe rozwiązanie:

OBOWIĄZKI UCZNIĄ SZKOŁY PODSTAWOWEJ	PRAWA UCZNIĄ	OBOWIĄZKI UCZNIĄ CHRYSZTUSA	PRAWA UCZNIĄ CHRYSZTUSA
systematycznie uczęszczać na zajęcia szkolne	prawo do nauki	miłować Boga i poznawać Go przez czytanie Pisma Świętego	prawo do korzystania z łask poprzez działanie Kościoła
aktywnie uczestniczyć w lekcjach	prawo do sprawiedliwej oceny	uczestniczyć w życiu Kościoła	prawo do uczestniczenia w godności dziecka Bożego
godnie reprezentować szkołę	prawo do rozwijania zainteresowań	być posłusznym Bogu	prawo do uczestniczenia w codziennym życiu Kościoła
troszczyć się o porządek w szkole	prawo do prywatności	miłować bliźniego	

13. Kontynuując pracę indywidualną, zadaj ćwiczenie 3 w podręczniku (*Jezus jest Tym, który doskonale wypełniał Prawo. A jak jest z tobą? Czy przestrzegasz Prawa? Zastanów się, nad którym przykazaniem powinieneś popracować, i zapisz jego numer w kółku. Wynotuj pomysły, jak możesz zmienić swoje postępowanie na lepsze*).
14. Na koniec poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Przeczytaj słowa Świętego Ambrożego i napisz, o kogo chodzi*).

Obydwa Testamenty mają jednego Autora. Stary Testament, jak studnia, jest głęboki i bardzo niejasny, dlatego z trudem z niego zaczerpniesz; nie jest pełny, gdyż wtedy jeszcze nie przyszedł Ten, który miał go wyjaśnić. Z tej racji mówi: „Nie przyszedłem znieść Prawa, ale wypełnić”³.

Prawidłowe rozwiązanie: Chodzi o Jezusa Chrystusa.

³ Święty Ambroży z Mediolanu, *Listy*, tłum. P. Nowak, „Biblioteka Ojców Kościoła”, Kraków 1997–2012, s. 14, 78.

MODŁĘ SIĘ

15. Pomódlcie się słowami Psalmu 119.

*Naucz mnie, Panie,
drogi Twoich ustaw,
bym przestrzegał ich aż do końca.
Pouczaj mnie, bym Prawa Twego przestrzegał,
a zachowywał je całym sercem.
Prowadź mnie ścieżką Twoich przykazań,
bo mam w nich upodobanie.
Nakłoń me serce do Twoich napomnień,
a nie do zysku!
Odwróć me oczy,
niech na marność nie patrzą;
na Twojej drodze udziel mi życia!
Spełnij wobec sługi Twego swoją obietnicę,
daną bojącym się Ciebie.
Odwróć moją hańbę,
która mnie trwoży,
bo Twoje wyroki są pełne dobroci.
Oto pożądam Twoich postanowień,
według Twej sprawiedliwości obdarz mnie życiem!
(Ps 119,33–40)*

JUDAIZM I CHRZEŚCJAŃSTWO. PODOBIENSTWA I RÓŻNICE

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom wiary i obyczajów żydowskich oraz podobieństw i różnic między judaizmem a chrześcijaństwem.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ rozpoznaje symbole i przedmioty związane z judaizmem;
- ▶ wyjaśnia, w jakim sensie chrześcijaństwo ma swoje korzenie w judaizmie;
- ▶ wskazuje na różnice i podobieństwa między judaizmem a chrześcijaństwem.

POSTAWY: uczeń zachowuje szacunek wobec wyznawców judaizmu i ich tradycji.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w parach ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdej pary w klasie), Pismo Święte (jedno na ławkę), prezentacja multimedialna [Wyznawcy judaizmu](#), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zapowiedz, że na tej lekcji uczniowie dowiedzą się sporo o współczesnym judaizmie i jego wyznawcach, a także podobieństwach i różnicach pomiędzy żydami a chrześcijanami. Zaczynij od wyjaśnienia, że nazwa

żyd/Żyd może być zapisywana dwojako – małą literą, jeśli oznacza wyznawcę religii, a wielką – gdy mowa o członku narodu.

3. Poproś, by uczniowie przeczytali w ciszy fragment w tej części podręcznika (mówi on o tym, gdzie żyje najwięcej współczesnych wyznawców judaizmu i ilu z nich mieszka w Polsce). Nie komentuj tych treści.

4. Włącz prezentację **Wyznawcy judaizmu** i wyświetl slajd z wykresem. Omówcie go wspólnie. Spytaj:

- ▶ Gdzie żyje najwięcej wyznawców judaizmu? (w USA)
- ▶ Ilu wyznawców judaizmu – szacunkowo – żyje na całym świecie? (czternaście milionów)
- ▶ Ilu z nich żyje w Izraelu? (blisko siedem milionów)
- ▶ Ilu z nich żyje w Polsce? (ok. tysiąca)

Powiedz, że przed II wojną światową Polska była krajem z najliczniejszą wspólnotą żydowską – w Polsce mieszkało ok. trzech milionów Żydów. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, dlaczego ta liczba tak gwałtownie zmalała (w rozmowie kierowanej powinny pojawić się hasła: Holocaust, ucieczka Żydów do Ameryki i innych krajów, utworzenie państwa Izrael i wyjazd Żydów z Polski do Izraela).

SPOTYKAM

5. Włącz następne slajdy prezentacji. Omów elementy żydowskiego stroju modlitewnego. Zaczniij miniwykład. Podczas mówienia przełączaj slajdy.

MODLITWA jest centralną zasadą judaizmu. Żydzi modlą się, by mieć kontakt z Najwyższym. Chociaż w judaizmie można się modlić bez użycia specjalnych rytualnych atrybutów, niektórzy żydzi znajdują głęboki duchowy sens w ich noszeniu. Uważają, że pełny strój modlitewny wzmacnia ich religijne przeżycia. Podstawowe elementy tego stroju to jarmułka, szal modlitewny (tales, tallit) i tefilin.

JARMUŁKA to nakrycie, które zakrywa tylko górną lub tylną część głowy. Niektórzy mocują je za pomocą spinki do włosów. Ci, którzy tego nie robią, mają zwyczaj całowania jarmułki, jeśli spadła ona na ziemię, przed jej ponownym założeniem. Jarmułki noszone są przez mężczyzn i chłopców. Zakładanie ich podczas modlitwy wyraża głęboki szacunek. Przy wejściu do synagog często wystawione są kosze z prostymi, czarnymi jarmułkami. Te,

które dostępne są w sklepach czy u lokalnych sprzedawców, są natomiast bogato zdobione.

SZAL MODLITEWNY – tałas (tallit w języku hebrajskim) – to duży szal z ośmioma cicitami (frędzlami) na każdym rogu, który jest noszony podczas nabożeństw w szabat i świąteczne poranki. Zazwyczaj występuje w kolorze biało-niebieskim. Taki szal może założyć każdy pełnoletni wobec prawa chłopiec (chłopcy żydowscy stają się pełnoletni podczas uroczystości zwanej bar micwa). Frędzle mają nawiązywać do micwot (przykazań), które Bóg dał narodowi żydowskiemu. Tałas nosi się tylko w świetle dziennym. Większość tałasów posiada atarę. Atara to dodatkowa dekoracja, często ozdobiona pięknym i kunsztownym haftem.

TEFILIN – składa się z pasków i dwóch czarnych skórzanych pudełek, które można nosić podczas porannych nabożeństw w dni powszednie. Nie nosi się ich podczas świąt. Wspomniane pudełka zawierają pergaminy z wypisanymi wersetami Tory, które nakazują żydom wiązanie jej słów na ramionach i głowie. Jedną skrzyneczkę umieszcza się na bicepsie i owija pasek wokół ramienia i dłoni w ustalony wzór, a drugą na głowie tuż nad linią włosów i związuje z tyłu, na szyi.

6. Przypomnij i wyjaśnij uczniom kilka dodatkowych pojęć związanych z judaizmem.
- ▶ Halacha – prawo żydowskie, zbiór przykazań religijnych mówiących o tym, jak stosować prawo mojżeszowe (zawiera 248 nakazów i 365 zakazów).
 - ▶ Szabat – siódmy dzień tygodnia (sobota), świąteczny dzień odpoczynku upamiętniający siódmy dzień stworzenia.
 - ▶ Koszerność – zasady określające rodzaj produktów, które mogą być spożywane przez żydów, a także opisujące sposoby ich wytwarzania i przygotowywania.
 - ▶ Tora – Prawo Mojżeszowe, pięć pierwszych ksiąg Biblii (Pięcioksiąg). W judaizmie najważniejsza część Pisma Świętego.
 - ▶ Talmud – najważniejszy komentarz do Tory, powstał w II wieku po Chrystusie.
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Podpisz symbole i przedmioty związane z judaizmem*).

Prawidłowe rozwiązanie (patrząc od góry w dół): gwiazda Dawida, menora, Tora, jarmułka, synagoga.

8. Powiedz, że judaizm jest religią, w której spotykamy wiele pradawnych rytuałów i zwyczajów. Niektóre z nich, np. te dotyczące koszerności lub stroju modlitewnego, dla ludzi z innego okręgu kulturowego mogą wydawać się nieco dziwne lub tajemnicze.
9. Podsumuj. Zauważ, że mówi się, że Żydzi są „starszymi braćmi” chrześcijan, i że wiara żydowska jest korzeniem wiary chrześcijańskiej¹. Podkreśl, że podstaw chrześcijaństwa należy szukać właśnie w judaizmie. Podaj argumenty: *Bóg najpierw umiłował naród izraelski i to do niego przemówił; Pismo Święte wyznawców judaizmu jest pierwszą częścią Pisma Świętego chrześcijan, Jezus Chrystus był Żydem.*

POZNAJĘ

10. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców [naszych] przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna. Jego to ustanowił dziedzicem wszystkich rzeczy, przez Niego też stworzył wszechświat. Ten [Syn], który jest odblaskiem Jego chwały i odbiciem Jego istoty, podtrzymuje wszystko słowem swej potęgi, a dokonawszy oczyszczenia z grzechów, zasiadł po prawicy Majestatu na wysokościach. (Hbr 1,1–3)

11. Skomentuj, nawiązując do akapitu z tej części podręcznika: *Choć trzeba przyznać, że chrześcijaństwo wywodzi się z judaizmu, są też elementy, które nas dzielą. Autor Listu do Hebrajczyków przypomina, że Bóg objawił się w pełni w Osobie Jezusa Chrystusa, który jest odblaskiem Jego chwały, Synem Bożym. To właśnie na tym zasadza się główna różnica między chrześcijanami a Żydami – chrześcijanie widzą w Jezusie Syna Bożego, zaś Żydzi – proroka. Wyznawcy judaizmu wciąż oczekują na ostateczne przyjście Mesjasza.*

ODPOWIADAM

12. Omów tabelę z tej części podręcznika.

¹ Youcat, 135.

PODOBIENSTWA	RÓŻNICE
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Centrum wiary chrześcijańskiej i żydowskiej stanowi wiara w jednego Boga, Stwórcę świata i Dawcę życia, który troszczy się o człowieka i wchodzi z nim w relację pełną miłości i przebaczenia. ▶ Zarówno żydzi, jak i chrześcijanie poznają Boga poprzez Pismo Święte i modlitwę. ▶ Dekalog stanowi podstawę norm etycznych. Jest najwyższym i niezmiennym fundamentem oddzielającym dobro od zła. ▶ Wyznawcy judaizmu i chrześcijanie mają ten sam cel – stać się świętymi, dostąpić łaski nieba. ▶ Wyznawcy obu religii oczekują na ostateczne nadejście królestwa Bożego (ale mają inne wyobrażenie tego królestwa). 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ W judaizmie Bóg jest obecny w jednej osobie, natomiast chrześcijanie wierzą, że Bóg jest obecny w trzech osobach – w Trójcy Świętej. ▶ Dla chrześcijan Bóg w pełni objawił się dopiero w Jezusie Chrystusie, dlatego wierzą, że poznając Chrystusa w Nowym Testamencie i jednocząc się z Nim w sakramentach, mogą jeszcze głębiej poznać samego Boga. ▶ W judaizmie Halacha (prawo żydowskie) wyjaśnia i precyzuje, jak zachowywać przykazania, natomiast w chrześcijaństwie mówi o tym nauczanie Kościoła (np. przykazania kościelne, katechizm).

13. Podkreśl, że Pismo Święte żydów różni się od „naszego” Pisma Świętego. Wytłumacz, że Biblia hebrajska – Tanach – obejmuje 24 księgi.

Rozdaj uczniom materiały z [załącznika 1](#) (spis ksiąg wchodzących w kanon Biblii hebrajskiej) oraz połówki na ławkach Pismo Święte. Poproś, by uczniowie zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 3 w podręczniku (*Zapisz, których ksiąg Starego Testamentu nie ma w Biblii hebrajskiej*). Uczniowie pracują w parach – ich zadaniem jest porównać kanony biblijne i wypisać, których ksiąg „naszego” Starego Testamentu nie ma w Biblii hebrajskiej.

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Księgi Tobiasza
- 2) Księgi Judyty
- 3) Pierwszej i Drugiej Księgi Machabejskiej
- 4) Księgi Barucha
- 5) Księgi Mądrości
- 6) Mądrości Syracha

14. Zadanie domowe: ćwiczenie 2 w podręczniku (*Wyobraź sobie, że właśnie dostałeś bilet lotniczy do Izraela. Wypisz wszystkie miejsca związane z Jezusem, które chciałbyś odwiedzić, i wyjaśnij, dlaczego cię interesują*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

Miejsca, które warto odwiedzić: *bazylika Grobu Świętego; Ściana Płaczu; Syjon; Góra Oliwna.*

15. Podsumuj katechezę.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec odczytajcie fragment Psalmu 68 z tej części podręcznika.

*O Boże, okaż Twoją potęgę,
potęgę Bożą, z jaką działałeś dla nas
z Twej świątyni nad Jeruzalem!
Niech królowie złożą Tobie dary! (...)
Śpiewajcie Bogu, królestwa ziemi,
zagrajcie Panu,
który przemierza niebo, niebo odwieczne.
Oto wydał głos swój, głos potężny:
„Uznajcie moc Bożą!”
Jego majestat jest nad Izraelem,
a Jego potęga w obłokach.
(Ps 68,29–30.33–35)*

DZIEŃ JUDAIZMU

CEL GŁÓWNY: kształtowanie postawy dialogu i szacunku wobec wyznawców judaizmu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ opisuje bolesne doświadczenia wojenne wyznawców judaizmu;
- ▶ uzasadnia, że antysemityzm jest grzechem, któremu należy się przeciwstawiać;
- ▶ podaje argumenty za obchodzeniem Dnia Judaizmu.

POSTAWY: uczeń rozwija postawę tolerancji i dialogu.

METODY: praca z podręcznikiem, miniwykład, rozmowa kierowana, pogadanka, film, indywidualna praca plastyczna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film *Historia rodziny Ulmów*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynaj miniwykład.

Największa wojna światowa w historii trwała od 1 września 1939 roku do 2 września 1945 roku. Obszar działań wojennych objął prawie całą Europę, wschodnią i południowo-wschodnią Azję, północną Afrykę, część Bliskiego Wschodu, wyspy Oceanii i wszystkie oceany. II wojna światowa – bo to

¹ Film jest dostępny online: [youtube.com/watch?v=AJ8W_AMbCzs](https://www.youtube.com/watch?v=AJ8W_AMbCzs) (4:31). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

o niej mowa – była nie tylko czasem działań zbrojnych, ale przede wszystkim okrutnym ludobójstwem. Łamanie podstawowych praw człowieka było wówczas na porządku dziennym.

Wśród szczególnie doświadczonych przez los narodów znaleźli się Żydzi. Od września 1939 roku Trzecia Rzesza z premedytacją wdrażała w życie zaplanowany, zbiurokratyzowany i opłacany przez państwo proces prześladowania i mordowania Żydów. W te działania włączył się nazistowski reżim i jego kolaboranci. Całą zagładę, która pochłonęła sześć milionów istnień, określa się mianem Holokaustu.

Do 1945 roku Niemcy i ich kolaboranci zabili prawie dwie trzecie europejskich Żydów w ramach „ostatecznego rozwiązania” – nazistowskiej strategii mającej na celu wymordowanie Żydów w Europie. Celem niemieckich władz były też inne grupy ze względu na ich rzekomą niższość rasową i biologiczną: Romowie (Cyganie), ludzie niepełnosprawni oraz ludzie czarnoskórzy.

Strategia „ostatecznego rozwiązania” w dużej mierze realizowana była na terenie okupowanej Polski, gdzie Niemcy zakładali getta i obozy koncentracyjne. Przymusowo osiedlano w nich ludność żydowską. Getta były zamkniętymi dzielnicami żydowskimi, zazwyczaj otoczonymi murem strzeżonym od zewnątrz. Takie dzielnice były całkowicie zależne od dostaw żywności oraz energii.

SPOTYKAM

3. Powiedz: W czasie okupacji niemieckiej wielu Polaków ryzykowało własnym życiem, by ratować mordowanych przez nazistów Żydów.
4. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom film *Historia rodziny Ulmów*.
5. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Pewien zaś Samarytanin, wędrując, przyszedł również na to miejsce. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydło, zawiózł do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: „Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja oddam tobie, gdy będę wracał”. (Łk 10,33–35)

6. Zacznij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Skąd wiemy, że ta przypowieść była dla Ulmów szczególnie ważna? (w ich Biblii była zaznaczona na czerwono)
 - ▶ Dlaczego możemy powiedzieć, że Ulmowie zachowali się jak Samarytanin? (nie bacząc na konsekwencje i nie zastanawiając się, czy osoby potrzebujące dachu nad głową to przyjaciele, czy obcy, udzielił im pomocy i dał schronienie)
 - ▶ Jaką cenę ponieśli Ulmowie za okazaną Żydom pomoc? (oni i ich dzieci zostali rozstrzelani)
7. Dodaj, że Ulmowie otrzymali pośmiertnie tytuł „Sprawiedliwych wśród Narodów Świata”. Wyjaśnij, że to najwyższe izraelskie odznaczenie cywilne nadawane nie-Żydom, przyznawane przez Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu Jad Waszem w Jerozolimie.

POZNAJĘ

8. Zdefiniuj pojęcie „antysemityzm”. Możesz wykorzystać słowniczek w tej części podręcznika.

Antysemityzm – postawa niechęci, wrogości wobec Żydów wynikająca z różnego rodzaju uprzedzeń. Hasło obejmuje również prześladowania i dyskryminację Żydów jako grupy wyznaniowej, etnicznej lub rasowej oraz poglądy uzasadniające takie działania. Ekstremalny antysemityzm głosiła ideologia niemieckiego nazizmu, doprowadzając do próby wyniszczenia narodu żydowskiego w okupowanej Europie.

9. Zapytaj: *Jak myślicie, czy we współczesnej Polsce dochodzi do postaw antysemityzmu?* (pogadanka). Wyjaśnij, że postawą antysemicką mogą być np. obraźliwe uwagi – wypowiedziane na głos bądź napisane na czatach i w komentarzach w internecie.

W podsumowaniu podkreśl, że według badań² z 2018 roku Żydzi czują się w Polsce dość bezpiecznie – możesz powiedzieć, że o ile w Polsce w 2018 roku doszło do 73 aktów przemocy o podłożu antysemickim, to we Francji takich aktów było ponad 500, w Niemczech – 1646, a w Wielkiej Brytanii 1382.

10. Podsumuj. Powiedz, że takiej przemocy należy się stanowczo sprzeciwić, aby nie eskalowała i nie doprowadziła do smutnej powtórki

² Na podstawie raportu Agencji Praw Podstawowych UE.

z historii. Dodaj: *Jako chrześcijanie powinniśmy okazywać ludziom szacunek, kierować się zasadą miłością do bliźniego. To podstawowe prawa wynikające z Dekalogu, które przysługują wszystkim – bez wyjątku.*

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Odpowiedz na pytania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Ilu Żydów zgładzono podczas II wojny światowej w wyniku działań prowadzonych przez III Rzeszę?	6 milionów
Jak nazywano zamknięte dzielnice żydowskie?	getta
Jakim terminem określa się zagładę Żydów dokonaną podczas II wojny światowej przez Rzeszę Niemiecką?	Holokaust
Jak nazywa się odznaczenie, które otrzymała pośmiertnie rodzina Ulmów?	Sprawiedliwy wśród Narodów Świata
Za co Ulmowie zostali rozstrzelani?	ukrywali Żydów podczas wojny
Uzupełnij: Każda forma wrogości i przemocy słowem bądź czynem jest...	grzechem
Jak nazywa się postawa niechęci, wrogości wobec Żydów wynikająca z różnego rodzaju uprzedzeń?	antysemityzm
Dlaczego chrześcijanie powinni zwalczać postawy antysemickie?	ponieważ Kościół potępia wszelkie prześladowania zwrócone przeciw ludziom, kierując się religijną miłością ewangeliczną

ODPOWIADAM

12. Zaczynij rozmowę na temat Dnia Judaizmu. Opowiedz uczniom o tym wydarzeniu. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika:

Ponowne odkrycie więzi chrześcijaństwa z judaizmem to główny cel wydarzenia nazwanego Dniem Judaizmu. Został on ustanowiony przez Episkopat Polski w 1997 roku i obchodzony jest rokrocznie w przeddzień

rozpoczęcia Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. W ramach Dnia Judaizmu organizowane są spotkania modlitewne, muzyczne, a także związane z kulturą i teologią. Podczas takich spotkań wyznawcy obu religii mogą się bliżej poznać i zaprzyjaźnić, a dzięki temu umacniać się w postawie wzajemnego szacunku. Celem Dnia Judaizmu jest rozwój dialogu chrześcijańsko-żydowskiego, a także modlitwa i refleksja nad związkami obu religii.

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Zaprojektuj plakat na Dzień Judaizmu w Kościele katolickim. Wykorzystaj symbolikę, którą poznałeś na ostatnich katechezach. Umieść na planszy potrzebne informacje: podaj miejsce i czas spotkania, określ godzinę rozpoczęcia uroczystości. Na koniec wymyśl hasło zachęcające do wzięcia udziału w tym wydarzeniu). Zadanie ma charakter indywidualnej pracy plastycznej.
14. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do [quizu](#) odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

15. Pomódlcie się na koniec. Odczytajcie *Modlitwę w intencji narodu żydowskiego* papieża Jana Pawła II. Fragment tej modlitwy znajduje się w tej części podręcznika.

Boże Abrahama, Proroków, Jezusa Chrystusa, w Tobie zawarte jest wszystko, do Ciebie zmierza wszystko, Ty jesteś kresem wszystkiego. Wysłuchaj modlitw zanoszonych przez nas za naród żydowski, który – ze względu na swoich przodków – jest Tobie nadal bardzo drogi.

(...) Spraw, by wzbudzał w sobie coraz żywsze pragnienie zgłębiania objawionej przez Ciebie prawdy i miłości. Pozwól, by powodowany ludzką solidarnością, przechodził od modlitwy do praktykowania sprawiedliwości, pomagając innym w szukaniu Ciebie.

(...) Uczyń, by dzięki jego świadectwu cały rodzaj ludzki pojął, że wszystkie narody jeden mają początek i jeden cel ostateczny – Boga, którego zbawcze zamiary rozciągają się na wszystkich ludzi. Amen.

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział V)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Cywilizacje starożytnego Wschodu: Izrael; charakterystyka religii starożytnego Izraela, różnica między politeizmem a monoteizmem.
- ▶ Słownictwo religijne: np. religia, judaizm, żyd/Żyd, antysemityzm, Tora, jarmułka, menora, mezuzza, synagoga, szabat.

GEOGRAFIA

- ▶ Szacunek i zrozumienie innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.

PLASTYKA

- ▶ Tworzenie artystycznych projektów edukacyjnych (lapbook).

ROZDZIAŁ VI

POWSZECHNOŚĆ ZBAWIENIA

CEL GŁÓWNY: ukształtowanie w uczniach tożsamości katolickiej i postawy szacunku dla wyznawców innych religii.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, co znaczy powszechność zbawienia;
- ▶ wymienia formy przynależności do Kościoła;
- ▶ tłumaczy, na czym polega wyjątkowość chrześcijaństwa.

POSTAWY: uczeń dba o własną tożsamość jako katolika.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, odsłuchanie piosenki.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte (jedno na ławkę), ew. nagranie piosenki *Na szczycie Grubsona*¹ oraz akcesoria do odtworzenia utworu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Powiedz: *Wyobraźcie sobie wysoki szczyt górski. Prowadzi na niego wiele szlaków. Wędrowcy, którzy chcą go zdobyć, wybierają różne trasy – decyduje o tym miejsce, w którym zaparkowali, osobiste przekonania albo oznaczenia, że dany szlak jest trudny do przejścia. Niektórzy zboczyli z wyznaczonych tras i idą swoją drogą. Wszystkim przyświeca jeden cel – wejść na górę i zachwycić się wspaniałym widokiem.*

¹ Teledysk jest dostępny online (wystarczy odtworzyć dźwięk).

Dodaj: *Podobnie jest w naszym życiu. Jak myślicie: Co może symbolizować szczyt? Co symbolizują różne szlaki? Wystuchaj odpowiedzi chętnych uczniów. Zaczynij pogadankę. Tak pokieruj rozmową, by padły porównania: szczyt – szczęście, niebo, Pan Bóg; różne szlaki – różne religie.*

3. Jeśli masz taką możliwość, możesz odtworzyć uczniom piosenkę *Na szczycie Grubsona*. Jeśli nie masz możliwości odtworzenia piosenki, odczytaj słowa refrenu:

*Jestem tego pewny
w głębi duszy o tym wiem
że gdzieś na szczycie góry
wszyscy razem spotkamy się.*

Spuentuj: *Wymowa tych słów stanie się dla was jasna pod koniec dzisiejszej katechezy.*

4. Powiedz kilka słów na temat religii (istnieje od zarania dziejów, człowiek od zawsze czuł potrzebę, by w coś wierzyć; według definicji jest to zespół wierzeń dotyczących istnienia Boga lub bogów, pochodzenia i celu życia człowieka oraz powstania świata; z religią związane są obrzędy, zasady moralne i formy organizacyjne).

SPOTYKAM

5. Powiedz: *Znacie już definicję pojęcia „religia”. Wiecie też, że na przestrzeni wieków powstało wiele różnych wierzeń, a wśród nich chrześcijaństwo.*

Dodaj, opierając się na tekście z tej części podręcznika: *Chrześcijaństwo zajmuje wyjątkowe miejsce wśród innych religii – ta wyjątkowość wyraża się w tym, że głosi ono zbawienie w Jezusie Chrystusie. Jest On prawdziwym Synem Bożym, w którym Bóg najpełniej objawił siebie i swoją miłość do ludzi. Jezus przyszedł na świat, by wybawić wszystkich od grzechu pierworodnego – dzięki temu każdy człowiek może zostać zbawiony i cieszyć się szczęściem życia wiecznego w niebie. Co ważne, Kościół katolicki uznaje, że w innych religiach również można znaleźć elementy prawdziwej wiedzy o Bogu (potwierdzenie tej tezy znajduje się między innymi w Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich – na następnych katechezach powiemy sobie więcej na temat tego dokumentu).*

6. Podkreśl, że wyjątkowość chrześcijaństwa nie uprawnia chrześcijan do tego, by czuli się lepsi od innych. Zwróć uwagę, że wszyscy ludzie zasługują na szacunek. Dodaj: *Kościół katolicki zobowiązuje wiernych do zachowywania postawy tolerancji religijnej, okazywania szacunku wszystkim ludziom (bez względu na ich wyznanie), a także dążenia do dialogu międzyreligijnego.*
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Wytłumacz, na czym polega wyjątkowość chrześcijaństwa – uzupełnij zdania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Chrześcijaństwo zajmuje wyjątkowe miejsce wśród innych religii. Ta wyjątkowość wyraża się w tym, że głosi ono **zbawienie w Jezusie Chrystusie**. Jest On **prawdziwym Synem Bożym, w którym Bóg najpełniej objawił siebie**.

8. Od razu przejdźcie do ćwiczenia 2 (*Przy strzałkach zapisz, do czego względem wyznawców innych religii zobowiązani są wierni przynależący do Kościoła katolickiego*).

Prawidłowe rozwiązanie: 1) zachowywać postawę tolerancji religijnej, 2) okazywać szacunek wszystkim ludziom bez względu na ich wyznanie, 3) dążyć do dialogu międzyreligijnego.

POZNAJĘ

9. Omów formy przynależności do Kościoła. Wykorzystaj tekst z podręcznika: *Powiązanie z Kościołem – mistycznym ciałem Chrystusa może przybierać różne formy. Do Kościoła przynależą katolicy oraz chrześcijanie, ale do Ludu Bożego powołani są także wyznawcy judaizmu (nazywani przez nas starszymi braćmi w wierze), jak również wierzący w jednego Boga wyznawcy islamu oraz innych religii – a nawet ludzie niewierzący, którzy szczerze szukają prawdy.*

Formy, które zostały opisane w powyższym akapicie, to formy powiązania z Kościołem. Każda z nich umożliwia osiągnięcie zbawienia. Trzeba jednak pamiętać, że nie dokonuje się to automatycznie – aby tak się stało, należy podjąć wysiłek poszukiwania miłości i dobra oraz chcieć szczerze współpracować z łaską Bożą.

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (Wyjaśnij, dlaczego powinniśmy szanować wyznawców innych religii oraz osoby niewierzące. Odpowiedzi zapisz na listkach czterolistnej koniczynki).

Przykładowe odpowiedzi: wszyscy jesteśmy dziećmi jednego Boga, każdy człowiek posiada godność osobową niezależnie od wyznawanej wiary, każdemu należą się szacunek i miłość, wszyscy jesteśmy powołani do zbawienia.

ODPOWIADAM

11. Przejdź do tematu powszechności zbawienia. Powiedz: *W kontekście różnic wyznaniowych bardzo ważne wydaje się pytanie o zbawienie – czy wszyscy mogą dostąpić łaski życia wiecznego? Co stanie się z tymi, którzy nie wierzą w Boga?*
12. Wyjaśnij, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Jednoznaczna odpowiedź na to pytanie jest trudna. Musimy pamiętać, że zbawienie dokonuje się przez Chrystusa, jedynego Zbawiciela, mocą Ducha Świętego – i zostało przeznaczone dla wszystkich ludzi.*

Temat ten podjął Święty Jan Paweł II w encyklice Redemptoris missio. Papież zauważył, że „Powszechność zbawienia nie oznacza, że otrzymują je tylko ci, którzy w wyraźny sposób wierzą w Chrystusa i weszli do Kościoła”. Nie wszyscy mają przecież możliwość poznania i przyjęcia Ewangelii czy wejścia do Kościoła. Dla takich osób „Chrystusowe zbawienie dostępne jest mocą łaski, która, choć ma tajemniczy związek z Kościołem, nie wprowadza ich do niego formalnie, ale oświeca ich w sposób odpowiedni do ich sytuacji wewnętrznej i środowiskowej”².

13. Połóż na ławkach Pismo Święte. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku: *Boże pragnienie powszechnego zbawienia zostało wyrażone już w Nowym Testamencie. Znajdź fragment Pierwszego Listu do Tymoteusza (1 Tm 2,4–6) i zapisz cytat poniżej.*

„[Bóg] pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania prawdy. Albowiem jeden jest Bóg, jeden też pośrednik między Bogiem a ludźmi, człowiek, Chrystus Jezus, który wydał siebie samego na okup za wszystkich, jako świadectwo, w oznaczonym czasie”.

² Obydwa cytaty pochodzą z encykliki papieża Jana Pawła II *Redemptoris missio* (punkt 10).

14. Podsumuj katechezę. W podsumowaniu nawiąż do słów wystuchanej albo odczytanej przez ciebie na początku katechezy piosenki (*Jestem tego pewny / w głębi duszy o tym wiem / że gdzieś na szczycie góry / wszyscy razem spotkamy się*).

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec się pomódlcie. Odczytajcie z podręcznika *Modlitwę o pokój na świecie* Świętego Jana Pawła II:

Boże ojców naszych, wielki i miłosierny! Panie życia i pokoju, Ojciec wszystkich ludzi. Twoją wolą jest pokój, a nie udręczenie. Potęp wojny i obal pychę gwałtowników. Wyśłałeś Syna swego Jezusa Chrystusa, aby głosił pokój bliskim i dalekim i zjednoczył w jedną rodzinę ludzi wszystkich ras i pokoleń.

(...) Z Maryją, Matką Jezusa i naszą, błagamy Cię, przemów do serc ludzi odpowiedzialnych za losy narodów. Zniszcz logikę odwetów i zemsty, a poddaj przez Ducha Świętego nowe rozwiązania wielkoduszne i szlachetne, w dialogu i cierpliwym wyczekiwaniu – bardziej owocne niż gwałtowne działania wojenne. Amen.

RELIGIE ŚWIATA

CEL GŁÓWNY: poznanie przez uczniów głównych religii świata.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ definiuje, co to jest religia;
- ▶ wymienia największe religie świata;
- ▶ charakteryzuje wielkie religie.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek poznania innych religii i szanuje ich wyznawców.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały dodatkowe ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia), materiały do pracy w grupach ([załącznik 2](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia), prezentacja multimedialna [Religie świata](#), film obrazujący rozmieszczenie wyznawców poszczególnych religii na kontynentach¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy. Możesz zaproponować modlitwę o pokój na świecie.

¹ Na przykład: [youtube.com/watch?v=AvFl6UBZLv4&t=5s](https://www.youtube.com/watch?v=AvFl6UBZLv4&t=5s) (2:35). Film jest dostępny z napisami w języku angielskim. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Włącz prezentację multimedialną **Religie świata**. Zaprezentuj uczniom pierwsze slajdy (2–4) ze zdjęciami Asyżu. Opowiedz im trochę o tym mieście i spytaj, z kim im się ono kojarzy (ze Świętym Franciszkiem).

Dodaj: Z Asyżem związane są też ważne wydarzenia, do których doszło w 1986 roku. Wówczas do tego włoskiego miasta przybyli duchowi przywódcy różnych religii świata. Zaprosił ich papież Jan Paweł II. Modlili się oni wspólnie o pokój. Było to pierwsze tego typu spotkanie, które „połączyło” wyznawców różnych religii świata.

3. Zapytaj, czy uczniowie znają inne religie oprócz chrześcijaństwa. Powiedz, że podczas spotkania w Asyżu obecni byli przedstawiciele trzynastu religii – chrześcijaństwa, judaizmu, islamu, buddyzmu, hinduizmu, dżinizmu, sikhizmu, zaratusztrianizmu oraz kilku tradycyjnych religii Afryki i Ameryki. Wśród chrześcijan obecnych na zjeździe znaleźli się katolicy, a także prawosławni, anglikanie, starokatolicy i protestanci – luteranie, reformowani, metodyści, baptyści, mennonicy, kwakrzy.

SPOTYKAM

4. Zapowiedz, że na dzisiejszej lekcji skupicie się na pięciu największych religiach świata. Dodaj, że zanim je poznacie, powtórzycie sobie, czym w ogóle jest religia.
5. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Z podanych wyrażeń ułóż definicję słowa „religia”*).

Prawidłowe rozwiązanie: Religia to osobowa relacja człowieka do Boga, od którego człowiek czuje się zależny i który jest ostatecznym celem nadającym sens życiu ludzkiemu.

6. Powiedz: *Człowiek został stworzony przez Boga na Jego obraz i podobieństwo. Pan wpisał w jego serce pragnienie szukania Go i znajdowania. Właśnie w tym dążeniu streszcza się istota religii. W ludzkiej naturze leży szukanie Boga – i dopiero wtedy, gdy człowiek Go odnajdzie, czuje się pełny i kompletny.*
7. Wyjaśnij podział na religie monoteistyczne i politeistyczne:

Monoteizm – wiara w jednego Boga (z gr. *mono* – jedyny, *theos* – Bóg).
Politeizm – wiara w istnienie wielu bóstw, wielobóstwo (z gr. *polys* – liczny, *theos* – Bóg).

8. W celu podsumowania tej części katechezy poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wyjaśnij pojęcia „monoteizm” i „politeizm”).

POZNAJĘ

9. Powiedz, że ludzie od najdawniejszych czasów zastanawiali się nad tym, skąd pochodzą, jakie jest ich miejsce w świecie, czym jest grzech, co stanie się po śmierci. Byli jednocześnie pewni, że odpowiedzi na te i inne pytania dotyczące spraw doczesnych i wiecznych powinni szukać w wierze.

Dodaj: *Podczas Soboru Watykańskiego II powstało szesnaście dokumentów, wśród których znalazła się Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich „Nostra aetate”. Dokument ten zapoczątkował nowy etap: pierwszy raz w historii Kościół określił swój stosunek do religii niechrześcijańskich.*

10. Możesz przypomnieć uczniom definicję soboru. Poproś o przeczytanie fragmentu Deklaracji z podręcznika.

W naszej epoce, w której ludzkość coraz bardziej się jednoczy i wzrasta wzajemna zależność między różnymi narodami, Kościół tym pilniej rozważa, w jakim pozostaje stosunku do religii niechrześcijańskich. W swym zadaniu popierania jedności i miłości wśród ludzi, a nawet wśród narodów, główną uwagę poświęca temu, co jest ludziom wspólne i co prowadzi ich do dzielenia wspólnego losu. Jedną bowiem społeczeństw stanowią wszystkie narody, jeden mają początek, ponieważ Bóg sprawił, że cały rodzaj ludzki zamieszkuje cały obszar ziemi, jeden także mają cel ostateczny, Boga, którego Opatrzność oraz świadectwo dobroci i zbawienne zamysły rozciągają się na wszystkich, dopóki wybrani nie zostaną zjednoczeni w Mieście Świętym, które oświeci chwała Boga, gdzie narody chodzić będą w Jego światłości. (Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich, 1)

ODPOWIADAM

11. Przeczytaj jeszcze jeden fragment:

Ludzie oczekują od różnych religii odpowiedzi na głębokie tajemnice ludzkiej egzystencji, które jak niegdyś, tak i teraz do głębi poruszają ludzkie serca; czym jest człowiek, jaki jest sens i cel naszego życia, co jest dobrem, a co grzechem, jakie jest źródło i jaki cel cierpienia, na jakiej drodze można osiągnąć prawdziwą szczęśliwość, czym jest śmierć, sąd i wymiar sprawiedliwości po śmierci, czym wreszcie jest owa ostateczna i niewysłowiona tajemnica, ogarniająca nasz byt, z której bierzemy początek i ku której dążymy. (Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich, 1)

12. Zapytaj: Czego ludzie oczekują od religii?

Podsumuj, mówiąc, że wszyscy ludzie szukają odpowiedzi na pytania dotyczące ich życia, a w tych poszukiwaniach opierają się na przekonaniu, że istnieje coś potężniejszego od nich samych – źródło, z którego pochodzą i do którego przez całe życie zdążają. Szukając tych odpowiedzi, podążają różnymi drogami. Dodaj, że na tym – w dużym skrócie – polegają różnice między wyznawcami największych religii na świecie.

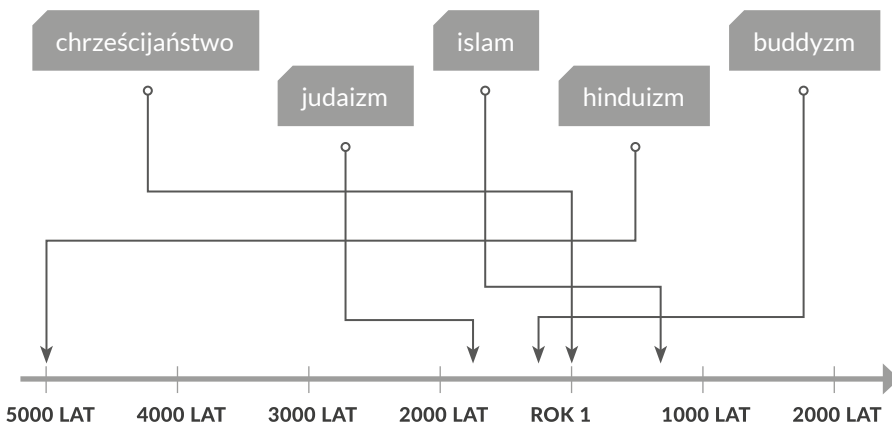
13. Powiedz, że pięć największych religii świata to: chrześcijaństwo, judaizm, islam, hinduizm i buddyzm. Zaprezentuj uczniom kolejne slajdy prezentacji, na których widać symbole przypisane poszczególnym religiom (slajdy 5–9).

14. Włącz kolejny slajd prezentacji (10 – Kiedy powstały te religie?). Poproś, by uczniowie na podstawie wykresu wykonali ćwiczenie 3 w podręczniku (Zaznacz na osi czasu, kiedy powstały poszczególne religie).

Prawidłowe rozwiązanie:

15. Włącz kolejny slajd prezentacji (11 – *Religie świata według liczby wyznawców*). Omów wykres.

Poproś o wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Przypisz do symboli nazwy poszczególnych religii i wpisz je w kratki w drugim wierszu. Następnie ponumeruj je w kolejności od najstarszej do najmłodszej, a liczby wpisz w kratki w trzecim wierszu (przy czym 1 oznaczać będzie religię najstarszą)*).

Prawidłowe rozwiązanie:

chrześcijaństwo	judaizm	islam	buddyzm	hinduizm
4	2	5	3	1

16. Włącz kolejny slajd prezentacji (12 – *Religie dominujące w danych częściach świata*). Omów pokrótce mapkę.

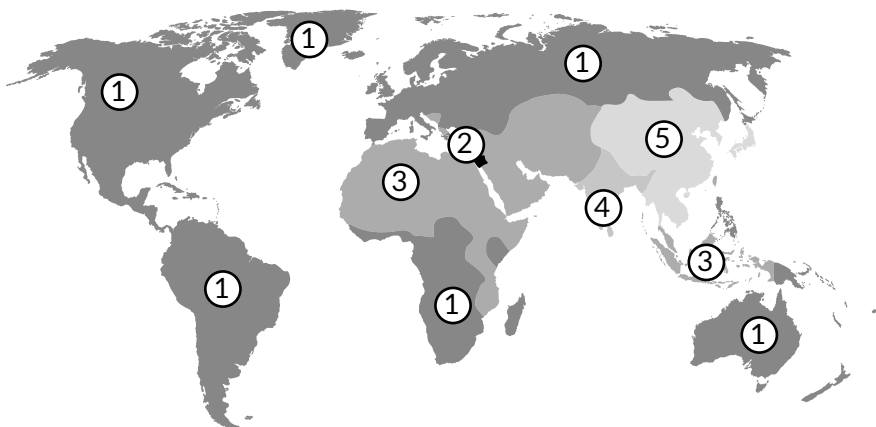

Jeśli masz taką możliwość, w tym momencie możesz zaprezentować uczniom film obrazujący rozmieszczenie wyznawców poszczególnych religii na kontynentach (przykładowy link podano na początku scenariusza).

Poproś o wykonanie ćwiczenia 5 w podręczniku (*Które religie dominują w poszczególnych częściach świata? W kółka wpisz odpowiednie cyfry. Pamiętaj, że jedna religia może występować w więcej niż w jednym miejscu*).

Prawidłowe rozwiązanie:

1 chrześcijaństwo	2 judaizm	3 islam	4 hinduizm	5 buddyzm
----------------------	--------------	------------	---------------	--------------

17. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na pięć grup (każda grupa zajmie się inną religią). Rozdaj wszystkim materiały z **załącznika 1** (opisy poszczególnych religii świata) oraz z **załącznika 2** (karty pracy).

Grupa 1 – judaizm.

Grupa 2 – chrześcijaństwo.

Grupa 3 – islam.

Grupa 4 – hinduizm.

Grupa 5 – buddyzm.

Każda grupa wypełnia jedną kolumnę (na podstawie tekstu z załącznika oraz wiedzy z lekcji). Po chwili podsumujcie pracę i omówcie całość, by uczniowie mogli uzupełnić swoje notatki i wypełnić całą tabelę.

Prawidłowo uzupełniona tabelka znajduje się na 13 slajdzie prezentacji.

	judaizm	chrześcijaństwo	islam	hinduizm	buddyzm
NAZWA WYZNAWCÓW	żydzi	chrześcijanie	muzułmanie	hinduiści	buddyści
IMIĘ BOGA	Jahwe	Bóg: Ojciec, Syn i Duch Święty	Allah	Brahma, Wisznu, Śiwa	Budda
MIEJSCE MODLITWY	synagoga	/kościół/ /cerkiew/ /zbór/	meczet	mandir	wat
DZIEŃ ŚWIĘTY	szabat (sobota)	niedziela	piątek	*	*
KSIĘGA ŚWIĘTA	Biblia hebrajska	Biblia (ST i NT)	Koran	Wedy	*

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec odczytajcie fragment Psalmu 105.

*Sławcie Pana, wzywajcie Jego imienia,
głoście dzieła Jego wśród narodów!
Śpiewajcie Mu i grajcie Mu,
rozpowiadajcie wszystkie Jego cuda!
Szczyćcie się Jego świętym imieniem:
niech się weseli serce szukających Pana!*
(Ps 105,1–3)

CHRZEŚCIJAŃSTWO A INNE RELIGIE

CEL GŁÓWNY: zaprezentowanie stosunku chrześcijaństwa wobec religii niechrześcijańskich.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wskazuje zasadnicze podobieństwa i różnice między chrześcijaństwem a innymi religiami;
- ▶ tłumaczy, jakie jest stanowisko Kościoła katolickiego wobec innych religii.

POSTAWY: uczeń szanuje wyznawców innych religii.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, miniwykład, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały¹ do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania dla każdego ucznia), film *Pomniki Historii odc. 1 – Kruszyńscy i Bohoniki*², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

¹ Opracowano na podstawie: ks. dr Krzysztof Michalczak, *Chrześcijaństwo a inne religie*, przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2013/Przewodnik-Katolicki-33-2013/Wiara-i-Kosciol/Chrześcijaństwo-a-inne-religie (dostęp: 30 września 2021 roku).

² Film jest dostępny online: [youtube.com/watch?v=APeTBJ3ITFw](https://www.youtube.com/watch?v=APeTBJ3ITFw) (6:00). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Nawiąż do poprzedniej lekcji i poproś, by uczniowie wymienili religie, o których mówiliście ostatnio. Przypomnijcie sobie nazwy miejsc, w których modlą się wyznawcy poszczególnych religii.
3. Przeprowadź sondę wśród uczniów: *Czy według was jest możliwe, aby w jednej miejscowości stały obok siebie cerkiew, meczet i synagoga? Czy jest to możliwe w Polsce?* Pozwól na swobodne wypowiedzi – nie komentuj ich.
4. Poproś o rozwiązanie rebusów w ćwiczeniu 1 w podręczniku (*Rozwiąż rebusy, a poznasz nazwy miejscowości, gdzie współistnieją różne kultury i religie*).

Hasła: Kruszyniany, Bohoniki

Wyjaśnij, że Kruszyniany i Bohoniki to miejscowości na Podlasiu.

5. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj film *Pomniki Historii odc. 1 - Kruszyniany i Bohoniki*.

Podsumuj. Przypomnij, że chrześcijaństwo jest największą pod względem liczby wyznawców religią, ale nie jedyną. Tak jest również w Polsce, np. w Kruszynianach i Bohonikach, gdzie mieszkają obok siebie Żydzi, chrześcijanie i muzułmanie. Podkreśl, że wyznawcy różnych religii żyją tu ze sobą w zgodzie: razem pracują i się bawią.

SPOTYKAM

6. Powiedz: *Wobec wielości różnych religii rodzą się pytania o podobieństwa i różnice między nimi oraz o stosunek chrześcijan do wyznawców religii niechrześcijańskich.*
7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 (*Obok symboli zapisz nazwy wyznawców tych religii. W sąsiadujących kratkach dopisz właściwe miejsca modlitwy*).

Prawidłowe rozwiązanie:

✡ Żydzi; synagoga

☪ muzułmanie; meczet

✝ chrześcijanie; kościół/cerkiew/zbór

8. Zaczynij miniwykład: *Chrześcijananie od początku podejmowali wysiłki, aby jako odnieść się do wyznawców religii niechrześcijańskich. Nowy wymiar tym kontaktom nadał papież Jan Paweł II. Był on pierwszym hierarchą w dziejach Kościoła, który przekroczył próg synagogi. Miało to miejsce 13 kwietnia 1986 roku. Było to przełomowe wydarzenie w relacjach chrześcijaństwa z judaizmem. Papież nazwał wówczas żydów „starszymi braćmi”.*

W 1999 roku odbyło się z kolei spotkanie papieża Jana Pawła II z hierarchami i wiernymi greckokatolickimi w warszawskiej cerkwi przy ulicy Miodowej.

Papież starał się o nawiązanie dobrych stosunków z islamem. Sami muzułmanie przyznają, że uczynił więcej niż jego poprzednicy – był pierwszym papieżem, który wszedł do meczetu. Miało to miejsce podczas wizyty w Syrii w 2001 roku. Jan Paweł II przekroczył próg słynnego Wielkiego Meczetu Umajjadów w Damaszku. Na marmurowym dziedzińcu zgodnie z obyczajem zdjął buty, a następnie w towarzystwie najwyższego duchownego muzułmańskiego Syrii wszedł do środka.

Tę otwartą postawę podtrzymywał następca Jana Pawła II, Benedykt XVI, a obecnie zachowuje ją papież Franciszek.

9. Jako podsumowanie poproś o wykonanie ćwiczenia 2 (Uzupełnij zdanie).

Prawidłowe rozwiązanie: **Święty Jan Paweł II** był **pierwszym** papieżem, który odwiedził **synagogę** i **meczet**.

POZNAJĘ ; ODPOWIADAM

10. Zapoznaj uczniów z pojęciami: „synkretyzm” i „prozelityzm”.

Synkretyzm (z gr. „sojusz miast kreteńskich”) – łączenie w jedną całość różnych, często sprzecznych poglądów, koncepcji lub idei filozoficznych czy religijnych, także włączenie do tradycji religijnej idei pochodzących z innych religii.

Prozelityzm – dążenie do pozyskania nowych wyznawców jakiejś religii lub idei.

11. Zapytaj, która z tych postaw jest pozytywna, jeśli chodzi o stosunek chrześcijan wobec religii niechrześcijańskich. Pozwól na spontaniczne wypowiedzi uczniów.

12. W podsumowaniu powiedz, że Święty Jan Paweł II poprzez swoją działalność, o której przed chwilą mówiliście, przekonywał, że między ludźmi wyznającymi różne religie możliwe są szacunek i porozumienie. Trzeba jednak podkreślić, że szansę na zgodę dostrzegał nie w synkryzmie rozmywającym różnice pomiędzy religiami, ale w uznaniu w religiach tego, „co prawdziwe i święte”. Chrześcijanom przypominał o ich odpowiedzialności za dzieło misji głoszenia Jezusa Chrystusa.

Dodaj: *Papież Franciszek zaleca zachowanie ostrożności, jeśli idzie o uprawianie prozelityzmu. Nie chodzi o samo pozyskiwanie nowych wyznawców, ale raczej o sposób, w jaki się to robi. Samo dążenie do pozyskania nowych wyznawców nie jest niczym złym, ale na pewno należy odrzucić nawracanie siłą i przemocą.*

13. Poproś o odczytanie z podręcznika fragmentów *Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich*:

Kościół katolicki nic nie odrzuca z tego, co w religiach (...) prawdziwe jest i święte. Ze szczerym szacunkiem odnosi się do owych sposobów działania i życia, do owych nakazów i doktryn, które chociaż w wielu wypadkach różnią się od zasad przez niego wyznawanych i głoszonych, nie rzadko jednak odbijają promień owej Prawdy, która oświeca wszystkich ludzi. Głosi zaś i obowiązany jest głosić bez przerwy Chrystusa, który jest „drogą, prawdą i życiem” (J 14,6), w którym ludzie znajdują pełnię życia religijnego i w którym Bóg wszystko ze sobą pojednał.

Przeto wzywa synów swoich, aby z roztropnością i miłością przez rozmowy i współpracę z wyznawcami innych religii, dając świadectwo wiary i życia chrześcijańskiego, uznawali, chronili i wspierali owe dobra duchowe i moralne, a także wartości społeczno-kulturalne, które u tamtych się znajdują. (Sobór Watykański II, Deklaracja o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich, 2)

14. Porozmawiaj z uczniami na temat tego dokumentu. Spytaj:

- ▶ Jaki jest stosunek Kościoła katolickiego do innych religii? (nie odrzuca tego, co w tych religiach jest prawdziwe i święte; odnosi się do nich z szacunkiem)
- ▶ Do czego jest zobowiązany Kościół? (do głoszenia Chrystusa)
- ▶ Gdzie ludzie znajdują pełnię życia religijnego? (w Chrystusie)

- ▶ Do czego Kościół wzywa swoich członków? (do rozmowy i współpracy z wyznawcami innych religii, dawania świadectwa chrześcijańskiego, uznawania dóbr duchowych, które znajdują się w innych religiach)

15. Podsumuj, mówiąc, że Sobór Watykański II w zacytowanej deklaracji, a także w innych dokumentach (np. w *Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła* czy w *Deklaracji o wolności religijnej*) stwierdził, że Kościół zabrania zmuszania kogoś do przyjęcia wiary. W rozpowszechnianiu wiary należy wystrzegać się sposobów, które miałyby charakter przymusu bądź nakłaniania. Sobór podkreślił przy tym konieczność głoszenia Chrystusa jako Zbawiciela wszystkich ludzi w myśl nakazu samego Chrystusa: *Idźcie i nauczajcie wszystkie narody* (Mt 28,19).

16. Opowiedz o relacji chrześcijaństwa i judaizmu. Powiedz, że chrześcijanom jest blisko do żydów, którzy są wyznawcami najstarszej religii monoteistycznej. Podkreśl, że chrześcijaństwo i judaizm są ze sobą ściśle powiązane, gdyż chrześcijaństwo wywodzi się z religii żydowskiej, a pierwsi chrześcijanie wywodzili się z narodu żydowskiego. Zwróć uwagę na pojęcia: Biblia, Dekalog; odnieś się do świąt żydowskich. Opowiedz krótko o różnicach i podobieństwach: *Dla wyznawców judaizmu nie do przyjęcia jest wiara w Trójcę Świętą. Żydzi nie uznają Jezusa jako Mesjasza. Łączy nas oczekiwanie na przyjście Mesjasza (z tym, że chrześcijanie czekają na Jego powtórne przyjście). Łączy nas wiara w jednego Boga.*

17. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na trzy zespoły. Daj im materiały ([załącznik 1](#)), na podstawie których mają przygotować krótką wypowiedź na temat podobieństw i różnic między chrześcijaństwem a innymi religiami.

Teksty do pracy w grupach (załącznik 1):

Grupa 1

Początek islamu – po chrześcijaństwie drugiej największej religii – wiąże się z rokiem 622 i tak zwaną higrą – „odejściem, ucieczką” Mahometa. Jego wyznawcy mają swoją księgę – Koran, którą przeciwstawiają naszemu Pismu Świętemu. Podstawowe wyznanie wiary muzułmanów to uznanie Boga i Jego proroka: „Nie ma Boga poza Bogiem, a Mahomet jest Jego prorokiem”. Bóg – Allah – jest dla Mahometa tym samym Bogiem, którego czczą żydzy i chrześcijanie. W przeciwieństwie jednak do chrześcijaństwa, islam nie uznaje boskiego synostwa Jezusa, zwłaszcza gdy jest ono rozumiane

w sensie biologicznego zrodzenia. Chrześcijańska nauka o Trójcy Świętej jest interpretowana jako doktryna o trzech bogach i w konsekwencji odrzuca. Negowane jest zbawcze dzieło Krzyża, ponieważ według islamu nauka o grzechu pierwotnym i jego unicestwieniu przez zbawczą śmierć Wcielonego Syna Bożego uwłacza Bożemu majestatowi i odczuwana jest jako wysoce nieodpowiednia wobec wielkości Boga.

Grupa 2

Podczas gdy spotkanie chrześcijaństwa z religijnością grecką spowodowało ostatecznie upadek bóstw w imię Chrystusowego Krzyża, hinduizm przez wszystkie fazy swej historii nadal przy nich trwa. Sprzeciw wobec chrześcijaństwa staje się wyraźny tam, gdzie hinduizm mówi o Bogu, ludziach i świecie. W Indiach najważniejszymi bogami są: Wisznu – obrońca i opiekun świata, Brama – zapomniany przez świat Stwórca wszystkiego i Śiwa – twórca i niszczyciel zarazem, przewyciężający śmierć, dawca ocalenia. Oprócz tych trzech postaci jest jeszcze wiele innych „istot boskich”. W tej religii mówi się o swoistym obiegu stawania się i przemijania, co podkreśla wiara w reinkarnację. Nie ma tutaj mowy o niepowtarzalności ludzkiej egzystencji, o wyjątkowości poszczególnej osoby, co mocno akcentuje chrześcijaństwo. W tej perspektywie nie ma też miejsca na podkreślanie znaczenia śmierci Chrystusa na krzyżu dla zbawienia świata.

Grupa 3

Najdalszy od chrześcijaństwa jest buddyzm, mimo że na pierwszy rzut oka można dostrzec wiele podobieństw. Swe początki buddyzm zawdzięcza hinduizmowi. Podobnie jak w chrześcijaństwie, ale w przeciwieństwie do hinduizmu, u progu buddyzmu znajduje się historyczna osoba założyciela. Jest nim Siddharta Gautama z rodu Śakjów (około 560–480 przed Chrystusem) znany powszechnie jako Budda albo budda Siakjamuni. Główną prowokacją buddyzmu jest jego oferta religii bez Boga. Wprawdzie Budda nie zaprzeczył istnieniu Boga, ale nie mówił ani o Bogu, ani o bogach. Buddyzm uznaje całkowitą niewystarczalność tego świata, ale w przeciwieństwie do chrześcijaństwa proponuje przekroczyć tę barierę własnymi siłami, bez Boga.

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy.

Podsumowując pracę w grupach, powiedz, że Kościół szanuje prawo każdego człowieka do wolności religijnej i wyznawania innej wiary. Podkreśl, że Kościół nie neguje innych religii, a raczej zwraca uwagę na aspekty, co do których mogą one być bliskie chrześcijaństwu.

MODLĘ SIĘ

18. Pomódlcie się na koniec katechezy. Odczytaj wezwania z modlitwy powszechnej na Wielki Piątek.

Módlmy się za święty Kościół Boży. Niech nasz Bóg i Pan obdarzy go pokojem i jednością i strzeże go na całej ziemi, a nam pozwoli wieść życie ciche i spokojne na chwałę Boga, Ojca Wszechmogącego.

Módlmy się za Żydów, do których przodków Pan Bóg przemawiał, aby pomógł im wzrastać w miłości ku Niemu i w wierności Jego przymierzu.

Módlmy się za tych, którzy nie wierzą w Chrystusa, aby i oni, napełnieni światłem Ducha Świętego, mogli wkroczyć na drogę zbawienia.

Módlmy się za wszystkich, którzy nie uznają Boga, aby w szczerości serca postępowali za tym, co słuszne, i tak mogli odnaleźć samego Boga.

DIALOG MIĘDZYRELIGIJNY

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom konieczności nawiązywania dialogu między wyznawcami różnych religii.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia pojęcie „dialog międzyreligijny” i tłumaczy, czym różni się od ekumenizmu;
- ▶ uzasadnia powszechność zbawienia;
- ▶ omawia, które poglądy są wspólne dla poszczególnych religii.

POSTAWY: uczeń szanuje wyznawców innych religii i jest otwarty na dialog z ich wyznawcami.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, film „Lekcja religii” – *Dialog międzyreligijny*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Poproś, by uczniowie zerknęli na grafikę w części „Odkrywam”. Spytaj o ich odczucia (pozwól na swobodne wypowiedzi). Wyjaśnij zjawisko iluzji optycznej: *Iluzja optyczna to błędna interpretacja obrazu stworzona*

¹ Film jest dostępny online: youtube.com/watch?v=X2Peqg0Oqrw (8:33). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

w mózgu pod wpływem różnych czynników: kontrastu, cieni, kolorów. Wprowadzają one mózg w błędny tok myślenia.

3. Poproś, by uczniowie zapoznali się ze zdjęciem mężczyzny w części „Spotykam”. Skomentuj: *Choć w pierwszej chwili mogłoby się wydawać, że mężczyzna ze zdjęcia unosi się w powietrzu, wystarczy spojrzeć na niego pod innym kątem (poproś, by uczniowie odwrócili książki). Teraz jest jasne, że obraz został odwrócony i wykadrowany przez grafika.*
4. Podsumuj: *Jak widzicie, czasami warto zmienić perspektywę, by pojąć sens danej rzeczy. Na rzeczywistość duchową także można patrzeć pod różnymi kątami. Część ludzi wierzy w jednego Boga, inni w wiele odmiennych sił i bóstw, a jeszcze inni nie wierzą wcale. Na nasze poznanie prawdy o Bogu może wpływać wiele czynników.*
5. Zapytaj: *Jak myślicie, jakie czynniki wpływają na to, że wierzymy i przynależymy do konkretnej religii? (tak pokieruj rozmowę, by padły odpowiedzi: wychowanie, doświadczenie, kultura, miejsce, w którym się urodziliśmy).*
6. Podsumuj: *Właśnie dlatego poglądy religijne są tak różne. Trzeba jednak pamiętać, że każdemu człowiekowi należy się szacunek – bez względu na to, jakiego jest wyznania.*
7. Przypomnijcie sobie nazwy głównych religii na świecie, o których mówiliście na poprzednich katechezach. Poproś o odczytanie definicji dialogu międzyreligijnego (z części „Spotykam”).

Dialog międzyreligijny – podejmowanie rozmowy z wyznawcami islamu, judaizmu, hinduizmu, buddyzmu i innych religii. Nie należy utożsamiać go z ekumenizmem (ponieważ dialog ekumeniczny działa w obrębie wyłącznie jednej religii – chrześcijaństwa). W dialogu międzyreligijnym chodzi o wzajemne poznanie i zrozumienie wyznawców różnych religii (nie chodzi natomiast o ich nawracanie). Zakłada on otwarcie na inne punkty widzenia, a przede wszystkim podkreśla, jak ważny jest szacunek wobec drugiego człowieka. Źródłem i wzorem dla dialogu międzyreligijnego jest Trójca Święta (jedność i wspólnota Boskich osób) oraz sposób postępowania Chrystusa. Za zaangażowaniem się w dialog międzyreligijny przemawia także Boża wola zbawienia wszystkich ludzi – w końcu „[Bóg] pragnie, by wszyscy ludzie zostali zbawieni i doszli do poznania prawdy” (1 Tm 2,4).

8. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl film „Lekcja religii” – Dialog międzyreligijny.
9. Poproś o wykonanie ćwiczeń 1 i 4 z podręcznika.

Ćwiczenie 1: Stwórz czterozdaniową definicję pojęcia „dialog międzyreligijny”. Wyjaśnij w niej, czym różni się on od ekumenizmu.

Przykładowa odpowiedź: Dialog międzyreligijny to podejmowanie rozmowy z wyznawcami islamu, judaizmu, hinduizmu, buddyzmu i innych religii. W przeciwieństwie do ekumenizmu dialog międzyreligijny nie ogranicza swojego zasięgu do jednej religii – chrześcijaństwa. Istotą dialogu międzyreligijnego jest wzajemne poznanie i zrozumienie wyznawców różnych religii. Źródłem i wzorem dialogu międzyreligijnego jest Trójca Święta.

Ćwiczenie 4: Jak myślisz: Czy wyznawcy innych religii albo ludzie niewierzący mogą znaleźć się w niebie? Odpowiedz na pytanie i napisz, co przemawia za powszechnością zbawienia.

Przykładowa odpowiedź: Jako chrześcijanie mamy nadzieję, że tak się stanie i wszyscy trafimy do nieba. Przemawia za tym Boża wola zbawienia wszystkich ludzi.

POZNAJĘ

10. Porozmawiajcie o podobieństwach i różnicach między poszczególnymi religiami. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *W czym inne, niechrześcijańskie religie, są podobne do Kościoła katolickiego? Przede wszystkim uznają istnienie świata nadprzyrodzonego i wierzą w moc modlitwy. Szczególnie bliskie są nam religie monoteistyczne, które zakładają wiarę w jednego Boga. Co ciekawe, Żydzi i chrześcijanie uznają ten sam Stary Testament i zawarte nim proroctwa, przykazania i historię.*

A jakie są różnice? Najbliżsi nam wyznawcy judaizmu wciąż czekają na przyjście Mesjasza. Odrzucają Jezusa, całą Jego historię, nauczanie i cuda, uznając Go za fałszywego proroka. Z kolei muzułmanie wierzą w Jezusa jako jednego z proroków i szanują Maryję. Takich różnic jest dużo więcej. Warto mieć ich świadomość.

11. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na pięć zespołów i poproś, by zapoznali się z poleceniem do ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij poniższą tabelę, wstawiając krzyżyk przy religiach, których wyznawcy wierzą w poszczególne prawdy*). Grupa 1 zajmie się chrześcijaństwem,

grupa 2 – judaizmem, grupa 3 – islamem, grupa 4 – hinduizmem, a grupa 5 – buddyzmem.

Uczniowie mogą korzystać z internetu.

Kilka minut później podsumujcie pracę i sprawdźcie odpowiedzi.

Prawidłowe rozwiązanie:

	chrześcijaństwo	judaizm	islam	hinduizm	buddyzm
<i>Modlitwa pomaga być dobrym.</i>	×	×	×	×	×
<i>Dusza jest nieśmiertelna.</i>	×	×	×	×	
<i>Jest jeden Bóg.</i>	×	×	×		
<i>Proroctwa zawarte w Biblii są prawdziwe.</i>	×	×			
<i>Jezus Chrystus jest Mesjaszem.</i>	×				
<i>Imię Boga to „Jestem, który Jestem”.</i>	×	×			
<i>Jezus Chrystus narodził się z dziewicy.</i>	×				
<i>Bóg jest Trójcą.</i>	×			tak i nie	
<i>Nienawiść można pokonać wyłącznie miłością.</i>	×				×

12. Zadanie domowe: ćwiczenie 3 (Korzystając z dostępnych źródeł, wyjaśnij poniższe hasła. W kółkach narysuj symbole religii, z którymi są one związane. Następnie napisz, jak do tych kwestii odnosi się wiara chrześcijańska). Za jego wykonanie możesz wstawić plusy.

Prawidłowe rozwiązanie:

REINKARNACJA – wiara w to, że po śmierci ciała element duchowy człowieka wciela się w inne ciało roślinne, zwierzęce lub ludzkie.

CHRZEŚCIJANIE WIERZA, ŻE dusza ludzka jest nieśmiertelna, ale po śmierci ciała przechodzi w stan nieba, czyśćca lub piekła.

Symbole: buddyzm i hinduizm.

KORAN – święta księga Islamu.

CHRZEŚCIJANIE WIERZA, ŻE świętą księgą jest Biblia – słowo Boga przekazane przez autorów natchnionych przez Ducha Świętego.

Symbol: islam.

NIRWANA – stan ostatecznego wyzwolenia z cyklu narodzin i śmierci.

CHRZEŚCIJANIE WIERZA, ŻE w momencie śmierci człowiek przechodzi do życia wiecznego (niebo, piekło, czyściec) i tam oczekuje na sąd ostateczny.

Symbole: buddyzm i hinduizm.

KOSZERNOŚĆ – reguły określające, które rodzaje produktów są dozwolone do spożycia.

CHRZEŚCIJANIE WIERZA, ŻE człowiek może korzystać z darów Bożych dla swoich potrzeb, ale rozsądnie i z umiarem. Nie ma dla nich „zabronionych” potraw.

Symbol: judaizm.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Dialog Kościoła katolickiego z innymi religiami nie zawsze przebiegał w sposób bezkonfliktowy, ale jak już wiesz, po Soborze Watykańskim II ton wypowiedzi Kościoła zmienił się na lepsze. Kolejni papieże uczestniczą w spotkaniach z przywódcami innych religii, modląc się wspólnie o pokój. To zachęta również dla nas – w każdej sytuacji powinniśmy szukać tego, co łączy nas z wyznawcami innych wyznań, i zawsze powinniśmy stanowić żywy przykład chrześcijańskiej miłości. Pierwszym krokiem na tej drodze może być modlitwa za wszystkich, którzy wierzą inaczej niż my.*

14. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do [quizu](#) odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązyali test w domu.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec odczytajcie fragment Księgi Izajasza.

*Wyspy, posłuchajcie mnie!
Ludy najdalsze, uważajcie!
(...) „To zbyt mało, iż jesteś Mi Sługą
dla podźwignięcia pokoleń Jakuba
i sprowadzenia ocalałych z Izraela!
Ustanowię cię światłością dla pogan,
aby moje zbawienie dotarło
aż do krańców ziemi”.
Tak mówi Pan,
Odkupiciel Izraela, jego Święty.
(Iz 49,1.6–7)*

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział VI)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Wyszukiwanie i porządkowanie informacji o religiach świata.
- ▶ Słownictwo religijne, np. nazwy związane z wielkimi religiami świata.

HISTORIA

- ▶ Religie świata – różnica między politeizmem a monoteizmem.
- ▶ Tolerancja i szacunek do ludzi innych religii i wyznań.

GEOGRAFIA

- ▶ Geografia Europy: szacunek i zrozumienie innych kultur przy zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego kraju.

ROZDZIAŁ VII

SOBÓR WATYKAŃSKI I

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom okoliczności, w których doszło do zwołania Soboru Watykańskiego I.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ argumentuje, że Kościół odpowiada na znaki czasu;
- ▶ wyjaśnia, kto i dlaczego zwołał sobór;
- ▶ omawia ustalenia Soboru Watykańskiego I.

POSTAWY: uczeń odczuwa potrzebę poznawania historii Kościoła.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, pogadanka, praca w grupach, metoda „wędrujące listy”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały do pracy w grupach (**załącznik 1** – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii), komputer z dostępem do internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie o upływającym czasie. Zwróć uwagę, że wiele rzeczy mówi nam o mijających tygodniach, miesiącach, latach... Podajcie przykłady takich zjawisk (liście – najpierw zmieniają kolor, a później opadają; rosnące drzewka itd.).
3. Zauważ, że takie przemiany dotyczą również Kościoła. Przypomnij, że Kościół to wspólnota wszystkich wierzących w Chrystusa. Dodaj, że ona również przekształca się w miarę upływu czasu. Od dwóch tysięcy lat Kościół dostosowuje się do potrzeb człowieka i zmian zachodzących w określonym momencie historycznym.

4. Przypomnijcie sobie definicję soboru. Dodaj: *Trudne sytuacje i wydarzenia historyczne, do których dochodziło na przestrzeni wieków, wymagały odpowiedzi i rozwiązań. Takie momenty zdarzają się również dzisiaj. Kiedy pojawia się potrzeba, by omówić jakąś ważną dla wspólnoty wiernych sprawę, zwołuje się sobór.*
5. Zapowiedz: *Dzisiaj opowiemy sobie o obradach Soboru Watykańskiego I (miały one miejsce w latach 1869–1870). Sobór ten był swoistą odpowiedzią na ówczesne wydarzenia historyczne.*

SPOTYKAM

6. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Pius IX (Giovanni Maria Mastai Ferretti) był ostatnim władcą Państwa Kościelnego. Został wybrany na papieża po śmierci Grzegorza XVI. Zajął się reformami państwa. Wydarzenia historyczne doprowadziły jednak do likwidacji Państwa Kościelnego – nastąpiło to w 1860 roku. Papież zdawał sobie sprawę, że sytuacja historyczna (związana z rewolucją francuską, Wiosną Ludów i narodzinami nowych ruchów społeczno-politycznych) ma wielki wpływ na Kościół, dlatego w 1869 roku zwołał Sobór Watykański I – dwudziesty sobór powszechny. To na tym zebraniu został ogłoszony dogmat o nieomyślności papieża.*
7. Podaj uczniom krótkie definicje terminów: Państwo Kościele, Watykan. Możesz skorzystać ze słowniczka w tej części podręcznika.

Państwo Kościelne – średniowieczne państwo w środkowych Włoszech, na którego czele stał papież, sprawując władzę monarszą. Państwo Kościelne istniało w latach 756–1870. Jego rolę współcześnie odgrywa Watykan.

Watykan – miasto-państwo, enklawa na terytorium Włoch (w Rzymie). Najmniejsze państwo świata pod względem powierzchni i najmniejsze niepodległe państwo pod względem liczby ludności. Siedziba najwyższych władz Kościoła katolickiego, gdzie rezyduje papież. Obywatele Watykanu to głównie dostojnicy kościelni, księża, zakonnice oraz Gwardia Szwajcarska z rodzinami.

8. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel klasę na cztery zespoły (A, B, C, D). Rozdaj uczniom materiały z [załącznika 1](#) – teksty oraz pytania. Poproś, by zapoznali się z zawartością dwóch kartek. Wyjaśnij, że jedna z kartek – ta z pytaniami – zostaje w posiadaniu grupy, druga – z tekstem – zaczyna wędrować od grupy do grupy, tak by każdy zespół mógł uzupełnić odpowiedzi na wylosowane pytania.

Po chwili podsumujcie pracę i odczytajcie na głos prawidłowe odpowiedzi.

9. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Odpowiedz na pytania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

- a. Co to jest: sobór? *Uroczyste zgromadzenie biskupów i innych przedstawicieli Kościoła obradujące pod przewodnictwem papieża lub jego przedstawiciela (legata).*
- b. W jakich latach obradował Sobór Watykański I? *1869–1870*
- c. Kto sprawował władzę w Państwie Kościelnym? *papież*
- d. Kiedy powstało miasto-państwo Watykan? *7 czerwca 1929 roku*
- e. Kim są obywatele Watykanu? *Podaj kilka przykładów. Dostojnicy kościelni, księża, zakonnice oraz Gwardia Szwajcarska z rodzinami.*

POZNAJĘ ; ODPOWIADAM

10. Poproś o odczytanie tekstu biblijnego z tej części podręcznika.

Otóż i Ja tobie powiadam: „Ty jesteś Piotr [czyli Opoka], i na tej opoce zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą. I tobie dam klucze królestwa niebieskiego; cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie”.
(Mt 16,18–19)

Skomentuj: *Chrystus przekazał Świętemu Piotrowi władzę związywania i rozwiązywania problemów w założonym przez siebie Kościele. Od tego czasu biskupowi Rzymu – papieżowi – przysługuje prymat Piotrowy. Jest to doktryna katolicka mówiąca o pierwszeństwie biskupa Rzymu w przewodzeniu Kościołowi i w strzeżeniu depozytu nauki wiary i moralności jako następcy Świętego Piotra Apostoła.*

11. Powiedz, wykorzystując tekst z części „Odpowiadam”: *Rozwinięciem doktryny prymatu Piotrowego był ogłoszony na Soborze Watykańskim I dogmat o nieomyślności papieża. Odnosi się on do tzw. nauczania ex cathedra (w dosłownym tłumaczeniu z jęz. łac. chodzi o „nauczanie z tronu”). W myśl dogmatu nieomyślność papieża należy rozumieć jako bezbłądność w sprawach wiary i moralności, nie zaś w sprawach codziennych. Przykładami papieskich wypowiedzi nieomyślnych są m.in. ustanowienie dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny (przez papieża Piusa IX) oraz*

ustanowienie dogmatu o wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny (przez papieża Piusa XII).

12. Poprosz o wykonanie ćwiczenia 3 (Uzupełnij zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Sobór Watykański I zwołał papież **Pius IX**. Zebranie to było odpowiedzią Kościoła na sytuację **historyczną**, która wstrząsnęła podstawami chrześcijaństwa. Składały się na to: rewolucja **francuska**, a także Wiosna **Ludów** oraz narodziny nowych ruchów **społeczno-politycznych**. W czasie soboru ogłoszono dwa dokumenty: jeden mówiący o wierze i racjonalizmie oraz drugi mówiący o prymacie i **nieomyślności** papieża. Dotyczy on tzw. nauczania **ex cathedra**, odnoszącego się do sytuacji, kiedy papież wypowiada się uroczysto w sprawach **wiary** i **moralności**.

13. Zadaj do domu ćwiczenie 2 (Wyjaśnij krótko pojęcia „prymat Piotrowy” oraz „dogmat o nieomyślności papieża”. Podaj przykład papieskiej wypowiedzi nieomyślnej).

Prawidłowe rozwiązanie:

Prymat Piotrowy – doktryna katolicka mówiąca o pierwszeństwie biskupa Rzymu w przewodzeniu Kościołowi i w strzeżeniu depozytu nauki wiary i moralności jako następcy Świętego Piotra Apostoła.

Dogmat o nieomyślności papieża – w myśl tego dogmatu, który został ogłoszony na Soborze Watykańskim I, nieomyślność papieża należy rozumieć jako bezbłądność w sprawach wiary i moralności, nie zaś w sprawach codziennych.

Przykładem papieskiej wypowiedzi nieomyślnej jest ustanowienie dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny (przez papieża Piusa IX).

MODLĘ SIĘ

14. Na koniec pomódlcie się: *Wszchemogący, wieczny Boże, Twoja mądrość wszystkim kieruje, wejrzyj łaskawie na nasze prośby i w swojej dobroci racz zachować wybranego dla nas papieża, aby lud chrześcijański, który od Ciebie otrzymuje przewodników, pod zwierzchnictwem najwyższego pasterza wzrastał w zasługach swej wiary. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.*

REWOLUCJA PRZEMYSŁOWA. KATOLICKA NAUKA SPOŁECZNA

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom, że człowiek, przyczyniając się do rozwoju świata, realizuje Boże wezwanie „czyńcie sobie ziemię poddaną”.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, że człowiek jest powołany do rozwoju;
- ▶ argumentuje, że wynalazki oraz postęp technologiczny nie mogą być ważniejsze od człowieka;
- ▶ wyjaśnia, czym jest katolicka nauka społeczna i podaje, kto był jej prekursorem.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek poznania historii Kościoła, a na jego potrzeby odpowiada swoim zaangażowaniem.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, metoda „burza mózgów”.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, cztery kartki A3, pisaki, małe karteczki (po jednej na ucznia), magnesy lub specjalna masa mocująca do przyczepienia kilkunastu karteczek do tablicy.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat wynalazków. Powiedz: *Świat się zmienia, a człowiek się do niego dostosowuje. Nieustannie się rozwija i tworzy nowe rzeczy, które ułatwiają mu życie. To, co dla nas jest oczywiste i normalne, sto lat temu było nie do pomyślenia.*

3. Poproś, by uczniowie podali przykłady rewolucyjnych wynalazków. Jeśli macie dostęp do internetu, a uczniowie mają przy sobie telefony, możesz zlecić wykonanie ćwiczenia 4 w podręczniku (*Sprawdź, kiedy zostały opatentowane poszczególne wynalazki wypisane w tabeli. Skorzystaj z internetu*).

Prawidłowe rozwiązanie:

	WYNALAZEK	ROK
1	rower	1817
2	maszyna parowa	1712
3	samochód	1765
4	komputer	1945
5	radio	1943
6	internet	1969
7	telefon	1876
8	telefon komórkowy	1973
9	televizja	1928
10	fotografia	1826
11	żarówka	1879

4. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły, rozdaj im arkusze i pisaki. Powiedz, że za chwilę każdej grupie przydzielisz jakiś wynalazek, a zadaniem uczniów będzie wypisać przykłady dobrego oraz złego wykorzystania tych rzeczy.

Grupa 1 – internet

Grupa 2 – telefon komórkowy

Grupa 3 – samochód

Grupa 4 – telewizja

Po chwili przedstawiciele grup referują wyniki pracy. Nie komentuj tego etapu katechezy, przejdź do następnego punktu.

5. Opowiedz krótko o rewolucji przemysłowej. Powiedz, że tym terminem określa się proces zmian technologicznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych zapoczątkowany w XVIII wieku. Doszło wówczas do opatentowania przełomowych wynalazków takich jak maszyna parowa, maszyna przędzalnicza, silnik parowy czy kolej.

6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Zaznacz klamrą przedział czasu, w którym nastąpiła rewolucja przemysłowa*).

Uczniowie biorą w klamrę daty: 1712, 1787 i 1789.

7. Dodaj: *Następujące zmiany technologiczne przyspieszyły rozwój komunikacji miejskiej i transportu, fabryk, a także doprowadziły do mechanizacji rolnictwa, urbanizacji i postępu wiedzy w zakresie medycyny i higieny. Poskutkowało to rozwojem gospodarki i intensywnymi zmianami społecznymi.*

SPOTYKAM

8. Kontynuuj: *Przewrót w przemyśle, który dokonał się w XVIII wieku, przede wszystkim polegał na mechanizacji produkcji – coraz liczniejsze i nowocześniejsze maszyny zaczęły zastępować pracę ręczną. W efekcie podstawowym wytwórcą rzeczy przestał być człowiek, a stała się maszyna.*
9. Spytaj: *Jak myślicie, czym to poskutkowało?* Tak pokieruj rozmową, by uczniowie zrozumieli, że robotnicy zaczęli tracić pracę, co poskutkowało utratą środków do życia dla ich rodzin.

Podsumuj: Nowe technologie oraz wynalazki mogą dać wiele dobra, ale trzeba pamiętać, że jeśli będą nieodpowiednio wykorzystywane, mogą też prowadzić do różnych niebezpieczeństw i nadużyć względem człowieka.

W tym momencie możesz nawiązać do wykonanej wcześniej pracy w grupach.

Dodaj: *Właśnie taka sytuacja miała miejsce w czasie rewolucji przemysłowej.*

10. Powiedz: *W kwestii mechanizacji produkcji i sytuacji robotników wypowiedział się papież Leon XIII, który w 1891 roku wydał pierwszą encyklikę dotyczącą kwestii społecznych.*
11. Zauważ, że z momentem ukazania się encykliki można mówić o powstaniu katolickiej nauki społecznej (wyjaśnij, że jest to nauczanie Kościoła katolickiego w kwestiach odnoszących się do zbiorowych problemów społeczności lub też całej ludzkości). Podkreśl, że prekursorem KNS był papież Leon XIII.

ODPOWIADAM

12. Opowiedz o encyklice *Rerum novarum*. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika: *Miała ona na celu przypomnienie o niezbywalnych (czyli wynikających z natury) prawach i obowiązkach człowieka jako osoby stworzonej na obraz Boży. Rerum novarum to pierwszy dokument, w którym papież odniósł się do spraw społecznych. Wypowiedział się w kwestiach robotniczych, wskazał, że państwo powinno gwarantować robotnikom należyłą opiekę prawną (szczególnie kobietom i dzieciom). Papież odrzucił idee socjalistyczne (przede wszystkim koncepcję walki klas) oraz kapitalistyczne. Ponadto wzywał do dążenia do pokoju społecznego i poszanowania własności prywatnej. Zagadnienia społeczne zostały ukazane w kategoriach etycznych, czyli związanych z moralnością i niepodważalnymi wartościami. Papież jednocześnie zachęcał do rozwoju, ale podkreślał, że winien on następować w przemyślany sposób, bez szkód dla człowieka.*
13. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Wypisz trzy kwestie, które papież Leon XIII poruszył w encyklice *Rerum novarum*).

Przykładowe rozwiązanie:

- 1) Państwo powinno gwarantować robotnikom opiekę prawną.
- 2) Idee socjalistyczne oraz kapitalistyczne godzą w prawa człowieka.
- 3) Rozwój jest dobry, ale powinien następować w przemyślany sposób, bez szkód dla człowieka.

POZNAJĘ

14. Poproś o przeczytanie tekstu biblijnego z tej części podręcznika.

Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną”. (Rdz 1,27–28)

15. Skomentuj: Bóg stworzył człowieka z miłości – stworzył go na swój obraz i podobieństwo, a więc ukochał go bardziej od innych stworzeń. Z tej miłości obdarzył go ogromnym zaufaniem i dał mu wielki dar – ziemię. Pozwolił pierwszym ludziom wykorzystywać zasoby ziemi i zdolności swojego umysłu – po to, aby życie ludzkie stawało się bezpieczniejsze, lepsze i przyjemniejsze.

Dodaj: *Bóg powierzył nam ziemię nie tylko po to, byśmy na niej żyli i ją eksploatowali, lecz także po to, byśmy ją chronili. Ludzie odpowiadają za ziemię, którą „wzięli w posiadanie”. Wiąże się to z poczuciem odpowiedzialności, które wyróżnia człowieka na tle innych stworzeń.*

16. Rozdaj uczniom karteczki i poproś, aby napisali na nich, w jaki sposób człowiek może okazywać ziemi szacunek (metoda „burzy mózgów”). Po chwili zbierz karteczki, przejrzyj je i wybierz kilka propozycji (niektóre będą się powtarzać). Przyczep je do tablicy za pomocą magnesów albo masy mocującej.
17. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Napisz w jednym zdaniu, w jakich dwóch celach Bóg ofiarował człowiekowi ziemię*).

Przykładowa odpowiedź: *Byśmy z niej korzystali, czyniąc swoje życie lepszym, i ją chronili.*

18. Podsumuj katechezę.

MODLĘ SIĘ

19. Powiedz: *Papież Leon XIII, o którym dzisiaj mówiliśmy, jest autorem „Modlitwy o uwolnienie do Świętego Michała Archanioła”. W 1886 roku została ona rozesłana do wszystkich biskupów, aby wierni odmawiali ją po każdej Mszy Świętej. Pomódlmy się jej słowami.*

*Święty Michale Archaniele,
wspomagaj nas w walce,
a przeciw niegodziwości i zasadzkom złego ducha bądź naszą obroną.
Oby go Bóg pogromić raczył, pokornie o to prosimy,
a Ty, Wodzu niebieskich zastępów,
Szatana i inne duchy złe,
które na zgubę dusz ludzkich po tym świecie krążą,
mocą Bożą strąć do piekła.
Amen.*

ROLA KOŚCIOŁA W ŻYCIU NARODU POLSKIEGO

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom, że Kościół w czasie zaborów odegrał bardzo ważną rolę na ziemiach polskich.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, że Kościół jest nierozdzielnie związany z historią Polski;
- ▶ opowiada o błogosławionym Honoracie Koźmińskim;
- ▶ argumentuje, że w czasie zaborów (i nie tylko) Kościół miał wpływ na wiele dziedzin życia;
- ▶ wymienia przykłady polskich świętych patriotów.

POSTAWY: uczeń identyfikuje się ze wspólnotą Kościoła.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Przypomnij uczniom okoliczności przyjęcia chrztu przez naród polski. Dodaj, że kolejnymi ważnymi wydarzeniami były te związane z męczeńską śmiercią Świętego Wojciecha – zaczęła się kształtować pierwsza administracja kościelna, a następnie doszło do koronacji Bolesława Chrobrego. Podkreśl, że historia Polski jest nierozdzielnie związana z Kościołem katolickim.

3. Dodaj: *Kościół odegrał też bardzo ważną rolę w wieku XIX, podczas zaborów. Stał się wówczas jedyną polską instytucją publiczną łączącą wszystkie trzy zabory, obejmującą praktycznie wszystkich Polaków z wielu warstw społecznych.*
4. Nakreśl wątek historyczny. Przypomnij, że zabory to okres okupacji państwa polskiego przez Austrię, Rosję i Prusy. Dodaj, że okres ten trwał w latach 1795–1918.
5. Zaczynij miniwykład.

Kościół katolicki był w tym czasie jedyną polską instytucją prawnie działającą we wszystkich trzech zaborach. Religia katolicka stała się więc istotnym elementem tożsamości narodowej Polaków. Trzeba jednak podkreślić, że Kościół w czasie rozbiorów nie był całkowicie wolny. Zaborcy nakładali na duchowieństwo wiele ograniczeń: nie pozwalali zwoływać synodów, likwidowali zakony, konfiskowali majątki klasztorne i kościelne. Ponadto w zaborze rosyjskim wiele kościołów zostało przerobionych na kościoły unickie, przede wszystkim na cerkwie prawosławne.

Prusy, Austria i Rosja były świadome, że przynależność do Kościoła definiuje tożsamość narodową Polaków. Dążyły więc do zmarginalizowania jego roli i odciążenia Kościoła od Rzymu. Władza państwowa coraz ściślej kontrolowała duchownych: narzucano im wzorce zachowania, zmieniano granice diecezji, tworzone nowe metropolie i biskupstwa.

Mimo tych niełatwych okoliczności Kościół katolicki stał się symbolem Polski wolnej. W czasach, gdy naród polski został pozbawiony własnej państwowości, duchowni dbali o utrzymanie polskiego języka i kultury narodu oraz sprzeciwiali się rusyfikacji i germanizacji. Wśród kapłanów nie brakowało patriotów, którzy w okresie zaborów troszczyli się o zachowanie polskości.

6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Podaj co najmniej dwa argumenty przemawiające za tym, że Kościół odegrał ważną rolę na ziemiach polskich w wieku XIX).

Przykładowe odpowiedzi:

- ▶ był jedyną polską instytucją prawnie łączącą wszystkie trzy zabory;
- ▶ w kościołach prowadzono tradycyjną działalność wychowawczo-duszpasterską w języku polskim;
- ▶ duchowni sprzeciwiali się rusyfikacji i germanizacji;
- ▶ duchowni dbali o utrzymanie polskiego języka i kultury narodowej.

SPOTYKAM

7. Zaczynij pogadankę na temat patriotyzmu. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wypisz przykłady współczesnych postaw patriotycznych. Swoje pomysły wynotuj w chmurkach*).
8. Poproś o przeczytanie definicji patriotyzmu (ramka w tej części podręcznika).

Patriotyzm (łac. patria – ojczyzna, gr. patriotes) – postawa szacunku, umiłowania i oddania własnej ojczyźnie oraz gotowości ponoszenia za nią ofiar i występowania w jej obronie. Patriotyzm to również umiłowanie i pielęgnowanie narodowej tradycji, kultury czy języka, a także rzetelna praca na rzecz rozwoju ojczyzny.

9. Zapowiedz, że poznacie teraz historię ojca Honorata Koźmińskiego – patrioty, który angażował się w życie Kościoła podczas zaborów. Możesz poprosić o odczytanie biogramu z podręcznika.

Wacław Koźmiński urodził się 16 października 1829 roku. Po ukończeniu gimnazjum studiował na wydziale budownictwa warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych. W tym czasie przestał przyjmować sakramenty, a niedługo później zupełnie stracił wiarę. W 1846 roku aresztowała go policja carska pod zarzutem udziału w spisku. Wacława osadzono w Cytadeli Warszawskiej. Wówczas ciężko zachorował. Podczas rekonwalescencji miał dość czasu, by dokładnie przemyśleć swoje życie. W tym czasie Koźmiński dostąpił łaski nawrócenia i wrócił do Kościoła.

Mniej więcej rok później zwolniono go z więzienia. Podjął dalsze studia, a jednocześnie zdecydował się prowadzić bardzo surowy tryb życia. Po ukończeniu nauki wstąpił do klasztoru kapucynów. Już 21 grudnia 1848 roku przywdział habit zakonny i otrzymał imię Honorat. Święcenia kapłańskie przyjął 27 listopada 1852 roku. Brata Honorata wyróżniała głęboka religijność i troska o drugiego człowieka – dzięki tym przymiotom zjednywał wielu ludzi dla Chrystusa. W 1861 roku, po likwidacji zakonów przez władze carskie, ojciec został przewieziony do Zakroczyimia. Pomimo trudnych warunków, nadal angażował się w działalność społeczną, tworząc grupy świeckich, które były związane z religijnością franciszkańską.

Pod koniec XIX wieku ojciec Honorat zwrócił się do Stolicy Świętej z prośbą o zatwierdzenie zgromadzeń bezhabitowych. Uzyskał aprobatę,

dzięki czemu powstało dwadzieścia sześć stowarzyszeń tego typu, z których na przestrzeni lat uformowały się liczne zgromadzenia zakonne. Ojciec Koźmiński kierował tymi wspólnotami „listownie” – wymieniał z nimi korespondencję. Wiele godzin spędzał też w konfesjonale. Był świadom, że rząd carski nie pozwoliłby na oficjalne formowanie się nowych zakonów.

Wyczerpany pracą apostolską, zmarł w opinii świętości 16 grudnia 1916 roku. 16 października 1988 roku beatyfikował go papież Jan Paweł II.

10. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku: *Które informacje o błogostawionym ojcu Honoracie (Wacławie) Koźmińskim są prawdziwe? W okienka wpisz P (prawda) lub F (fałsz).*

Prawidłowe rozwiązanie:

Wacław Koźmiński urodził się 16 października 1892 roku.	F
Od samego początku był człowiekiem głęboko wierzącym.	F
W 1846 roku młodego Wacława aresztowała policja, zarzucając mu udział w spisku.	P
Po ukończeniu studiów medycznych Koźmiński wstąpił do klasztoru kapucynów.	F
Przyjmując habit zakonny, otrzymał imię Honorat.	P
Ojca Honorata wyróżniała głęboka religijność i troska o człowieka. Angażował się w działalność społeczną.	P
Pod koniec XIX wieku zwrócił się do władz carskich z prośbą o zatwierdzenie zgromadzeń bezhabitowych.	F
Papież Jan Paweł II beatyfikował ojca Honorata Koźmińskiego 16 października 1916 roku.	F

11. Poproś, by uczniowie poprawili zdania fałszywe, podmieniając błędne informacje na prawdziwe. Mogą zapisać je w części „Moje notatki”

Prawidłowe rozwiązanie:

- 1) Wacław Koźmiński urodził się 16 października **1829** roku.
- 2) **W** czasach młodości stracił wiarę. **Nawrócił się w więzieniu.**

- 3) Po ukończeniu studiów na wydziale budownictwa warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych Koźmiński wstąpił do klasztoru kapucynów.
- 4) Pod koniec XIX wieku zwrócił się do Stolicy Świętej z prośbą o zatwierdzenie zgromadzeń bezhabitowych.
- 5) Papież Jan Paweł II beatyfikował ojca Honorata Koźmińskiego 16 października 1988 roku.

ODPOWIADAM

12. Dodaj, że wśród księży, którzy w czasach rozbiorów dali przykład patriotyzmu, można też wymienić świętych: Józefa Bilczewskiego, Józefa Pelczara czy Rafała Kalinowskiego, a także wielu innych, o których będziecie mówić na następnych lekcjach.

POZNAJĘ

13. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Przeczytaj słowa Jezusa: *Oto Ja was posyłam jak owce między wilki. Bądźcie więc roztropni jak węże, a nieskazitelni jak gołębie.* (Mt 10,16)
14. Spytaj i pozwól na swobodne wypowiedzi:
 - ▶ Co to znaczy, że zostaliśmy posłani jak owce między wilki?
 - ▶ Co to znaczy, że ktoś jest roztropny?
 - ▶ Co to znaczy, że ktoś jest nieskazitelny?

Podsumuj: *Jezus przypomina nam, że jako Jego uczniowie jesteśmy posłani w niebezpieczne miejsca – „jak owce między wilki”. Mamy przy tym zachować roztropność oraz nieskazitelność. Cecha pierwsza to umiejętność rozeznawania w każdych okolicznościach prawdziwego dobra i wyboru właściwych środków, by to dobro czynić. Cecha druga to nieskazitelność, czyli skromność i niewinność. Posiadając te dwa przymioty, człowiek staje się gotowy, by nieść światu przesłanie Chrystusowe.*

15. Poproś o odczytanie dłuższego fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Miejcie się na baczności przed ludźmi! Będą was wydawać sądom i w swych synagogach będą was biczować. Nawet przed namiestników i królów będą was prowadzić z mego powodu, na świadectwo im i po-

ganom. Kiedy was wydadzą, nie martwcie się o to, jak ani co macie mówić. W owej bowiem godzinie będzie wam poddane, co macie mówić, gdyż nie wy będziecie mówili, lecz Duch Ojca waszego będzie mówił przez was. (...) Lecz kto wytrwa do końca, ten będzie zbawiony. (Mt 10,17–20.22)

16. Spytaj:

- ▶ Co czeka tych, którzy dotrważą do końca? (będą zbawieni)
- ▶ Kto jest w stanie nas umocnić i wesprzeć? (Duch Święty)

17. Podsumuj katechezę.

MODLĘ SIĘ

18. Na koniec pomódlcie się, odczytując fragment Psalmu 80.

*Postuchaj, Pasterzu Izraela,
Ty, co jak trzodę wieszysz ród Józefa.
Ty, który zasiadasz na cherubach, zabłyśnij,
przed Efraimem, Beniaminem i Manassesem!
Wzbudź Twą potęgę
i przyjdź nam na pomoc!
O Boże, odnów nas
i rozjaśnij swe oblicze, abyśmy doznali zbawienia.
Panie, Boże Zastępów,
jak długo gniewać się będziesz,
choć lud Twój się modli?
Nakarmiłeś go chlebem płaczu
i obficie napoiłeś go łzami.
Uczyłeś nas powodem waśni dla naszych sąsiadów,
a wrogowie nasi z nas szydzą.
Boże Zastępów, odnów nas
i rozjaśnij swe oblicze, abyśmy doznali zbawienia.
(Ps 80,1–8)*

CEL GŁÓWNY: rozbudzenie w uczniach pragnienia dążenia do świętości.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia i podaje sposoby pracy nad sobą, by osiągnąć świętość;
- ▶ przedstawia życie Świętego Jana Bosko i argumentuje aktualność jego dzieła;
- ▶ wyjaśnia, w jaki sposób Bóg potwierdza posłannictwo świętych;
- ▶ ukazuje wpływ pedagogiki Świętego Jana Bosko na dzisiejsze szkoły.

POSTAWY: uczeń rozumie wartość modlitwy za wstawiennictwem świętych i podejmuje ją.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, ćwiczenie multimedialne, film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, materiały¹ do pracy w grupach ([załącznik 1](#) – do wydrukowania ×1 i rozcięcia według linii), siedem kartek A4, siedem czarnych pisaków, siedem magnesów albo masa mocująca do tablicy, ćwiczenie multimedialne [Cuda Świętego Jana Bosko](#), film o Świętym Janie Bosko², komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

¹ Materiały opracowano na podstawie: Portale Giuseppe, Corona Irene, *Święty Jan Bosko. Cuda, wizje, prorocтва*, Wydawnictwo AA, Kraków 2015.

² Film jest dostępny online: youtube.com/watch?v=1lp-jcla26M (8:07) na kanale Katolik. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

ODKRYWAM

2. Rozpocznij rozmowę kierowaną od pytania: *Czy chcecie osiągnąć świętość?* Zwróć uwagę na to, że pytanie nie odnosi się do jakiejś dalekiej przyszłości, ale do terażniejszości, i że świętość nie jest czymś, co można odłożyć na starość, ale czymś, co powinniśmy realizować już teraz. W rozmowie powinno paść stwierdzenie, że święty to człowiek szczęśliwy.
3. Powiedz, że pewnego razu Dominik Savio, patron dzieci i młodzieży, który żył w XIX wieku, przyszedł po radę do księdza Jana Bosko. Spytał go, jak zostać świętym.

Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika – rady Świętego Jana Bosko.

Gdy twoja mama zamierza upiec tort, bierze trzy składniki: mąkę, jajka, masło, i miesza je dokładnie. Jeśli ty chcesz stać się świętym, musisz w swoim życiu wymieszać dobrze trzy rzeczy. Oto one. Po pierwsze: radość. Nie chodzi o wesołość łobuzów, ale o radość, która rodzi się z pokoju z Bogiem i z innymi. To, co odbiera ci pokój, nie pochodzi od Pana. Po drugie: obowiązki związane z nauką i modlitwą. Uwaga w szkole, gorliwość w nauce, gorliwość w modlitwie. Wszystko to nie dla zaspokojenia ambicji, by być chwalonym, ale z miłości do Pana, by stać się prawdziwym człowiekiem. Po trzecie: czynienie dobra innym. Pomagaj zawsze swoim kolegom, choćby cię to miało wiele kosztować. Świętość na tym polega. Być świętym oznacza być prawdziwym chrześcijaninem. A prawdziwy chrześcijanin to ten, który zna Jezusa, kocha Go i stara się żyć jak On³.

4. Od razu poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Wymień trzy składniki, dzięki którym według Świętego Jana Bosko człowiek może przybliżyć się do świętości. Zapisz je na rysunkach).

Prawidłowe rozwiązanie: *radość, gorliwe wypełnianie obowiązków, pomaganie bliźnim.*

5. Dopowiedz, że Dominik Savio wykorzystał radę księdza Bosko i został jednym z najmłodszych świętych Kościoła. Możesz krótko o nim opowiedzieć.

³ Teresio Bosco, *9 dni z Dominikiem Savio*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2005.

SPOTYKAM

6. Przedstaw uczniom postać Świętego Jana Bosko. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika lub wyświetlić film o świętym (patrz: początek scenariusza).

Święty Jan Bosko, który udzielił tej mądrej rady młodzieńkowi Dominikowi, urodził się w 1815 roku w okolicach Turynu we Włoszech. Po śmierci ojca wychowywał się pod okiem troskliwej matki. Żyli w ubóstwie. Jan od najmłodszych lat musiał pracować na swoje utrzymanie. Już w dzieciństwie głosił Ewangelię, łącząc pokazy sztuczek kuglarskich z głoszeniem kazań (zasłyszanych wcześniej na Mszy Świętej).

Pomimo wielu trudności udało mu się zostać księdzem. Całą swoją troskę duszpasterską skierował przede wszystkim w stronę ubogiej i osieroconej młodzieży, często z kryminalną przeszłością. Zakładał dla nich oratoria, szkoły podstawowe i zawodowe, internaty, boiska. Pokazywał im możliwości, jak wyjść z nędzy, pomagał zbudować solidne podstawy moralne i wspierał w procesie zdobycia zawodu, tak by mogli założyć szczęśliwe rodziny i z nadzieją patrzeć w przyszłość.

Święty Jan Bosko do dziś uchodzi za jednego z największych pedagogów Kościoła. Jest znany jako założyciel salezjańskich wspólnot zakonnych i świeckich, które kontynuują jego dzieło, prowadząc szkoły i placówki opiekuńczo-wychowawcze na całym świecie, również w Polsce.

7. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Uzupełnij zdania).

Prawidłowe rozwiązanie:

Jan Bosko urodził się w **1815** roku w okolicach **Turynu** we Włoszech. Po śmierci ojca wychowywał się pod okiem troskliwej matki. Od najmłodszych lat musiał pracować na swoje utrzymanie. Już w dzieciństwie głosił Ewangelię, łącząc pokazy sztuczek **kuglarskich** z głoszeniem **kazań**. Pomimo wielu trudności udało mu się zostać księdzem. Opiekował się ubogą i osieroconą **młodzieżą**, często z **kryminalną** przeszłością. Zakładał dla nich **oratoria**, szkoły, internaty i boiska. Dzięki jego wsparciu wychowankowie byli w stanie zbudować solidne podstawy **moralne** i w dorosłym życiu znaleźć dobrą pracę, a także założyć szczęśliwe rodziny.

Święty Jan Bosko do dziś uchodzi za jednego z największych **pedagogów** Kościoła. Jest znany jako założyciel **salezjańskich** wspólnot zakonnych i świeckich, które kontynuują jego dzieło.

POZNAJĘ

8. Wyjaśnij, że Pan Jezus przyciągał do siebie ludzi, ponieważ okazywał im miłość i troskę, a także czynił cuda.

Poproś o przeczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

W owym czasie, gdy znowu wielki tłum był [z Nim] i nie mieli co jeść, przywołał do siebie uczniów i rzekł im: „Żal Mi tego tłumu, bo już trzy dni trwają przy Mnie, a nie mają co jeść. I jeśli ich puszczyć zgłodniałych do domu, zastabną w drodze, bo niektórzy z nich przyszli z daleka”. Odpowiedzieli uczniowie: „Jakże tu na pustkowiu będzie mógł ktoś nakarmić ich chlebem?”. Zapytał ich: „Ile macie chlebów?”. Odpowiedzieli: „Siedem”. I polecił tłumowi usiąść na ziemi. A wzięwszy siedem chlebów, odmówił dziękczynienie, połamał i dawał uczniom, aby je podawali. I podali tłumowi. Mieli też kilka rybek. I nad tymi odmówił błogostawieństwo, i polecił je rozdać. Jedli do syta, a pozostałych ułomków zebrali siedem koszów. Było zaś około czterech tysięcy ludzi. (Mk 8,1–9)

9. Skomentuj, wykorzystując fragment z tej części podręcznika: *Bóg nadal czyni wiele cudów i znaków – po śmierci Chrystusa dzieją się one dzięki świętym. W ten sposób Pan potwierdza ich posłannictwo. Święty Jan Bosko również zdziałał wiele cudów: wśród nich można wymienić liczne uzdrowienia, wskreszenia, rozmnożenie Hostii, gdy zabrakło komunikantów, a także rozmnożenie jadalnych kasztanów. Ponadto posiadał on dar bilokacji oraz umiejętność czytania w sumieniach ludzi. Potrafił też przewidywać przyszłość.*

10. Podziel klasę na siedem grup. Każdy zespół otrzymuje kartkę A4 oraz jeden z tekstów o cudach Świętego Jana Bosko ([załącznik 1](#)). Zadaniem uczniów jest zapoznać się z wylosowanym opisem, a następnie przedstawić go graficznie na kartce.

Po chwili przedstawiciele grup zawieszają na tablicy przygotowane plakaty.

Omówcie kolejno siedem cudów – poproś, by uczniowie wynotowali je w podręczniku w części „Moje notatki”.

Tekst 1: Rozmnożenie Komunii Świętej.

Tekst 2: Rozmnożenie kasztanów.

Tekst 3: Wskreszenie Karola.

Tekst 4: Oddanie swojego głosu.

Tekst 5: „Szary” – tajemniczy ochroniarz.

Tekst 6: Mistyczna ekstaza.

Tekst 7: Wskreszenie dziecka hrabiny.

11. Możesz zaproponować ćwiczenie multimedialne **Cuda Świętego Jana Bosko**.

ODPOWIADAM

12. Wyjaśnij, że Kościół jest wspólnotą ludzi, którzy dążą do świętości, dlatego stawia nam świętych jako przykłady godne naśladowania. Ich historie mają nas inspirować i zachęcać do czynienia dobra.
13. Przypomnij, że chrześcijanie wierzą, iż święci, którzy po śmierci przebywają w bliskości Boga, mogą się za nami u Niego wstawiać i wyprasać dla nas wiele łask, a nawet cudów.
14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Ksiądz Bosko troszczył się przede wszystkim o ludzi młodych – osieroconych, ubogich, bez wykształcenia, z kryminalną przeszłością, bez szans na znalezienie dobrej pracy. Zapisz, z jakimi problemami zmagają się współczesna młodzież – i wszystkie te kłopoty powierz w wieczornej modlitwie Świętemu Janowi Bosko*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.
15. Podsumuj katechezę.

MODLĘ SIĘ

16. Pomódlcie się. Odczytajcie modlitwę z tej części podręcznika.

Święty Janie Bosko, Ojcze i Nauczycielu młodzieży, posłuszny darom Ducha i otwarty na rzeczywistość swoich czasów, byłeś dla młodzieży, zwłaszcza tej bezbronnej i ubogiej, znakiem miłości i troskliwości Boga. Bądź nam przewodnikiem na drodze przyjaźni z Panem Jezusem, abyśmy mogli odkryć w Nim i w Jego Ewangelii sens naszego życia i źródło prawdziwego szczęścia.

(Modlitwa do Świętego Jana Bosko, ks. Pascual Chávez Villanueva)

KOŚCIÓŁ W POLSCE W CZASACH NIEWOLI

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom osoby i postęgi Świętego Zygmunta Szczęsnego Felińskiego w trudnych dla Kościoła i Polski czasach niewoli (w XIX wieku).

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ charakteryzuje postać i postęgę Świętego Zygmunta Szczęsnego Felińskiego;
- ▶ definiuje, czym wyróżniała się działalność świętego metropolity warszawskiego;
- ▶ opisuje, na czym polegała jego wierność wobec spraw Polski i Kościoła.

POSTAWY: uczeń wzoruje się na przykładach z życia świętych.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w parach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Nakreśl sytuację historyczną Polski w okresie zaborów (1772–1918). Podkreśl, że zaborcom (Rosji, Prusom i Austrii) zależało na tym, by rozbić jedność narodową i przejąć kontrolę nad większością społeczeństwa. W tym celu uderzali w Kościół – bo polskość wiązana była wtedy z wiarą katolicką.

3. Zaznacz, że w tym niełatwym czasie znalazło się wielu duchownych, którzy z zapałem pogłębiali świadomość narodową i podnosili ducha narodu. Powiedz: *Do tego grona zaliczał się Święty Zygmunt Szczęsny Feliński, o którym opowiemy sobie na dzisiejszej katechezie.*

SPOTYKAM

4. Przybliź uczniom sylwetkę świętego.

W tych trudnych czasach postugę kapłańską pełnił arcybiskup Zygmunt Szczęsny Feliński (1822–1895). Urodził się na ziemi wołyńskiej, a uczył się w Moskwie i w Paryżu. W domu rodzinnym ukształtowano w nim przywiązanie do polskości i wzbudzone miłość do Boga. Po święceniach kapłańskich został ojcem duchownym w petersburskim seminarium, a kiedy miał czterdzieści lat, papież Pius XII mianował go arcybiskupem metropolitą warszawskim (był to 1862 rok). Feliński pełnił tę postugę zaledwie półtora roku. Kiedy wybuchło powstanie styczniowe (1863 rok), nie zgodził się potępić powstańców ani zerwać kontaktów ze Stolicą Apostolską. Za swoją postawę został zesłany przez cara w głąb Rosji, gdzie spędził dwadzieścia lat. Po uwolnieniu, nie mając prawa powrotu do Warszawy, osiadł w Dźwiniacze. Feliński postługiwał tam Polakom i Rusinom.

5. Dodaj: *Arcybiskup Feliński był pierwszym metropolitą warszawskim, który został ogłoszony przez Kościół świętym.*

Poproś, by uczniowie przypomnieli, jak długo Feliński pełnił tę postugę (przez półtora roku).

Skomentuj: *Trzeba przyznać, że to krótko. Mimo to został on zapamiętany jako człowiek pobożny, który troszczył się o los ubogich i zakładał schroniska dla ubogich dzieci. Powołał zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi, które istnieje do dzisiaj. To on rozpowszechnił też nabożeństwo majowe.*

Kontynuuj: *Zygmunt Szczęsny Feliński był autorem nie tylko rozpraw teologicznych, ale i pamiętników. Nazywamy je arcydziełem kresowej literatury. Arcybiskup, który udokumentował dzieje XIX-wiecznej Polski, okazał się baczny obserwatorem życia społecznego i kulturalnego. Znał najwybitniejsze postaci tego okresu, m.in. Adama Mickiewicza, Zygmunta Krasińskiego, przyjaźnił się z Juliuszem Słowackim.*

6. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Wyobraź sobie, że jesteś dziennikarzem i przeprowadzasz wywiad z arcybiskupem Zygmuntem Szczęsnym Felińskim. Sformułuj trzy pytania, które zadałbyś świętemu, i zapisz je poniżej).

Uczniowie zapisują pytania.

Po chwili zaproponuj pracę w parach – uczniowie wymieniają się rozwiązaniami i odpowiadają na pytania wymyślone przez kolegę/koleżankę z ławki, wczuwając się w arcybiskupa. Swoje propozycje mogą zapisać w części „Moje notatki”.

POZNAJĘ

7. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Powiedz: *Jezus wiele razy przypominał swoim uczniom, że pójdzie za Nim wymaga odwagi.*

8. Poproś o odczytanie cytatu.

Nie bójcie się tych, którzy zabijają ciało, lecz duszy zabić nie mogą. Bójcie się raczej Tego, który duszę i ciało może zatracić w piekle. Czyż nie sprzedają dwóch wróbli za asa? A przecież bez woli Ojca waszego żaden z nich nie spadnie na ziemię. U was zaś policzone są nawet wszystkie włosy na głowie. Dlatego nie bójcie się: jesteście ważniejsi niż wiele wróbli. Do każdego więc, który się przyzna do Mnie przed ludźmi, przyznam się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. Lecz kto się Mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie. (Mt 10,28–33)

9. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Tak też było w przypadku arcybiskupa Felińskiego, który zdecydowanie sprzeciwił się oczekiwaniom rządu rosyjskiego. Nie przystał na jego warunki: nie potępił powstańców styczniowych i nie zerwał kontaktów ze Stolicą Apostolską. Wybrał trudniejszą drogę i pozostał wierny swojemu sumieniu. Opowiadając się po stronie Chrystusa, coś „stracił”, a „zyskał” znacznie więcej. Został zesłany w głąb Rosji, a jednocześnie zasłużył sobie na nagrodę, o której mówił Jezus: „Do każdego więc, który się przyzna do Mnie przed ludźmi, przyznam się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie”.*

10. Przeczytaj fragment listu pasterskiego arcybiskupa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego, który wystosował on do wiernych w 1862 roku: *Polakiem jestem i Polakiem pragnę umrzeć, ponieważ to mi nakazują prawa boskie i ludzkie. Uważam nasz język, nasze obyczaje narodowe, naszą historię za drogocenną spuściznę naszych przodków, którą z nabożeństwem powinniśmy przechowywać dla potomności, wzbogaciwszy majątek narodu naszą własną pracą. Razem z wami szczycę się naszymi starymi polskimi cnotami, szlachetnością synów Polski, ich poświęceniem, odwagą i miłością ojczyzny.*
11. Rozpocznij rozmowę kierowaną. Spytaj:
- ▶ Jakie polskie cechy arcybiskup Feliński uważał za najważniejsze? (przywiązanie do tradycji i historii)
 - ▶ Co cenił w Polakach? (polskie cnoty, szlachetność, poświęcenie, odwagę, miłość do ojczyzny)
 - ▶ Dlaczego uważał, że Polacy powinni pielęgnować tradycje? (to drogocenna spuścizna naszych przodków, która powinna zostać przekazana następnym pokoleniom)
12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w tej części podręcznika (*Rozwiąż krzyżówkę. Hasło wpisz w wyznaczonym miejscu, a poznasz myśl arcybiskupa Zygmunta Szczęsnego Felińskiego*).

Prawidłowe rozwiązanie:

1. W judaizmie święty, siedmioramienny świecznik. (**MENORA**)
2. Miał ją na głowie Jezus podczas ukrzyżowania: korona ... (**CIERNIOWA**)
3. Poncjusz ... (**PIŁAT**)
4. Rozmowa, współpraca, konstruktywna interakcja między ludźmi o różnych tradycjach religijnych i przekonaniach; dialog Kościoła katolickiego z religiami niechrześcijańskimi (dwa słowa). (**DIALOG MIĘDZYRELIGIJNY**)
5. Trzecia Osoba Boska (dwa słowa). (**DUCH ŚWIĘTY**)
6. Proces kształtowania sumienia. (**FORMACJA**)
7. Sobór ... I. (**WATYKAŃSKI**)

HASŁO: Bóg poświęcający się dla człowieka i człowiek poświęcający się dla Boga – oto jest tajemnica Kościoła, tajemnica **MIŁOŚCI** zarazem.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika: *Czasy, w których żył arcybiskup Zygmunt Szczęsny Feliński, wymagały wielkiej odwagi i siły. Nie tak łatwo było zachować wierność Kościołowi. Na szczęście w tym okresie znalazło się wielu duchownych, którzy byli ostoją dla wierzących i podtrzymywali ich wiarę oraz ducha – nawet za cenę prześladowań. Byli w stanie ponieść konsekwencje swojego zachowania, wierząc, że postępują zgodnie z nauką Jezusa. Jednym z takich księży był arcybiskup Feliński.*

Kościół w czasach rozbiorów był swoistą ostoją polskości. Osoby związane z tą instytucją organizowały pomoc dla potrzebujących. Duchowni nie tylko nauczali o Bogu i Jego miłości, ale też okazywali tę miłość w praktyce. Czynie to, pomagając ubogim i pokrzywdzonym: nauczając ich, karmiąc głodnych, dając dach nad głową, wspierając zaniedbanych.

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (Odpowiedz na pytanie: „Czy Kościół w czasach rozbiorów był swoistą ostoją polskości?”. Podaj argumenty. Możesz sformułować nie więcej niż trzy zdania).

MODLĘ SIĘ

15. Na zakończenie katechezy pomódlcie się o łaski za wstawiennictwem Świętego Zygmunta Szczęsnego.

Wszchemogący, wieczny Boże, wielbimy Cię w Twoich świętych. Racz wejrzeć na nasze prośby. Przez wstawiennictwo Świętego Zygmunta Szczęsnego, męża wielkiej pokory i prostoty, udziel nam łaski (podaj tę łaskę), o którą z ufnością prosimy.

Spraw też, Panie, abyśmy nie tylko wzywali jego wstawiennictwa, ale także naśladowali jego cnoty i podobnie jak Święty Zygmunt Szczęsny zdawali się zawsze na Twoją opatrzność, pełnili Twoją wolę i stawali się wiernymi świadkami Twojej prawdy i miłości. Prosimy Cię o to przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

CEL GŁÓWNY: zaznajomienie uczniów z postacią brata Alberta Chmielowskiego i wyjaśnienie, jaką odegrał on rolę w historii ojczyzny i Kościoła.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ przedstawia krótko życiorys brata Alberta;
- ▶ wyjaśnia, na czym polega służba bliźniemu.

POSTAWY: uczeń wzoruje się na przykładzie życia świętych i angażuje się w pomoc potrzebującym.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca z obrazem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, obraz *Ecce Homo*¹ do wyświetlenia na rzutniku, akcesoria do wyświetlenia obrazu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę o artystach i trybie życia, który prowadzą. Możesz nawiązać do obrazu *Moulin Rouge-La Goulue*, którego reprodukcję zamieszczono w tej części podręcznika.
3. Powiedz, że tematem dzisiejszej katechezy będzie dziewiętnastowieczny malarz, którego obrazy wpisują się w nurt realizmu i który został świętym Kościoła.

¹ W internecie dostępne są reprodukcje. Wybierz jedną i przygotuj do wyświetlenia. Do obrazu odsyła również kod QR zamieszczony w podręczniku w części „Utrwalam”.

4. Poproś o samodzielne odczytanie dwóch akapitów w tej części podręcznika.

O kimś, kto tworzy przedmioty materialne lub utwory mające cechy dzieła sztuki, mówi się, że jest artystą. Trzeba przyznać, że tryb życia twórców na ogół nie należy do najzdrowszych – wczytując się w biografie takich ludzi żyjących w minionych wiekach, można stwierdzić, że w ich codzienności nie brakowało używek, niespodziewanych podróży, wielkich romanśów i równie znamiennych awantur. Skandale obyczajowe u wielu z nich były na porządku dziennym.

W historii polskiego malarstwa na stałe zapisał się pewien mężczyzna, którego życie wyglądało mniej więcej tak, jak opisano powyżej. Ten ktoś spotkał się z carem w nagrodę za dobre wyniki w nauce, wraz z kolegami wyłudzał odszkodowania za sfałszowane wypadki, by mieć fundusze na alkohol i dobre jedzenie, przyjaźnił się z najszynniejszą aktorką swojej epoki oraz przeżył eksplozję granatu, który urwał mu nogę. Aby było ciekawiej, w pewnym momencie swego życia wstąpił do zakonu, zamieszkał w przytulisku z najuboższymi, a po śmierci został kanonizowany i obecnie należy do grona najszynniejszych polskich świętych. O kim mowa? O Adamie Chmielowskim, który swoim życiorysem mógłby obdarować kilka osób.

SPOTYKAM

5. Przedstaw życiorys Adama Chmielowskiego. Możesz skorzystać z tekstu w tej części podręcznika.

Życiorys Adama Chmielowskiego (ur. 1845), czyli brata Alberta, pełen jest gorzkich doświadczeń zapoczątkowanych wczesną śmiercią obojga rodziców. Jako osiemnastoletni student bez wahania porzucił on uczelnię i wziął udział w powstaniu styczniowym. To wówczas, w bitwie pod Metchowem, młody Chmielowski stracił nogę. Kolejne lata, począwszy od przymusowej emigracji do Paryża, poprzez podjęcie studiów politechnicznych i wstąpienie na Akademię Sztuk Pięknych w Monachium, były poszukiwaniem własnej drogi życiowej. Adam Chmielowski prowadził wtedy bujne życie towarzyskie, przyjaźnił się m.in. ze Stanisławem Witkiewiczem i Leonem Wyczółkowskim. Bywał na salonach u aktorki Heleny Modrzejewskiej. W pewnym momencie we wnętrzu Adama Chmielowskiego nastąpił przełom i 24 września 1880 roku wstąpił do Zakonu Ojców Jezuitów w Starej Wsi. Po roku zrezygnował z powodu depresji

i silnego załamania nerwowego. Przez kilkanaście miesięcy przebywał w Zakładzie dla Obłąkanych w Kulparkowie, a później osiadł w Krakowie, gdzie dalej malował, ale coraz bardziej angażował się w opiekę nad nędzaczami. Po pewnym czasie całkowicie porzucił malarstwo, poświęcając się pomocy ubogim. Mieszkał w ogrzewalni miejskiej przy ul. Skawińskiej na Kazimierzu razem z bezdomnymi i alkoholikami. Zmarł na raka żołądka w 1916 roku.

6. Opowiedz uczniom ciekawostkę: Postacią brata Alberta zafascynowany był znany polski malarz Jacek Malczewski. Chciał on pójść przykładem Chmielowskiego, rzucić karierę artystyczną i zamieszkać we fraterni z braćmi albertynami. Otrzymał od założyciela zgromadzenia taką odpowiedź: „Nie przyjmę cię, Jacku, do mojego zakonu, bo ty jesteś taki esteta, że chcesz pewnie tylko w trumnie ładnie wyglądać w kapturze”.

Spytaj, czego dowodzi ta opowiadka (że Chmielowski miał poczucie humoru).

7. Poproś o rozwiązanie ćwiczenia 1 w podręczniku (Przeczytaj fragment listu, który Adam Chmielowski napisał do Heleny Modrzejewskiej na kilka dni przed wstąpieniem do zakonu, a następnie odpowiedz na pytania).

Już nie mogłem dłużej znosić tego złego życia, którym nas świat karmi, nie chciałem już dłużej tego ciężkiego łańcucha nosić. Świat, jak złodziej, wydziera co dzień i w każdej godzinie wszystko dobre z serca, wykrada miłość dla ludzi, wykrada spokój i szczęście, kradnie nam Boga i niebo. Dla tego wszystkiego wstępuję do zakonu; jeżeli duszę bym stracił, cóż by mi zostało?

Do czego Adam Chmielowski porównywał swoje życie przed wstąpieniem do zakonu? (**do ciężkiego łańcucha**)

Co według brata Alberta świat robi z sercem człowieka? (**wydziera z niego dobro, wykrada miłość do ludzi**)

Co według brata Alberta kradnie człowiekowi świat? (**miłość, spokój, szczęście, Boga i niebo**)

POZNAJĘ

8. Powiedz, że kluczem do zrozumienia brata Alberta jest słowo „miłosierdzie”. Wyjaśnij, że malarz został uzdrowiony z ciężkiej choroby, co

było dla niego oznaką Bożego miłosierdzia, a następnie to samo miłosierdzie pchało go w kierunku potrzebujących.

9. Opowiedz uczniom o okolicznościach powstania obrazu *Ecce Homo* (Oto człowiek). Powiedz, że dzieło powstawało wiele lat. Inspiracją do jego namalowania była twarz bezdomnego, którym opiekował się brat Albert – dostrzegł on w jego rysach oblicze Chrystusa.

10. Wyświetl uczniom reprodukcję obrazu albo zachęć ich do zeskanowania kodu QR zamieszczonego w podręczniku w tej katechezie.

Zapytaj, jaki kształt jest widoczny w centralnym punkcie dzieła (serce). Podsumuj: *W centralnym miejscu obrazu, dzięki lekkiej deformacji szat, na poranionym ciele Jezusa Adam Chmielowski zarysował kształt serca – wraz z niezwykłej miłości Boga do człowieka.*

11. Możesz dodać, że malarz nie był zadowolony z efektu końcowego, a mimo to jego dzieło uznano za wybitne – zarówno jeśli chodzi o przekaz, jak i sztukę malarską.

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Uzupełnij zdania*).

Prawidłowe rozwiązanie:

Ecce Homo (z łac. „Oto człowiek”) – najważniejszy obraz **Adama** Chmielowskiego, a zarazem motyw w sztuce chrześcijańskiej przedstawiający ubiczowanego **Chrystusa** w koronie **cierniowej**. Słowa „Oto człowiek” miał wypowiedzieć **Piłat** ukazujący Chrystusa ludowi żydowskiemu.

ODPOWIADAM

13. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Dla brata Alberta bochenek był symbolem odnoszącym się bezpośrednio do Przejścia i Chleba Eucharystycznego. Przeczytaj trzy cytaty Adama Chmielowskiego, wybierz jeden i na jego podstawie zaprojektuj magnes na lodówkę*). Zadanie ma charakter indywidualnej pracy plastycznej.

14. Podsumuj katechezę. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Mówi się, że w religii najważniejsze są obrazy „nie ludzką ręką malowane”. I nie chodzi tu o święte ikony czy cudowne obrazki, ale o żywych ludzi, w których można dostrzec samego Chrystusa. Ludzi, którzy swoim życiem dają innym piękny przykład tego, jak należy postępować, by być dobrym człowiekiem. Bądź jak brat Albert, który z miłością zbliżał się do*

potrzebujących i pogardzanych, który widział w nich niezwykłych, pełnowartościowych ludzi, a w ich cierpieniu dostrzegał cierpienie samego Syna Bożego. Przecież tego właśnie uczy nas Pan Jezus, który powiedział, że „wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili” (Mt 25,40).

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec odczytajcie fragment Psalmu 146 z tej części podręcznika.

*Chwal, duszo moja, Pana,
chcę chwalić Pana, jak długo żyć będę;
chcę śpiewać Bogu mojemu, póki będę istniał.
Nie pokładajcie ufności w książętach
ani w człowieku, u którego nie ma wybawienia.
(...) Szczęśliwy, komu pomocą jest Bóg Jakuba,
(...) który stworzył niebo i ziemię,
i morze ze wszystkim, co w nich istnieje.
On wiary dochowuje na wieki,
daje prawo uciśnionym
i daje chleb głodnym.
Pan uwalnia jeńców,
Pan przywraca wzrok niewidomym,
Pan podnosi pochylonych,
Pan miłuje sprawiedliwych.
Pan strzeże przychodniów,
Chroni sierotę i wdowę (...).
Pan króluje na wieki,
Bóg twój, Syjonie – przez pokolenia.
(Ps 146,1–3.5–10)*

ŚWIĘTA FAUSTYNA KOWALSKA

CEL GŁÓWNY: przybliżenie uczniom prawdy o Bożym miłosierdziu.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, czym jest Boże miłosierdzie;
- ▶ wyjaśnia, że miłosierdzie Boże jest dla każdego;
- ▶ opisuje postać Świętej Faustyny Kowalskiej;
- ▶ omawia wybrane formy kultu miłosierdzia Bożego.

POSTAWY: uczeń, poznając historie z życia świętych, pragnie zmieniać swoje życie na lepsze.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, prezentacja multimedialna *Boże miłosierdzie. Święta Faustyna Kowalska*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, ew. różańce (dla każdego ucznia albo po jednym na parę).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynj pogadankę na temat miłosierdzia. Zdefiniujcie to pojęcie. Zadbaj, by wybrzmiało, że miłosierdzie to forma współczucia. Wyróżnia

¹ Wszystkie cytaty udostępnione w prezentacji pochodzą z: Faustyna Kowalska, *Dzienniczek. Miłosierdzie Boże w duszy mojej*, Wydawnictwo PROMIC, Warszawa 2015, s. 49, 282, 453, 565.

się ono tym, że przekłada się na konkretne działanie. Podkreśl, że samo współczucie – nieprzekładające się na żadną aktywność – nie jest miłosierdziem.

3. Dodaj: *Miłosierdzie jest najważniejszym przymiotem Boga.*

SPOTYKAM

4. Powiedz, że pozostając w temacie miłosierdzia, opowiesz uczniom historię niezwykłej kobiety. Zacznij miniwykład.

Ta kobieta urodziła się 25 sierpnia 1905 roku we wsi Głogowiec. Miała dziewięcioro rodzeństwa. Jej rodzice, Marianna i Stanisław, byli rolnikami. Na chrzcie świętym w kościele parafialnym otrzymała imię Helena. Od dzieciństwa lubiła się modlić, była bardzo posłuszna i wrażliwa na potrzeby innych ludzi. Bardzo ciężko pracowała, chcąc pomóc rodzicom. Uczyła się tylko trzy lata, wcześniej opuściła dom i mając szesnaście lat, zatrudniła się jako służąca u bogatej rodziny w Aleksandrowie, a następnie w Łodzi i Ostrówku.

Właściwie od zawsze czuła, że jest przeznaczona do życia zakonnego – pierwszy głos powołania zaskoczył ją, kiedy miała siedem lat, ale biedni rodzice nie zgodzili się wydać córkę do klasztoru. Wizja cierpiącego Jezusa spowodowała, że podjęła decyzję i 1 sierpnia 1925 roku wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. W klasztorze, jako Siostra Maria Faustyna, spędziła trzynaście lat. Była bardzo skromna i milcząca. Skrupulatnie zachowywała reguły zakonne. Wszystkie prace wykonywała gorliwie. Pełniła obowiązki kucharki, ogrodniczki i furtianki. Podczas swojej posługi otrzymała od Boga wielki dar – przez wiele lat objawiał się jej Pan Jezus Miłosierny. Postannictwo, które przekazał jej Chrystus, spisała w Dzienniczku. Zmarła 5 października 1938 roku w Krakowie, mając trzydzieści trzy lata. 18 kwietnia 1993 roku została beatyfikowana, a 30 kwietnia 2000 roku kanonizował ją papież Jan Paweł II. Często nazywa się ją Apostołą Miłosierdzia.

Spytaj, o kogo chodzi. W razie potrzeby naprowadź uczniów na właściwą odpowiedź (o Świętą Faustynę Kowalską).

5. Zaprezentuj uczniom prezentację multimedialną **Boże miłosierdzie. Święta Faustyna Kowalska**. Wyświetl slajdy 2 i 3.

POZNAJĘ i ODPOWIADAM

6. Powiedz, wykorzystując akapit z części „Poznaję”: *Bóg jest dla nas bardzo dobry – nawet wtedy, kiedy obrażamy Go grzechami. Stwórca nigdy nie przestaje nas kochać i zawsze nam przebacza. W przeciwieństwie do wielu ludzi Bóg nie rozpamiętuje przewinień, ale okazuje bezinteresowną, szczerą miłość.*

Dodaj: *To dzięki Bożemu miłosierdziu zostaliśmy zbawieni – to poprzez Chrystusa Pan przywrócił nas do życia (Jego największym darem dla nas i zarazem dowodem miłosierdzia jest zbawienie). Boże miłosierdzie jest nieograniczone i silniejsze niż śmierć.*

7. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z części „Poznaję”.

Pośród nich także my wszyscy niegdyś postępowaliśmy według żądz naszego ciała, spełniając zachcianki ciała i myśli zdrożnych. I byliśmy potomstwem z natury zasługującym na gniew, jak i wszyscy inni. A Bóg, będąc bogaty w miłosierdzie, przez wielką swą miłość, jaką nas umiłował, i to nas, umarłych na skutek występków, razem z Chrystusem przywrócił do życia – łaską [bowiem] jesteście zbawieni. (Ef 2,3–5)

8. Omów krótko przeczytany fragment, Podkreśl, że wszyscy potrzebujemy Bożej miłości i na nią zasługujemy.

9. Wyświetl kolejne slajdy prezentacji i omów formy kultu Bożego miłosierdzia. Odczytajcie ze slajdów fragmenty *Dzienniczka*.

- ▶ Cześć oddawana wizerunkowi Jezusa Miłosiernego.
- ▶ *Koronka do miłosierdzia Bożego* – modlitwa poświęcona tajemnicy Bożego miłosierdzia. Odmawia się ją na różańcu.
- ▶ *Godzina miłosierdzia* – modlitwa odmawiana o godzinie trzeciej po południu (każdego dnia). Czci się wówczas zbawczą ofiarę Chrystusa.
- ▶ *Święto Miłosierdzia Bożego* (pierwsza niedziela po Wielkanocy).

10. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Czytając każdy wyraz od prawej do lewej, zapisz słowa Koronki do miłosierdzia Bożego*).

Prawidłowe rozwiązanie: DLA JEGO BOLESNEJ MĘKI MIEJ MIŁOSIĘRZIE DLA NAS I CAŁEGO ŚWIATA

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Wymień formy kultu miłosierdzia Bożego*).

Prawidłowe rozwiązanie: cześć oddawana wizerunkowi Jezusa Miłosiernego, *Koronka do miłosierdzia Bożego*, godzina miłosierdzia, święto Miłosierdzia Bożego.

12. Dodaj, że miłosierdzie dotyczy nie tylko Boga względem nas – my także powinniśmy okazywać sobie nawzajem miłosierdzie. Przypomnijcie sobie uczynki miłosierdzia wobec ciała i wobec ducha.

13. Podsumuj katechezę. Zadaj pytania:

- ▶ Który z papieży ustanowił w Kościele święto Miłosierdzia Bożego? (Jan Paweł II)
- ▶ Kogo nazywamy Apostołą Miłosierdzia? (Świętą Faustynę Kowalską)
- ▶ Jaką modlitwę przekazał Jezus siostrze Faustynie? (*Koronkę do miłosierdzia Bożego*)
- ▶ Jak brzmi słowo „miłosierdzie” w języku łacińskim? (*miserericordia*)
- ▶ Jaki tytuł nosi książka napisana przez siostrę Faustynę? (*Dzienniczek*)
- ▶ Jaki napis znajduje się na obrazie Jezusa Miłosiernego? (Jezu, ufam Tobie)
- ▶ Kiedy obchodzimy święto Miłosierdzia Bożego? (w pierwszą niedzielę po Wielkanocy)

MODLĘ SIĘ

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Zmieniając szyk liter w każdym wyrazie, odszyfruj słowa modlitwy. Podpowiedź: Te słowa, wypowiedziane przez Jezusa, zanotowała w swoim Dzienniczku Święta Faustyna*).

Prawidłowe rozwiązanie: O KRWI I WODO, KTÓRAŚ WYPŁYNEŁA Z SERCA JEZUSOWEGO JAKO ZDRÓJ MIŁOSIERDZIA DLA NAS – UFAMY TOBIE

15. Jeśli masz taką możliwość, rozdaj uczniom różańce. Zaproponuj odmówienie *Koronki do miłosierdzia Bożego*. Wyjaśnij:

- ▶ Na początku odmawia się modlitwy: *Ojcze nasz, Zdrowaś Maryjo, Wierzę w Boga*.

- ▶ Na dużych paciorkach odmawia się: *Ojcze Przedwieczny, ofiaruję Ci Ciało i Krew, Duszę i Bóstwo najmilszego Syna Twojego, a Pana naszego Jezusa Chrystusa, na przebłaganie za grzechy nasze i całego świata.*
- ▶ Na małych paciorkach odmawia się (×10): *Dla Jego bolesnej męki miej miłosierdzie dla nas i całego świata.*
- ▶ Na zakończenie odmawia się: *Święty Boże, Święty Mocny, Święty Nieśmiertelny, zmiłuj się nad nami i nad całym światem.*

BŁOGOSŁAWIONY JAN BEYZYM

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom misyjnego charakteru Kościoła.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wyjaśnia, jak rozumie termin „misja”;
- ▶ tłumaczy, na czym polega działalność misyjna Kościoła;
- ▶ opowiada o błogosławionym Janie Bezymie.

POSTAWY: uczeń wymienia obszary działalności misyjnej Kościoła i podaje konkretne sposoby, jak sam może włączyć się w tę pracę.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, miniwykład, praca z obrazem (prezentacja multimedialna), film.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, prezentacja multimedialna [Misja](#), film *Trędowaci – ojciec Bezym*¹, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Zaczynij pogadankę na temat „zadań do spełnienia” i tego, że każdy ma swoje „życiowe cele” – mniejsze i większe. Podsumowując, zauważ, że według słownika ważne „zadanie do spełnienia” to posłannictwo, rodzaj misji. Dodaj: *Idąc za tą definicją, można powiedzieć, że każdy człowiek ma swoją misję.*

¹ Film jest dostępny online: [youtube.com/watch?v=-PaFcjNdhhg&t=51s](https://www.youtube.com/watch?v=-PaFcjNdhhg&t=51s) (3:09). Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

SPOTYKAM

3. Zdefiniujcie wspólnie pojęcie „misja”. Postaraj się, by wybrzmiało, że w Kościele słowo „misja” najczęściej odnosi się do działalności religijnej. Jej celem jest rozpowszechnianie wiary przez ewangelizowanie i pomoc potrzebującym.
4. Powiedz, że wspaniały przykład postugi misyjnej dał bł. Jan Bezym, który żył w XIX wieku. Poproś, by któryś z uczniów odczytał tytuł tej części podręcznika – *Posługacz trędowatych*. Wyjaśnij pojęcie „posługacz” (mężczyzna wykonujący cięższe prace pomocnicze, np. w szpitalu lub w pensjonacie). Dodaj, że za chwilę opowiesz uczniom o tej postaci i dowiedzą się, skąd wzięło się to nietypowe określenie.
5. Zaczynij miniwykład.

Jan Bezym urodził się w połowie XIX wieku w Bezymach Wielkich na Wołyniu, w rodzinie szlacheckiej. Jego ojciec ukrywał się na Galicji, bo za udział w powstaniu styczniowym został zaocznie skazany na śmierć i stracił cały majątek. Matka z pięciorgiem dzieci przeniosła się pod Kijów do swojej siostry. Jan – najstarszy syn – pracował, aby pomóc matce utrzymać rodzinę, a część pieniędzy posyłał żyjącemu w nędzy ojcu. Po ukończeniu nauki w gimnazjum przedostał się do Galicji, aby spotkać się z ojcem. W 1872 roku wstąpił do Towarzystwa Jezusowego w Starej Wsi, czyli przystąpił do jezuitów. W 1881 roku przyjął święcenia kapłańskie. Władze zakonne skierowały go do pracy wychowawczej wśród młodzieży w kolegiach w Tarnopolu i Chyrowie. Ojciec Jan przepracował tam kilka lat, po czym w wieku 48 lat zapragnął wyjechać na misję.

6. Przerwij na chwilę miniwykład. Poproś, by któryś z uczniów odczytał z tej części podręcznika fragment listu, który ojciec Jan wysłał do generała zakonu, by uzyskać pozwolenie na wyjazd: *Rozpalony pragnieniem leczenia trędowatych, proszę usilnie Najprzewielebniejszego Ojca Generała o łaskawe wysłanie mnie do jakiegoś domu misyjnego, gdzie mógłbym służyć tym najbiedniejszym ludziom, dopóki będzie się to Bogu podobało. Wiem bardzo dobrze, co to jest trąd i na co muszę być przygotowany; to wszystko jednak mnie nie odstrasza, przeciwnie, pociąga, ponieważ dzięki takiej służbie łatwiej będę mógł wynagrodzić za swoje grzechy².*

² Cyt. za: misje.pl/czytelnia-misyjna-21712/niezwykli-misjonarze-21625/bl-jan-bezym-sj-21627 (dostęp: 1 lutego 2022 roku).

Zadaj pytania:

- ▶ O co poprosił ojciec Jan? (o wysłanie do domu misyjnego)
- ▶ Dlaczego chciał wyjechać? (chciał pomagać najbardziej potrzebującym ludziom)
- ▶ Jak argumentował swoją prośbę? (pisał, że wie, czym jest trąd, i wcale go to nie odstrasza)

7. Zaprezentuj uczniom krótką prezentację multimedialną **Misja**. Wyświetl mapkę i trzy zdjęcia. Poproś, by uczniowie odgadli, dokąd wyjechał ojciec Jan Bezym (Madagaskar).

8. Kontynuuj miniwykład.

Ojciec Bezym udał się na Madagaskar w 1898 roku. Zetknął się tam z przerażającą nędzą moralną i materialną. Zamieszkał na stałe wśród chorych na trąd. Wszystkie swe siły poświęcił opiece nad potrzebującymi. Pierwszą placówką, w której osiadł ojciec Bezym, była miejscowość Ambahivora-ka, gdzie udało mu się rozbudować schronisko dla trędowatych. Mieszkał z nimi, opiekował się nimi, zbierał jałmużnę, by ich nakarmić i uratować przed śmiercią głodową. Z ofiar zebranych głównie wśród rodaków w swoim kraju (w Galicji) i na emigracji wybudował pierwszy w historii misji na Madagaskarze szpital dla trędowatych, by zapewnić im godne leczenie. Szpital ten – pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej – istnieje do dziś. Ojciec Bezym wybudował też jadalnię i pralnię.

Zmarł 2 października 1912 roku, wyczerpany pracą, w opinii świętości. Został beatyfikowany przez Jana Pawła II podczas jego ostatniej pielgrzymki do Polski 18 sierpnia 2002 roku.

9. Podsumuj informacje na temat ojca Jana Bezyna. Możesz zadać kilka pytań sprawdzających wiedzę uczniów. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom film *Trędowaci – ojciec Bezym*.

POZNAJĘ

10. Powiedz, że działalność misyjna Kościoła opiera się na poleceniu Chrystusa, by głosić Jego nauki wszystkim ludziom. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam

przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata. (Mt 28,19–20)

11. Skomentuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Jezus wypowiedział te słowa do swoich uczniów tuż przed wniebowstąpieniem. Jest to nakaz misyjny – prośba, by uczniowie troszczyli się o to, aby Dobra Nowina o zbawieniu mogła dotrzeć do wszystkich narodów. Kościół w mocy Ducha Świętego powinien więc trafić do tych, którzy jeszcze nie znają Chrystusa i Ewangelii.*

Słowa Jezusa to także zachęta dla nas, żyjących obecnie – ponieważ my również jesteśmy Jezusowymi uczniami. W naszym codziennym życiu powinniśmy nieustannie głosić Jego Słowo. Możemy to robić poprzez właściwą postawę i dobre zachowanie. Misjonarz Jezusa (czyli każdy człowiek) powinien kierować się miłością do innych.

12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku.

Polecenie A: *Z podanych niżej przykładów wybierz rodzaje działań, które warto podejmować na misjach w biednych krajach, by poprawić komfort życia mieszkańców. Otocz je kółkiem i wpisz w luki w części B.*

Polecenie B: *Do nazw kategorii przyporządkuj przykłady konkretnych działań.*

Prawidłowe rozwiązanie:

- ▶ Działalność **ewangelizacyjna**: budowanie kościołów, udzielanie sakramentów, kształcenie katechetów.
- ▶ Działalność **charytatywna**: dożywianie dzieci, pomoc ubogim i sierotom.
- ▶ Działalność **edukacyjna**: budowanie szkół i przedszkoli, kształcenie przyszłych kapłanów i wychowawców.
- ▶ Działalność **medyczna**: budowanie szpitali, prowadzenie przychodni, dostarczanie leków, organizacja podstawowych szczepień.

ODPOWIADAM

13. Podsumuj katechezę. Wykorzystując tekst z tej części podręcznika, powiedz, że w odpowiedzi na misyjny nakaz Jezusa wielu ludzi i wiele organizacji na całym świecie podejmuje działania na rzecz misji. Szczególną pomoc kieruje się obecnie do dzieci w Afryce, które są ofiarami konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych i wirusa HIV. W szkołach

w naszym kraju organizowane są różne projekty edukacyjne, których celem jest zebranie środków pozwalających na zakup artykułów szkolnych czy podstawowej żywności dla potrzebujących, a także umożliwiających budowę szkół, studni i szpitali.

14. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Każdy z nas jest powołany do tego, by być misjonarzem. W kółku zapisz, jak rozumiesz te słowa, a na strzałkach wynotuj pomysły, w jaki sposób możesz zaangażować się w działalność misyjną w miejscu, w którym mieszkasz*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej.

MODLĘ SIĘ

15. Na koniec pomódlcie się. Odczytajcie z podręcznika fragment Psalmu 67.

*Niech Bóg się zmiłuje nad nami, niech nam błogostaw;
niech rozpromieni nad nami swe oblicze!*

Aby na ziemi znano Jego drogę,

Jego zbawienie – pośród wszystkich ludów.

Niech Ciebie, Boże, wystawiają ludy,

niech Cię wystawiają wszystkie narody!

Niech się narody cieszą i weselą,

że Ty ludami rządysz sprawiedliwie

i kierujesz narodami na ziemi.

Niech Ciebie, Boże, wystawiają ludy,

niech Cię wystawiają wszystkie narody!

(Ps 67,1–6)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ŚWIECKICH ZA KOŚCIÓŁ

CEL GŁÓWNY: ukazanie uczniom obowiązków chrześcijan wynikających z przynależności do Kościoła.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ tłumaczy, jakie stany można wyróżnić w Kościele;
- ▶ wyjaśnia pojęcie „apostolstwo”;
- ▶ opisuje, na czym polega udział chrześcijan w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa;
- ▶ charakteryzuje, na czym polega apostolstwo świeckich.

POSTAWY: uczeń odpowiedzialnie uczestniczy w życiu Kościoła.

METODY: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, opowiadanie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, opowiadanie *Śmierć parafii*¹.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODPOWIADAM

2. Zaczynij pogadankę na temat odpowiedzialności. Spróbujcie wspólnie zdefiniować to pojęcie. Zauważ, że często mówi się o odpowiedzialności rodziców za dzieci. Możesz nawiązać do treści akapitu w tej części podręcznika.

¹ Bruno Ferrero, *Śmierć parafii*, w: *365 krótkich opowiadań dla ducha*, Wyd. Salesjańskie, Warszawa 2012, s. 74.

Podsumowując podkreśl, że odpowiedzialność dotyczy wielu sfer życia – także tej duchowej, związanej z Kościołem.

SPOTYKAM

3. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Każda osoba przynależąca do Kościoła powinna traktować tę wspólnotę jak własną rodzinę. Co ważne, w gronie bliskich każdy ma swoje zadania – są to obowiązki (dopasowane do predyspozycji i zdolności). Podobnie jest w Kościele. Możemy wyróżnić w nim podstawowe stany: duchowny (biskupi, kapłani, diakoni itd.), zakonny (osoby konsekrowane) i świecki (pozostali wierni). Do wszystkich tych stanów należą ludzie ochrzczeni i wierzący w Chrystusa, zaś głową Kościoła jest sam Jezus Chrystus.*
4. Poproś o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (Uzupełnij wykres przedstawiający stany, które można wyróżnić w Kościele).

Prawidłowe rozwiązanie:

5. Przeczytaj uczniom opowiadanie Bruna Ferrero *Śmierć parafii*.

Na murach pewnego miasta i w gazetach lokalnych ukazał się dziwny nekrolog: „Z głębokim bólem zawiadamiamy o śmierci parafii Świętej

Eufrozyny. Uroczystości pogrzebowe odbędą się w niedzielę o godzinie jedenastej". W niedzielę kościół pod wezwaniem Świętej Eufrozyny był oczywiście zatłoczony jak nigdy dotąd. Nie było ani jednego miejsca, nawet stojącego. Przed ołtarzem stał katafalk, na którym ustawiona była trumna z ciemnego drewna. Proboszcz wygłosił krótkie kazanie: „Nie wierzę, by nasza parafia mogła ożyć i zmartwychwstać, lecz w chwili, gdy zgromadziliśmy się tutaj prawie wszyscy, chciałbym podjąć ostatnią próbę. Proszę was, byście wszyscy kolejno przeszli przed trumną, aby po raz ostatni spojrzeć na nieboszczkę. Przechodźcie jeden za drugim, powoli, a gdy już ujrzyte zmarłą, wychodźcie drzwiami zakrystii. Później kto będzie chciał, może wrócić na Mszę Świętą głównym wejściem”.

Proboszcz otworzył trumnę. Wszyscy się zastanawiali: „Kto tam w środku może leżeć? Czy naprawdę jest tam zmarły?”. Zaczęli powoli przechodzić. Każdy zatrzymywał się przed trumną i spoglądał do jej wnętrza, a potem wychodził z kościoła. Wychodzący milczeli, byli nieco zmieszani. Wszyscy bowiem, którzy zapragnęli zobaczyć zwłoki parafii Świętej Eufrozyny i zajrzeli do wnętrza trumny, zobaczyli w lustrze umieszczonym na jej dnie własne odbicie...

6. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ Gdzie ukazał się nekrolog? (został rozwieszony na murach miasta i wydrukowany w gazetach)
- ▶ O czyjej śmierci informował? (śmierci parafii Świętej Eufrozyny)
- ▶ Ile osób pojawiło się na uroczystościach pogrzebowych? (mnóstwo)
- ▶ O co poprosił proboszcz? (by wierni kolejno przeszli przed trumną i spojrzeli na zmarłą, a potem wyszli – jeśli będą chcieli uczestniczyć we mszy, mogą wrócić)
- ▶ Kogo albo co ludzie zobaczyli w trumnie? (swoje odbicie)

Porozmawiajcie o wymowie zakończenia.

7. Podsumuj, mówiąc, że od momentu chrztu świętego należymy do Kościoła. Tego dnia zostaliśmy włączeni do wspólnoty parafialnej i staliśmy się za nią współodpowiedzialni. Oczywiście podstawową oznaką życia parafii jest gromadzenie się wiernych na niedzielnej Eucharystii, ale jako świeccy mamy również inne zadania do spełnienia.

POZNAJĘ

8. Omów tabelkę w tej części podręcznika.

<p>MISJA KAPŁAŃSKA</p> <p>Misja ta dokonuje się przez przeżywanie codzienności w postawie uwielbienia Boga. Wierni są powołani do tego, aby ich codzienność (wszystkie uczynki, praca, obowiązki, radości, a nawet troski i zmartwienia) stały się duchowymi ofiarami miłymi Bogu.</p>	<p>MISJA PROROCKA</p> <p>Wierni wezwani są do apostołstwa.</p>	<p>MISJA KRÓLEWSKA</p> <p>Wierni zobowiązani są przeobrażać świat w królestwo Boże. Mają to czynić, zajmując się sprawami świeckimi, a jednocześnie kierując nimi po myśli Bożej.</p>
---	---	--

9. Powiedz: *Pan Jezus każdemu z nas przydziela ważne zadania do wypełnienia – zarówno duchownym, jak i osobom konsekrowanym i świeckim. Wszyscy ochrzczeni członkowie Kościoła mają udział w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, którą pełnią we właściwy sobie sposób (w inny sposób duchowni, zakonnicy oraz zakonnice i świeccy).*

ODPOWIADAM

10. Przejdź do zagadnienia „apostołstwa”. Wytłumacz, dlaczego Kościół określa się „apostolskim” (został założony przez apostołów, którym Jezus nakazał, aby poszli na cały świat i nauczali wszystkie narody).
11. Kontynuuj: *Obecnie to zadanie spełnia cały Kościół, wszystkie jego stany. Zadanie to wypełniają nie tylko następcy apostołów (biskupi i kapłani), ale także świeccy. Apostołstwo obejmuje wszystkie działania dotyczące głoszenia Ewangelii oraz życia według niej. Porozmawiajcie krótko o apostołstwie świeckich. Możesz opowiedzieć o młodzieżowych grupach kościelnych istniejących na terenie waszej parafii.*
12. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Napisz, jak rozumiesz pojęcie „apostołstwo”. Swoją definicję wpisz w kółko. Jakie działania możesz podjąć, by zostać młodym apostołem Jezusa? Pomysły zapisz przy promieniach*). Zadanie ma charakter pracy indywidualnej. Możecie wspólnie je omówić i podsumować.

13. Zaproponuj wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Odszukaj i zakreśl osiem słów, które wybrzmiały na dzisiejszej lekcji. Wypisz je pod wykreśłanką*).

Prawidłowe rozwiązanie:

X	T	U	X	G	V	N	V	G	K	O	Ś	C	I	Ó	Ł	F	D
B	D	A	P	O	S	T	O	L	S	T	W	O	Z	M	E	J	U
C	H	R	Z	E	Ś	C	I	J	A	N	I	N	Q	O	S	M	U
O	K	C	Q	D	K	E	G	C	Z	J	E	N	H	X	U	I	S
X	K	D	J	A	J	W	D	R	L	E	C	H	R	Z	E	S	T
H	P	S	R	X	X	L	H	Y	U	C	C	D	W	H	M	J	A
S	V	H	E	L	O	D	J	C	H	R	Y	S	T	U	S	A	N

ŚWIECCY, CHRZEST, KOŚCIÓŁ, CHRZEŚCIJANIN, CHRYSYDUS,
APOSTOLSTWO, STAN, MISJA

14. Podsumuj katechezę.
15. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do [quizu](#) odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązywali test w domu.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec się pomódlcie.

Duchu świętości, który rozlewasz swoje dary na wszystkich wierzących, a zwłaszcza na tych, którzy są wezwani, aby byli sługami Chrystusa, pomagaj młodym odkrywać piękno Bożego powołania. Ucz ich prawdziwych dróg modlitwy natchnionej słowem Bożym. Pomagaj im rozróżniać znaki czasu, aby umieli wiernie odczytywać słowa Ewangelii i nieść światu zbawienie. (fragment modlitwy² z orędzia Świętego Jana Pawła II na Światowe Dni Powołania, 1997 rok)

² Modlitwa z orędzia Świętego Jana Pawła II na Światowe Dni Powołania, cyt. za: liturgia.wiera.pl/doc/420344.Modlitwy-z-Oredzi-papieskich-na-Swiatowe-Dni-Modlitw-o-Powolania/4 (dostęp: 17 lutego 2021 roku).

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rozdział VII)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Patriotyzm w czasach zaborów w literaturze.

HISTORIA

- ▶ Rola Kościoła w odrodzonej Polsce – skala i skutki dziedzictwa zaborowego i wojennych zniszczeń.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Autorytet Boga, autorytet papieża, rodzaje autorytetu, rola autorytetów w życiu człowieka, osoby uznane za autorytety.

ROK LITURGICZNY

TYDZIEŃ MODLITW O JEDNOŚĆ CHRZEŚCIJAN

CEL GŁÓWNY: ukształtowanie w uczniach tożsamości katolickiej i postawy szacunku dla wyznawców innych religii.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia największe Kościoły chrześcijańskie;
- ▶ wyjaśnia pojęcia „ekumenizm”;
- ▶ omawia, na czym polega idea Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan;
- ▶ przedstawia wartość dążenia do jedności Kościoła.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek zrozumienia i dialogu z przedstawicielami innych wyznań chrześcijańskich.

METODY: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, pogadanka, praca w grupach (metaplan).

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, [załącznik 1](#) (formularz metaplanu – do wydrukowania ×4), komputer z dostępem do internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Powiedz, że dzisiejszą katechezę zaczniecie od modlitwy, która łączy wszystkie wyznania chrześcijańskie, a nauczył jej nas sam Jezus Chrystus: *Ojciec nasz*.

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj:
 - ▶ Jak często udzielacie się na portalach społecznościowych?

- ▶ Czy dodajecie komentarze albo udostępniacie posty i zdjęcia? Jeśli tak, to w jakich okolicznościach? (np. podczas spotkania w gronie znajomych, wyjścia do restauracji)
- ▶ Czy dbacie o dobór słów, których używacie w przestrzeni wirtualnej? Jeśli nie, to dlaczego? Jeśli tak, to dlaczego?

Podsumuj: *Jak pewnie zauważyliście, każdy temat może wywołać gorącą dyskusję. Trzeba przyznać, że w przypadku rozmów w internecie nie wszyscy zachowują się kulturalnie – coraz więcej osób pozwala sobie na złośliwe wypowiedzi, a nawet hejt.*

Tutaj wytłumacz, czym jest hejt: współczesne zjawisko społeczne zachodzące w środowisku internetowym, udostępnianie obraźliwych (i zwykle agresywnych) komentarzy; mówienie o kimś lub na jakiś temat w sposób wrogi, poniżający.

Dodaj: *Pamiętajcie, że słowa mają moc i mogą budować jedność, ale mogą też dzielić – wszystko zależy od tego, jaki zrobimy z nich użytek.*

3. Zauważ, że w internecie da się też dziać dużo dobrego. Podaj przykład: Ekumeniczny Orszak Trzech Króli zorganizowany w 2020 roku przez arcybiskupa Grzegorza Rysia we współpracy z Janem Cieślarem (biskupem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego) oraz Markiem Izdebskim (biskupem Kościoła Ewangelicko-Reformowanego). Poproś uczniów, by zapoznali się samodzielnie z treścią części „Spotykam” z podręcznika.
4. Powiedz, że porozmawiacie jeszcze o ludziach, którym zależało na naprawie świata. Opowiedz: *Na oficjalnym profilu Watykanu w serwisie MySpace pojawiła się kiedyś lista wartościowych utworów muzycznych, którą stworzył o. Giulio Neroni, dyrektor St. Paul's Multimedia. Na liście oprócz Mozarta znalazł się raper Shakur Tupac, który zginął w strzelaninie w wieku 25 lat. Ojciec Neroni uzasadnił, że utwory Shakura niosą uniwersalne przesłanie. Podkreślił, że temu czarnoskóremu artyście, który doskonale wiedział, czym jest przemoc i życie na bakier z prawem, naprawdę zależało na tym, żeby świat stawał się lepszy, a ludzie byli dla siebie dobrzy.*
5. Odczytaj fragment utworu Shakura Tupaca Changes:

*Kocham moich braci, ale nigdzie nie zajdziemy
jeśli nie będziemy się ze sobą dzielić
musimy zacząć wprowadzać zmiany*

*naucz się patrzeć na mnie jak na brata zamiast jak na obcego
i tak powinno być*

6. Poproś, by uczniowie skomentowali krótko tę część lekcji. Możesz dopisać: *Jak na co dzień dążyć do pokoju i zgody? Jak odnieść to do przestrzeni wirtualnej?*

7. Powiedz uczniom, że w ramach podsumowania będą pracować w grupach, wykorzystując metodę metaplanu. Podziel klasę na czteroosobowe zespoły. Każdej grupie rozdaj formularz z czterema okienkami do uzupełnienia ([załącznik 1](#)).

Podaj temat do dyskusji: *Zgoda i jedność w relacjach ludzkich.*

Na koniec podsumujcie pracę w grupach i omówcie propozycje uczniów.

8. Powiedz, że problem braku jedności dotknął także wspólnotę Kościoła.

POZNAJĘ

9. Powiedz: *Chrystus pragnął, aby wszyscy, którzy w Niego wierzą, tworzyli jedną wspólnotę, dlatego założył jeden Kościół. Prosił Ojca: „Aby wszyscy byli jedno (...) aby świat uwierzył, że Ty mnie posłałeś”. Niestety z biegiem lat jedność Kościoła została zachwiana.*

Dodaj: *W klasie szóstej rozmawialiśmy o rozłamach i kryzysach w Kościele. Jak już wiecie, wynikały one z błędnych interpretacji Jego nauki i braku woli pojednania.*

10. Przypomnij uczniom, że obecnie istnieją trzy wielkie nurty chrześcijaństwa: katolicyzm, prawosławie i protestantyzm, który z kolei dzieli się na wiele innych odłamów. Do największych zalicza się: zielonoświątkowców, anglikanów, baptystów, luteranów i adwentystów.

11. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij schemat. Wymień trzy nurty chrześcijaństwa i pięć głównych kościołów protestanckich*).

Prawidłowa odpowiedź:

Nurty chrześcijaństwa: *katolicyzm, prawosławie, protestantyzm.*

Główne odmiany protestantyzmu: zielonościwkowcy, anglikanie, baptyści, luteranie i adwentyści.

12. Podsumuj: Wszystkie odłamy protestantyzmu odrzuciły tradycję Kościoła katolickiego, akcentując indywidualną interpretację Pisma Świętego jako jedyne źródła wiary.

Trzeba jednak pamiętać, że pomimo pewnych różnic wszystkich chrześcijan łączy wyznawanie tej samej wiary w Jezusa Chrystusa. Właśnie dlatego tak silna jest potrzeba ekumenizmu.

13. Przypomnij uczniom definicję słowa „ekumenizm”. Możesz skorzystać ze słowniczka w tej części podręcznika: Ekumenizm (od greckiego oikumene – „cały zamieszkały świat”) to ruch w chrześcijaństwie dążący do wzajemnego zrozumienia i współpracy; jest to całokształt wysiłków i inicjatyw zmierzających do przywrócenia pełnej jedności wśród chrześcijan. Kiedy po Soborze Watykańskim II rozpoczął się oficjalny dialog z przedstawicielami innych wyznań, upowszechniła się praktyka wspólnych modlitw (szczególnie w organizowanym co roku Tygodniu Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan, który przypada między 18 a 25 stycznia). Współczesne dokumenty kościelne potwierdzają wolę ekumenicznego zaangażowania¹.

14. Poproś o wykonanie ćwiczeń 2 i 3 w podręczniku.

Ćwiczenie 2: Wypisz, jakie dwie główne cechy ekumenizmu przejawiała zorganizowana w 2020 roku inicjatywa „Ekumeniczny Orszak Trzech Króli”. Przykładowa odpowiedź: wspólna modlitwa i wspólna służba na rzecz drugiego człowieka.

Ćwiczenie 3: W środku kwiatka wpisz daty rozpoczęcia i zakończenia organizowanego co roku Tygodnia Powszechnej Modlitwy o Jedność Chrześcijan. Zastanów się, jak na co dzień można żyć duchem ekumenizmu, i wypisz swoje pomysły w płatkach.

W środek kwiatka trzeba wpisać daty: 18–25 stycznia.

ODPOWIADAM

15. Podsumuj katechezę. Powiedz: Kościół założony przez Chrystusa miał być jednością. Wszyscy zostaliśmy powołani do tego, żeby czynić dobro

¹ Opracowano na podstawie: Słownik nauki religii, pod red. ks. Jana Szpeta i Bożysława Walczaka, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 1994, s. 80–81.

i darzyć się nawzajem szacunkiem. Wskutek biegu historii w Kościele doszło do rozłamów, ale to nie znaczy, że powinniśmy je pogłębiać, wręcz przeciwnie. Aby usunąć ze świata podziały i budować jedność, potrzeba nawrócenia wszystkich stron. Zmianę należy zacząć od siebie – każdy powinien dobrze znać własne prawdy wiary i chcieć poznać punkt widzenia drugiego człowieka, a także dążyć do wspólnej modlitwy i służby na rzecz dobra innych.

Dodaj: Może na co dzień nie spotykacie zbyt wielu chrześcijan innego wyznania, ale to nie znaczy, że nie macie okazji żyć duchem ekumenizmu. Pamiętajcie, że każdy może mieć inne poglądy i powinniśmy się nawzajem szanować. W razie sporów warto dążyć do porozumienia i jak najszybciej przebaczać. Jedność możemy – i powinniśmy – budować w rodzinie czy w szkole, ponieważ to ona sprzyja naszemu rozwojowi i wzajemnej satysfakcji. Ważnym zadaniem każdego chrześcijanina jest modlitwa o jedność, a także budowanie jej w swoim środowisku.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec pomódlcie się, wykorzystując jedną z modlitw² Świętego Jana Pawła II o jedność chrześcijan:

Maryjo, która jesteś pierwszą służebnicą jedności Chrystusowego Ciała ukształtowanego pod Twoim macierzyńskim sercem, pomóż nam. Pomóż nam, pomóż wszystkim wiernym, którzy tak boleśnie odczuwają dramat dziejowych podziałów chrześcijaństwa, odnajdywać wytrwale drogę do jedności Ciała Chrystusa poprzez bezwzględną wierność Duchowi Prawdy i Miłości, który został im dany za cenę krzyża i śmierci Twojego Syna. Amen.

² Modlitwa Świętego Jana Pawła II o jedność chrześcijan, cyt. za: rycerstwobielsko.pl/modlitwy-sw-jana-pawla-ii-o-jednosc--chrzescijan/ (dostęp: 17 lutego 2021 roku).

CEL GŁÓWNY: umiejętność scharakteryzowania przez uczniów czasu Wielkiego Postu i znajomość praktyk stosowanych w Kościele w tym okresie.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ umiejscawia w czasie okres Wielkiego Postu;
- ▶ omawia, czym charakteryzuje się Wielki Post;
- ▶ wskazuje sens czasu nawrócenia.

POSTAWY: uczeń podejmuje wysiłek nawrócenia i pogłębia swoją duchowość.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie krótko o środkach masowego przekazu i współczesnych urządzeniach służących do komunikacji. Tak poprowadź rozmowę, by wybrzmiało, że obecnie mamy praktycznie nieograniczone możliwości w porozumiewaniu się z innymi – będąc w Polsce, możemy zadzwonić do znajomych w Australii, wysłać maila do kolegi z USA i nadać paczkę do Indii.
3. Spytaj, czy uczniowie potrafią sobie wyobrazić, że mogliby skontaktować się z Panem Bogiem (zadzwonić do Niego). Poproś, by wypowiedzieli się, o czym by z Nim porozmawiali.

SPOTYKAM

4. Zaczynij: Czasem, w którym szczególnie powinniśmy wyczuć słuch, by usłyszeć głos Pana Boga, jest Wielki Post.
5. Powtórzcie sobie wiadomości związane z tym okresem roku liturgicznego. Powiedz: *Wielki Post to czas przygotowania do Wielkanocy. Obejmuje on okres czterdziestu dni i trwa od Środy Popielcowej do Wielkiego Czwartku (mszy wieczery Pańskiej). W tym czasie warto uczestniczyć w tradycyjnych dla tego okresu nabożeństwach takich jak gorzkie żale czy droga krzyżowa.*
6. Spytaj: *Co możemy zrobić, by jak najlepiej wykorzystać ten okres i dobrze przygotować się do spotkania z Bogiem?*

Wysłuchaj odpowiedzi, a następnie podsumuj: *Aby efektywniej przeżyć ten czas, warto podjąć wielkopostne postanowienia.*
7. Zauważ, że jednym z najczęściej obieranych wyrzeczeń jest rezygnacja ze słodyczy. Skomentuj: *Każde postanowienie jest ważne, ale warto zrozumieć, że rezygnacja z czegoś, bez czego doskonale możemy się obyć, nie ubogaca nas wewnętrznie i nie zmienia na lepsze. Można powiedzieć, że w Wielkim Poście nie chodzi o niejedzenie słodyczy czy chodzenie z przynęcioną miną, ale o głęboką refleksję nad istotą wiary. Za chwilę porozmawiamy o tym, jak pościć, by wynieść z tego jak najwięcej korzyści.*
8. Poproś, by uczniowie uzupełnili zdania w ćwiczeniu 1 w podręczniku.

Poprawne rozwiązanie:

Wielki Post obejmuje okres **czterdziestu** dni przygotowania do **Wielkanocy**. Trwa on od **Środy Popielcowej** do Wielkiego **Czwartku**, kiedy sprawowana jest **msza wieczery Pańskiej**. W Wielkim Poście powinniśmy dobrze **przygotować się do spotkania z Bogiem**. W tym celu warto podjąć wielkopostne **postanowienia**, a także aktywnie uczestniczyć w tradycyjnych dla tego okresu nabożeństwach takich jak **droga krzyżowa** czy **gorzkie żale**.

POZNAJĘ

9. Przygotuj uczniów do odczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika: *Pewnie zauważyliście, że w nazwie tego okresu w roku*

liturgicznym zawarte jest słowo „post”. Co to znaczy, że nasz „post” ma być „wielki”? Przykład tego, jak należy praktykować post, dał nam Jezus. Tłuma-
czył On swoim uczniom, że właściwy post to taki, który otwiera na miłość
Bożą i pozwala kochać innych ludzi.

10. Poproś o odczytanie cytatu z Pisma Świętego.

*Czyż nie jest raczej postem, który Ja wybieram: rozerwać kajdany zła, roz-
wiązać więzy niewoli, wypuścić na wolność uciśnionych i wszelkie jarzmo
połamać; dzielić swój chleb z głodnym, do domu wprowadzić biednych
tułaczy, nagiego, którego ujrzysz, przyodziać i nie odwrócić się od współ-
ziomków. (Iz 58,6–7)*

11. Poproś uczniów, by wymienili wskazówki, które w odniesieniu do po-
stu przekazuje nam prorok Izajasz (walczyć ze złem, dzielić się chlebem
z głodnymi, dać dom tułaczom, przyodziać nagich, nie odwracać się od
nikogo). Podsumuj: *Odnosząc się do porad proroka Izajasza, w poszczeniu
chodź przede wszystkim o to, by otworzyć swoje serce i zacząć dostrzegać
innych.*

12. Dodaj: *Wyrzeczenie się ulubionego przysmaku ma sens, jeśli pozwoli nam
skierować oczy na ubogich i głodnych. Podobnie wygląda sprawa z jałmuż-
ną – będzie ona zasadna, jeśli ofiarujemy ją w dobrej intencji, czyli nie po
to, by zaspokoić własną pychę i poczuć się lepiej, ale z chęci realnej pomocy
tym, którzy jej potrzebują.*

13. Poproś uczniów o wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Napisz, kiedy
wyrzeczenia i jałmużna, które zaleca się podjąć w okresie Wielkiego Postu,
są zasadne*).

14. Możesz też zasugerować, by podopieczni zapoznali się z zamieszczoną
w tej części podręcznika reprodukcją ikony Matki Bożej autorstwa
Kiko Argüello, współzałożyciela neokatechumenatu.

ODPOWIADAM

15. Podsumuj katechezę. Wykorzystaj pierwszy akapit z tej części pod-
ręcznika: *Tym, na czym w okresie Wielkiego Postu powinniśmy się szcze-
gólnie skupić, jest otwarcie serc na innych, a mówiąc prościej – praca nad re-
lacjami międzyludzkimi. Jest tak, ponieważ okazujemy miłość Bogu wtedy,
kiedy troszczymy się o bliskich, znajomych i potrzebujących.*

Dodaj: Wykorzystajcie Wielki Post, by zmienić coś w sobie samych. Spróbujcie choćby zbliżyć się do tej największej miłości – tej, którą umiłował nas sam Chrystus.

MODLĘ SIĘ

16. Na koniec przeczytajcie zamieszczony w tej części podręcznika fragment z Księgi Izajasza.

*Jeśli podasz twój chleb zgłodniałemu
i nakarmisz duszę przygnębioną,
wówczas twe światło zabłyśnie w ciemnościach,
a twoja ciemność stanie się południem.
Pan cię zawsze prowadzić będzie,
nasyca duszę twoją na pustkowiach.
Odmłodzi twoje kości,
tak że będziesz jak zroszony ogród
i jak źródło wody, co się nie wyczerpie.
(Iz 58,10–11)*

TRIDUUM PASCHALNE

CEL GŁÓWNY: przybliżenie uczniom, czym jest Triduum Paschalne, oraz zachęcenie do czynnego i świadomego uczestnictwa w nim.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ omawia, czym jest Triduum Paschalne, i tłumaczy, co oznacza sam termin;
- ▶ opisuje, jakie wydarzenia wspominamy w poszczególne dni;
- ▶ wyjaśnia, dlaczego Kościół obchodzi Triduum i jakie święta ono poprzedza;
- ▶ wskazuje, że uczestnictwo w Triduum Paschalnym jest niezbędne, by lepiej przeżywać sprawy wiary.

POSTAWY: uczeń jednoczy się z Chrystusem w tajemnicy męki, śmierci i zmartwychwstania, oraz okazuje wdzięczność za dar zbawienia.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, Pismo Święte, materiały do pracy w grupie ([załącznik 1](#) – do wydrukowania dla każdego ucznia), komputer z dostępem do internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się wspólnie na rozpoczęcie katechezy.

ODKRYWAM

2. Porozmawiajcie chwilę o wspomnieniach i ich znaczeniu w życiu człowieka. Uczniowie mogą wypowiedzieć się na temat ulubionych wspomnień i najważniejszych wydarzeń w swoim życiu.

Podsumuj: W historii Kościoła też możemy mówić o najważniejszym wydarzeniu. Jego skutki czujemy do dzisiaj. Kulminacyjnym momentem dla wszystkich wierzących był schyłek życia Jezusa, kiedy to został pojmany i skazany na śmierć, a następnie ukrzyżowany. Te wydarzenia wspominamy szczególnie podczas obchodów Triduum Paschalnego.

SPOTYKAM

3. Spytaj uczniów, czy pamiętają pojęcie „Wielki Tydzień”. Przypomnijcie sobie terminy: Niedziela Palmowa, Wielki Tydzień, Triduum Paschalne, Wielki Czwartek, Wielki Piątek, Wielka Sobota. Możecie odczytać ciekawostkę z tej części podręcznika.

Podsumuj: Wydarzenia, które wspominamy w Wielkim Tygodniu, stanowią punkt szczytowy całego roku liturgicznego. Kulminacją tego czasu jest Triduum Paschalne, które rozpoczyna się wieczorną Mszą Świętą w Wielki Czwartek (msza wieczery Pańskiej), kończy zaś nieszporemami w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego. W Wielki Piątek odprawiana jest liturgia Męki Pańskiej, a w Wielką Sobotę – liturgia Wigilii Paschalnej.

4. Dodaj, że wydarzenia wspomniane w Wielkim Tygodniu wydarzyły się naprawdę i miały miejsce w Jerozolimie mniej więcej w 30 roku.

POZNAJĘ

5. Rozdaj uczniom materiały z [załącznika 1](#) i poproś, by samodzielnie zapoznali się z czterema fragmentami Pisma Świętego.

[Jezus] wziąwszy prześcieradło, nim się przepasał. Potem nalał wody do misy. I zaczął umywać uczniom nogi i ocierać prześcieradłem, którym był przepasany. Podszedł więc do Szymona Piotra, a on rzekł do Niego: „Panie, Ty chcesz mi umyć nogi?”. Jezus mu odpowiedział: „Tego, co Ja czynię, ty teraz nie rozumiesz, ale poznasz to później”. (...) A kiedy im umył nogi, przywdział szaty i znów zajął miejsce przy stole, rzekł do nich: „Czy rozumiecie, co wam uczyniłem? Wy Mnie nazywacie «Nauczycielem» i «Panem» i dobrze mówicie, bo nim jestem. Jeżeli więc Ja, Pan i Nauczyciel, umyłem wam nogi, to i wy powinniście sobie nawzajem umywać nogi. Dałem wam bowiem przykład, abyście i wy tak czynili, jak Ja wam uczyniłem”. (J 13,4–7.12–15)

A gdy jedli, wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał i dał im, mówiąc: „Bierzcie, to jest Ciało moje”. Potem wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie, dał im, i pili z niego wszyscy. I rzekł do nich: „To jest moja Krew Przymierza, która za wielu będzie wylana”. (Mk 14,22–24)

Gdy Go ukrzyżowali, rozdzielili między siebie Jego szaty, rzucając o nie losy. I siedząc tam, pilnowali Go. A nad głową Jego umieścili napis z podaniem Jego winy: „To jest Jezus, Król żydowski”. Wtedy też ukrzyżowano z Nim dwóch złoczyńców, jednego po prawej, drugiego po lewej stronie. (...) Około godziny dziewiątej Jezus zawołał donośnym głosem: „Eli, Eli, lema sabachthani?”, to znaczy: Boże mój, Boże mój, czemuś Mnie opuścił? Słyszając to, niektórzy ze stojących tam mówili: „On Eliasza woła”. Zaraz też jeden z nich pobiegł i wzięwszy gąbkę, nasączył ją octem, umocował na trzcinie i dawał Mu pić. Lecz inni mówili: „Zostaw! Popatrzmy, czy nadejdzie Eliasz, aby go wybawić”. A Jezus raz jeszcze zawołał donośnym głosem i oddał ducha. (Mt 27,35–38.46–50)

Po upływie szabatu, o świcie pierwszego dnia tygodnia przyszła Maria Magdalena i druga Maria obejrzeć grób. A oto nastąpiło wielkie trzęsienie ziemi. Albowiem anioł Pański zstąpił z nieba, podszedł, odsunął kamień i usiadł na nim. Postać jego jaśniała jak błyskawica, a szaty jego były białe jak śnieg. Ze strachu przed nim zdrżeli strażnicy i stali się jakby martwi. Anioł zaś przemówił do niewiast: „Wy się nie bójcie! Gdyż wiem, że szukacie Jezusa Ukrzyżowanego. Nie ma Go tu, bo zmartwychwstał, jak zapowiedział. Przyjdźcie, zobaczcie miejsce, gdzie leżał. A idźcie szybko i powiedzcie Jego uczniom: Powstał z martwych i oto udaje się przed wami do Galilei. Tam Go ujrzycie. Oto, co wam powiedziałem”. (Mt, 28,1–7)

6. Rozpocznij rozmowę kierowaną. Spytaj:

- ▶ O jakim wydarzeniu z życia Jezusa opowiada pierwszy fragment? (ostatnia wieczerza)
- ▶ Czym przepasał się Jezus? (prześcieradłem)
- ▶ Co zrobił uczniom? (umył im nogi)
- ▶ Który z apostołów nie chciał, by Jezus mu umył nogi? (Piotr)
- ▶ Jak apostołowie określali Jezusa? (Nauczycielem i Panem)
- ▶ O jakim wydarzeniu z życia Jezusa opowiada drugi fragment? (ustanowienie sakramentu Eucharystii)
- ▶ O jakim wydarzeniu z życia Jezusa opowiada trzeci fragment? (śmierć Jezusa)

- ▶ Co zrobili oprawcy, gdy ukrzyżowali Jezusa? (rozdali między siebie Jego szaty i rzucili o nie losy)
- ▶ Jaki napis zawiesili na krzyżu? („To jest Jezus, Król żydowski”)
- ▶ O jakim wydarzeniu z życia Jezusa opowiada czwarty fragment? (zmarłychwstanie Jezusa)
- ▶ Jak miały na imię kobiety, które w niedzielę przyszły do grobu? (Maria Magdalena i druga Maria)
- ▶ Co się wtedy stało? (zatrzęsa się ziemia)
- ▶ Co się okazało? (że grób jest pusty)
- ▶ Kto uspokoił niewiasty? (anioł)
- ▶ Co im polecił? (by poszły do Jego uczniów i przekazały im, że zmarłychwstał, i że mają udać się do Galilei)

7. Podziel uczniów na sześć grup i przydziel im fragmenty Pisma Świętego z załącznika:

Grupa 1 i 4 – J 13,4–7.12–15 oraz Mk 14,22–24.

Grupa 2 i 5 – Mt 27,35–38.46–50.

Grupa 3 i 6 – Mt 28,1–7.

Polecenie: *Jeszcze raz zapoznajcie się z fragmentami biblijnymi. W wyznaczonych polach zapiszcie, kiedy współcześnie wspominamy te wydarzenia (przyporządkujcie je do konkretnych dni Wielkiego Tygodnia). Dopiszcie, jak nazywa się liturgia, która odbywa się tego dnia.*

Po chwili podsumujcie pracę. Poprawne odpowiedzi:

Fragmenty J 13,4–7.12–15 oraz Mk 14,22–24 – Wielki Czwartek – msza wieczery Pańskiej.

Fragment Mt 27,35–38.46–50 – Wielki Piątek – liturgia Męki Pańskiej.

Fragment Mt 28,1–7 – Wielka Sobota – liturgia Wigilii Paschalnej.

8. Kontynuujcie pracę w grupach. Poproś o wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Uzupełnij tabelkę*). Grupy 1 i 4 uzupełniają 2 kolumnę (Wielki Czwartek), grupy 2 i 5 uzupełniają 3 kolumnę (Wielki Piątek), a grupy 3 i 6 uzupełniają 4 kolumnę (Wielka Sobota).

Po chwili omówcie efekty pracy uczniów. Przykładowe uzupełnienie tabelki:

9. Jeśli starczy czasu, poproś o indywidualne wykonanie ćwiczenia 2 w podręczniku (*Do poszczególnych dni Triduum Paschalnego dopasuj od-*

	WIELKI CZWARTEK	WIELKI PIĄTEK	WIELKA SOBOTA (wieczorem, po zmroku)
Jaka liturgia odbywa się tego dnia?	msza wieczery Pańskiej	liturgia Męki Pańskiej	liturgia Wigilii Paschalnej
Jakie wydarzenia z życia Jezusa upamiętniamy w tej liturgii?	ostatnia wieczerza, ustanowienie Eucharystii	pojmanie w Ogrójcu, sąd, biczowanie, cierpieniem ukoronowanie, droga krzyżowa, śmierć Jezusa	zmartwychwstanie Jezusa
Co szczególnego dzieje się podczas tej liturgii?	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wspomnienie ustanowienia sakramentów Eucharystii i kapłaństwa ▶ obmycie przez kapłanów nóg wyznaczonym wcześniej mężczyznom ▶ uroczyste przeniesienie Najświętszego Sakramentu do kaplicy adoracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ adoracja krzyża ▶ procesja do symbolicznego grobu Pańskiego 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ adoracja przy symbolicznym grobie Pańskim ▶ rozpalanie ognia przed kościołem (po zmroku), uroczyste wniesienie paschału do kościoła ▶ w liturgii słowa Bożego odczytuje się więcej czytań niż zwykle ▶ liturgia chrzcielna (odnawiane są przyrzeczenia) ▶ uroczysta procesja rezurekcyjna

powiednie hasła. Zapisz je na liniach). Ćwiczenie możesz też zadać do zrobienia w domu.

Poprawna odpowiedź:

Wielki Czwartek: obmycie nóg, ustanowienie kapłaństwa, ostatnia wieczerza, pierwsza Msza Święta.

Wielki Piątek: droga krzyżowa, Golgota, Piłat, biczowanie, Święta Weronika, Józef z Arymatei, cierniem ukoronowanie.

Wielka Sobota: Wigilia Paschalna, strażnicy przy grobie, pusty grób, odsunięty kamień, trzy kobiety.

ODPOWIADAM

10. Podsumuj tę część katechezy: *Istotą Triduum Paschalnego jest to, że Jezus zmartwychwstał – czyli umarł, ale otrzymał od Boga nowe życie. Zmartwychwstając, Chrystus zbawił nas z niewoli grzechu. Głębką radość z tego powodu wyrażamy przede wszystkim podczas liturgii Wigilii Paschalnej w Wielkanoc (przypada ona późnym wieczorem w Wielką Sobotę).*

Dodaj: *Choć często mówimy, że „wolimy święta Bożego Narodzenia”, tak naprawdę najważniejszym chrześcijańskim świętem jest Wielkanoc.*

11. Poproś o odczytanie słów papieża Franciszka zamieszczonych w tej części podręcznika: *Wydarzenie śmierci i zmartwychwstania Chrystusa jest sercem chrześcijaństwa, fundamentem naszej wiary, potężnym bodźcem naszego sumienia, silnym wiatrem, który usuwa wszelki strach i niepewność, każde zwątpienie i każdą ludzką kalkulację¹.*

MODLĘ SIĘ

12. Na koniec pomódlcie się, odczytując fragment z Księgi Daniela.

*Wszystkie Pańskie dzieła, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Aniołowie Pańscy, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Niebioso, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Wszystkie wody ponad niebem, błogostawcie Pana,*

¹ Papież Benedykt XVI, 19 października 2006 roku, cyt. za: Youcat, s. 68.

*chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Wszystkie potęgi, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Słońce i księżycu, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Gwiazdy nieba, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
Deszcze i rosy, błogostawcie Pana,
chwalcie i wywyższajcie Go na wieki!
(Dn 3,57–64)*

ŚWIĘTA MARYJNE

CEL GŁÓWNY: uświadomienie uczniom roli Maryi w życiu Kościoła.

CELE SZCZEGÓŁOWE – UCZEŃ:

- ▶ wymienia kilka tytułów Matki Bożej;
- ▶ charakteryzuje istotę kultu Maryi;
- ▶ poznaje niektóre święta Maryjne.

POSTAWY: uczeń kształtuje postawę szacunku i wdzięczności dla Matki Bożej.

METODY: praca z podręcznikiem i Pismem Świątym, praca indywidualna, pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE: podręcznik z ćwiczeniami, nieduże karteczki (dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

1. Pomódlcie się na wspólnie rozpoczęcie katechezy (odmówcie *Zdrowaś Maryjo*).

ODKRYWAM i SPOTYKAM

2. Rozdaj uczniom karteczki i poproś, żeby zapisali na nich jedno wezwanie z modlitwy *Zdrowaś Maryjo*, które według nich jest najważniejsze. Zbierz wszystkie odpowiedzi i przeczytaj je pospiesznie, żadnej nie komentując.
3. Spytaj: *A może znacie drugą nazwę modlitwy, którą przed chwilą wspólnie odmówiliśmy? Chodzi o Pozdrowienie Anielskie. Wyjaśnij, że tekst tej modlitwy w dużej części został zaczerpnięty z Pisma Świątego, a konkretnie z dwóch wydarzeń opisanych w Ewangelii św. Łukasza (zwią-*

stowanie i nawiedzenie Świętej Elżbiety). Dodano do nich wezwanie: *Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.*

4. Porozmawiajcie o znaczeniu poszczególnych słów tej modlitwy (przeanalizujcie ją wers po wersie). Możesz skorzystać z wyjaśnienia opracowanego przez papieża Franciszka w książce *Maria. Mamma di tutti* (tłumaczenie¹ tego fragmentu znajduje się m.in. na portalu Aleteia).
5. Zaproponuj uczniom wykonanie ćwiczenia 1 w podręczniku (*Do liter dopisz swoje skojarzenia z Matką Bożą*). Następnie poproś kilku uczniów o prezentację ich zapisków.
6. Podsumuj: *Bohaterką naszej dzisiejszej katechezy jest właśnie Maryja, Matka Boża, o której sporo już powiedzieliśmy. Poświęcono jej wiele pieśni i piosenek, także współczesnych. Jedna z nich zaczyna się tak: „Najpiękniejsza z kobiet, bo ma Miłość w sobie”.*
7. Porozmawiajcie chwilę na temat pojmowania piękna. Skomentuj: *Piękno najczęściej pojmujemy w sensie fizycznym, a w przypadku Maryi ma ono podwójny wymiar: nie tylko fizyczny, lecz także duchowy. To właśnie ten drugi liczy się szczególnie. Jej uroda nie wyrażała się wyłącznie w wyglądzie zewnętrznym, ale w pięknie i czystości Jej niepokalanego serca.*
8. Zauważ, że Maryja była zwykłą dziewczyną z Nazaretu – w momencie zwiastowania miała zaledwie kilkanaście lat – która miała wyjść za mąż za Józefa. Niespodziewanie objawił jej się anioł i oświadczył, że Pan chce ją powołać do wykonania niezwykłej misji. Maryja – Miriam – przyjęła wolę Boga i stała się Matką Jezusa. Widziała cuda, które czynił Chrystus, była świadkiem Jego okrutnej śmierci, a później, po swoim zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu, Syn Boży zabrał ją do nieba.
9. Dodaj: *Maryja opiekuje się nami także teraz, współcześnie, i wyprasza dla nas łaski u Boga Ojca. Możemy powierzać jej nasze troski, ponieważ nie jesteśmy jej obojętni.*

¹ Zob. *Znaczenie słów modlitwy „Zdrowaś, Maryjo”. Odkryj jej głęboki sens*, Gelsomino Del Guercio, pl.aleteia.org/2018/05/15/znaczenie-slow-modlitwy-zdrowas-maryjo-odkryj-jej-gleboki-sens/ (dostęp: 22 września 2021 roku).

POZNAJĘ

10. Powiedz: *Kiedy Jezus umierał, pod krzyżem stali Maryja i uczeń Jan. Właśnie wtedy Jezus przekazał wszystkim ludziom niezwykły dar: swoją Mamę. Mówimy, że jest to jesusowy „testament z Krzyża”. Chrystus nie chciał, żebyśmy czuli się opuszczeni i samotni, dlatego uczynił Maryję Matką wszystkich wierzących, Matką Kościoła. Od tego momentu Maryja towarzyszy Kościołowi w najważniejszych momentach.*

11. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu biblijnego z podręcznika.

A obok krzyża Jezusowego stały: Matka Jego i siostra Matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena. Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki: „Niewiasto, oto syn Twój”. Następnie rzekł do ucznia: „Oto Matka twoja”. I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie. (J 19,25–27)

12. Zauważ, że kalendarz liturgiczny jest bardzo bogaty we wspomnienia i święta maryjne. Podkreśl: *To potwierdza, że wiele osób ucieka się do Maryi w różnych troskach, że potrzebujemy Jej pomocy.*
13. Poproś, żeby uczniowie zapoznali się z listą najbardziej znanych święt maryjnych z podręcznika i wykonali ćwiczenie 4 (*Dopasuj święta maryjne do dat*).

Prawidłowe rozwiązanie:

1 stycznia – uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi

25 marca – uroczystość Zwiastowania Pańskiego

3 maja – uroczystość Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski

15 sierpnia – uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (Matki Bożej Zielnej)

26 sierpnia – uroczystość Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej

8 grudnia – uroczystość Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny

14. Poproś, by uczniowie zapoznali się z ciekawostką w tej części podręcznika i obrazem Jamneńskiej Matki Bożej Niezawodnej Nadziei oraz wykonali ćwiczenie 2 w podręczniku (*Napisz, z którego sanktuarium pochodzi ten wizerunek Maryi*).

Prawidłowa odpowiedź: Z sanktuarium w Częstochowie.

ODPOWIADAM

15. Podsumuj tę część lekcji. Zauważ, że Maryi przypisywane są różne tytuły – widać to w nazwach uroczystości i świąt, ale także w wezwaniach modlitewnych czy nazwach sanktuariów.
16. Poproś o wykonanie ćwiczenia 3 w podręczniku (*Napisz według wzoru trzy wezwania do Matki Bożej*).
17. Powiedz, że Maryja sama zapowiedziała swój kult. Podkreśl, że jest on powszechny i trwa od dawien dawna.
18. Jeśli jest taka możliwość, poproś o rozwiązanie testu sprawdzającego znajomość wiedzy z całego działu. Do **quizu** odsyła kod QR zamieszczony w podręczniku na początku części „Moje notatki”. Możesz też poprosić uczniów, by rozwiązali test w domu.

MODLĘ SIĘ

19. Na koniec odczytajcie z podręcznika modlitwę *Matka Boska na co dzień*, którą napisał francuski ksiądz Louis Rétif:

*Wszędzie, ze wszystkich stron,
w tłumie ciasnym i niespokojnym,
w autobusach, tramwajach i pociągach,
w pośpiechu i zagonieniu,
w kolejkach i na targach,
w śmiechu i udręce,
w smutku i we łzach –
zawsze my, zawsze tacy sami!
Przyjmij, Matko, nasze troski codzienne
jakby naszą litanię codzienną.*

*Matko naszych codziennych zadań i prac. (...)
Matko naszych dni bez radości. (...)
Skromna gospodyni, sąsiadko tak niepozorna,
zawsze do usług gotowa, a w pracy wytrwała. (...)
W Twoim życiu biednym, ale pogodnym,
w naszych kłopotach i zabiegach
pozdrawiamy Cię, Maryjo!*

*Matko wszystkich ludzi w Synu Bożym i Twoim, w Jezusie,
Ty czuwasz nad kolebką świata, który wciąż się rodzi.
Ta ludzkość to jeszcze Twój Syn, który rośnie.
W Twojej ogromnej radości o poranku wielkanocnym,
w Twojej głębokiej miłości o brzasku każdego dnia
rozpoznajemy Jezusa Chrystusa –
nasze Życie i nasze Zmartwychwstanie
i dziękujemy Ci, Matko.
(Matka Boska na co dzień²)*

² Louis Rétif, *Matka Boska na co dzień*, cyt. za: *Skarbnica modlitw*, ks. Mieczysław Bednarczyk SJ, WAM, Kraków 1997, s. 404.

KORELACJA Z EDUKACJĄ SZKOLNĄ (rok liturgiczny)

JĘZYK POLSKI

- ▶ Odczytywanie tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. udział w misterium paschalnym).

MUZYKA I PLASTYKA

- ▶ Pieśni związane z rokiem liturgicznym oraz przykłady religijnej muzycznej twórczości ludowej, obrzędów, zwyczajów, tradycji regionu.
- ▶ Prace plastyczne.

WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

- ▶ Wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu.
- ▶ Komunikowanie uczuć, wyrażanie pamięci, składanie życzeń z okazji rodzinnych uroczystości.
- ▶ Podział obowiązków; praca i rekreacja; tworzenie atmosfery świętowania.

Projekt okładki – Adam Piasek

Redakcja wydawnicza – Magdalena Siemiginowska

Korekta – Agnieszka Czapczyk

Projekt layoutu i skład – Joanna Dąbrowska | so-design.eu

Przygotowanie strony internetowej – Michał Gleba | IT Consensus

Zdjęcia na pierwszej stronie okładki – Nick Nice, Toa Heftiba

Opracowanie graficzne prezentacji:

Adam Piasek (projekt), Magdalena Siemiginowska (wykonanie)

Zdjęcia i rysunki w prezentacjach, załącznikach i ćwiczeniach multimedialnych:

Wikimedia (Karol Alberti), Freepik (jannoon028, Paolo Gallo), MET Museum

Zdjęcia i rysunki w pokazach multimedialnych: Adobe Stock (diy13, massimosp3, eyalg_115, DeaSign, Maayan, Peter Hermes Furian), archiwum wydawnictwa, Freepik (alexdon24, alexeyzhilkin, arturnichiporenko, Aungsumol, estudiosomh, freepik /x5/, Frimufilms, ingram /x2/, jcomp, JoaquinCorbalan, naypong, pvproductions, Racool_studio, stockphotomania, user23443555, ViDIstudio, vvvita, wirestock /x5/), Pixabay (stand4canada), Unsplash (2Photo Pots's, Aditya Romansa, Alex Jones, Anne Nygård, Art Lasovsky, Brooke Cagle, Daley van de Sande, David Marcu, Derick McKinney, Duminda Perera, Earl Wilcox, Ethan Robertson, Ivana Cajina, Jonathan Borba, Juan Ordonez, Matt Marzorati, nine koepfer, Rayyu Maldives, takahiro taguchi, Tengyart, Toa Heftiba, Wolfgang Hasselmann)

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2022

ISBN 978-83-8065-478-5

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.

Wydawnictwo

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

tel. 61 659 37 13

wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni:

sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (79)

Obsługa zamówień detalicznych:

sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)

materiały dodatkowe
znajdziesz na stronie

www.strefakatechety.pl

Święty Wojciech
wydawnictwo